

DR IVAN AHEL

STUDIJA

SISTEMSKI

PRILAZ

KOSOVSKOM

PROBLEMU

UVODNI DEO STUDIJE

ANGAŽMAN AUTORA NA PROBLEMU KOSOVA I IZRADA PRVOG DELA STUDIJE

Početak oktobra 2004. godine autor ovog rada angažovan je od strane nevladine organizacije **“Forum za etničke odnose”** iz Beograda da uz pomoć grupe eksperata realizuje projekat pod naslovom: **“Sistemski prilaz kosovskom problemu”**. Kao pomoćni materijal za izradu projekta autor je formirao studiju sa istim naslovom (Prvi deo studje). Skraćeni deo studije prikazan je početkom 2005. godine u Medija centru – Beograd. Studija obrađuje period konfliktnih situacija Srbije sa albanskom zajednicom Kosova od 1912. do 2005. godine.

Zadatak studije je potražiti odgovor na pitanje: da li u nastaloj problemskoj situaciji (kraj 2004 godine kada je započet rad na projektu) postoji upravljanje kojim je moguće realizovati cilj: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije, odnosno, da li je ovako upravljanje u realnosti Kosova kontrolabilno. Teoretski odgovor na postavljeno pitanje glasi: Sistem upravljanja Srbije u procesu upravljanja Kosovom biće kontrolabilan samo ako iz skupa dopustivih upravljanja može naći najmanje jedno rešenje koje prevodi kosovsko sistem u željeno stanje političara Srbije, tako da su Kosovo i Metohija deo državnog sistema Srbije. Ako su ograničenja na upravljačke akcije srpskih političara da realizuju ovaj cilj takva, da ne postoji ni jedno upravljanje kojim je moguće ostvariti postavljeni cilj, sistem upravljanja Srbije nije kontrolabilan i nema svrhe formirati fiktivnu strategiju za problem koji u realnosti nema rešenje. Ove činjenice treba utvrditi i dokazati studijom

Srbija ne raspolaže neograničenim resursima kojima može da se suprotstavi velikim silama NATO alijanse, a Rusija nije spremna da angažuje svoje resurse za realizaciju ovoga cilja (to bi bio Treći svetski rat), tada Srbija nema mogućnosti da obezbedi realizaciju svog prvobitno postavljenog cilja definisanog preambulom Ustava Srbije i zato njeno upravljanje ne može da bude kontrolabilno jer u realnosti nema rešenja. Kosovski problem kao društveni problem ima brojne specifične osobenosti koje je neophodno pri istraživanju proučiti.

KARAKTERISTIKE DRUŠTVENIH FENOMENA

Društvene fenomene karakteriše brojnost mogućih stanovišta i različitih interpretacija ovih pojava. Ključna komponenta društvenih fenomena je ljudsko biće koje im pripisuje određena značenja (stvara različite diskurse), a koja se međusobno bitno razlikuju. Zato se kod promišljanja društvenih fenomena (primer nacionalnih sukoba na Kosovu) javljaju velike razlike u zaključivanju o posmatranoj realnosti. Srpska „istina“ bitno se razlikuje od albanske „istine“, a prave „istine“ kod proučavanja društvenih fenomena nema.

Društveni fenomeni opiru se predviđanjima događaja u budućnosti i to je veliki problem za upravljače. Kod proučavanja društvenih pojava mogu se ustanoviti samo trendovi, a ne zakoni. Istraživanje društvenih konflikata, kao visoko interaktivnih, izrazito kompleksnih, dinamičnih, višeznačnih upravljačkih problema zahteva identifikovanje i razmatranje svih aspekata i uticaja koji su relevantni za dotičnu problemsku situaciju. ***Ovi se problemi mogu kreativno razmatrati instrumentima egzaktnih nauka, a povoljni efekti postižu se primenom sistemskih disciplina, posebno sistemskih metafora. Sistemska paradigma se bavi celinom u holističkom smislu i zato je primerena složenim problemima kakav je kosovski konflikt.***

Teoretske osnove ove metodologije postavio je Peter Checkland. On se bavio problemskim situacijama koje su promenjive, nestruktuirane, neuređene i koje predstavljaju nepotpuno definisane upravljačke probleme. Sve nacionalne zajednice sa prostora Jugoslavije u sukobu imale su u prošlosti, a mnoge i danas imaju ovakve osobenosti. Srbija i Kosovo su izraziti primeri loše struktuiranih i neprekidno promenljivih celina, što otežava proučavanje. Kod primene metode soft sistema istraživač se susreće sa različitim percepcijama realnosti, što mu olakšava proces analiza i učenja jer se različita viđenja neprekidno preispituju, a to dovodi do osmišljenog delovanja sa kojim se mogu unaprediti istraživane problemske situacije. Na taj se način može naučiti koje su promene kod sukobljebnih strana poželjne i kulturalno izvodive, uzimajući u obzir svojstva istraživane problemske situacije, a koje to nisu i koje su za sukobljene strane štetne i opasne

SISTEMSKI PRILAZ PROBLEMU KOSOVA

Sistemska prilaz (primenjen preko soft sistemske paradigme) predstavlja specifičan način rešavanja upravljačkih zadataka u kome bi specijalisti raznih struka, delegirani od svih strana u sukobu, bili angažovani da zajedno sa svojim upravljačima rade na regulaciji konkretnih problema zbog kojih je nastao spor, počev od njihove analize i postavke, do određivanja upravljanja, pa sve do primene upravljačkih akcija u praksi.

Cilj je da se u više koraka, mirnim putem kroz sporazumevanje, unapređuje problemska situacija po principu: dijaloga, istraživanja varijantnih solucija, primenom principa daj, da bi dobio, s tim što davanja i dobici ne moraju da budu ista, ali je obavezno da se sve odvija tako da niko nije na gubitku. Prema S. Petrović kod primene ideja soft sistemske paradigme kulturalna izvodivost dominira nad praktičnim ciljevima i ona ih apsorbira bez obzira što su oni trenutno poželjni. Kulturalna izvodivost donosi ograničenja o kojima se mora voditi računa kod regulacije svakog spora, pa i spora na Kosovu. U uslovima razvoja ratnog

procesa pri raspadu bivše SFRJ i ratu na Kosovu radi se o situaciji kada su praktični ciljevi sukobljenih republika i Srbije sa svojom pokrajinom Kosovo dominirali nad kulturalnom izvodljivošću i praktični ciljevi su je apsorbovali, bez obzira što bi kulturalna izvodljivost donela svim stranama u sukobu daleko povoljnije rezultate.

Primena soft sistemskih ideja i rad nezavisnih ekspertskih ekipa bili su mogući u Kosovskom sporu sve do 1998. godine dokle je Ibrahim Rugova svojim mirotvoračkim aktivnostima sprečavao da dođe do izbijanje ratnih sukoba. ***Kada su vojne, paravojne i policijske jedinice Srbije krenule da brutalnim ratnim aktivnostima regulišu spor, pred zabrinutim posmatračima svih najvažnijih javnih glasila celoga sveta, zabrinutost za albansku zajednicu Kosova postala je veća, posebno nakon bombardovanja Sarajeva, Vukovara, Dubrovnika i genocida u Srebrenici izvršenog od srpske strane.***

U nastalim okolnostima srpskim snagama su se suprotstavile vojne snage Albanaca organizovane kao jedinice OVK, uz angažovanje snaga NATO alijanse na albanskoj strani; tada ideje soft sistemske paradigme nisu više bile primenjive jer su praktični ciljevi strana u sukobu postali dominantni i kulturalna izvodljivost za regulacije kosovskog sukoba, uz primenu ideja soft sistemske paradigme, nije bila više moguća. Ona je ponovo postala moguća nakon donošenja Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. SB UN za deo problema koji tretira probleme stanovnika srpskih opština i njihovog nastojanja da se povežu u Zajednicu srpskih opština. Ovaj se proces danas naziva „Briselski pregovori“ i njega prate ideje soft sistemske paradigme.

Ideja da se u okviru Foruma za etničke odnose formiraju posebne radne grupe eksperata, koji bi uz saglasnost srpskih vlasti analizirali svaku važniju problemsku situaciju i za nju javno nudili rešenja koja su dobra za sve strane u sukobu, nije bila prihvatljiva za srpske vlasti. Rad grupe eksperata u okviru Foruma za etničke odnose bez saglasnost i srpskih vlasti, imao bi mali praktični značaj jer bi vlasti ignorisale ove ekspertске predloge i zato ova ideja nije ostvarena u praksi. Analiza mogućnosti korišćenja soft sistemskih ideja i sistemskih metoda (koje imaju racionalno i kulturalno obeležje) pokazuje da su u ratu na Kosovu ukinuti svi oblici kulture i racionalnog promišljanja realnosti (carovala je ljudska glupost i najniže ljudske strasti), kako sa srpske strane, tako i sa strane OVK i avijacije NATO alijanse. ***Ratni sukob na Kosovu odvijao se u psihološki razorno zagađenim sredinama koje su mnogim političarima, vojskovođama, ali i borcima davale surova divljačka obeležja; u njima su kulturalna izvodljivost i racionalno promišljanje bil svedeni na nulu.*** Tokom celog XX veka brutalnim ratnicima sa prostora Jugoslavije pamet i kulturno ponašanje nikada nisu bili potrebni. Zapravo,

politika je pojela pamet obesnim ratnicima i tragedija kod raspada SFRJ i u ratu na Kosovu nije se mogla izbeći.

Povodom nastalih sukoba Srbije sa Hrvatskom, sa BiH i Kosovom, tvorac Beogradskog kruga i Druge Srbije Radomir Konstantinovi kaže: „Srbija je vodila rat sa svetom, a ne samo sa Muslimanima i Hrvatima... Rat je vodila ‘sila ludila’, koja je dovela do paranoidne samoizolacije Srbije i do fatalnog poraza Srbije, što je i najveći poraz u srpskoj istoriji. Konstantinović najviše načelo palanke vidi u okamenjenoj, nacionalnoj kulturi, sa istorijom i njenim državotvornim mitovima.“ On dalje kaže: “Nacionalizam je postao apsolutno zlo ovih prostora, a Druga Srbija je ona Srbija koja se ne miri sa nacionalizmom i zločinom”.

ŠTA PODRAZUMEVA KULTURALNA IZVODLJIVOST

Kulturalna izvodljivost podrazumeva situaciju kada se interesi i ciljevi strana u konfliktu bitno razlikuju, ali sve strane poseduju jedan zajednički cilj, a to je da se konflikt okonča mirnim putem, preko dijaloga i pregovora sa minimumom troškova (primer razdvajanja Češke i Slovačke, pokušaj izdvajanja Katalonije od Španije). Ovaj uslov isključuje rat kao metodu regulacije spora jer su tada troškovi maksimalni. ***Kod podivlaljih naroda, ispunjenih nagonom mržnjom za svog neprijatelja, političari isiču parolu: „ratujmo nek košta šta košta“, idemo do kraja, do pobeđe, ili do samouništenja. Za takvu ratničku politiku svako pametovanje i kulturno ponašanje je neprihvatljivo i zato je u praksi isključeno.***

Pri raspadu bivše SFRJ i u ratu na Kosovu rat je imao takve osobenosti i za njega ne bi bilo moguće primeniti metode soft sistemskog prilaza. Navedeni razlozi odložili su angažman Foruma za etničke odnose za bolja vremena kada psihološki jaz između srpske i albanske strane bude manji, kada se ukaže potreba za radom eksperata i racionalnim odlukama. ***U Briselskim pregovorima stvoreni su uslovi da kulturalna izvodljivost postane realno ograničenje u procesima rešavanja spora u vezi svih problema Srba na Kosovu i ideje soft sistemske paradigme dobijaju svoju ulogu u budućim procesima regulacije.***

SRBIJA JE ODBACILA SVE RASPOLOŽIVE MOGUĆNOSTI

U Studiji je utvrđeno koji su, u nastaloj situaciji, strateški pravci Srbije mogući, a koji su nemogući i kako bi trebalo nastaviti dalji rad na projektu. Analiza je pokazala da su srpske vlasti odbacile sve raspoložive mogućnosti koje bi joj donele povoljniju stratešku poziciju za regulaciju statusnog pitanja Kosova i Metohije. Izabrana ratna varijanta, sa puno nehumanih vojnih delovanja, donela je Srbiji totalni poraz od strane vojnih snaga NATO alijanse i snaga Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) i definitivno onemogućila povratak Kosova i Metohije u sastav Srbije. Kumanovski sporazumom zabranjeno je

prisustvo svim vojnim i policijskim i upravljačko administrativnim snagama Srbije na teritoriji Kosova, a upravljanje Kosovom preuzimaju službe UN-a UNMIK i KFOR. Strela vremena ne dopušta povratak na ranija stanja; što je izgubljeno ne može se naknadnim spoznajama povratiti.

Sa protokom vremena tačnost iznetih zaključka u Prvom delu studije postajala je sve vidljivija i ovi će zaključci biti dopunski potvrđeni analizama u Dugom delu studije ***Studija je pokazala da je neostvarivo nastojanje Vlade Srbije da preko Ustava iz 1990. godine, po kome se albanskoj zajednici Kosova oduzimaju sva politička i ekonomska prava, ona može primorati da prihvati nametnuto ustavno rešenje primenom stalne brutalne prisile srpske vojske, paravojnih snaga i policije, a što isključuje racionalno promišljnje realnosti i primenu kulturalnih principa regulacije sukoba kako to nalažu principi soft systemske paradgme.***

Razorna vojna delovanja srpske vojske, paravojske i policije i njihova nehumana postupanja izazvala su odijum međunarodne javnosti i Srbija je dobila međunarodne sankcije i brojne moćne protivnike koje nije mogla da savlada. Po predlogu studije izlaz iz nastale situacije može se ostvariti samo za probleme sa kojima se suočava srpska zajednica Kosova preko strategije Srbije koja koristi ideje soft systemske paradigme, uz ostvarenje stalnog dijaloga između predstavnika Beograda i Prištine, uz učešće medijatora institucija UN i EU i uz korišćenje znanja eksperata institucije kriznog menadžmenta. ***Pitanje statusa Kosova je rešeno gubitkom rata i Srbija više nikada neće imati Kosovo u svom sastavu. Važno je da se dosadašnja politika Srbije prema Kosovu u potpunosti promeni, da se formira potpuno novi cilj Srbije koji je kontrolabilan i koga treba realizovati.***

U nastalim uslovima novi cilj Srbije u vezi Kosova mora da bude vezan za igrački proces u kome učestvuju politički, ekonomski i vojni potencijali Srbije, politički, ekonomski i vojni potencijali albanske zajednice Kosova, kao i politički, ekonomski i vojni potencijali NATO alijanse, kao i međunarodna zajednica preko organizacije UN i EU. Oni su svojim angažovanjem stvorili problemsku situaciju koju smo nazvali realnost Kosova 2005. godine i sa aspekta cilja Srbije datog ustavnom preambulom ona nije kontrolabilna. U pregovorima nužno je ispolji maksimalni nivo kooperativnosti, adaptivnosti i kulture dijaloga, a posebno prihvatanje nastala realnost (gubitak suvereniteta nad Kosovom u ratu sa vojnim snagama NATO alijanse i vojnim snagama OVK-a), ali i aktivnostima UNMIK-a i KFOR-a.

NASTAVAK RADA NA DRUGOM DELU STUDIJE

Srpske vlasti nisu prihvatile zaključak prvog dela Studije i dalji rad ekspertskeg tima na projektu izgubio je svoju svrhu. Bez preusmerenja politike srpskih vlasti Srbiji preti

nastavak regresa i nemogućnost prijema u institucije EU, s tim što će i srpska zajednica Kosova imati sve teži i nebezbedniji život, uz ubrzano iseljenje sa Kosova. Nakon prekida rada na prvom delu studije autor je smatrao da bi bilo korisno nastaviti praćenje događanja na Kosovu i preko novinskih članaka i stručnih časopisa izložiti javnosti ideje soft sistemskog načina mišljenja koje mogu da pomognu pri regulaciji problemskih situacija koje su sukcesivno nastajale na Kosovu u periodu od 2005. do 2013. godine. U ovom vremenskom intervalu autor je nastavio da prati događanja na Kosovu, da o njima piše članke i oglede u listovima: Danas, Politika i Republika (spisak članaka i eseja dat je prilogu „Literatura“). Od sadržaja ovih članaka autor je formirao „Drugi deo studije“ i „Predlog za rešenje kosovskog problema“. Autor je smatrao da se spajanjem ova dva dela može formirati knjiga koja će prikazati sistemski pogled na kosovski problem i dati tumačenje izvora i uzroka gubitka Kosova, ali i dati ravnotžna rešenja (prema nastaloj realnosti u 2013. godini) za okončanje ovog sukoba.

IMPERIJALNA NASTOJANJA SRBIJE I FIKSACIJA NACIONALNIH CILJEVA

Ukidanjem Ustava iz 1974 godine (donošenje novoog Ustav Srbije iz 1990. god.), sa kojim je albanska stana potpuno politički i ekonomski obespravljena, a narod Kosova doveden u kolonijalan položaj do egzistencijalne katastrofe. ***Albanci nisu prihvatili da postanu kolonija i pored primene brutalne sile, vojnih, paravojnih i policijskih snaga Srbije. Ovakvo usmerenje srpskih vlasti izazvalo suprotan efekat Albanaca koji su primenili Gandijevski mirne reakcije tražeći pregovore i verujući da ovakvom politikom mogu odbraniti svoja prava.***

Oni su formirali paralelni život na Kosovu (škole, bolnice i administracija radili su po kućama), a predvodio ih je albanski političar Ibrahim Rugova. Srpske vlasti silom su ometale ovakav Gandijevski način odbrane, a što je ozlojedilo izveštače brojnih velikih novinskih agencija koje su Sbiju zbog rata u BiH i Hrvatskoj prikazale kao svetskog pariju, a Albance kao Gandijevske mirotvorce. ***Sagledavajući tragediju albanskog naroda, vodeće agencije svetskih listova stvarale su brojne proteste u javnom mnjenju Evrope i SAD optužujući Srbiju da čini zločine protiv čovečnosti i zahtevali da se ona politički, ekonomski i vojno kazni.***

Ovakvim mirotvoračkim nastojanjima kosovskih Albanaca postepeno su se pridružile SAD, Nemačka, Velika Britanija, Francuska i druge države Evrope pozdravljajući ovakav način regulacije nastalog konflikta kada bi ideje soft sistemske paradigme pomogle da se postupno u miru pronalaze zadovoljavajuća rešenja za obe involvirane strane. ***Kada je mirotvorački pokret Ibrahima Rugove ukinut i razorna vojna sila srpskih vojnih, paravojnih i milicijskih snaga dostigla svoj maksimum i time ugrozila egzistenciju celog albanskog naroda reagovala su velike sile Zapada.***

Posle više opomena od strane SAD da prestane sa brutalnim dejstvima, a što srpski upravljači nisu prihvatili, vojne snage NATO alijanse bombardovale su Srbiju i naterale njene vojne i civilne snage da se povuku sa Kosova. Bombardovanje je izvršeno mimo odobrenja SB UN, a na osnovu real-politike. Rusija je stavila veto na odobrenje vojnog kažnjavanja Srbije u okviru SB UN-a. Države Evrope i SAD procenile su da Rusija neće zbog Srbije da uđe u Treći svetski rat protiv celoga sveta i spremno su vojno teško kaznile Srbiju.

Vojne formacije OVK-a iskoristile su povlačenje vojnih snaga Srbije sa Kosova za odmazdu nad Srbima, nad njihovim sakralnim objektima, posebno onim koji su se nalazili u izolovanim enklavama. **Ove razorne procese osudila je međunarodna zajednica, ali zbog inertnosti vojnih snaga NATO alijanse nije uspela da ih spreči. Zato je bilo neophodno što hitnije zaustaviti sva ratna dejstva, a što je regulisano Kumanovskim sporazmom. Rezolucijom 1244 SB UN određeno je da UN preuzima patronat nad Kosovom, a njene institucije UNMIK i KFOR dobile su zadatak da od Kosova formiraju samostalnu upravljačku celinu na principima savremene demokratije, koja uključuje ideje soft systemske paradigme.**

U desetogodišnjem periodu trajanja protektorata UN, a shodno nalogu Rezolucije 1244, uz korišćenje svih elemenata Kumanovskog sporazuma, njene institucije UNMIK i KFOR realizovale su sve što je predviđeno da Kosovo postane upravljački samostalna celina, bez mogućnosti Srbije da spreči takav razvoj događanja. **Na rešavanju problema srpske lokalne samouprave Vlada Srbije nije ništa korisno učinila za srpski narod Kosova, štaviše, svojom politikom učinila je srpskoj zajednici puno štete, a imala je mogućnosti i pravnog osnova da im bude na koristi.**

TEZE AUTORA

Za rad na studiji autor je postavio sledeće teze;

PRVA TEZA, SIMBOLIČNI NAZIV TEZE: RATNI GUBITAK KOSOVA I METOHIJE

Ovom se tezom tvrdi da je nakon velikog broja pogrešnih poteza srpskih političara, u Kraljevini Srbiji, Kraljevini SHS, Kraljevini Jugoslaviji, a posebno od osamdesetih godina dvadesetog veka, **nastala problemska situacija u kojoj je postalo nemoguće ostvarenje cilja: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije; svako dalje upravljanje u ovom smeru nije kontrolabilno. Ove su teritorije definitivno izgubljene pogrešnim odlikama srpskih političara i ovi se događaji ne mogu poništiti. To nije bio samo rat Srbije i vojske Kosova (OVK-a) nego i rat Srbije sa najmoćnijim državama sveta (snage NATO alijanse). Ultimativni nalog predaje i povlačenja srpske vojske je Kumanovski sporazum. Kosovo je postalo**

protektorat UN-a, a buduće upravljanje Kosovom definisano je rezolucijom 1244 SB UN, po kojoj narod Kosova (uglavnom Albanci) postepeno preuzimaju svu vlast i stvaraju uslove za formiranje albanske države.

Konačno, to su oni i učinili proglašenjem Republike Kosovo koju je priznalo 108 država sveta. Skoro sve države EU i SAD i skoro svi susedi Srbije iz bivše SFRJ. Srbija i dalje uporno istrajava na definiciji datoj u preambuli Ustava Srbije da su Kosovo i Metohija sastavni deo Srbije, a ratni poraz Srbije i grube upravljačke greške političara Srbije, kao izvore i uzroke ovih gubitaka, niko ne pominje. Ako ne dođe do promene cilja u vezi Kosova i javnosti ne prezentiraju imena srpskih političara koji su Srbiju doveli u krajnje inferiornu situaciju, nastaviće se regres Srbije i iseljavanje Srba sa Kosova. Briselski pregovori o formiranju Saveza srpskih opština vode se po Ahtisarijevom planu, a deo kojim se predviđa davanje albanskoj zajednici nadgledana nezavisnost Kosova isključuje se sa srpske strane, a što je štetno po Srbiju. SAD i EU postaviće rok za završetak Briselskih pregovora, kojim će Srbija morati da se izjasni o svom stavu prema statusu Kosova i od toga će zavisiti njen prijem u institucije EU.

DRUGA TEZA – SIMBOLIČNI NAZIV TEZE: KORISTI I ŠTETE KOSOVA ZA SRBIJU.

Ovom se tezom tvrdi da do danas nije egzaktno utvrđeno da li se voljom srpskog i albanskog naroda Kosova može stvoriti trajna, stabilna, harmonična, koherentna i efektivna složena državna zajednica, koja će omogućiti napredak Srbije i albanske zajednice Kosova. ***Nije utvrđeno da li je uključivanje Kosova u sastav Srbije za nju koristan ili štetan, štaviše i opasan politički poduhvat? Slika Kosova pokazuje tragičan sukob srpskog i albanskog naroda sa visokom cenom koja traje čitavo stoleće.*** Ona pokazuje da je na Kosovu ostalo malo Srba, svega oko 6% u odnosu na kosovsku populaciju, sa tendencijom novog iseljavanja iz ovog siromašnog i za Srbe opasnog područja. ***Slika pokazuje da su preostali Srbi u svemu egzistencijalno ugroženi, da su razorene mnoge srpske svetinje i da Srbija više ne upravlja Kosovom i ne može biti njihov zaštitnik. Život Srba na Kosovu je težak, a spoj Kosova sa Srbijom doneo bi Srbiji finansijsku, demografsku i socijanu katastrofu.*** O ovim egzistencijalno važnim činjenicama za srpski narod i srpsku državu niko ne govori, a one zaslužuju ozbiljne studijske analize. Dokaz tačnosti postavljenih teza trebalo bi da donese celovitu sliku izvora i uzroka nastajanja Kosovskog konflikta, njegovog trenutnog razrešenja i budućih odnosa Srbije i Kosova, a posebno definisati način njihovog pristupanja institucijama EU. Ako Srbija ne prizna Republiku Kosovo gubi prijem u EU. Posmatrano sa druge strane Kosovo ne može da postane član UN-a zbog veta Rusije. Nesumnjivo, kod ovakvih stavova obe zajednice su na velikom gubitku. Ako ove stavove decenjama zadrže obe strane, šteta za obe zajednice će eksponencijalno rasti, a to je nesmisleno i ta se situacija nako ne sme dopustiti.

PRVI DEO

STUDIJE

NEUSPELA

REŠENJA U

PROCESU

DOGOVRANJA,

RATNI IGRAČKI PROCES,

NASTALE PROBLEMSKE

SITUACIJE I NAČIN

NIHOVOG RAZREŠENJA

PATREČAVANJA

PREDISTORIJA KOSOVSKOG PROBLEMA

RAZLIČITI POGLEDI SRPSKIH I ALBANSKIH ISTORIČARA NA KOSOVSKI PROBLEM

Srpsko albanski skobi dobijaju na intenzitetu nakon Balkanskih ratova kada su srpska, grčka i crnogorska vojska osvajale nove teritorije na Balkanu. ***Vlade Srbije, Crne Gore i Grčke nisu priznavale pravo Albancima da formiraju nacionalnu državu i nastojale su da zauzmu što više turskih teritorija koje je vekovima naseljavao albanski narod. Posebno su bile intenzivne aktivnosti na osvajanje teritorije Kosova i albanskih gradova na Jadranskom moru.***

Kosovski vilajet je bio provincija Otomanskog carstva i zahvatao je teritoriju koja je bila bitno veća od teritorije današnjeg Kosova. Kosovki vilajet obuhvatao je sadašnje Kosovo, Preševsku dolinu, Sandžak i Zapadnu Makedoniju. Na ovim teritorijama većinu stanovništva činili su Albanci, dok su Srbi bili većina samo na severu Kosova, Srbi, kao izrazita manjina, živeli su veoma teško u uslovima opšteg siromaštva koje je vladalo u Kosovskom vilajetu i za svoj loš život optuživali su Albance. Političari Srbije proglaili su ceo Kosovki vilajet teritorijom Srbije iako nisu imali ljudstvo da prepokriju ovu teritoriju jer su Srbi bili izrazita manjina.

U srpskoj istorijskoj nauci ove aktivnosti dobile su naziv: "oslobađanje teritorija Stare Srbije" od Otomanskog carstva. Albanski istoričari nazivaju ove aktivnosti okupacijom albanskih teritorija od strane Srbije, Crne Gore i Grčke. Početkom XX veka Srbi i Albanci su se sukobljavali na lokalnom nivou, ali su veći stradalnici bili Srbi kao manjina koja se nije imala uslova da se uspešno brani. ***Srpski političari su Albance prikazivali kao divljake koji uzurpiraju srpsku teritoriju koju su Srbi napustili tokom velike seobe u Ugarsku.*** Oni su isticali „***istorijsko pravo Srbije na Kosovo***“, jer je ono u srednjem veku bilo delimično u sastavu Raške. Albanci smatraju da im ***etničko pravo na Kosovo*** daje svaku prednost jer, oni kao žitelji Kosova, koji čine značajnu većinu, imaju neprikosnovo pravo da svoje domove smatraju svojom državom. Srpska vlada slala je četničke odrede da se razračunaju sa Albancima, ali te akcije su samo donosile veću ugroženost srpskog življa od brojnijih okolnih Albanaca. Austro-Ugarska je ovu politiku smatrala velikosrpskom i protivila se ovim aktivnostima koje su izazivale nestabilnost Balkana.

Problem su se javljali i oko etnogeneze Albanaca. Srpski naučnici nisu Albancima priznavali Ilirsko poreklo, po kome bi oni bili autohtoni narod Kosova. Oni su im pripisivali Tračko poreklo, odnosno, tvrdili su da su Albanci (Tračani) došli iz Trakije posle Srba i da su, zapravo, Srbi autohtoni narod Kosova. Po njima Iliri su izumrli i Srbi su došli u prazne prostore Kosova tako da je ta zemlja njihova matična postojbina.

Kod ovako dijametralno suprotsavljenih stavova nije moguće nekom logičkom argumentacijom u političke sporove uvoditi naučne „istine“ koje se bitno razlikuju i uveriti jednu stranu da je druga strana u pravu. Istorrijske istine uvek su subjektivne i uzaludni su naponi jedne strane da se protivnička strana ubedi kako ona nije u pravu. Samo neka “korisna istina” koja govori o budućem zajedničkom životu Srba i Albanaca može biti prihvatljiva za sve sukobljene strane i ona treba da posluži za regulaciju nastalog kosovskog konflikta, kako se i predlaže ovom studijom.

ŠTA JE SVE TOKOM BALKANSKIH RATOVA ZAUZELA SRPSKA VOJSKA

Tokom Balkanskih ratova srpska vojska zauzela je Kosovo i deo Metohije, Sandžak i Makedoniju. Crnogorska vojska osvojila je Skadar i delove Metohije, a Grčka vojska zauzela je Epir i južnu albansku obalu, sa Valonom. Oktobra i novembra 1912. godine Srbija je zaposela veći deo Albanije, sa obalom na kojoj je najvažnija strateška tačka bila luka Drač.

Okupacija Albanije stvorila je ogorčenje i mržnju albanskog naroda prema Srbiji, sa čestim pobunama njihovih gerilaca Kačaka. Pod pritiskom velikih sila srpska Vlada bila je prinudjena da odustane od izlaska Srbije na Jadransko more, ali je na račun ovog odustajanja tražila da joj se priznaju teritorije koje je srpska vojska zauzela na Kosovu, Metohiji i Makedoniji. Medjunarodna konferencija u Londonu poništila je delimično osvajačka nastojanja Srbije, Grčke i Crne Gore, navodeći kao razlog albanski etički sastav stanovništva na spornim teritorijama.

BORBA ALBANACA ZA NEZAVISNOST

Borba Albanaca za nezavisnost neorganizovano je vođena od sredine 19. veka sve do 1913. godine kada je Albanija postala medjunarodno priznata država na malom delu teritorije koju su naseljavali Albanci. I pored formiranja albanske države veliki deo teritorija na kojima su živeli Albanci ostao je u okviru Turske. Nakon balkanskih ratova ove su teritorije bile podeljene izmedju Srbije, Crne Gore i Grčke. Nezadovoljni Albanci podizali su brojne ustanke sa željom da ujedine četiri turska vilajeta na kome su pretežno živeli Albanci, ali bez uspeha.

Odlukom Narodne skupštine Srbije Kosovo je 1913. godine bilo integrisano u Kraljevinu Srbiju, a odlukom Narodne skupštine Crne Gore Metohija je integrisana u Kraljevinu Crnu Goru. Posle dugotrajnih ratovanja nije pronadjeno rešenje za albansko pitanje i zato sve do danas traju borbe Albanaca sa svojim susedima za nezavisnost. Rešenja se ne mogu tražiti samo u vojnoj pobedi jedne strane već u zajedničkom životu multietničkih zajednica kako je bilo vekovima u prošlosti.

Značajan broj evropskih istoričara tvrdi da su Albanci najveći gubitnici i žrtve Berlinskog i Londonskog sporazuma. Ovakvo tumačenje nije prihvaćeno od istoričara albanskih suseda, posebno istoričara Srbije. **Po tumačenju srpskih istoričara Balkanski ratovi bili su oslobodilački, odbrambeni i pravedni, a po tumačenju albanskih istoričara Balkanski ratovi bili su osvajački i nepravedni jer su od albanskog naroda pravili svoje kolonije.** Ova dva dijametralno različita tumačenja ostala su aktuelna sve do današnjih dana i predstavljaju uzrok svih kasnijih konflikata. **Kategoričke tvrdnje istoričara da su neke teritorije srpske, grčke, makedonske, crnogorske, ili albanske ne mogu se činjenično dokazivati.** Pripadnost teritorija otomanskog carsstva pojedinim balkanskim državama koje su nastale je početkom XX veka primarno je vezana za njihovu borbu protiv Turaka, kada je došlo do preraspodele teritorija nakon Balkanskih ratova, s tim što se danas pripadnost teritorija vezuje za etnički sastav stanovništva koji u većini naseljava određenu teritoriju.

NEMOĆ ALBANACA DA BRANE SVOJE NACIONALNE CILJEVE

Albanski narod nije imao dovoljno snaga da se u ovim ratovima uspešno bori za teritorije koje su oni naseljavali. Oni su smatrali da imaju pravo da se naknadno bore za svoje oslobodjenje, u za njih povoljnijim uslovima, koje je stvorila civilizacija XX veka. Istorijski podaci govore o kontinuiranoj egzistenciji Albanaca na delovima sadašnje Srbije, Crne Gore, Makedonije i Grčke duže od 1000 godina. Njihov aktuelni angažman za oslobođenje vezan je primarno za teritoriju Kosova, gde su Albanci za vreme otomanskog carstva bili u apsolutnoj većini i imali određena ekonomska i politička prava na lokalnim nivoima. U okviru Kraljevine Srbije oni nisu imali nikakva politička ekonomska prava i Srbiju su doživljavali kao surovog okupatora. U kraljevini Srbiji, a kasnije i Kraljevini SHS krvavo su ugušene sve albanske pobune.

Pokušaj da se kolonizacijom 60.000 Srba obezbedi većinski sastav stanovništva nije uspeo, posebno što su kolonistima dodeljivane albanske zemlje i imanja, a sve se završavalo velikim krvoprolićem. Nakon Drugog svetskog rata, Albanci su doživljavali kao veliku nepravdu što im je dodeljen status nacionalne manjine, a oni su bili brojniji od Crnogoraca, Slovenaca i Makedonaca. Albanci nikada nisu odustali od ideje osobađanja svoga naroda i povezivanja svih teritorija na kojim živi Albanski narod i to su njihovi intelektualci uvek javno isticali.

POLOŽAJ ALBANACA U RAZLIČITIM JUGOSLAVIJAMA

POLOŽAJ ALBANACA U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

U Kraljevini Jugoslaviji Albanci su bili građani drugog reda, neobrazovani, siromašni i od društva odbačeni. Njima su bili namenjeni slabo plaćeni, najprljaviji i najteži fizički

poslovi. Albanci su opstajali zbog snažnog nataliteta i demografske eksplozije svoje populacije i sposobnosti da se prilagode teškim uslovima života. Srpske vlasti suprotstavljale su se demografskom razvoju Albanaca njihovim proterivanjem i planskom kolonizacijom Srba. Kolonizacija se sprovodila na osnovu Uredbe o naseljavanju i Zakona o naseljavanju u periodu 1920-1941. godine, kada je na Kosovu naseljeno oko 60.000. Srba. Oduzimanje zemlje od Albanaca i davnje zemlje srpskim kolonistima dovodilo je do pobuna čitavih sela, pa čak i do intervencije srpske vojske. ***Srpski akademik i političar Vasa Čubrilović predlagao je da se albanski problem reši totalnim etničkim čišćenjem. On je tvrdio da "Arnaute nije moguće suzbiti kolonizacijom. Jedini način je brutalna sila organizovane državne vlasti"***. Njegove stavove podržavali su brojni srpski političari i intelektualci, a posebno srpski verski velikodostojnici.

POLOŽJ ALBANACA ZA VREME DRUGOG SVETSKOG RATA

Početak Drugog svetskog rata, uz masovno izraženu volju Albanaca sa Kosova, Italija je anketirala najveći deo Kosova, delove Makedonije i Grčke naseljene Albancima i priključila ih novoformiranoj državi Velikoj Albaniji. ***Nakon formiranja nove države nastao je osvetnički teror Albanaca prema Srbima i Crnogorcima, posebno kolonistima; njih su brutalno proterali u Srbiju i Crnu Goru.***

U osvetničkom stampedu albanska vojska i policija masovno su pustošile i pljačkale srpsku imovinu, palila useve, rušila kuće, a srpsko stanovništvo je ubijano i slato u koncentracione logore. Albanci su doživeli propast Kraljevine Jugoslavije kao svoje oslobođenje i pravo na osvetu. Razvijena mržnja između srpskog i albanskog naroda teško se suzbijala jer su dotadašnja stradanja oba naroda bila velika. Osveta je bila surova i ona je duboko podelila Srbe i Albance Kosova i otežala procese pomirenja sve do današnjih dana.

POLOŽAJ ALBANACA U SOCIJALISTIČKOJ JUGOSLAVIJI

Kosovski Albanci nisu svojom voljom ušli u novu Socijalističku Jugoslaviju. Krajem 1944. godine došlo je do vojne pobune kosovskih Albanaca protiv nove države DFJ koja je nastojala da silom vrati Kosovo u Jugoslaviju. Angažovanjem partizanskih snaga slomljen je otpor Albanaca i Kosovo i Metohija prinudno su priključeni Jugoslaviji. ***Oni su ušli u sastav Narodne Republike Srbije kao njena autonomna pokrajina (AKMO). Po završetku rata, srpskim kolonistima je zabranjen povratak na Kosovo. Svi slovenski narodi dobili su svoje republike, a Albancima je dodeljen status pokrajine jer su tretirani kao nacionalna manjina.***

U novoj Jugoslaviji Albanci su postupno unapredjivali svoj položaj i dobijali sve veća politička prava, a i bitno su unapredili sve parametre svog društvenog

života na Kosovu. Kroz pomoć svih Republika značajno je uvećana materijalna baza ovog nerazvijenog područja, a posebno je bio naglo razvijen sistem osnovnog srednjeg i fakultetskog obrazovanja. Nažalost školske i univerzitetske diplome, magistrature i doktorati deljeni su od strane kosovskih političkih institucija bez udovoljenja osnovnim obrazovnim kriterijuma; tako su stvorili ljude sa diplomama bez faktičkog znanja. Nefunkcionalno obrazovanje traje na Kosovu sve do današnjih dana što koči njihov razvoj.

Od posebnog je značaja otvaranje univerziteta, sa više fakulteta i snažna emancipacija kosovskih žena. One su za kratak period, od nepismenih žena postale studenti koji uče strane jezike i obilaze univerzitetske centre Evrope i Amerike. Kod kosovskih Albanaca buja nacionalno osećanje i oni postaju svesni svoje neposredne istorije, kao Turske kolonije i svog aktuelnog položaja na Balkanu gde se javljaju kao kolonijalne manjinske zajednice Srbije, Grčke, Makedonije i Crne Gore. **U njima je bio zatamnjen njihov razvoj i oni imaju veliku emocionalnu potrebu za nacionalnim oslobođenjem koga izražavaju parolom „Kosovo republika“.** Ustavom Srbije iz 1974 godine Pokrajina Kosovo dobila je sve političke prerogative federalne jedinice, s tim što je formalno ostala u sastavu Srbije. Albanci su nastojali da prošire svoja ustavna prava i da Kosovo konačno dobije status Republike u okviru SFRJ. Ova su nastojanja ispoljavali preko mitinga i drugih javnih manifestacija, u organizaciji kosovskih intelektualaca, studenata i rudara, ali i preko pritiska na Srbe da se iseljavaju sa Kosova. U dugom vremenskom periodu Albanci su kupovali srpska imanja, ali su vršili i terorističke aktivnosti protiv Srba, a što je, uz demografsku eksploziju albanske populacije, bitno promenilo demografsku sliku Kosova u korist Albanaca. U ekonomskom pogledu oni su ostali najzaostaliji narod Evrope, ali oni veruju da će im sloboda i nacionalna država omogućiti brzi napredak u okviru institucija EU.

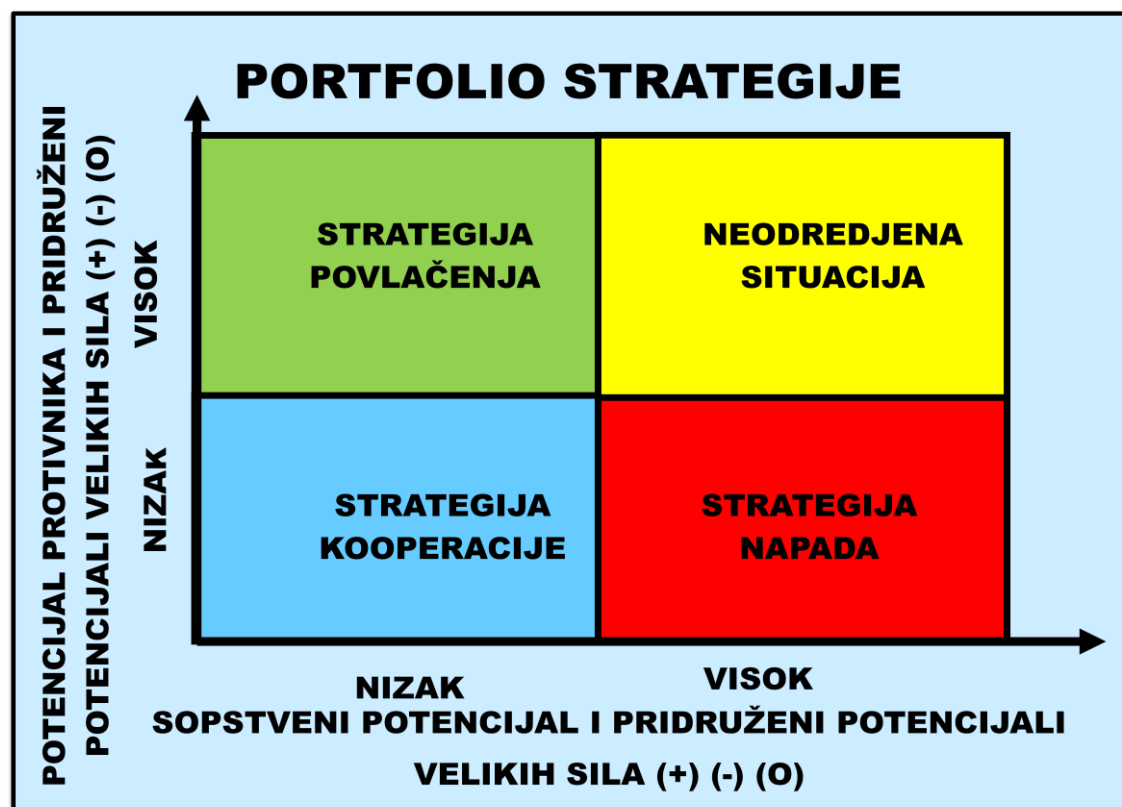
STUDENSKI NEMIRI NA KOSOVU

Ovakavo ponašanje Albanaca izazvalo je odijum medju srpskim življem na Kosovu, ali i kod građana Srbije. Nastao je dugotrajni period stalnih međusobnih sukoba u kome uglavnom stradaju Srbi u izolovanim delovima Kosova. Albanski studenti organizuju miting 1981 godine, pod parolom “Kosovo Republika”, s tim što oni nepekidno javno ističu svoj primarni cilj, stvranje velikog Kosova (Priklučenje Kosovu Preševske doline, Istočne Crne Gore i Zapadne Makedonije) i konačni cilj kosovskih Albanaca je ujedinjenje albanskog naroda na svim prostorima Balkana sa Albanijom. **Miting albanskih studenata je ugušen brutalnom policijskom i vojnom silom, a što je povećalo sukobe izmedju Srba i Albanaca.** Pod pritiskom daleko brojnijih Albanaca i čestih zlodela prema Srbima oni su bili prinuđeni da se ubrzano iseljavaju.

TEORETSKE PRETPOSTAVKE ZA FORMIRANJE STRATEGIJE SRBIJE

PORTFOLIO STRATEGIJE UPUTSTVO ZA RACIONALNO UPRAVLJANJE

Polazna premisa za izbor strategije sa kojom je Srbija trebala da reguliše kosovski sukob vezuje se za "*Portfolijo strategije*". On daje polazne informacije za strateško usmerenje svakom učesniku društvene igre (šema portfolija).

Portfolio strategije pokazuje način izbora tipa strategije u funkciji sopstvenih regulacionih potencijala i regulacionih potencijala protivnika, ali i stava svojih suseda, a posebno angažovanih velikih sila međunarodne zajednice na strani nekog od igrača. U praksi se koriste više vrsta mogućih strategija od kojih se posebno izdvajaju: 1) *strategija napada*, 2) *strategija povlačenja*, 3) *strategija kooperacije*, 4) *strateški neodredjena situacija*. Moguće situacije obeležene su na svakoj osi. Oznaka (+,+,+) znači da su njihovi susedi i velike sile međunarodne zajednice uključene u spor spremne da pomažu slabijoj strani, jer je ona, po njihovom sudu, ugrožena, ili su ugroženi njihovi interesi. Oznaka (-,-,-) znači da velike sile odmažu jačoj strani, jer je njeno ponašanje protivpravno, brutalno, ili suprotno njihovim interesima (primena političkih, ekonomskih i vojnih sankcija). Oznaka (0) kada se velike sile ne mešaju u spor. Ako se potencijali velikih sila stave na stranu jednog učesnika tada on može dobiti značajan politički, ekonomski ili vojni potencijal (+,+,+). Ako iz nekog razloga neka od velikih sila primeni prema nekoj strani političke, ekonomske, ili vojne sankcije (-

,-, -) tada naglo padaju njeni ratnički potencijali. Ovako ponašanje velikih sila odvija se u okviru real-politike, kada one unapred obezbeđuju ravnotežu interesa sa drugim velikim silama. **Usmerenja velikih sila uvek su presudna za izbor strategije**

Ako su snage napadača velike, a snage protivnika male, a na strani napadača dolazi pomoć velikih sila, tada je moguće izabrati strategiju napada. I u ovom slučaju uslov je da napadač ne deluje brutalno i da poštuje međunarodno ratno pravo. Ovu situaciju nije imala Srbija.

Portfolio strategije ne izražava neke pravne i moralne stavove kojima se brani napad jačeg protivnika, to je pouka koju pruža svakodnevni život od iskona (real-politika) i koju treba slediti jer je međunarodno pravo nedovoljno izgrađeno. Ibrahim Rugova je celokupan svoj politički koncept bazirao na uključivanju što više država na strani kosovskih Albanaca, posebno, velikih sila (što više, +, +, +, + za Kosovo) jer bez njihovog delovanja nisu postojali uslovi za vojnu pobedu albanske strane nad srpskom stranom i izdvajanje Kosova iz sastava Srbije. Rugova je nastojao da prikaže Srbiju kao zločinačku organizaciju koja bezočno napada i uništava albanski narod (-, -, -, -).

UPRAVLJANJE KADA VELIKE SILE POMAŽU UGROŽENOJ SLABIJOJ STRANI

Ako su snage napadača privremeno veće od snaga protivnika, ali zbog brutalnog delovanja napadača i kršenja ljudskih prava, ili ometanja interesa velikih sila, realno je očekivati da će velike sile pomagati slabijoj strani. ***U ovom slučaju razumno je izabrati "strategiju kooperacije". To bi podrazumevalo povratak političkih prava Albanaca iz Ustava Srbije od 1974. godine. Ovaj su politički potez kasnije nudile srpske vlasti kroz koncept dat sloganom: „Više od autonomije manje od nezavisnosti“.*** Kako su protokom vremena nastajale nove problemske situacije sve nepovoljnije po Srbiju, u momentu ovakve ponude ovakvo rešenje spora postalo je neprihvatljivo za albansku stranu.

Uvek kada slabiji protivnik dobija veliku pomoć od svojih suseda i angažovanih velikih sila i kada zbog toga njegova moć naglo raste, tada se situacija bitno menja na štetu privremeno jačeg protivnika. ***To se najbolje može videti na primeru Srbije. Nakon dugogodišnjeg vođenja negativne politike prema albanskoj zajednici Kosova nastala je jako nepovoljna problemska situacija za srpsku stranu. Posle ultimatumu snaga NATO alijanse srpski političari su morali da primene "strategiju povlačenja" jer je bilo očigledno da će nastavak "strategije napada" postati koban po državu i društvo Srbije, a posebno za Srbe na Kosovu. Srpske vlasti to nisu učinile i tada je nastupila kazna kako to predviđa portfolio strategije.***

Suština razumnog upravljanja konfliktom je pratiti razvoj igračkog procesa i birati strategiju prema razvoju igračke situacije, jer vremenski faktor igra bitnu ulogu u procesu odlučivanja. **Rešenja koja su nekada bila povoljna i moguća, postaju kasnije nedostižna; ovu su istinu morali unapred da znaju političari Srbije.** Vlasti Srbije nisu vodile računa o zakonitostima koje daje portfolio strategije, a posebno su zanemarivali uticaj faktora vreme koje donosi nove problemske situacije, a one su bile sve nepovoljnije po Srbiju u odnosu na početnu situaciju.

U nastalim nepovoljnim uslovima srpske vlasti su nipodaštavale naloge velikih sila i to je najvažniji uzrok gubitaka svih ratova Srbije na prostorima bivše SFRJ, a posebno rata na Kosovu. Skupo je koštalo srpsku stranu neshvatanje systemske zakonitosti kojom se tvrdi da se vremenom problemske situacije menjaju i da velike sile imaju pravo na svoju "istinu" i svoju "pravdu", da je to nepromenljiv zakon prirode, koji traje od iskona.

Demonstracija „sile“ na mostovima, koju su realizovale srpske vlasti, uz parolu: „svi smo mi mete“, bila je neozbiljna i za Srbiju pogubna. Srbija je odbila ultimatum da povuče sve svoje snage sa teritorije Kosova i pretnja NATO alijanse je realizovana. **To je, značilo i da su se srpski političari kockali sa budućnošću naroda.**

Srpski upravljači su u ovoj kockarskoj igri uložili opstanak Kosova u sastavu Srbije, privredu i infrastrukturu Srbije i njenu reputaciju kao države. Unapred se znalo da će rezultat ove kockarske igre biti tragičan po Srbiju. Vojnim delovanjem NATO alijanse izgubljeno je pravo upravljanja Kosovom, potpuno je razorena srpska privreda i infrastruktura, a Srbija proglašena državom koja čini zločine protiv čovečnosti. U konfliktnim situacijama u kojima učestvuju velike sile vlada realpolitika, a ona je pokazivala da Srbija ne može da pobedi snage NATO alijanse, jer NATO alijansu nema ko da kazni (to Rusija nije bila spremna da učini, a pitanje je da li bi i mogla da ostvari ovaj cilj).

POGREŠNA STRATEGIJA SRBIJE

Osnovno pitanje koje traži odgovor je: Koji su to izvori i uzroci u srpskoj politici koji su doveli da tokom vremena nastaju sve nepovoljnije problemske situacije po Srbiju. Odgovor glasi: **Nelegalna promena Ustava Srbije 1990. godine i primena nedopuštenih sredstva protiv albanske populacije (koja je odbila da prihvati novi Ustav Srbije), srpske vlasti su izabrale "strategiju napada", ignorišući naloge međunarodnog ratnog prava i ultimativne naloge velikih sila.**

Ovakvim usmerenjem sprovedena je u praksi parola: "Srbija iz tri dela postala je cela". Vlasti Srbije su procenile da premoć njenih vojnih, paravojnih i policijskih snaga, u odnosu na snage albanske zajednice (OVK), predstavlja dovoljnu silu kojom se može

rešiti kosovski konflikt u korist Srbije, primenjujući brutalnu silu i etničko čišćenje Albanaca sa Kosova kako je to predlagao srpski akademik Vasa Čubrilović. ***Ovakvu stratešku odluku oni su obrazlagali tvrdnjom da je nastali konflikt na Kosovu isključivo unutrašnje pitanje Srbije, a što je, očigledno, bilo netačno.***

Da bi prisilili na poslušnost Albance srpske vlasti su ostavile bez posla 120.000 ljudi, Kosovo pretvorili u koncentracioni logor i u njemu zavele vojni i policijski teror. Albanski narod nije prihvatao promenu Ustava Srbije iz 1974. godine i započeo je mirnu borbu za nezavisnost.

U kasnijoj fazi razvoja sukoba Albanci su se suprotstavili torturi srpskih vlasti primenjući terorističke aktivnosti. Srbija je na terorističke aktivnosti odgovorila neprimerenim vojnim, paravojnim i policijskim napadima i proterivanjem Albanaca sa Kosova. ***Odbrana Albanaca korišćenjem terorizma vojske OVK nije bila efikasna; srpska vojska i policija koristila je u ratu avione, tenkove i drugo moderno naoružanje i svaki teroristički napad surovo je kažnjavan. Vojska i policija Srbije započele su "čišćenje" albanskih sela od „terorista“ OVK, a u ovaj proces bili su uključeni i svi građani Albanci njihovi rođaci. Svi vojnici OVK imali zaštitu svojih seljaka, jer su oni bili članovi njihovih porodica.*** Zato su se srpska policija i paravojne formacije brutalno obračunavale sa albanskim narodom Kosova.

TEORETSKI PRINCIPI KOJE SU IGNORISALI SRPSKI UPRAVLJAČI

Za razumevanje ideja koje se izlažu u prvom i drugom delu studije u vezi nastalog konflikta između države Srbije i albanske zajednice Kosova, važno je konstatovati da su konfliktne situacije ***igračke situacije*** gde dva, ili više igrača vuku poteze (kao u šahu) i situacija (pozicija) vremenom se menja u zavisnosti od uspešnosti pojedinih igrača u svakom potezu.

Novi Ustav i zakoni države Srbije nisu ograničenja kojima je moguće jednosmerno regulisati Kosovski konflikt, zapravo oni su bili izvor i uzrok svih novijih sukoba. Njima se predviđa u potpunosti ekonomsko i političko obespravljanje albanske zajednice, koja na takvu poziciju ne pristaje i zato generira konflikt. Međunarodno pravo ne daje osnove za regulaciju ovog problema jer sa sukobljavaju dva principa regulisana ovim pravom; jedan koji govori o pravi države na nepovredivost granica i drugi o pravu naroda na samoopredeljenje kada su mu ugrožena ljudska prava i pravo na egzistenciju. U ratnim igrama ovoga tipa regulacija se vrši po principima real-politike, odnosno, stava i rasporeda velikih sila oko ovog problema.

Prema portfoliju strategije u zavisnosti od pridruženih moći okruženja (velikih sila) nekom igraču takva pozicija može omogućiti da postane pobednik, a neko ko je izgubio pomoć okruženja može da postane gubitnik. Moguć je i dogovor svih učesnika u

sukobu da prestaje ratna igra jer je u nekom trenutku ostvareno uravnoteženje njihovih interesa. Na ovom tipu razrešenja Kosovskog sukoba insistira međunarodna zajednica (ideje soft systemske paradigme)

Upravljanje u konfliktnim situacijama (igračkim) ne može se realizovati planiranjem, izradom deklaracija, rezolucija jedne strane, ili ugradnjom Preambula u Ustav Srbije gde se tvrdi da su Kosovo i Metohija sastavni deo teritorije Srbije. Ova dokumenta ne interesuju međunarodnu zajednicu niti albansku zajednicu, kao protivnika države Srbije; ona ne deluju na razvoj procesa ratne igre i služe isključivo za internu upotrebu. Osnovni princip igre koja teži uravnoteženju interesa može se formulisati izrazom: "daj da bi dobio". Mudro vođena igra vodi igrače ka situaciji u kojoj su obe strane ravnotežno zadovoljene (igra sa pozitivnom sumom).

PROBLEM PREAMBULE USTAVA SRBIJE

Fiksacija cilja data preambulom Ustava Srbije predstavlja zahtev za apsolutnom pobedom srpskih igrača, bez ikakvih davanja (Igra sa nultom sumom), a što je u konkretnim uslovima nerealna mogućnost. Ona vodi intenziviranju ratnih sukoba (igra sa negativnom sumom) kada su svi igrači na gubitku. Ratni igrački proces koji se razvija u sukobu dve strane ima i druge mogućnosti, a jedna od mogućnosti je i poraz srpske strane, o čemu srpski političari nisu vodili računa, a ta se situacija ostvarila u praksi.

Jedno vreme međunarodna zajednica, zajedno sa UN, nije imala efikasne instrumente da reši Kosovski problem jedino su SAD insistirale da se zadrži zid sankcija prema Srbiji zbog nehumanog rata u hrvatskoj i BiH dok se ne reši kosovski problem. Srbija je po pitanju Kosova bila potpuno nekooperativna. Brojne note i kritički intonirani izveštaji upućeni Vladi Srbije od strane monitoring grupe formirane na međunarodnoj Ženevskoj konferenciji i drugih asocijacija koje kontrolišu kršenje ljudskih prava i sloboda, ignorisane su od strane Beograda i zabranjivan njihov rad.

PROBLEMI TIPRA "AKO", "ŠTA", "KAKO"

Ustavnom preambulom fiksirano je "Šta" mora da se ostvari kao konačni rezultat igre, koju čini kosovski konflikt, bez uputstva "Kako" da se ostvari ovaj cilj i bez analize mogućih odgovora na poteze Albanske strane, koja sa svojim zaštitnicima, preko svoga "Ako", ima mogućnosti da povlači različite poteze. Sada se javljaju brojni problemi za Srbiju; jer za različita "Ako", ona uvek daje isti odgovor "Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije", a ne kaže "Kako" da ostvari ovaj cilj. Fiksacija cilja je u igračkim situacijama teoretski i praktično nerešiv zadatak i kada su protivnici sposobni da privremeno realizuju ratni igrački proces. U teoriji igra to je "igra sa nultom sumom" gde jedna strana (pobednik) uzima sve, a druge strane gube sve. To bi bilo moguće ako je jača

strana izrazito moćnija i sposobna da tokom vremena održi svoju pobjedničku poziciju, a što se u praksi retko događa jer to ne dopušta moćno okruženje.

U konfliktnim situacijama javljaju se tri problema koje treba neprekidno rešavati.

Ovi problemi nastaju sledećim pitanjima: ***“Ako”*** albanska strana i strane koje njoj pomažu (Zapadne velike sile i susedi bivše SFRJ) povuku određene poteze, ***“Šta”*** tada treba da čini srpska strana, da bi obezbedila optimalnu poziciju za nastavak igračkog procesa. Ona mora da odgovori i na pitanje: ***“Kako”*** da ostvari ove zadatke. ***Razvojem igračkog procesa broj mogućih problema tipa “Ako” izuzetno je veliki i on zahteva razmatranje odgovarajućih “Šta” i “Kako” činiti, a zavisno od broja protivnika, njihovih ciljeva, njihove snage, njihovih slabosti, njihovih mogućnost i njihovih pretnji.***

Zbog naloga Preambule srpski upravljači nisu mogli da o tome razmišljaju. Oni nisu vodili igrački proces kako bi optimizirali interese Srbije u meri kako to dopušta razvoj ratne igre i procesi dogovaranja; za srpske upravljače u pregovorima nema davanja, samo se traži maksimalno dobijanje kroz njihovu pobjedu. Ovakvo potupanje srpskih pregovarača uslovljeno je nalogima Preambule kako bi izbegli prelaženje “crvene linije” definisane kao fiksirani cilj srpske strane. Zato je nužno što hitnije ukinuti Ustavnu preambulu koja je nanela veliku štetu Srbiji u svim pregovorima u vez i Kosova.

VAŽNOST STRATEGIJA

Za regulaciju konfliktnih situacija primenjuju se strategije koje igrači sa razvojem igre menjaju i prilagođavaju nastaloj problemskoj situaciji. Kada je kosovski problem u pitanju, za svo vreme trajanja sukoba, Srbija nije imala ni jednu strategiju. Srbija je 1912 godine bila pobjednik i osvojila teritoriju Kosovu, a 1999 godine doživela poraz i izgubila teritoriju Kosova zbog nerazumne politike svojih vlasti. Razlozi poraza na Kosovu detaljno su opisani u prvom i drugom delu ove studije Sve alternativne mogućnosti koje su se javljale tokom razvoja igračkog procesa, a koje bi donosile korist Srbiji, odbačene su zbog osione, tvrdoglave i nepromišljene politike srpskih upravljača. Odbijajući sve mogućnosti koje je donosila dinamika razvoja igračkog procesa, ovako ponašanje neminovno je moralo da ishodi nastali poraz Srbije i gubitak Kosova.

SRPSKI POLITIČARUI NE SHVATAJU PRAVILA RATNOG IGRAČKOG PROCESA

Srpski političari ne shvataju pravila ratnog igračkog igračkog procesa i obaveza koje Srbiji donosi ratni poraz definisan Kumanovskim sporazumom, Rezolucijom 1244. UN, Planom Marti Ahtisarija (koga je usvojila albanska strana), Deklaracijom kosovske Skupštine o nezavisnosti Kosova, mišljenjem Međunarodnog suda pravde u Hagu i realnosti na terenu Kosova, koju pokazuje stav UNMIK-a, uključivanja EU u probleme kosovskih lokalnih zajednica preko službe EULEX, kao i priznavanje nezavisnost

Republike Kosovo od 108 država sveta. **Srpske vlasti se ponašaju kao da se u tri decenije na Kosovu ništa nije događalo i da budući status Kosova zavisi samo od volje i stava političara Srbije; oni uporno srpskom narodu ponavljaju mantru „Kosovo i Metohija su deo Srbije“, oni su „srce Srbije“ itd. Ovako usmerena događanja od strane srpskih političara, stvorila problemsku situaciju u kojoj Kosovo više ne pripada Srbiji.**

Proglašenjem nezavisnost Kosova prestalo je faktičko upravljanje UNMIK-a. (ono samo formalno postoji). Nakon tog akta administrativne poslove više ne obavljaju Ujedinjeni narodi, već kosovska Vlada. **Kosovo ima sopstvenu policiju, carinsku službu, a Kosovski zaštitni korpus čini vrstu državne garde i ima vojno-policijske attribute. Uz pomoć službi UN (UNMIK i KFOR) Kosovo je postalo nezavisna država. Srbija ima prava da traži zaštitu svojih građana koji žive na Kosovu, zaštitu kulturnih i verskih spomenika, kao i da traži rešavanje njihovih imovinskih prava s tim što ovu zaštitu mora da obezbedi kosovska vlada, a ne vlada Srbije.** Briselskim sporazumom naloženo je lokalnoj samoupravi Severnog Kosova, koja je bila pod upravljanjem Vlade Srbije, da vlast preda novoj upravljачkoj garnituri i da će u buduće ove službe raditi pod upavom i zakonima Republike Kosovo. Ovim aktom definisan je suverenitet Republike Kosovo na celoj teritoriji Kosova.

Danas najmerodavnije države sveta smatraju da je statusno pitanje Kosova rešeno, jer je takvo zaključivanje zasnovano na dokazima koji su izloženi u ovoj studiji. **Pored svih poražavajućih rezultata, krajnje je nerealno očekivati da će 6% Srba na Kosovu moći (i da će ikada moći) da upravljaju sa 94% Albanaca s tim što će vremenom ovaj procentni udeo da raste u korist Albanaca (demografska eksplozija Albanaca i iseljavanje Srba).** Nastojanja diplomatije Srbije da negiraju ove činjenice ostale su bez uspeha, s tim što je potrošeno mnogo novca na brojne nesmislene diplomatske aktivnosti i na mnoge kriminalne radnje na severu Kosova, a na teret građana Srbije. Proces rešavanja egzistencijalnih problema Srba na Kosovu odložen je za duga vremena

KRITERIJUMI ZA OCENU UPRAVLJAČKIH AKTIVNOSTI SRPSKIH VLASTI

Metoda vrednovanja upravljačkih aktivnosti srpskih vlasti pri razrešenju kosovskog konflikta, vezna je za usvojene kriterijume od strane autora. On posmatra pet faktora koji bitno utiču na svaki spor, s tim što bi dugi kriterijumi dali i drugačiju sliku ovih događaja. Istraživanjima se ispituje da li su u praksi bili ispunjeni sledeći kriterijumi:

A). KRITERIJUM EFEKTIVNOSTI.

Postavlja se pitanje da li izabrani nacionalni ciljevi Srbije, transformacioni procesi (realizovani ratni sukobi Srbije i pregovaranja za sanaciju sukoba) i nastale posledice, odražavaju prave stvari koje su od egzistencijalnog interesa za život građana Srbije, uzimajući u obzir i njene dugoročne nacionalne ciljeve? Kod ocene različitih ideja kao mogućih nacionalnih ciljeva Srbije i izbora pravih stvari od interesa za Srbiju korisno je upotrebiti Hegelovu preporuku koja glasi: „Ono što je razumno, jeste ono što je sposobno za život i to treba usvajati“. Dakle, treba usvajati one nacionalne ciljeve koji omogućava državi i društvu Srbije da nastavi da živi i da napreduje. To podrazumeva da državu treba usmeravati tako da se sačuva i unapredi njena materijalna baza, da se sačuvaju njeni biološki i privredni i kulturni, ali i drugi resursi i unaprede njeni potencijali za razvoj.

Ako se ovoj Hegelovoj ideji suprotstavi ideja koju brani akademik Mihajlo Marković na skupštini Srpske akademije nauka, a koja je dominantna u srpskom društvu; on tvrdi: **“da je ceo tok srpske istorije poslednjih vekova, od kosovske bitke, doveo do do formiranja jednog izuzetnog karaktera srpskog naroda u kome je spremnost na odbranu nacionalne slobode i nezavisnosti apsolutna i daleko jača od ekonomskog procenjivanja situacije (ovo je slika formiranog „duhovnog kalupa“ po kome su se ponašale srpske vlasti, ali i ceo srpski narod sa tragičnim posledicama)“**. On dalje kaže: **“mi smo sačuvali osećaj časti i sopstvene vrednosti jer u sukobu sa NATO alijansom mi nismo poraženi od najmoćnije sile sveta“**.

Ovakvim nesuvislim idejama lažno se čuva osećaj časti, jer se svima očigledan katastrofalni poraz Srbije, koji se bolesnim umovanjem mentalno pretvara u pobedu, ali se time uništava sadašnjost i budućnost mnogih dolazećih generacija. Kod vrednovanja upravljačke efektivnosti vlasti, kada se osećaji uzimaju kao baza misaonog iskustva (kao fiksirani „duhovni kalupi“), tada ocene dobijaju subjektivne vrednosti, koje ne baziraju na činjenicama i koje u sukobu sa realnošću uvek donose tragične posledice.

Sve srpske vlasti mogle su da tvrde kako su one, u nekom od minulih ratova, a posebno u ratu na Kosovu, radile najbolje u interesu države Srbije (prema njihovom „duhovnom kalupu“), mogle su da tvrde kako se u datim okolnostima više i bolje nije moglo učiniti (opet prema njihovom „duhovnom kalupu“). **To što su rezultati njihovog upravljanja jako nepovoljni po Srbiju, a to što nesumnjive činjenice, oni se ne mogu prikazivati kao da su oni nastali pod dejstvom više sile, koja se, navodno, nije mogla izbeći.**

Stvarni razlog velikih gubitaka je nepostojanje upravljačke varijetetnosti (povoljnih izlaznih strategija za regulaciju konflikata u situacijama koje donosi realnost). Vlast kao

državni upravljač mora da odgovara za rezultate svoje aktivnosti, a njene namere (njeni „duhovni kalupi“) nisu bitni; zato nepovoljni upravljački rezultati zahtevaju smenu vlasti. Ocena upravljačke efektivnosti srpskih vlasti mora da se zasniva na očuvanju i unapređenju egzistencijalno važnih resursa Srbije i to je smisao Hegelove preporuke koju su bile dužne da uvažavaju sve srpske vlasti.

B) KRITERIJUM DELOTVORNOSTI

Postavlja se pitanje: da li su izabrana sredstva za realizaciju nacionalnih ciljeva Kosova funkcionisala u praksi i da li su se transformacionim aktivnostima (ratnim dejstvima i realizovanim pregovorima) postizali zadati nacionalni ciljevi. U svakoj problemskoj situaciji redovno su vučeni pogrešni potezi i zbog toga nisu ostvareni postavljeni nacionalni ciljevi pa je upravljanje blo nedelotvorno.

C) KRITERIJUM EFIKASNOSTI

Da li su se prave stvari radile na pravi način, po svetski priznatim standardima, poštujući međunarodno ratno pravo, sa minimalnim resursima i minimalnim gubicima resursa Srbije (bioloških, materijalnih, finansijskih, privrednih, infrastrukturnih i civilizacijskih). Upravo je rađeno suprotno; sve je rađeno mimo postojećih međunarodnih ratnih pravila, uz maksimalne utroške bioloških, materijalnih, finansijskih i civilizacijskih resursa Srbije i Kosova.

D) KRITERIJUM ETIČNOSTI

Ocenom treba utvrditi da li su se transformacioni proces (ratna razrešavanja kosovskog sukoba i pregovaračke aktivnosti) obavljan na moralan način, poštujući ljudska prava i ratna prava, uvažavajući ciljeve i vrednosti protivnika, bez ubistava i mučenja civila, prisilnog proterivanja albanskog naroda i rušenja njegovih privrednih, infrastrukturnih, verskih i kulturnih objekata. ***U toku celog rata redovno su ponašanja srpske vojske i paravojske bila neetična i za takva ponašanja Srbija je bila teško kažnjavana od okruženja (dobila je brojne političke i ekonomske sankcije), a kasnije njeni upravljači kažnjvani su od suda u Hagu.*** Činjenica da je u osvetničkom stampedu Albanaca, nakon odlaska vojske Srbije sa Kosova, došlo do naglog rušenja brojnih srpskih svetinja i ubijanja civila ne opravdava početna neetična ponašanja srpske vojske, paravojske i policije.

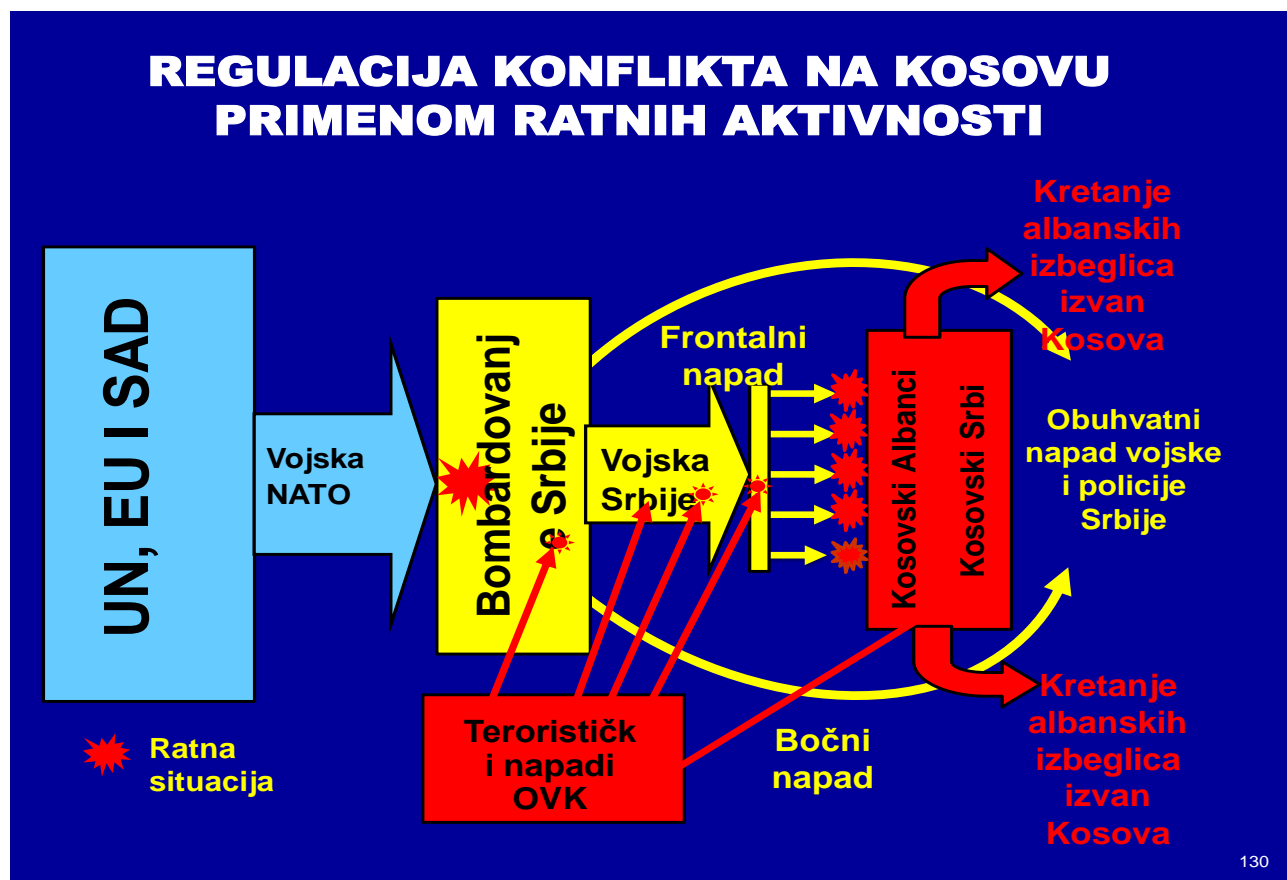
E) KRITERIJUM PRIHVATLJIVOSTI OD OKRUŽENJA

Da li su ciljevi, transformacioni proces i nastale posledice ratnih konfliktata Srbije i Kosova bili prihvatljivi za okruženje državnog sistema (susedne države i velike sile), bez izazivanja naknadnih konfliktnih situacija na štetu Srbije. ***Ciljevi, transformacioni procesi koje je vodila srpska vlast i nastale posledice nije prihvatilo moćno***

okruženje (angažovane velike sile Zapada) i to je dovelo do velikih negativnih posledica po Srbiju. Neke od posebno važnih slika koje opisuju ponašanje srpskih političara (ponašanje u problemskim situacijama u kojima su se donosile izuzetno važne odluke po narod Srbije) koje treba ocenjivati, prikazuju se u narednom tekstu;

FRONTALNI NAPADI VOJSKE SRBIJE I ODGOVOR NATO ALIJANSE

Srpska vojska je "čišćenje terena od terorista" sprovodila frontalnim napadima na sela nasejena civilima koristeći sva moderna vojna sredstva. Borba protiv OVK, obuhvatila je nezaštićena albanska sela; ona je donela mnogo žrtava, uz masovno iseljavanje albanskog stanovništva. **Prema izveštajima mnogih stranih agencija srpske vojne, policijske i paravojne formacije krajnje neljudski su se svetile „neposlušnim” Albancima bez dokaza da su svi Albanci teroristi i članovi vojske OVK. Starci, žene i deca su proterivani iz svojih kuća, uz brojna ubistva i masovnu pljačku njihove imovine.** Oni su prinudnom silom vojske i policije pretvarani u izbeglice, a deportaciju je organizovala srpska vlast.. U narednom šematskom prikazu data je slika regulacije konflikta na Kosovu primenom ratnih aktivnosti uz nepoštovnje portfolija strategije od strane srpskih političara.

Novac i dokumenta su oduzimana svim Albancima, mnogi ljudi su ubijani, žene silovane, a brojni Albanci divljački pretučeni. Slika postradalog albanskog stanovništva izazvala je odijum međunarodne zajednice jer su sva sredstva javnog informisanja, u najznačajnijim državama sveta, danima prikazivala tragediju Albanaca

Na ovako ponašanje srpskih vlasti odgovor država NATO alijanse bio je odlučan. Srbiji je postavljen ultimativni zahtev da sa ovakvim brutalnim aktivnostima prekine. **Po mišljenju stratega NATO alijanse srpski političari razumeju jedino jezik sile i zato je bila nužna njena primena.**

Ako se pogleda desna strana šeme frontalni napad srpske vojske (žuta boja) sa obuhvatom neprijateljskih ciljeva doneo bi Srbiji laku pobjedu s tim što bi žrtve albanskog stanovništva bile izuzetne (možda i genocidne). Sporadične terorističke aktivnosti OVK (crveno obojene strelice) ne bi nikako mogle da poremete pobjednički stampedo srpske vojske. Ako se pogleda leva strana šeme vide se uključene snage NATO alijanse u ratni sukob (plava boja) koje su nesrazmerno veće od vojske, milicije i paravojske Srbije. **U novonstaloj problemkoj situaciji, a prema portfoliju strategije, Srbija je morala da primeni strategiju povlačenja, a što je ona odbila. Kazna je bombardovanje Srbije od snaga NATO alijanse.** Kako se povlačenje srpske vojske nije dogodilo, NATO je započeo bombardovanje Srbije koje je trajalo 76 dana. Najodgovorniji državnici 18 zemalja (NATO) odobrili su napade na Srbiju kako bi bombardovanjem naterali njeno rukovodstvo na povlačenje sa Kosova i prestanak masovnog neljudskog ponašanja prema Albancima.

POSLEDICE NEPOŠTOVNJA PORTFOLIJA STRATEGIJE

Vlastima Srbije je moralo da bude jasno da su nalozi i pretnje NATO alijanse imperativ koji se nikako ne može izbjeći. Za svoja ratna dejstva velikim silama nije neophodna odluka SB UN; oni su svoje pretnje uvek izvršavale na osnovu realpolitike, sa teškim posledicama za državu koja odbija njihove ultimatum. Moćnim sredstvima savremene vojne tehnologije precizno su uništavani vojni objekti, objekti infrastrukture, privrede i energetike Srbije i oni se ne mogu obnoviti za više decenija.

Vlasti Srbije nisu shvatile da se efektivnost države meri izborom egzistencijalno važnih društvenih ciljeva za narod i državu, kao i stepenom njihovog ostvarenja. Samo ostvarenje ovih ciljeva omogućava državi mir, stabilnost, napredak i održivi razvoj. **Srpske vlasti ignorisale su postojeća ograničenja, a ultimatum NATO alijanse je najveće moguće ograničenje.** Nastavak vojnih aktivnosti na Kosovu značio je kockarsko žrtvovanje sadašnjosti i budućnost građana Srbije od strane srpskih političara na vlasti.

MEĐUNARODNO PRAVO I REAL-POLITIKA

Srpske vlasti tvrdile su da im međunarodno pravo omogućava da na teritoriji Srbije uređuju odnose između nacionalnih zajednica na način kako one smatraju da je opravdano i da u te svrhe mogu da koriste sva sredstva (vojna, paravojna policijska i druga) i da je na njima samostalno odlučivanje o njihovoj primeni; oni su tvrdili da na takve odluke niko iz okruženja nema pravo da se meša. ***Ovakav stav srpskih vlasti bio je pogrešan iz sledećih razloga: Nalozi međunarodnog prava daju Srbiji pravo na odbranu celovitost svoje teritorije, ali je u pogledu primene sredstva za realizaciju ovoga cilja Srbija ograničena drugim zakonima međunarodnog prava koja zabranjuju kršenje ljudskih prava.***

Kako su na Kosovu prekršena ljudska prava albanskih građana, kroz brutalno devastaciju njihovih parametra i kroz etničko čišćenje, uz organizovanu masovnu deportaciju stanovništva, tada se dovodi u pitanje pravo Srbije na odbranu svoje celovitosti i prava zainteresovanih velikih sila da se u ovako nastali sukob umešaju. ***Za donošenja odluka o tome koje pravo treba primeniti važan je kontekst u kome se konflikt razvija. U međunarodnom pravu ne postoje pravne odredbe koje bi određivala ishod svakog sukoba između države i dela koji traži odvajanje. U slučaju protivurečnih naloga važećeg međunarodnih prava, rešenja se traže kroz realpolitiku u okviru SB UN, ili mimo njega. Pitanje, koje međunarodno pravo treba da dobije primat zamenjuje se stavom SB UN za svaki konkretni slučaj ili stavom velikih sila koje regulišu konflikt.***

U institucijama SB razmatraju svi aspekti konkretnog sukoba, ali jednovremeno štite i intresi velikih sila i u tom sklopu donose se konkretna rešenja. ***Ako se u SB UN ne postigne saglasnost velikih sila o primeni određenog prava, tada na scenu stupa realpolitika koja određuje sudbinu konflikta.*** To se na Kosovu i dogodilo, na štetu Srbije, a to se moralo očekivati na osnovu portfolija strategije. Neukost i osionost srpskih političara odvela je velike sile Zapada na stranu kosovskih Albanaca, a protiv interesa Srbije.

PROBELMI NEDOGRAĐENOG MEĐUNARODNOG PRAVA

U mnogim složenim državama sveta javlja se sve više zahteva pojedinih nacionalnih zajednica da na referendumu odluče o budućem statusu svoje zajednice. ***U demokratskim državama ovaj se zahtev poštuje i tada se nastali konflikt rešava mirnim putem po metodologiji soft systemske paradigme, davanjem ugroženoj zajednici povećani obim političkih, ekonomskih i drugih prava, ili pristankom na odcepljenje.*** Problemi nastaju kada se ovaj zahtev ne može realizovati mirnim putem

kroz dogovor sukobljenih strana. Tada se konflikt pretvara u ratni sukob sa masovnim krvoprolićem, etničkim čišćenjem i kršenjem ljudskih prava.

U ovom slučaju međunarodno pravo ne daje odgovor na pitanje: šta je važnije, da li kršenje ljudskih prava (koje je zaštićeno međunarodnim pravom), ili pravo na čuvanje državnog suverenita (koje je, takođe, zaštićeno međunarodnim pravom). U međunarodnom pravu ne postoje univerzalna rešenja koja bi mogla da pokriju svaki sukob sa protivurečnim nalogima i zato se javljaju presedani za koje su neprimenjivi postojeći pravni principi. Zato se odluke u SB UN i donose na osnovu realpolitike jer velike sile imaju pravo veta.

Sva svetska glasila javila su da je vojnim, paravojnim i policijskim aktivnostima Srbije cela albanska zajednica opasno egzistencijalno ugrožena. Oni su tvrdili da su Albancima ugrožena osnovna ljudska prava zaštićena međunarodnim pravom i ispostavljen je zahtev da se takvo ponašanje srpskih političara vojno zaustavi i Srbija najoštrije osudi i kazni. Međunarodnu vojnu intervenciju protiv Srbije trebalo je dogovoriti u okviru SB UN, ali je Rusija stavila veto na takvu odluku. Apel svetskog javnog mnjenja da albanski građani budu zaštićeni pretvorio se u vojnu intervenciju snaga NATO alijanse, u političku i ekonomku izolaciju Srbije od strane država EU i SAD.

Da bi uništile male razbacane grupe terorista srpske vlasti su angažovale vojne, paravojne i policijske snage i kroz frontalne napade, velikim borbenim sredstvima realizovali male efekte, uz velika razaranja albanskih sela i gradova. Gerilske i terorističke aktivnosti vojske OVK nisu bile efikasne i albanski narod je postao egzistencijalno ugrožen. ***Albancima je pretio genocid i oni su potražili spas kroz masovno iseljavanje sa Kosova. Moralnost ovakvog angažovanja NATO snaga je upitna, jer je u bombardovanju stradao i nedužni srpski narod, a uništena je velika imovina Srbije, koja će tragično pogoditi dolazeće generacije.***

POSLEDICE RATA PRI RASPADU SFRJ I NJIHOV UTICAJ NA KOSOVSKI KONFLIKT

Razaranja Sarajeva, Vukovara, Dubrovnika i drugih gradova od strane srpske vojske, a posebno posledice masakra civila u Srebrenici, stvorile su nepovoljne okolnosti za Srbiju tako da su mnoga svetski značajna javna glasila unapred osuđivala Srbiju kao jedinog krivca za nastalu tragičnu situaciju na Kosovu. ***Haški tribunal je postupanja srpskih vlasti ocenio kao zločin protiv čovečnosti i za to je optužio najviše rukovodioce Srbije. Mnoga svetska glasila stvorila su u javnosti mišljenje da postoji opasnost da se i na Kosovu dogodi nova Srebrnica. Ovaj strah opredelio je velike sile, organizovane u okviru NATO alijanse, da vojno intervenišu bombardovanjem Srbije. Akcija NATO alijanse nazvana je "milosrdni anđeo" .***

CIVILNE ŽRTVE RATA I DRUGA UNESREĆENJA KOJA SU POGODILI SRBIJU

Civilne žrtve srpskih građana tokom rata su pojedinačne brojne, ali zato nedovoljno istražene. Prema podacima Tribunala u Hagu, tokom 1998 godine oteto je 97 kosovskih Srba; prema podacima Fonda za humanitarno pravo, između januara i avgusta 1998. godine nestale su 103 osobe srpske nacionalnosti. Prema podacima Vikipedije jedan od najsirovijih zločina OVK je smaknuće 22 srpska civila u selu Klečka. OVK se također tereti da je ubijala albanske civile kako bi svalila krivicu na Srbe. ***Nije zabeležen nijedan slučaj da su pripadnici OVK-a tokom sukoba kažnjeni za zločine protiv civila od međunarodnog suda u Hagu.*** Pripadnicima OVK se pripisuje i trgovina sa ljudskim organima uzetih od Srba. Navodno je 300 Srba i drugih nealbanaca 1999. godine bilo oteto i transportovano u Albaniju, gde su im vađeni organi, koji su zatim slani u Italiju, odakle su distribuisani u klinike širom Evrope. Ove tvrdnje sudski nisu potvrđene. Formiranjem Međunarodnog suda za ratne zločine na Kosovu trebalo bi da unese više svetla u ova događanja. Osnivanju ovoga suda protive se visoki albanski političari jer se protiv njih najavljuju optužnice za ubistva srpskih civila,

UNIŠTAVANJE SAKRALNIH OBJEKATA

Rat je doneo masovno uništavanje pravoslavnih sakralnih spomenika i lokaliteta koji su vezani za vizantijsko i srpsko srednjovekovno nasleđe na prostoru Kosova. Prema podacima Vikipedije većina sakralnih objekata je oštećena, ili u potpunosti uništena u prvim nedeljama i mesecima nakon povlačenja oružanih snaga SR Jugoslavije 1999. godine. ***U periodu od 13. juna 1999. godine do 19. marta 2004. godine na prostoru Kosova i Metohije uništeno je ili oštećeno ukupno 158 sakralnih objekata, odnosno 151. crkva i 7 manastira.***

U toku NATO bombardovanja Srbija je teško stradala u svakom pogledu; u svakom gradu došlo je do propasti svih privrednih subjekata i infrastrukture. Posebno je teško pogodilo Srbiju prekid trgovine sa svetom i masovni šverc svih roba. Uz pomoć vlasti, masovno je razvijen kriminal i korupcija, koji je služio za "probijanje sankcija".

FORMIRANJE RATNIH BOGATAŠA I VELIKA BEDA NARODA

U ovom periodu probijanja sankcija formiran sloj ratnih bogataša, a uništena srednja klasa građana. Posledice su bile velika beda i masovna nezaposlenost građana. Pre bombardovanja srpske vlasti su tvrdile srpskom narodu da će one svojom politikom (brzo vojno zauzimanje Kosova) staviti velike sile pred svršen čin i da one neće biti u stanju da vojno reaguju i da će situacija ostati takva kako su predviđale srpske vlasti. Kada se to dogodi u praksi vlast je sposobna da srpsku privredu brzo obnovi, a to će

brzo osigurati dobar život građana. Ta naivna očekivanja nisu se dogodila, niti su mogla da se dogode, a dogodilo se sve suprotno kako je predviđeno portfoliom strategije.

NEMA OZBILJNIJIH PROCENA RATNIH ŠTETA

Do danas nema ozbiljnijih procena šteta koje je pretrpela Srbija od političkih i ekonomskih sankcija, kao i NATO bombardovanja. Ovu je procenu veoma teško realizovati jer su bombardovani privredni objekti već pretrpeli teška funkcionalna oštećenja tokom političkih i ekonomskih sankcija u periodu od 1991. do 1995. godine i za vreme hiperinflacije. **Sankcije su onemogućile tehnološku obnovu jako zastarele, nefunkcionalne i komercijalno neisplative privrede, jer je Srbija ostala izvan institucija UN, MMF, Svetske banke, Svetske trgovinske organizacije i mnogih drugih poslovnih asocijacija. Najveći gubitak svoren je nestankom jugoslovenskog i međunarodnog tržišta. Grupa srpskih ekonomista procenila je nastalu štetu Srbije stvorenu gubitkom nove vrednosti, od početka rata pri raspadu SFRJ do 2010. godine, na iznosi preko 400. milijardi eura, ne računajući biološke, materijalne, civilizacijske i finasijske troškove rata.** Sigurno je, svi troškovi nastali su zbog nerazumnog ponašanja srpskih vlasti i sukoba Srbije sa svojim susedima i najvećim silama sveta. Koji deo od ovog iznosa pripada ratu na Kosovu, teško je proceniti, ali je sigurno značajan. U štampi se javljaju procene od NATO bombardovanja od 30 do 100 milijardi eura.

Razvojem ratnih događanja, uz stalno gubitništvo, postepeno su nestajale imperijalne ambicije Srbije o stvaranju velike države. Ljudi su počeli da shvataju razmere nastale ratne tragedije zbog neumne politike njenih vlasti. **Cenu za nastale neumnosti srpskih vlasti platiće svi građani Srbije.** Nakon završetka rata Srbija je bila isključena iz organizacije UN i mnogih drugih svetski ekonomski važnih institucija, a mnogi njeni građani nisu mogli da se slobodno kreću po Evropi i SAD.

CIVILNE ŽRTVE ALBANACA U TOKU RATA NA KOSOVU

Prema podacima Vikipedije (koji se u daljem tekstu navode u nešto skraćenom obliku) za intervenciju NATO alijanse poslužile su optužbe da jugoslovenske i srpske vlasti planski vrše etničko čišćenje kosovskih Albanaca. **Srpske specijalne snage su 15. januara 1999. godine pobile izvestan broj civilnog stanovništva u selu Račak. To je bio deklanširajući događaj za napad avijacije Nato alijanse na najvažnije vojne, infrastrukturne i privredne objekte Srbije. Ratni iverštačii najvažnijih svetskih listova imali su iscpne podatke o stradanjma albanskih civila na Kosovu i tim događajima pisala je sva svetska štampa.** Konačan broj civilnih žrtava zvanično nije saopšten.

Prema podacima iz *Kosovske knjige pamćenja*, koju je objavio *Fond za humanitarno pravo* (nevladina organizacija iz *Srbije*), **u toku i neposredno nakon rata na Kosovu i Metohiji, ubijeno je i nestalo 10.317 civila, od toga 8.676 Albanaca, 1.196 Srba i 445 Roma, Goranaca, Bošnjaka i pripadnika drugih nacionalnosti.**

ALBANSKE IZBEGLICE

U toku NATO bombardovanja SRJ, sa Kosova i Metohije izbeglo je oko 800.000 Albanaca. Najveći deo albanskih izbeglica otišlo je u Albaniju, a manji deo u Crnu Goru. Najveće greške koje su u prošlosti počinile srpske milicijske i paravojne snage su ubistva, silovanja, zlostavljanja, proterivanja, pljačke i drugi zločini nad civilima u izbegličkim kolonama. Tokom sukoba na Kosovu nebrojeno mnogo civila je zlostavljano, premlaćeno, silovano, ili opljačkano.

MASAKR ALBANACA

U četiri masovne grobnice u Srbiji (Batajnica, Petrovo Selo, jezero Perućac i Rudnica) otkriveno je blizu hiljadu leševa kosovskih Albanaca. Prema podacima organizacije Human Right Watch navodi se nepotpun spisak pokolja koje su počinile srpska vojska i policija tokom Kosovskog rata: 1, Masakr u Suvoj Reci — ubijeno 48 albanskih civila, među njima mnogo dece. 2 Masakr u Račku — 45 albanskih seljaka su ubile srpske snage. 3. Masakr u Podujevu — ubijeno 19 civila, uključujući ženu, decu i stare. 4. Masakr u Velikoj Kruši — prema procenama u ovom pokolju su specijalne jedinice srpske policije ubile 42 osobe. Human Right Watch navodi da je ubijeno preko 90 osoba. Takođe, postoje izveštaji o masovnom silovanju albanskih žena. 5, Masakr u Izbici - srpske snage su ubile oko 120 albanskih civila. 6. Drenički masakr - ukupno je identifikovano 29 žrtava pokolja. 7. Masakr u Gornjem Obrinju - 18 tela je nađeno¹, ali je više ljudi ubijeno u masakru. 8. Masakr u Čuškoj — imenom i prezimenom je prepoznata 41 žrtva masakra. 9. Masakr u Beloj Crkvi — 62 ustanovljene žrtve. 10. Masakr u Orahovcu — oko 50 albanskih civila je ubijeno. 11. Masakr u zatvoru Dubrava - čuvari pobili oko 70 albanskih zatvorenika. 12. Masakr u Pustom Selu - 106 kosovskih Albanaca pogubljeno je po kratkom postupku. 13. Masakr u Trnju - prema izveštajima, ubijeno je između 24 i 36 kosovskih Albanaca. 14. Masakr u Vučitrnu - srpska policija je ubila preko 100 kosovskih izbeglica u blizini Vučitrna. više od desetak mesta gde su izvršena masovna ubistva državne snage Srbije pokušale su da prikriju dokaze uništavajući ili uklanjajući tela.

JNA je sistematski prevozila leševa Albanaca u rudnik Trepča kraj Kosovske Mitrovice, gde ih je spaljivala. Prema „jednom dokumentu“, između 1,200 i 1,500 leševa je tako uništeno u Trepči. U maju 2001. srpska vlada je objavila da je kamion pun leševa Albanaca (ukupno 86 tela) bačen u Dunav u Srbiji tokom rata

na Kosovu. U julu 2001. srpske vlasti su objavile da su pronašle još četiri grobnice u Srbiji, s ukupno 1.000 leševa kosovskih Albanaca.

BRISANJE IDENTITETA

Srpska granična policija je skidala registracione tablice sa izbegličkih vozila kao deo sistematskog napora da se uništi svaki dokaz jugoslovenskog državljanstva izbeglih Albanaca. **Tokom kosovskog rata 1999, srpske i jugoslovenske snage su namerno sprovodile kampanju "brisanja identiteta" u kojoj su kosovskim građanima albanske nacionalnosti oduzimana i uništavana lična dokumenata i drugi dokazi o državljanstvu.** Izbeglicama proteranim u pravcu Albanije oduzimani su svi dokumenti (lična karta, pasoši, itd.) a prilikom prelaska granice bili su primoravani da uklanjaju registarske tablice s automobila i traktora. Prema anketi koju su **sproveli Lekari za ljudska prava**, skoro 60 posto ispitanika je izjavilo da su im srpske snage oduzele ili uništile lična dokumenta. Korišćenje ovakve strategije pokazuje da su srpske vlasti sistematskim uništavanjem dokumenata nastojale da spreče povratak prognanih kosovskih Albanaca iz Albanije. Izveštaji prenose da su srpske vlasti na Kosovu uništavale glasačke spiskove i ostale popise kosovskih stanovnika. Takođe su uništavane centralne i opštinske arhive i matične knjige. Na taj način su mnogi kosovski Albanci su ostali bez ikakvih dokaza o svom identitetu.

PLJAČKE CIVILA

Ubistva i masovna proterivanja na Kosovu u proleće 1999. su bila praćena pljačkom i iznuđivanjem. Ako bi se Albanci suprotstavili naoružanim Srbima, prećeno im je ubistvom ili su im otimali decu i pretili im dok ne bi pristali da daju sve što im je traženo. Rasprostranjenost ovih zlodela, kao i činjenica da je u nekim slučajevima u njih bila umešana policija, ukazuje na to da su ona činjena uz saglasnost vlasti, i da je i sama država Srbija na taj način verovatno pribavljala dobit.

Pljačke su se odvijale prema određenom obrascu: jedan ili dvojica pripadnika paravojnih formacija ili policije provalili bi vrata privatnog stana, ponekad sa maskama na licu, ali uvek naoružani automatskim puškama. Pripadnici policije, vojske i, naročito, paravojnih formacija pretili su Albancima smrću ukoliko ne predaju određene svote novca, obično izražene u nemačkim markama. U nekim slučajevima pripadnici paravojnih formacija i policije su pretili deci noževima i automatskim puškama da bi iznudili novac od roditelja.

Od svih dokaza o pljačkanju možda je najrečitiji dnevnik jedne Srpkinje iz Peći, u kojem je beležila svoja opažanja za vreme rata. **U dnevniku, koji su nakon rata pronašli strani novinari, piše: „Kažu da su oni koji provaljuju u šiptarske kuće patriote, a da je izdajnik onaj ko to ne radi. Makar me nazvali izdajnikom, ja ruke neću da**

prljam. Plašim se za budućnost dece koju roditelji uče da krađu, da pljačkaju i pale kuće. U šta će se te osobe kasnije izroditi? Kakve će oni imati uspomene na detinjstvo? Oni ne igraju fudbal i ne voze rolere. Igraju se tako što provaljuju u kuće i uzimaju koliko god mogu da ponesu, a onda litrom benzina uništavaju sve.

Barem desetine Albanaca je ubijeno na taj način. Na sličan način su maltretirani i opljačkani žitelji Maleševa i drugih kosovskih sela. Analiza OEBS-a zaključuje da su skoro svi počiniooci, a ponajviše pripadnici paravojnih jedinica, imali finansijsku dobit kao motiv prilikom kršenja ljudskih prava koja su činili nad kosovskim Albancima. Kao i u Bosni i Hercegovini, pljačka i iznuđivanje su bili motiv i nagrada pripadnicima srpskih paravojnih formacija. ***Između marta i juna 1999. godine, srpske trupe su uništile na hiljade albanskih domova diljem Kosova, uz pomoć artiljerije, buldožera, eksploziva i paljenja. U nekim slučajevima, pogotovo ukoliko je bilo bliske veze s Oslobođilačkom vojskom Kosova, čitava sela su uništena. Gradovi Peć i Glogovac su teško oštećeni. U mnogim mestima su uništavane i džamije..***

Prema Izveštaju organizacije Lekari za ljudska prava iz avgusta 1999. godine, na Kosovu je uništeno 155 džamija. ***Prema istraživanju UNHCR-a iz novembra 1999. godine, skoro 40 odsto svih stambenih kuća na Kosovu bilo je teško oštećeno ili potpuno uništeno. Naročito teško je stradala Peć gde je više od 80 odsto od ukupno 5.280 kuća u gradu teško oštećeno (1.590) ili uništeno (2.774), Tokom rata, srpske snage su namerno trovale bunare, bacajući u njih hemikalije, mrtve životinje pa čak i ljudske leševe. Prema Podacima Crvenog krsta, od 20.000 bunara na Kosovu, pola ih je otrovano.***

Između marta i juna 1999. srpske snage bezbednosti su hvatale Albance i terale ih na kopanje rovova, bunkera i drugih teških fizičkih poslova, što Human Rights Watch kvalifikuje kao prisilan rad. Tokom NATO intervencije, srpske snage su prisiljavale albanske civile da budu u njihovoj blizini ili između srpskih položaja, ***koristeći ih kao ljudski štit, što je zabranjeno Ženevskom konvencijom.*** Da bi se prikazao dugotrajnu ratni igrački proces na Kosovu i delovanje njenih aktera izlaže se hronologija događanja i ocena poteza srpskih upravljača u razrešnju ključnih problemskih situacija i oni će poslužiti za zaključivanje o razlozima nastalog poraza na Kosovu.

HRONOLOGIJA DOGAĐANJA U IGRAČKOM PROCESU NA KOSOVU

Hronologija događanja u vezi razrešenja kosovske krize, kroz igrački proces sa više učesnika, struktuirana je tako da se prate dva cilja Srbije (mogućih strateških pravaca Srbije) preko dva pitanja za koje se traže odgovori:

A) Da li vlasti Srbije ističu kao svoj primarni strateški cilj uz nastojanje da se kroz igrački proces uspešno vodi borba za teritoriju Kosova i Metohije, kao i za rešavanje njihovog statusa u korist Srbije, Za realizaciju ovoga cilja neophodno je pronaći strategiju koja će doneti optimalna kontrolabilna rešenja u pogledu postavljenih ciljeva Srbije uvažavajući realnost nastalu do 2004. godine.

B) Da li je primarni strateški cilj srpskih vlasti organizacija bezbednosti i zaštita ljudskih prava Srba na Kosovu, osiguranje njihove egzistencije, zaštita njihove imovine, kao i zaštita srpskih kulturnih i verskih spomenika. Strategija mora da odgovori na pitanje kako kroz igrački proces definisati kontrolabilno adaptivno ponašanja srpskih upravljača kako bi se optimizirali interesi srpske zajednice Kosova uvažavajući realnost nastalu do 2004. godine.

Poteze srpskih upravljača treba vrednovati po navedenim kriterijumima.

ALTERNATIVNE MOGUĆNOSTI ZA REGULACIJU KOSOVSKOG PROBLEMA

Odgovori na postavljena pitanja mogu se dobiti preko praćenja najvažnijih problemskih situacija koje su nastajale od u fazi raspada SFRJ i reagovanja srpskih upravljača u njihovom razrešenju upoređujući ih sa nalogima portfolija strategije i njihovo vrednovanje preko datih kriterijuma.

1). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA KRIZOM SFRJ

Ova problemska situacija nastala je razvojem državne krize SFRJ u periodu 1980-1990. godine. Do tog perioda Jugoslavija je odražavana kao federalna država preko „tri svoja temeljna stuba“ koje su činili: **Tito, partija i armija**. Smrt Tita donela je urušenje prvog temeljnog stuba i SFRJ je počela da se raspada. Drugi temeljni stub srušio se na četrnaestom kongresu Saveza komunista Jugoslavije 1990. godine. Slovenačka delegacija je predložila reorganizaciji političkog sistema SFRJ, tako da se oblik složenog državnog uređenja promeni u asimetričnu federaciju. **Kao alternativa izložen je zajednički predlog hrvatske i slovenačke delegacije, po kome bi Jugoslavija postala konfederalna država.**

Obrazloženje ovih predloga zasnivalo se na činjenici da je Jugoslavija složena država koja u svom sastavu ima države sa različitim prirodnim, kulturnim, verskim, ekonomskim, privrednim, infrastrukturnim i civilizacijskim osobenostima, a one imaju i različite nivoe razvijenosti privrede i građanskog društva, kao i oblike državnosti, a sve to donosi neprekidnu konfliktnost i nisku efektivnost svih njenih delova. **Zaključak analize pokazuje da je bilo neophodno da se jugoslovenska zajednica formira kao konfederacija nacionalnih država i da se velikom centralizacijom vlasti ne ograničavaju postojeći razvojni potencijali pojedinih Republika i Pokrajina definisani Ustavom iz 1974. godine.**

U svom istorijskom razvoju Slovenci i Hrvati, a kasnije Crnogorci, Makedonci, Bošnjaci i Albanci videli su južnoslovensku državu kao zajednicu ravnopravnih nacionalnih država čiji različiti interesi treba da se neprekidno uravnotežavaju mirnim putem. **Za ovako složenu i u svemu heterogenu državu jedini funkcionalni oblici državnog uređenja mogli su da budu: Unija, ili Konfederacija, jer su u njima međusobni odnosi najmanje konfliktni. Ove oblike državnog uređenja pri formiranju države SHS 1918 godine predlagali su političari Slovenije i Hrvatske. Oni su smatrali da su Ustav Jugoslavije i Ustavima Republika iz 1974. godine deimično osiguravali ovaj konfederalni princip i da je ukidanjem ovog Ustava od strane srpskih vlasti 1990. godine zajednički život u centralizovanoj federalnoj državi Jugoslaviji postao nemoguć.**

Insistiranje da se kod donošenja odluka na svim nivoima odlučivanja primenjuje princip: jedan građanin jedan glas, tada bi Srbija, kao država sa najvećim brojem glasača imala i najviše vlasti na centralnom nivou, a sva novostvorena vrednost pojedinih republika bila centralizovana i deljena voljom centralne vlasti, odnosno Srbije; ovakvo rešenje nije bilo prihvatljivo za ostale republike. Odbijanje ovog predloga od strane političara Srbije, a prema portfoliju strategije, stvorena je problemska situacija nepovoljna po Srbiju, jer su sve Republike i Pokrajine bile protiv Srbije, a što će se kasnije ispoljiti u ratu na teritoriji Slovenije, Hrvatske, BiH i na teritoriji Kosova.

Interes srpskih političara je unitarna centralizovana federativna Jugoslavija

Srpski političari nisu se složili sa predlogom Slovenije i Hrvatske jer je istorijski interes Srbije bio povezivanje ovih naroda u unitarnu, ili jako centralizovanu federalnu Jugoslaviju, preko koje bi se realizovao projekat proširenja srpske države na sve teritorije gde živi srpski narod, ali i šire oblasti jer je prostorni raspored nacionalnih zajednica takav da se bez prinudnog preseljenja naroda ne može ostvariti ovaj cilj (Garašaninovo Načertanije). **Srpsko rukovodstvo je odbilo reorganizaciju partije i države po predloženim modelima i zapretilo; ako se ne usvoji njihov predlog doći će do vojnog preuređenja republičkih granica Hrvatske i BiH u korist Srbije.** U ovom slučaju Srbija namerava da poveže sve teritorije na kojima živi srpski narod, ali i zauzme teritorije na kojima žive drugi narodi da bi omogućila spajanje „srpskih teritorija“. Nesrebe sa ovih teritorija treba prinudno iseliti.

Kako su predstavnici Slovenije i Hrvatske ostali pri svojim stavovima, a JNA u raspadanju (postala je srpska vojska) nije imala moć da sa policijskim i paravojnim formacijama Srbije odbrani centralizovano federalističko uređenje i nastali konflikt se pretvorilo u krvavi rat za teritorije, sa tragičnim posledicama za sve narode SFRJ. U ove sukobe se umešala međunarodna zajednica delujući sankcijama protiv Srbije koju

je označila kao glavnog krivca za raspad SFRJ i za mnoga zlodela koje je činila srpska vojska (transformisana JNA) u ovim ratovima.

Da je srpska delegacija prihvatila polukonfederalni oblik uređenja složene državne zajednice po Ustavu iz 1974. godine, Jugoslavija bi opstala i pitanje statusa Kosova bilo bi rešeno u korist Srbije. U ovom državnom ustrojstvu kosovska autonomija bi egzistirala po Ustavu Srbije iz 1974. godine, jer su sve partijske delegacije bile saglasne sa takvom formulacijom (to je rešenje slično planu vlade Srbije „Više od autonomije, manje od nezavisnosti“).

Da su ova rešenja prihvaćena bila bi osigurana teritorijalna celovitost Srbije i zadovoljene sve njene istorijske pretenzije (strateški cilj naveden pod A). Isto tako, bila bi strateški osigurana bezbednost i prava Srba na Kosovu i zaštita kulturnih i istorijskih spomenika (cilj naveden pod B). Tada ne bi bilo brutalnih ratnih razaranja do tada stvorenih vrednosti, ne bi bilo ubistva preko sto hiljada ljudi, i više stotina hiljada ranjenih, kao i preseljeja oko 3 miliona građana Jugoslavije.

Za ovu problemску situaciju vrednovanje odluka političara Srbije mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Ocena -A) označava negativnu efektivnost političara Srbije. Da su političari Srbije radili prave stvari, koje su od egzistencijalnog interesa za život građana Srbije oni ne bi odbili predlog o stvaranju konfederalne Jugoslavije jer bi tada Kosovo ostalo u sastavu Srbije, a bio bi izbegnut rat u BiH i Hrvatskoj. Ocena -B) označava negativnu delotvornost političara Srbije jer nakon ove odluke političari Srbije nisu ostvarivali zadati nacionalni ciljevi. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efektivnost srpskih političara bila mala jer nisu radili prave stvari na pravi način, jer nisu vodili računa o gubicima vitalno važnih resursa Srbije, a gubici su enormno veliki. Za ispoljenu Etičnost u ovoj situaciji dobijaju ocenu +D) jer su se srpski upravljači ponašali u skladu sa međunarodnim normam. Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer njihova odluka nije bila prihvatljiva od okruženja i zato su dobili mnoge protivnike koje Srbija sa svojim resursima nije mogla da savlada.

2). PROBLEMSKA SITUACIJA VEZNA ZA USTAV SRBIJE IZ 1990. GODINE

Ova problemska situacija nastala je promenom Ustava Srbije septembra 1990. godine (Srbija iz tri dela postala je cela). Ovim ustavnim promenama albanskoj zajednici Kosova ukinut je do tada važeći visoki stepen autonomije i oduzeta su joj sva politička i ekonomska prava iz Ustava Srbije 1974. godine. ***Donošenjem Ustava Srbije 1990. godine otvorena je „pandorina kutija Balkana“.*** ***Iz nje su izašla sva zla koja su vekovima živela skrivena u dušama ovih naroda; ona su uništila i zagadila sve odnose između građana Srbije i građana ostalih republika, a posebnom srpsko albanske odnose.***

Kao protivmeru novom Ustavu Srbije Albanci su stvorili paralelni život svojih građana i počeli sve otvorenije da iznose zahteve o prerastanju Kosova u sedmu jugoslovensku republiku. Zbog nepriznavanja novog Ustava Srbije oko 120 hiljada Albanaca je izgubilo posao, a konflikti su dobili opasne razmere. Sa velikim zakašnjenjem, a uz mnogo žrtava, međunarodna zajednica je uspela da zatvori pandorinu kutiju, tako da je u njoj ostala nada da se mogu zaustaviti dalje nesreće i svi zaraćeni narod i vrata na put mira i napredka.

Posledice donošenja Ustava Srbije iz 1990. godine bile su višestruko štetne po Srbiju. One su značile izlazak Srbije iz federacije jer niko od konstitutivnih članova SFRJ nije bio konsultovan pri formiranju Ustava Srbije. To je dalo za pravo drugim republikama da i one donose svoje Ustave kao da federacija i ne postoji, a što su one i učinile. Posebno je nepovoljno to što se ovim aktom otvara pitanje statusa Kosova, ali i statusa granica između republika. Pri struktuiranju oblika federacije pitale su se sve Republike i Pokrajine; donošenjem Ustava Srbije iz 1990. godine ovaj princip je grubo narušen, a što je išlo na štetu Srbije u procesu raspada SFRJ.

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava Efektivnost političara Srbije u razrešenju ove problemske situacije, jer političari Srbije nisu radili prave stvari, koje su od egzistencijalnog interesa za život građana Srbije. Oni su obespravili Albance u političkom i ekonomskom smislu i od Albanaca stvorili neprijatelja Srbiji, s tim što su neprijatelji Srbije postale i skoro sve ostale Republike bivše SFRJ. Posle ove odluke političari i narod Kosova više nisu hteli da budu ropski kolonijalni deo Srbije, bez ikakvih političkih i ekonomskih prava.

Negativna ocena - B) označava Delotvornost političara Srbije za ovu problemsku situaciju. Nakon ove odluke političari Srbije nisu mogli da budu delotvorni jer je postalo nemogće ostvariti nacionalni cilj Srbije "Srbija iz tri dela postala je cela", zbog koje je i donet Ustav Srbije. ***Ocena -C) pokazuje da srpski političari nisu bili efikasni jer nisu*** radili prave stvari na pravi način, odnosno, nisu vodili računa o gubicima vitalno važnih resursa Srbije kod donošenja ovakvih odluka. ***U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači nisu se ponašali na etičan način jer su nastojali da Albanski narod Kosova brutalnom silom nateraju da prihvate novi Ustav Srbije; zato dobijaju ocenu -D).*** ***Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su trajno poremetili odnose sa svojim susedima (drugim republikama), a posebno sa narodom Kosova. Ovakvo ponašanje političara Srbije nije bilo prihvatljivo i za širu međunarodnu zajednicu (velike sile Zapada) koje su postepeno prihvatale zahteve ugroženih kosovskih Albanaca.***

3). PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON ARBITRAŽE BADINTEROVE KOMISIJE

Ova problemska situacija nastala je raspadom bivše SFRJ. Arbitražna komisija, formirana u okviru Mirovne konferencije o Jugoslaviji (Badinterova komisija), koju je 1991 godine ustanovilo Veće ministara Evropske ekonomske zajednice, formirala je arbitražni sud o sukcesiji SFRJ. Njena arbitraža imala je snagu međunarodne presude.

Nalazi arbitražne komisije su sledeći: 1) SFRJ se raspala i više ne postoji kao država. 2) Nijedna država naslednica nema pravo da sama nastavi članstvo SFRJ u međunarodnim organizacijama. 3) SR Jugoslavija je nova država i ona se ne može smatrati naslednicom SFRJ. 4) Granice između bivših federalnih jedinica smatraju se državnim granicama koje se ne mogu mijenjati silom, nego samo sporazumom. 5) Država se definiše kao zajednica koja sadrži teritoriju i stanovništvo podređeno organizovanoj političkoj vlasti; država sa ovakvim osobenostima je suverena.

Ove zaključke su prihvatili politički predstavnici svih republika, izuzev političkih predstavnika Srbije i Crne Gore. Oni su 1992. godine formirali SR Jugoslaviju koja nije bila međunarodno priznata država i isključena je iz članstva u UN. Odbijanjem nalaza Badinterove komisije teritorija Kosova više nije bila podređena srpskoj vlasti, te je suverenitet Srbije na Kosovo postao upitan. SR Jugoslavija je vraćena je u članstvo UN-a tek septembra 2000. godine.

U nastaloj situaciji pitanje statusa Kosova postalo je otvoreno. Automomiju Kosova i Metohije i Autonomiju Vojvodine u okviru Srbije, formirali su svi narodi koji su gradili federalno ustrojstvo SFRJ, a ne narodi SR Jugoslavije (Srbija i Crna Gora). Raspadom države i ukidanjem bivšeg oblika vladavine postojeći odnosi u federaciji nisu više važili za sve njene delove, pa ni za Kosovo. Zbog ove činjenice stanovništvo Kosova više nije bilo pravno, a i faktički podređeno organizovanoj političkoj vlasti Srbije; zato ona nije mogla da ostvari suverenitet nad Kosovom.

Ovakvim političkim odlukama srpskih vlasti stvorene su nepremostive teškoće za formiranje strategije kojom bi trebalo braniti cilj naveden pod A), ali je bitno otežana situacija i za odbranu cilja navedenog pod B). Da su predstavnici Srbije prihvatili nalaze Badinterove komisije, Srbija bi postala međunarodno priznata država u postojećim granicama i u njen sastav bi ušlo i Kosovo. Ovim međunarodnim aktom bila bi osigurana teritorijalna celovitost Srbije i zadovoljene sve njene istorijske pretenzije (strateški cilj pod A). U ovim okolnostima srpske vlasti su mogle da neometano osiguraju bezbednost i sva prava Srba na Kosovu i obave zaštitu svojih kulturnih i istorijskih spomenika (ciljevi naveden pod B).

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Negativna ocena -A) pokazuje da je

politika srpskih vlasti bila nefektivna jer su odbijanjem nalaza Badinterove komisije političari Srbije ugrozili egzistencijalne interese građana Srbije. Posle ove odluke političari i narod Kosova više nisu hteli da budu deo Srbije, a Srbija je postala izolovana država od celog civilizovanog sveta. Ocena - B) označava negativnu Delotvornost političara Srbije jer nakon ove odluke političari Srbije nisu mogli da ostvari nacionalni cilj „Srbija iz tri dela postala je cela”. Ocena -C) pokazuje da su srpski političari ostvarili negativni Efikasnost jer nisu vodili računa da će odbijanjem nalaza Badinterove komisije dovesti do velikih gubitaka vitalno važnih resursa Srbije. Za ispoljenu etičnost u ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na etičan način i zato dobijaju pozitivnu ocenu +D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su trajno poremetili odnose sa Kosovskim Albancima i sa svojim susedima (drugim republikama), ali i sa širom međunarodnom zajednicom.

4). PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON NALOGA VAŠINTONSKOG SPORAZUMA

U maju 1993. godine nastala je problemska situacija koj je obavezivala sve zaraćene strane na teritoriji bivše SFRJ preko **Vašingtonskog Sporazuma velikih sila** da prihvate odredbe definisane ovim Sporazumom. **Velike sile su se dogovorile da BIH bude Unija, da integritet Makedonije ne sme da bude narušen, da se Kosovu mora vratiti visoki stepen autonomije u okviru SR Jugoslavije (prema Ustavu Srbije iz 1974. godine). Sve republike ostaju u svojim granicama.** Ovaj dogovor je prihvaćen od svih republika izuzev Srbije. Kasnije on je i realizovan u praksi po ovom ključu izuzev Kosova, a na štetu Srbije (Dejtonski mirovni sporazum). **Milošević je ignorisao naloge Vašingtonskog sporazuma. Portfolio strategije jasno ukazuje da je opasno ignorisanje zahteve velikih sila jer sukob sa njima donosi sigurni veliki gubitak. Zbog ovakog ponašanja srpskih vlasti bitno je osujećena pozicija Srbije da realizuje ciljeve navedene pod A) i B) na Kosovu, ali i druge ciljeve vezane za ratne aktivnost i na teritoriji Hrvatske i BIH.**

U ovom periodu dogodila se agresija Srbije na BIH i Hrvatsku, ali i agresija Hrvatske na BIH (Dogovor Miloševića i Tuđmaana o podeli suverene BIH po konceptu banovina iz 1940 godine). Badinterova komisija je garantovala granice i celovitost BIH i niko nije smeo da ovu republiku vojno deli uz etničko čišćenje.

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Ocena -A) označava negativnu efektivnost političara Srbije jer su odbijanjem naloga Vašingtonskog sporazuma oni ugrozili interese Srbije, koje su od egzistencijalnog interesa za život njenih građana. Srbija je u svemu postala izolovana i kažnjena država koja ubrzano entropijski propada. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer je Kosovo odbilo da bude deo Srbije i ušlo u sukob sa državom Srbijom. Negativna

ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer njeni političari nisu vodili računa da će odbijanjem Vašingtonskog sporazuma dovesti Srbiju u ekonomsku i političku izolaciju koji će izazvati velike gubitke vitalno važnih resursa Srbije. Za ispoljenu Etičnost na Kosovu, u ovoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na etičan način i zato dobijaju pozitivnu ocenu +D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su trajno poremetili odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koja se angažovala na regulaciji balkanskih sukoba.

5). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA NEPOŠTOVANJEM ŽENEVSKIH KONVENCIJA

Ženevske konvencije su niz od četiri međunarodna sporazuma potpisanih u Ženevi (1864, 1906, 1929. i 1949. god.). Njima su uspostavljeni humanitarni principi po kojima su zemlje potpisnice obavezne da se ponašaju prema neprijateljskim vojnicima i civilima za vreme ratnih sukoba. Konvencija iz 1949. sadrži nove odredbe za civile koji padnu u neprijateljske ruke, a gerilskim borcima data je šira zaštita kroz dva amandmana iz 1977. godine. Za kršenje odredbi Ženevskih konvencija formiraan je Međunarodni sud pravde kao i ad hok osnovani sudovi po odlukama UN.

Beograd je prekinuo pregovore o Kosovu sa predstavnicima organizacije za evropsku bezbednost i saradnju OEBS-a smatrajući da je Kosovo unutrašnje pitanje Srbije i da u taj proces niko nema prva da se meša. Milošević je ukinuo rad svih međunarodnih institucija za kontrolu kršenja ljudskih prava, iako su o tome ranije postignuti sporazumi. Sva svetska javna glasila obavestavala su o brutalnom kršenju Ženevskih konvencija od strane srpske vojske, policije i posebno paravojnih trupa. Ovako ponašanje srpskih vlasti ozbiljno ugrožava mogućnost realizacije ciljeva A) i B) u korist Srbije.

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu ocenu (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu **Efektivnost političara Srbije. jer su ignorisanjem naloga Ženevske konvencije političari Srbije navukli na sebe bes celog civilizovanog sveta. Oni nisu sprečili da vojska, paravojska i milicija ne čine zločine protiv čovečnosti na terenu Kosova.** To nije bila politika od interesa za život građana Srbije jer je Srbija postala divlja država i prema svetskim glasilima svetski parija.

Negativna ocena - B) označava da je Delotvornost političara Srbije bila u toku rata izrazito mala. Nakon ovakog ponašanja vojske, paravojske i milicije političari Srbije su okrenuli celo svetsko javno mnjenje protiv Srbije, uz javno iskazanu spremnost da pomognu albanskoj strani. **Negativna ocena -C) pokazuje da srpski političari nisu vodili računa da gažnjem odredbi Ženevskih konvencija oni ugrožavaju međunarodnu reputaciju Srbije, sa dalekosežnim negativnim političkim, ekonomskim i civilizacijskim posledicama.** Ovakvo ponašanje glavni je razlog gubitka Kosova. **Za ispoljenu**

Etičnost u ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači dobijaju negativnu ocenu -D) jer su se ponašali na krajnje neetičan način. Oni nisu sprečili vršenje velikih zlodela na terenu iako su imali organizovane jedinice kojim su oni upravljali. Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su trajno poremetili odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koja se angažovala na regulciji balkanskih sukoba. Svojim neetičkim ponašanjem srpski političari su, praktično, naterali velike sile Zapada da pomažu albanskoj strani.

6) PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA NENASILNIM OTPOROM ALBANACA

U novostvorenim uslovima Albanci su organizovali paralelni društveni život na Kosovu, mimo institucija Srbije. Kosovski vodeći političar Ibrahim Rugova nastojao je da preko nenaslnih altivnosti postupno rešava Albansko pitanje (korak po korak). **Zbog svoje gandijevske filozofije nenasilja Rugova je postao je slavan širom sveta.** Kako se u BIH i Hrvatskoj rasplamsavao rat sa tragičnim posledicama, on je izražavao bojazan da se u ratnom vihoru ne dogodi genocid i nad kosovskim Albancima kao i sa Bošnjacima.

Ibrahim Rugova je pimenio nenasilni mirni pokret otpora, koga u Albanci masovno i mirno prihvatili. On je bio svestan činenece da u slučaju rata sa Srbijom albanska zajednica nema vojsku sa kojom bi mogla da se brani. Srpski vojnici, ispunjeni mržnjom prema Albancima, mogli da u stamperu besa izazovu masovna stradanja Albanaca i genocid nad albanskim narodom. U slučaju rata Albanci bi bili masakrirani, potpuno uništeni od srpske vojske i proterani sa Kosova. Njegova ideja bila je samokontrola, uz izbegavanje ratnih provokacija.

Rugova je verovao da će njegov mirovni pokret nenaslnog otpora, uspeti da odkloni ovu opasnost i da uz pomoć institucija međunarodne zajednice, u više koraka pregovora, ostvari projekat nezavisnog Kosova. Ovakom politikom Rugova je dugo godina odlagao ratne aktivnosti sa Srbijom i kao mirortvorac prikupio je simptome brojnih državnika velikih sila. On je ulazio u direktne pegovore sa Miloševićem o mnogim pitanjima, posebno o školstvu, i dogovorio vraćanje albanskih studenata u njihove prostorije. Sa Rugovom je bio moguć sporazum o opstanku Kosova unutar granica Srbije, ali po Ustavu iz 1974 godine, a to je jednako kasnijem predlogu Srbije: "više od autonomije manje od nezavisnosti".

Sve postignute dogovore političari Srbije su grubo narušili i u značajnoj meri ugrozio nenasilne i miroljubive ideje Ibrahima Rugove. **Svojim dugogodišnjim miroljubivim angažovanjem Rugova je obezbedio vreme da se kosovski Albanci delimično snabdeju oružjem.** Rugovin projekat bio je neefektivan u odnosu na ideju "Kosovo republika", ali je učinio mnogo da se Kosovski Albanci vojno osposobe za rat protiv Srbije. **Kao zamena Rugovinom projektu javlja se vojni projekat OVK-a čiji je nosioc vojna organizacija komunista iz vremena SFRJ; ona je povremeno ulazila**

u sukobe sa vojskom i policijom Srbije preko manjih gerilskih napada, ali i terorističkih aktivnosti, uz povremeno mešanje međunarodne zajednice. Protiv ovih aktivnosti OVK bio je Rugova, ali i sve velike sile.

Rugovin glavni cilj bila je internacionalizacija kosovskog pitanja kako bi Kosovo došlo pod zaštitu važnih međunarodnih organizacija i velikih sila, a što je sa aspekta zahteva portfolija strategije bilo jedino ispravno usmerenje. Ovakom politikom dobio je podršku SAD, Francuske, Nemačke i drugih država sveta, ali i država EU, a posebno novoformiranih država bivše SFRJ. Rugova je tvrdio da su Srbi svesni da se Kosovo ne može dugo brutalnom silom držati u pokornosti i da je mirni rasplet situacije nužan i za sve koristan. Za velike sile Kosovo nije bilo geostrateški problem nego moralni problem i zato su one podržavale Rugovinu politiku nenasilja.

U sukobima oko školstva, kada je srpska strana odbila da realizuje Sporazum Milošević-Rugova, kojim se vraćaju prostorije albanskim studentima, albanski studenti su organizovali mirne ali masovne proteste, koje je srpska policija grubo sprečavala. Otpor Albanaca bio je masovan i žestok, uz ponovno javno postavljanje zahteva "Kosovo Republika". ***Ovaj zahtev odbijale su srpske vlasti, a sve nosioce ove ideje brutalno su kažnjavali na višegodišnju robiju. Albanci su na kazne odgovarali terorizmom, a što je pogoršalo situaciju kosovskih Srba i oni su ubrzali već aktivirano iseljavanje.***

Protiv albanskih gerilaca OVK srpske vlasti su angažovale policiju, vojsku i paravojne formacije, s tim što su one prenele represiju na sve građane albanske nacionalnosti. Ovakvim razvojem događanja završen je plan nenasilne aktivnosti Albanaca. Tada na scenu nastupaju albanske vojne jedinice OVK-a i rat se rasplamsava. uz masovno stradanje albanskih civila. ***To je najveća greška političara Srbije; ovakvim postupanjem oni su izazvali gnev međunarodne javnosti i doveli do usmerenja velikih sila protiv Srbije, a što je prema portfoliju strategije bilo nužno očekivati.*** Pogrešnom politikom srpskih vlasti ciljevi Srbije A) i B) postali su ozbilno ugroženi.

Kumulativno vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije sledeću negativnu ocenu (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu efektivnost političara Srbije jer su uništili mirotvorački pokret Rugove i time navukli na sebe bes celog civilizovanog sveta. To nije bila politika od interesa za život građana Srbije jer je Srbija postala divlja država i prema svetskim glasilima svetski parija. Negativna ocena - B) označava da je Delotvornost političara Srbije u ovoj problemskoj situaciji bila izrazito mala jer je protiv Srbije okrenula celo svetsko javno mnjenje. Negativna ocena -C) pokazuje da srpski političari nisu vodili računa da se Efikasnost ostvaruje miroljubivim aktivnostima, a ne njihovim gažnjem. Ovakvim ponašanjem oni su ugrozili međunarodnu reputaciju Srbije, sa dalekosežnim negativnim političkim i

ekonomskim posledicama. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači dobijaju negativnu ocenu -D) za ispoljenu etičnost jer su se ponašali na krajnje neetičan način. Oni nisu dozvolili da se realizuje dogovor Rugova – Milošević već su brutalno kaznili studente na dugogodišnje robije. Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su ovakvim postupanjem trajno poremetili odnose sa velikim silama Zapadne alijanse, ali i sa svojim susedima.

7) PROBLEMSKA SITUACIJA ZBOG ODBIJANJA NALOGA KONTAKT GRUPE

Predstavnici SAD, EU i Rusije formirali su 1993. godine Kontakt grupu koja je zaraćenim stranama prenosila naloge velikih sila. ***Kontakt grupa imala je zadatak da nametne obavezu Srbiji i kosovkim Albancima da prihvate pregovore i da se kosovski spor reši u duhu Vašingtonskih sporazuma. Po ovom projektu Kosovo ostaje u Srbiji, ali dobija autonomiju iz 1974 godine.*** U koliko Srbija ne posluša ovaj nalog Kontakt grupe biće kažnjena najstrožijim političkim, ekonomskim i vojnim sankcijama. Beograd je ignorisao ovu pretnju i nastavio sa brutalnim razaranjem Kosova uz masovnu pogibiju i proteravanje civila; zato je Srbija politički, ekonomski i vojno kažnjena, a ovakav ishod je, prema portfoliju strategije, bilo lako predvidljiv. ***Kako su srpski političari odbili ovaj projekat, albanska strana je kao protivmeru politici srpskih vlasti organizovali sve učestalije napade vojske OVK-a na nezaštićene Srbe u izolovanim enklavama. Na ove napade usledila gruba odmazda srpske vojske, paravojske i policije.***

Na ovakve represivne mere Albanci su odgovarali terorističkim aktivnostima i spirala zla naglo se uvećavala i svima donosila sveopštu tragediju. Da su svojim političkim odlukama srpske vlasti donele nove ustavne promene, kojima se pitanje statusa Kosova rešava u duhu Vašingtonskih sporazuma, bile bi spreće mnoge tragedije. Tada bi bila osigurana teritorijalna celovitost Srbije i zadovoljene sve njene istorijske pretenzije (strateški cilj naveden pod A). Isto tako, bila bi strateški osigurana bezbednost i prava Srba na Kosovu, kao i zaštita kulturnih i istorijskih spomenika (strateški cilj naveden pod B). Odbijanje naloga Kontakt grupe donelo je Srbiji veliku štetu koju je teško naknadno ispraviti.

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Ocena -A) označava negativnu efektivnost političara Srbije jer su odbijanjem naloga Kontakt grupe oni ugrozili interese Srbije, koje su od egzistencijalnog interesa za život njenih građana. Srbija je u svemu postala još izolovanija i još teže kažnjena država koja ubrzano entropijski propada. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer je Kosovo odblo da bude deo Srbije i ušlo u sukob sa srpskim vlastima. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer njeni političari nisu

nisu vodili računa da će odbijanjem naloga Kontakt grupe dovesti Srbiju u ekonomsku i političku izolaciju koji će izazvati velike gubitke vitalno važnih resursa Srbije. Za ispoljenu Etičnost u ovoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na etičan način i zato dobijaju pozitivnu ocenu +D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su trajno poremetili odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koja se angažovala na regulaciji balkanskih sukoba.

8). PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON DEJTONSKIH PREGOVORA

Ova problemska situacija nastala je tokom Dejtonskih mirovnih pregovora za BiH i Hrvatsku novembra 1995. godine kada je bilo inicirano i rešavanje pitanje statusa Kosova. ***Srpski predstavnici odbili ovu mogućnost jer su smatrali da je kosovsko pitanje unutrašnji problem Srbije (insistiranje Miloševića kod Holbruha da se kod razmatranja Dejtonskog sporazuma usvoji njegov stav o isključenju Kosova iz ovog sporazuma). Da je Srbija prihvatila da Dejtonskim sporazumom sadrži i rešenje za kosovski problem, ovim aktom bio bi potvrđen status Kosova u korist Srbije (verovatno prema Ustavu Srbije iz 1974. godine; tada bi Srbija osigurala svoju teritorijalnu celovitost i rešila statusni problem Kosova (strateško rešenje navedno pod A).*** Na osnovu ovog dokumenta vlada Srbije bi mogla da nesmetano strateški osigura bezbednost, imovinu i prava Srba na Kosovu, kao i da zaštite sve svoje kulturne i istorijske spomenike (strateško rešenje navedeno pod B). ***Kako se, voljom srpskih vlasti, to nije dogodilo, postalo je veoma teško strateški osmisliti odbranu oba cilja Srbije.***

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su odbijanjem mogućnosti da Dejtonskim sporazumom bude razrešeno pitanje statusa Kosova oni ugrozili interese Srbije, koje su od egzistencijalnog interesa za njene građane. Sve što se kasnije dogodilo bilo bi izbegnuto jer je albanska strana bila živo zainteresovana da se okonča latentno opasni sukob. Nakon ovakve odluke srpskih vlasti Srbija je u svemu postala izolovana i kažnjena država koja ubrzano propada. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer je Kosovo odbilo da bude deo Srbije i ušlo u sukob sa srpskim vlastima. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer njeni političari nisu vodili računa da će odbijanjem da u Dejtonski sporazum uđe i problem Kosova dovesti Srbiju u ekonomsku i političku izolaciju koja će izazvati velike gubitke vitalno važnih resursa Srbije. Za ispoljenu Etičnost u ovoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na etičan način i zato dobijaju pozitivnu ocenu +D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da trajno remete odnose sa velikim silama Zapadne alijanse.

9). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA PREGOVORIMA U RAMBUJE-U

Ova problemska situacija nastala je u toku mirovnih pregovora u dvorcu Rambuje kraj Pariza februara 1999. godine, uz posredovanje izaslanika SAD, Rusije i EU. **Srpskoj i albanskoj delegaciji ponuđeno je da Kosovo dobije određena politička prava, s tim da ostane u sastavu Srbije, ali sa posebnim statusom. Predstavnici Vlade Srbije odbili su ovako rešenje, dok je delegacija kosovskih Albanaca prihvatila predlog sporazuma koji je predložila Kontakt-grupa.**

Predlog sporazuma bio je u interesu SR Jugoslavije jer je on predviđao da se posle tri godine sporazum "preispita i revidira" na osnovu "volje naroda" i da se o odlučivanju uključi srpska i albanska strana. **Srbiji je predočeno da će svi eventualni naknadni sporovi biti rešavani u procesu prijema Srbije sa Kosovom u institucije EU.** Ovim sporazumom bio bi rešen strateški problem naveden pod A), dok bi strateška odbrana srpskih interesa navedena pod B) bila osigurana preko obavezujućih standarda EU. Oni bi uticali na promenu nacionalnih ciljeva srpske i albanske strane, jer bi ekonomska i druga civilizacijska pitanja dobila svaku prednost.

Da su predstavnici Srbije usvojili predlog iz Rambujea Srbija bi osigurala realizaciju svojih strateških ciljeva navedenih pod A) i B) i danas bila članica EU. Kako su oni odbili ponuđeno rešenje, tada je albanskoj zajednici, Kosova kroz Sporazumom iz Rambujea, omogućeno da na referendumu sama odluči o budućem statusu Kosova, obzirom da je ona prihvatila sve uslove date u predlogu Sporazuma. U nastaloj problemskoj situaciji, pogrešnom politikom srpskih vlasti, praktično je definitivno sprečena mogućnost realizacije cilja navedenog po A), a bitno su se pogoršali uslovi za realizaciju cilja Srbije navedenu pod B).

Vrednovanje odluka političara Srbije za ovu problemsku situaciju mora da dobije negativnu kumulativnu ocenu (-A,-B,-C,+D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su odbijanjem mogućnosti da Srbija prihvati sporazum iz Rambujea onemogućili da bude razrešeno pitanje statusa Kosova tako da ono ostane u sastavu Srbije. Sve što se kasnije dogodilo bilo bi izbegnuto jer je albanska strana bila živo zainteresovana da se okonča latentno opasni sukob. Nakon ovakve odluke srpskih vlasti Srbija je u svemu postala izolovana i kažnjena država koja ubrzano propada. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer je Kosovo prihvatajući uslove iz Sporazuma nakon odbijanja Srbije da prihvati Sporazum odbilo da bude deo Srbije. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer njihovi političari nisu vodili računa da će odbijanjem sporazuma iz Rambuje dovesti Srbiju u situaciju da nikada više neće imati šanse da raspravlja o statusu Kosova. U ovoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na etičan način i zato dobijaju pozitivnu ocenu +D). Negativnu ocenu -E) dobijaju

srpski političari jer su nastavili da trajno remete odnose sa velikim silama Zapadne alijanse

10). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA ZBOG NEHUMANIH DEJSTAVA SRBIJE

Ova problemska situacija nastajala je postupno, u dužem vremenskom trajanju od 1996 do 1999. godine, kada su učestali sukobi između albanske oslobodilačke vojske Kosova i jugoslovenskih snaga bezbednosti. **Političari Srbije rešili su da pitanje statusa Kosova i zaštitu prava Srba na Kosovu osiguraju preko intenzivne oružane intervencije, uz učešće vojske, paravojnih formacija i milicije Srbije.** Cilj intervencije je bio primorati Albance da poštuju novi Ustav i Zakone Srbije i stvaranje uslova za nesmetani rad srpskih vlasti na Kosovu. One su imale za cilj „zavođenja reda“ po nalogima novog Ustava Srbije (potpuno političko i ekonomsko obespravljanje Albanaca), čemu su se Albanci žestoko protivili.

Realizacija ovih ciljeva sprovedena je preko brutalnih aktivnosti oružanih i paravojnih snaga, kao i milicije Srbije, uz masovno stradanje Albanaca. Kosovo je pretvoreno u jedan koncentracijski logor u kome su zatvoreni Albanci jedva preživljavali. Ove srpske aktivnosti imale su za cilj preseljenje Albanaca van teritorije Kosova i u te svrhe pokrenuto je oko 800.000 Albanaca u zbeg izvan Kosova (oduziman im je novac, pasoši i lična dokumenta, a iz ostavljenih kuća opljačkana im je imovina). Ovako nehumano postupanje srpskih oružanih snaga izazvalo je gnev celog svetskog javnog mnjenja, posebno nakon genocida u Srebrenici. Oni su tražili od UN-a da oružano inteveniše protiv Srbije i spreči novo krvoproliće. Veto Rusije u SB UN sprečio je da se ovaj zahtev i realizuje. Nastala problemska situacija naglo je pogoršala položaj Srbije u okviru međunarodne zajednice, a to se moglo lako predvideti na osnovu portfolija strategije.

Ovo je svakako njagora politička odluka srpskih vlasti i ona se mora vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su ulaženjem u brutalna ratna razračunavanja sa albanskom stranom savremenim vojnim sredstvima ispustili iz vida da su na albanskoj strani skoro sve države Evrope i novoformirane države bivše SFRJ, da će to prerasti u vojni sukob Srbije sa svim državama Zapadne civilizacije. Ovakvim ponašanjem oni su ugrozili brojne interese srpskog naroda. Nakon ovakvog ponašanja na terenu srpske vlasti su bile ozbiljno opominjane, ako ne prestnu sa brutalnim vojnim, paravojnim i milicijskim dejstvima, biti ozbiljno vojno kažnjene. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer su njihovom krivicom Kosovki Albanci dobili moćne zaštitnike koji su ispoljili spremni da zaštite Albanske interese na terenu Kosova. Portfolio strategije je jasno pokazivao šta je nužno činiti, ali su oni ove zakonitosti ignorisali. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara

bila izuzetno štetna po Srbiju jer su njeni političari ignorisali ozbiljne pretnje i brojne opomene velikih sila. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na krajnje netičan način ignorišući naloge Ženevskih konvencija i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da ekstremno remete odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koje su zapretile bombardovanjem Srbije.

11). PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON NAPADA VOJSKE NATO-A NA SRBIJU

Posle upornog odbijanja poziva predstavnika SAD i država EU da srpske oružane snage prekinu sa nehumanim ratnim aktivnostima na Kosovu vojne snage NATO alijanse bombardovale su Srbiju u periodu mart - Juli 1999. godine Posle 78. dana razaranja infrastrukture i privrede Srbije došlo je do prekida ratnih aktivnosti i formiranja Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. **UN. Po nalogima Kumanovskog sporazuma srpska vojska, policija i sve njene institucije morale su da napuste teritoriju Kosova, a na Kosovu je zaveden protektorat UN. Ovim aktom Srbija je potpuno isključena iz svih upravljačkih aktivnosti na Kosovu**

Izložena analiza pokazuje da se ostvarena politika srpskih vlasti u procesu regulacije ove problemske situacije mora vrednovati negativno jer su ovakve posledce bile lako predvidljive. U nastaloj problemskoj situaciji Srbija ne može da formira strategiju preko koje bi realizovala svoj strateški cilj naveden pod A) i to postaje trajna konstanta. Sva buduća pregovaranja izključuju mogućnost da se uopšte razmatraju ciljevi Srbije navedeni pod A), odnosno, **nakon ove problemske situacije Srbija neće više nikada upravljati Kosovom jer ovaj cilj nije kontrolabilan.** Njoj je Rezolucijom 1244. SB otvorena mogućnost da izradi strategiju za realizaciju cilja navedenog pod B), s tim da poštuje sve novonastale okolnosti (ovaj cilj je kontrolabilan, ali se srpske vlasti njime nisu bavile). U analiziranim problemskim situacijama sve odluke političara Srbije išle su na njenu štetu. Vojna intervencija na Kosovu je kobna greška srpskih vlasti, ona je definitivno donela nemogućnost strateške odbrane statusa Kosova.

Ovakva politička odluka srpskih vlasti mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su odbijanjem da zaustave vojne aktivnosti na Kosovu kažnjeni bombardovanjem vazдушnim snagama NATO alijanse. Ovakvim ponašanjem oni su izazvali enormno velke štete u Srbiji i ugrozili brojne interese srpskog naroda. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer su Kosovski Albanci dobili moćne zaštitnike koji su bombardovanjem Srbije pokazali da su spremni da zaštite interese Albanaca na terenu Kosova. Portfolio strategije je jasno pokazivao srpskim političarima šta je nužno činiti, ali su oni ove zakonitosti ignorisali. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila izuzetno štetna

po Srbiju jer su njeni političari ignorisali ozbiljne pretnje i brojne opomene velikih sila. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na krajnje netičan način ignorišući naloge Ženevskih konvencija i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da ekstremno remete odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koje su bombardovale Srbiju.

12). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA NAKON KUMANOVSKOG SPORAZUMA

Nakon 77 dana rat je završen kapitulacijom Srbije, uz potpisivanje Kumanovskog sporazuma. Ovim sporazumom nalaže se svim snagama SRJ, uključujući svo osoblje i sve organizacije SRJ i Republike Srbije, koje imaju vojne sposobnosti, da napuste Kosovo. Sporazumom se kaže da ni pod kojim uslovima, bilo koje snage SRJ i Republike Srbije neće moći ponovo da udju, niti da ostanu na teritoriji Kosova, ili u zoni kopnene bezbednosti, odnosno, zoni vazdušne bezbednosti bez prethodne izričite saglasnosti komandanta međunarodnih bezbednosnih snaga (KFOR). ***To su katastrofalne posledice brutalne „strategije napada” koju je realizovala Srbija ignorišući zakonitosti portfolija strategije i naloge Ženevskih konvencija. Posledice ovakve strategije dopunski su uništile već razorenu ekonomiju Srbije i brutalno izmenile sve njene parametre. Ratovima Srbija je unazadjena za više decenija, s tim što sve srpske vlasti ignorišu svoje greške navedene u tačkama od 1 do 11 i postojanje Kumanovskog sporazuma kao da nije bilo nesmislenih, osionih, nemoralnih i brutalnih političkih i vojnih poteza Srbije, ratnog poraza i njegovih posledica.***

Po nalogu Kumanovskog sporazuma Kosovo moraju da napuste sve snage SRJ uključujući svo osoblje i organizacije SRJ i Republike Srbije. To podrazumeva redovne vojne i pomorske snage, naoružane civilne grupe, njima pridružene paravojne grupe, vazduhoplovne snage, nacionalnu gardu, graničnu policiju, vojne rezerviste, vojnu policiju, obaveštajne službe, Savezno i Republičko ministarstvo unutrašnjih poslova, lokalnu, specijalnu policiju, jedinice policije za suzbijanje nereda i antiterorističke jedinice i sve druge grupe ili pojedince koje kao takve označi komandant međunarodnih bezbednosnih snaga. ***Ovakve odredbe Sporazuma ukidaju srpski suverenitet nad Kosovom jer ona bez svojih civilnih, policijskih i vojnih snaga nema mogućnosti da deluje na Kosovu. Zaštitu srpskog življa preuzima UNMIK i Privremene institucije Kosova i to je kraj srpske države na Kosovu.***

Ovakva politička odluka srpskih vlasti mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Eefektivnost političara Srbije jer su odbijanjem da zustave vojne aktivnosti na Kosovu kažnjeni bombardovanjem vazdušnim snagama NATO alijanse. Ovakvim ponašanjem oni su praktično prihvatili da poraz i činjenicu da su izgubili Kosovo i da na njemu nema

srpske vlast. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije jer su oni potpisali Kumanovski sporazum, a to znači da da Srbija više ne upravlja Kosovom. Portfolio strategije je jasno pokazivao srpskim političarima šta je nužno činiti, ali su oni ove zakonitosti ignorisali. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila izuzetno štetna po Srbiju jer su se njeni političari ponašali kao da im niko na svetu ništa ne može i kada je bilo jasno da je na pomolu katastrofa Srbije i gubitak Kosova. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su ugrozili živote građana Srbije i zato dobija ju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da ekstremno remete odnose sa velikim silama Zapadne alijanse koje su bombardovale Srbiju.

13). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTAL NAKON NALOGA REZOLUCIJE 1244 SB UN.

Rezolucija SB UN 1244. u svim svojim članovima izrazito je nepovoljna po Srbiju. Po njenim odredbama Srbija prihvata sve stavove definisane Ugovorom iz Rambuje-a, a to podrazumeva i pravo Albanaca na samoopredeljenje. **Rezolucija zahteva da se nakon prelazne faze formira široka autonomija i suštinska samouprava na Kosovu u okviru SRJ, s tim što se u u prelaznoj fazi Srbija isključuje iz svih upravljačkih aktivnosti, a trajanje prelazne faze nije vremenski definisano.**

Po odredbama Rezolucije 1244. službe UN, UNMIK i KFOR vršice svu administraciju i upravljanje, s tim da one razviju demokratske samoupravne institucije i predaju ih izabranim predstavnicima Kosova na korišćenje. Ovo je postupak kojim treba da se obezbedi miran i normalan život svih stanovnika Kosova. Ovako definisan zadatak UNMIK-a isključuje svaku mogućnost da na Kosovu Srbija dobije deo vlasti. **Da bi se umanjio gubitak rata i njegove posledice u političkim krugovima Srbije prikrivaju se od srpskog naroda ove poražavajuće činjenice i dalje se ravnopravno o suverenitetu Kosova, iako je ta mogućnost bespovratno izgubljena nakon Kumanovskog sporazuma.**

Vremenski period trajanja prelaznog perioda ostao je otvoren i upravljanje UNMIK-a i Privremenih institucija trajaće sve dok se u SB UN ne pronadje konačno rešenje. Upravljanje će se vršiti shodno rešenjima datim u okviru Sporazuma iz Rambuje-a. **Po tumačenju srpskih vlasti Sporazum i Rezolucija 1244 predviđa da se konačno formira autonomija slična onoj iz Ustava iz 1974 godine i da se Kosovo integriše u Srbiju. U albanskim političkim krugovima tumači se da Rezolucija 1244 i Sporazum iz Rambuje-a predviđaju da se to odnosi samo na privremeno osamostaljeno Kosovo, pod protektoratom SB UN, i da će nakon stabilizacije prilika narod Kosova na referendumu odlučiti o statusu Kosova. Praksa koju sprovodi UNMIK pokazuje da je tumačenje Albanaca realno i da će oni, u pogodnom momentu, proglasiti Republiku Kosovo.** Ova dva dokumenta pokazuju

da u igračkom procesu ciljevi Srbije u vezi Kosova ne mogu formirati preko političkih ili zakonodavnih dokumenta u okviru institucija Srbije jer ne postoji pravna i tehnička mogućnost da se oni realizuju jer Srbija više nije aktivni igrač na prostoru Kosova.

Rezolucijom 1244. nije definisano pitanje konačnog statusa Kosova; on će biti određen novom Rezolucijom SB UN-a, nakon prelaznog perioda, kada se za to stvore potrebni uslovi. Trajanje prelaznog perioda nije određeno i ne postoje šanse da Srbija u SB UN-u nametne pitanje rešavanja statusa Kosova, jer se sa takvim zahtevom ne slažu SAD, Velika britanija i Francuska, sa pravom veta. U toku rata srpske vlasti su se ponašale kao da im niko na svetu ništa ne može. Portfolio strategije pokazuje da će se ostvariti sasvim suprotna događanja od onih kako su to zamišljale srpske vlasti, sa teškim posledicama po Srbiju. Posledice ovakog ponašanja su Kumanovski sporazum i Rezolucija 1244. Na osnovu njihovih odredbi Srbija gubi Kosovo, a kosovskim Srbima stvoreno je teško egzistencijalno stanje koje će vremenom dovesti do njihovog trajnog iseljavanja. Država i društvo Srbije pretrpeli su teške destrukcije svih vitalno važnih parametara (bioloških, materijalnih, finasijskih, privrednih, infrastrukturnih i civilizacijskih resursa) koje nikakva politika neće moći da ispravi decenijama. Kulturna baština Srbije na Kosovu teško je oštećena i teško će se obnoviti. Strategiju Srbije moguće je formirati samo za probleme lokalne samouprave Srba, a to srpske vlasti ne čine.

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su i pored jasnih odredbi Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244, kojima se definiše budućnost Kosova i u kojima nisu predviđena bilokakva upravljačka delovanja srpskih vlasti oni nastavili da se bore za fiktivnu mogućnost dobijanja statusa Kosova za Srbiju. U glavama srpskih političara nastaje mentalni defekt jer i pored činjenice da je njihovom zaslugom Srbija izgubila Kosovo, oni tvrde da je Kosovo sastavni deo Srbije i u tu fikciju uveravaju srpski narod.. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ništavna jer su oni Kumanovski sporazum i rezolucijom 1244 , priznali da Srbija više ne upravlja Kosovom. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer su se njeni političari ponašali kao da se zadnjih decenija nije ništa događalo na Kosovu i da je moguće nekim budućim pregovorima povratiti suverenitet Srbije na Kosovu. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije da Kosovo nije izgubljeno i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da remete rad UNMIKA i KFORA zahtevajući da srpske snage vrše zaštitu srpskih građana Kosova, a to je nemoguće

Opasne iracionalne populističke političke floskule

Vlasti Srbije, a i srpski narod, moraju prestati da vezuju svoju budućnost za iracionalni cilj koji zahteva "kosovski mit". Ako ovaka politika dugo potraje, ona će doneti Srbiji i srpskom narodu Kosova novu tragediju. Političke izjave kojima se zahteva "borba" za Kosovo i Metohiju do samouništenja, iako je jasno da su ove teritorije izgubljene za Srbiju. I dalje se ubeđuje srpski narod da veruje kako je njihov povratak moguć, bez obzira na cenu koja se u toj borbi mora platiti, jer je Kosovo "srce Srbije" i bez Kosova nema Srbije; to su opasne su populističke floskule koje je neophodno ukloniti. **Nosioci ovakvih ideja na kažu "kako" da se nakon Kumanovskog sporazuma i rezolucije 1244 ta borba ostvari da bi Kosovo ponovo postalo Srbija. Vlasti Srbije moraju da formiraju jasan odgovor na pitanje: "Šta" da se radi u vremenu koje dolazi i "Kako" osigurati bezbedan i prosperitetan život srpskih zajednica Kosova. Za realizaciju ovako formiranih ciljeva Srbija mora da se osloni na realno moguće šanse i da ih kroz adaptacione aktivnosti postepeno unapređuje.**

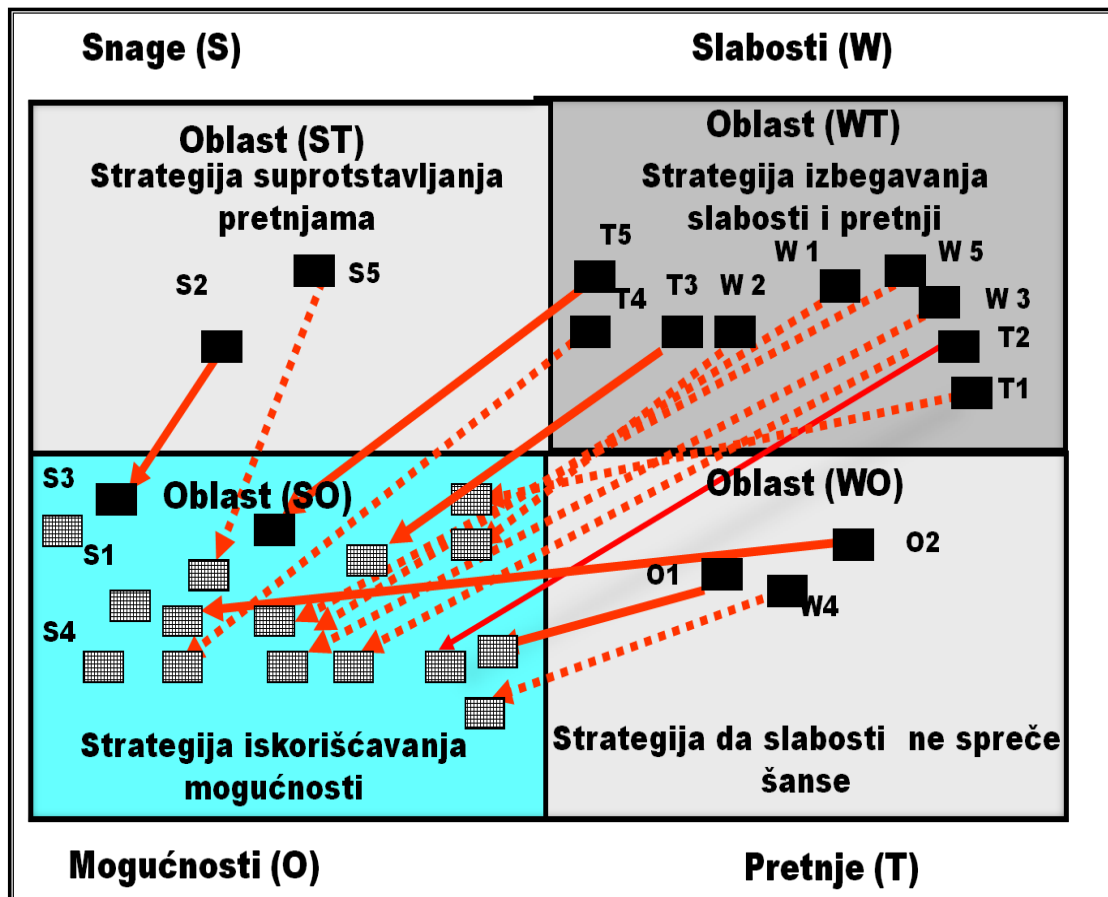
SWOT ANALIZA KOSOVSKE SITUACIJE

Svaki sistem u konfliktu (pa i kosovski sistem) ima svoje delove, a svi oni zajedno egzistiraju u svom okruženju. Svaki deo ima svoje ciljeve koji su interesno konfliktni. **Od esencijalne je važnosti saznati koji su ciljevu Srbije postojećim uslovima realni i kako se mogu ostvariti, a koji su ciljevi nerealni i ne mogu se ostvariti; na ova pitanja odgovara SWOT analiza. Termin SWOT je skraćenica od engleskih reći: Strengths (snage), Weaknesses (slabosti), Opportunities (mogućnosti), Threats (pretnje).** SWOT analiza obuhvata proučavanje eksternog i internog okruženja svakog subjekta u interakciji (Države Srbije, Vlade Kosova, Srpske zajednice Kosova, srpske i kosovske privrede, ustanova UN-UNMIK i KFOR, SAD, država EU i država okruženja).

SUKOBI INTERESA NE MOGU SE IGNORISATI

Problem koji se razmatra je sukob interesa ovih entiteta i oni se ne mogu jednostavno ignorisati. Matrica SWOT analize za Kosovo data je u narednom crtežu. Pri formiranju politika za Kosovo aktuelne vlasti Srbije, ali i brojne srpske političke partije, posmatrale su samo snage Srbije (S) i usvajale kao fiksne ciljeve. Oni imaju maloverovatne mogućnosti da se ostvare (O) jer su srpski upravljači su zanemarivali slabosti Srbije (W) i postojeće pretnje svih učesnika u sukobu (T). **SWOT analiza pokazuje da su slabosti Srbije velike (W), a pretnje (T) izuzetne i da one onemogućavaju realizaciju planova Vlade Srbije (O). Budućnost je mogućnost ograničena realnošću, a nju definiše realpolitika, odnosno, odnosi moći involviranih strana,**

pre svega moći velikih sila.. u; ona pokazuje realnost i sve raspoložive potencijale za proces uravnoteženja interesa strana u sporu.

Kontakt grupa, po nalogu SB UN, odredila je zonu u kojoj se nalaze moguća ravnotežna rešenja, a koja su po njihovom stavu pravedna i korisna za sve. Izvan ove zone sva rešenja su gubitnička i potencijalno opasna. Tu činjenicu ignorišu srpske vlasti, a na svoju veliku štetu. Iz matrice se vidi šta sve treba *“iskoristiti”*, čemu se treba *“suprotstaviti”*, šta treba *“tražiti”*, a šta treba *“sačuvati”* kao korisno za Srbiju i srpski narod Kosova. Pojedini elementi matrice označeni simbolima (S), (W), (T) i (O) detaljno su analizirani u posebnoj studiji i objavljeni u listu Danas. Crni četvorouglici pokazuju pojedinačne najvažnije probleme, a šrafirani njihovo rešenje. Pune strelice pokazuju puteve mogućih rešenja, a isprekidane pokazuju nemogućnost njihove realizacije. Matrica SWOT analize pokazuje da je nemoguće brzo i prisilno rešavati teške probleme koji u realnosti egzistiraju.

Brojna ograničenja koje ima Srbija ne dopuštaju da ona raspravlja o statusu Kosova, a još manje da ga vrati u granice Srbije. SWOT analiza pokazuje da je pitanje statusa Kosova rešeno u korist albanske zajednice, a *formalno priznanje ostvariće se postupno, mirnim putem, mimo institucija UN kroz priznavanje najvećeg broja država sveta*

NEOPHODAN JE PRIVREMENI RAZDVOJENI ŽIVOT ALBANSKE I SRPSKE ZAJEDNICE

SWOT analiza pokazuje da sukobljene strane moraju privremeno živeti razdvojeno, uz zaštitu kosovskih Srba od strane KFOR-a i UNMIK-a, dok egzistencijalne potrebe i civilizacijski standardi ne nalože obema stranama neophodnost zbližavanja. Matrica SWOT analize pokazuje da je potiskivanje nekih složenih problema iz oblasti (ST), (WT) i (WO) veoma težak zadatak za srpske vlasti, a za neke probleme i nemoguć (izmena Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244.). Kako je SWOT analiza pokazala, ne treba gajiti lažne nade da je moguće realizovati situaciju "Kosovo je Srbija". Tom lažnom nadom nanosi se samo šteta Srbiji i srpskom narodu Kosova. Strategija Srbije mora da bude realno moguća i saglasna sa strategijom međunarodne zajednice, a to znači da bude vezana za Savez opština sa srpskom većinom na Kosovu. Primarni zadatak strategije Srbije mora da bude poboljšanja životnog standarda Srba na Kosovu, njihova bezbednosti i zaštita srpske kulturne baštine, uz osiguranje stabilnosti kosovskog sistema.

ZAKLJUČAK PRVOG DELA STUDIJE O KOSOVU

Kako je uvodnom delu istaknuto najvažniji polazni problem koga je trebalo rešiti Studijom definisan je pitanjem: da li u nastaloj problemskoj situaciji postoji upravljanje kojim je moguće realizovati postavljeni cilj: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije, odnosno da li je ovako postavljeno upravljanje u realnosti Kosova kontrolabilno. ***Teoretski odgovor na postavljeno pitanje glasi: Sistem upravljanja Srbije u procesu upravljanja Kosovom biće kontrolabilan samo ako iz skupa dopustivih upravljanja može naći najmanje jedno koje prevodi kosovski sistem u željeno stanje političara Srbije, tako da su Kosovo i Metohija deo sistema Srbije. Ako su ograničenja na upravljačke akcije srpskih političara, da realizuje ovaj cilj takva da ne postoji ni jedno upravljanje kojim je moguće ostvariti postavljeni zadatak, tada upravljanje nije kontrolabilno. Kako analizirani podaci iz prakse pokazuju sistem upravljanja Srbije nije kontrolabilan i nema svrhe formirati fiktivnu strategiju za problem koji nema željeno rešenje.***

SRBIJA MORA DA MENJA SVOJ CILJ ZA KOSOVO

U ovim uslovima Srbija mora da menja svoj prvobitni cilj, a njega mora da veže za nastali igrački proces u kome učestvuju politički, ekonomski i vojni potencijali Srbije, politički, ekonomski i vojni potencijali albanske zajednice Kosova, politički, ekonomski i vojni potencijali NATO alijanse. Zavisno od razvoja ovog procesa mogu se javiti različite mogućnosti ciljnog usmerenja Srbije vezanog za zaštitu interesa srpske zajednice Kosova. Studijska analiza započela je 2005 godine, a do tada su povučeni brojni potezi obeju strana (analizirano je jedanaest problemskih situacija koje su

otvarale različite ciljne mogućnosti za Srbiju) i istraživanjima je konstatovano sledeće: U nastaloj problemskoj situaciji na Kosovu 2005. godine (početak istraživanja), nakon jedanaest krucijalnih problemskih situacija, koje su sve do jedne voljom srpskih vlasti realizovane na štetu Srbije, došlo je do izgubljenog rata sa vojnim snagama OVK i snagama NATO alijanse, sklapanja Kumanovskog sporazuma, isključenja svih srpskih civilnih i vojnih vlasti sa Kosova, kao i donošenja Rezolucije 1244. SB UN, koja predviđa formiranje institucija UN UNMIK i KFOR sa zadatkom izgradnje nezavisnih instituciju Kosova.

NASTALA SU NEPREMOSTIVA OGRANIČENJA ZA OSTVARENJA CILJA SRBIJE

Nastale okolnosti stvorile su nepremostiva ograničenja za ostvarenje cilja: Kosovo i Metohija su deo Srbije. Srpski političari su u 13 problemskih situacija 13 puta bile Nefektivne, 13 puta bile Neefikasne, 13 puta bile Nedelotvorne, 8 puta bile Neetične i 13 puta bile Nesaglasne sa cilevima okruženja. Sa ovakvim učinkom srpskih političara stvorena su nepremostiva ograničenja za realizaciju cilja: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije. Na kraju analiziranog perioda, u stvorenoj problemskoj situaciji (2005 godini kada je započet rad na studiji), nužno je konstatovati da ne postoji stručnjak koji bi mogao da ponudi ideju za strateško regulisanje kosovskog konflikta, tako da se ostvari postavljeni cilj Kosovo i Metohija su deo Srbije, jer upravljački problem Kosova u ovoj fazi nije kontrolabilan i neophodna je promena cilja Srbije.

Kao alternativna mogućnost u studiji je predložen je novi cilj Srbije po kome ona daje uslovnu i nadgledanu nezavisnost Kosovu, prema Planu Marti Ahtisarija s tim da Srbija, pored institucija UN i EU, učestvuje u definisanju elemenata uslovnosti i da režim uslovnosti i nadgledanja traje 15 godina, o čemu treba postići Sporazum. Ovaj cilj je kontrolabilan jer postoje više rešenja za njegovu realizaciju i neophodno je analizama utvrditi varijante koje igrački proces pruža. Ono što je, u nastalim okolnostima, moguće ostvariti bez većih ograničenja, vezano je za strategiju formiranja Saveza opština sa srpskom većinom. Osnova ove strategije trebalo bi da budu elementi uslovnosti dogovoreni Sporazumom. Realizacijom ovako definisne strategije moguće je tražiti ravnotežna rešenja koja trajno osiguravaju bezbednos Srba na Kosovu..

O ovim pitanjima treba otvoriti dijalog između Beograda i Prištine uz posredovanje medijatora - međunarodne zajednice. Da bi se uspešno realizovali navedeni strateški ciljevi predloženo je da Vlada Srbije organizuje svoje aktivnost kroz nekoliko institucija i to: državno veće za Kosovo, instituciju kriznog menadžmenta (grupe stručnjaka), fond Republike Srbije za Kosovo, koordinaciono telo srpske zajednice Kosova i geografski

informativni sistem Kosova. Za realizaciju svojih ciljeva Srpska zajednica trebalo bi da organizuje i Srpsko nacionalno veće Kosova.

Predstavnici Vlade Srbije bili su upoznati sa nalazima studije, u kojoj se konstatuje da u nastaloj problemskoj situaciji problem pripadnost i Kosova Srbiji nije moguće rešiti u korist Srbije zbog nastalih nepremostivih ograničenja koje čine da ovakav cilj Srbije nije više kontrolabilan. U studiji se predlaže da Vlada Srbije usvoji novi cilj Srbije u vezi statusa Kosova, koji je kontrolabilan i za koga je predložena strategija za njegovu realizaciju. Predstavnici Vlade nisu prihvatili ovakav zaključak studije. Takođe, predstavnici Vlade Srbije nisu prihvatili predlog da se u okviru Vlade Srbije formira institucija kriznog menadžmenta (grupa stručnjaka), koja bi radila na formiranju strategije Saveza srpskih opština i bila angažovana na operativnom sprovođenju strategije kao i angažman na izradi strategije za novu ciljnu funkciju Srbije u vez statusa Kosova. Ovim stavom Vlade Srbije ukinuta je mogućnost racionalnog promišljanja realnosti i kulturalne izvodljivosti svih daljih procesa na regulaciji kosovskog sukoba.

DRUGI DEO STUDIJE

**UĆINCI UNMIK-A I
KFOR-A, DOGAĐAJI
KOJI SU ODREDILI
BUDUĆNOST KOSOVA**

ODNOSI MOĆI UČESNIKA IGRAČKOG PROCESA

Drugi deo studije proizvod je dugog praćenja razvoja kosovskog problema od strane autora, od 2005. do 2015. godine. Pojedini delovi drugog dela studije nastali su kao članci autora u listovima Danas i Republika. Nakon ratnog poraza Srbije na Kosovu formiran je igrački proces u kome je moć UNMIK-a, privremenih institucija Kosova, SAD i država EU nesrazmerno veća od moći "srpske zajednice Kosova". U nastaloj problemskoj situaciji Vlada Srbije je aktivni igrač samo za probleme srpskih lokalnih zajednica kao pregovarač, ali ne i upravljač na terenu. ***Za dalje analize bitno je prihvatiti činjenicu da je neadekvatnim delovanjem srpskih vlasti Kosovo za Srbiju definitivno izgubljeno; sva nastojanja u ovom smeru idu na štetu Srbije i Srba na Kosovu. Srbija više nikada neće upravljati Kosovom.***

U nastalim okolnostima, a prema portfoliju strategije, da bi poboljšala svoj položaj i povećala svoju moć, srpska strana mora da ponudi "***strategiju kooperacije***" za sva pitanja lokalne samouprave, a ona to ne čini. To će opet skupo koštati Srbiju i srpski narod Kosova. ***Za primenu strategije kooperacije neophodno je da Vlada Srbije prilagodi svoje ponašanje tako da dopusti dinamičke izmene ranije programiranih ciljeva, odnosno, da ponudi samo rešenja koja su trenutno moguća i ravnotežna. Strategija kooperacije označava dogovorenu saradnju između partnera radi ostvarenja zajedničkih ciljeva. To je najbolje rešenje jer tada oba partnera dobijaju. Još je u 18. veku Jean-Jacques Rousseau ustanovio da je ukupni dobitak veći kada strane u sporu sarađuju.***

Po ovom strateškom konceptu srpske i kosovske vlasti morali bi da postanu partneri u kreiranju poslova lokalne samouprave. Strategija kooperacije donela bi više dobra obema stranama nego njihova samostalna međusobno suprotstavljena aktivnost. ***Osnova ove strategije vezana je za aktivnosti kojima se od „neprijatelja Albanaca“ prave „prijatelji Albanci“, odnosno, od „neprijatelja Srba“ prave „prijatelji Srbi“.***

Ova strategija ima za cilj formiranje zajedničke vizije budućnosti obeju zajednica koje bi postale partneri u svim privrednim ekonomskim i drugim društvenim pitanjima, ali i mogući partneri za saradnju na projektima od međunarodnog značaja, bez obzira što su akteri u ovoj saradnji dve odvojene države. Za realizaciju ove strategije neophodno je povećanje „emocionalne pismenosti“ oba naroda, a tome se protive vlasti oba naroda; to je problem koji zahteva puno razuma i puno vremena za njegovo rešavanje.

Pojedini srpski političari i dalje predlažu Vladi Srbije "igru sa nultom sumom" odnosno, oni traže da srpska strana ne prizna da je Kosovo na putu da postane nezavisna država i da je ono za Srbiju izgubljeno; oni i dalje traže da u igračkom procesu (koji i dalje traje) Srbija bude u svemu pobednik. To je nesmislen zahtev po kome albanska

strana treba da izgubi sve, a ona danas ima osiguranu državnost. Strategija kooperacije je najbolji put za buduće pregovore, a ona zahteva bitnu izmenu ciljeva srpske vlade, ali i stava srpskog naroda.

BESMISLENOST PLAKANJA NAD SUDBINOM SRBIJE

Danas brojni intelektualci i vlasti Srbije optužuju druge narode i upravljače na Kosovu za zlu sudbinu srpskog naroda. Oni proklinju "pokvarenu međunarodnu zajednicu" (države EU i SAD) koja je, po njima, Srbiju dovela u ovakvu situaciju. Ove ideje zastupali su Dobrica Ćosić, Vojisla Koštunica, Vojislav Šešelj, svi radikali i mnogi njihovi istomišljenici, s tim, što oni ne sagledavaju svoj negativni udeo u nastaloj tragediji Srbije. Mali je broj srpskih intelektualaca i još manje srpskih političara koji analiziraju prošla događanja (trinaest analiziranih problemskih situacija u prvom delu studije) i prihvataju istinu o pogubnoj politici srpskih vlasti; još manji je broj intelektualaca koji analiziraju različite perspektive srpskih lokalnih zajednica, koje su moguće ostvariti u realnim uslovima kosovske prakse. Svakako je najmanji broj srpskih intelektualaca koji razmišljaju o strategiji kooperacije sa albanskom zajednicom.

Malo ko pokazuje spremnost da kritički razmotri sve raspoložive mogućnosti i predloži ideje koje su u datim uslovima moguće, koje su ravnotežne i koje su dobre za sve.

Samo pretresanje problema srpskih lokalnih zajednica, sa predstavnicima Vlade Kosova, uz uravnoteženje interesa svih, gradnja Kosova, doneće Srbima i Albancima najbolje rezultate. Brojni srpski političari insistiraju na srpskoj "istini" i "pravdi" koja „mora da pobedi“. ***U društvenim sukobima istina je uvek relativna i vezuje se za politička dokumenta koja su formirali najmoćniji igrači; to je njihova istina koja u praksi uvek aktivno deluje. Isti je slučaj i sa pravdom; ona se vezuje za pravo koje su stvorili najmoćniji igrači i primenjuju ga za regulaciju spora.***

Kada je u pitanju "istina" i "pravda" koja treba da odredi pripadnosti Kosova Srbiji, ili albanskoj zajednici, one se nalaze u političkim dokumentima koje su formirale velike sile nakon završetka rata; druge važeće istine i pravde nema za Srbiju i srpske građane kosova. ***Po ovoj istini i pravdi albanska strana dobila je pravo da Kosovo smatra nezavisnim entitetom, a ona je pravno definisana odredbama Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. Na strani albanske zajednice Kosova su SAD, sve države NATO alijanse i institucije UN, kao o skoro sve novonastale države bivše SFRJ, ukupno 108 država sveta.*** Na srpskoj strani su Rusija i Kina, s tim što obe ove države ne deluju aktivno po pitanju regulacije Kosovskog problema. To je rezultat političke igre realpolitike sveta, koja se na Kosovu odvija dve decenije i tu vlasti Srbije ne mogu da donesu promene. Sve analize u dugom delu sudije vezuju se za hronologiju događanja od 2005 do 2015. godine, s tim što se hronologija prati po istim kriterijumima za ocenu efektivnosti srpskih vlasti.

HRONOLOGIJA DOGAĐANJA SA OCENOM UPRAVLJANJA VLASTI

Ova analiza prati događaje i ponašanje srpskih vlasti koje imaju mogućnost da učestvuju samo kao pregovarači po pitanju lokalne samouprave srpskih zajednica na Kosovu. Sve što se na Kosovu u praksi događa vezuje se za aktivnost UNMIK-a i KFORA. Izabrani predstavnici Srba na Kosovu na parlamentarnim izborima imaju mogućnost da upravljački deluju po svim pitanjima od interesa za život građana Kosova, a srazmerno svojom zastupljenošću u kosovskoj populaciji i parlamentu. ***Srpske vlasti ne bi smele da zloupotrebljavaju srpske lokalne zajednice za svoju ugradnju u upravljački sistem Kosova, a one to neprekidno čine.*** Iako o statusnom pitanju Kosova niko više ne vodi razgovore (to je rešen problem) srpski političari prave planove o podeli Kosova i prave različite kombinacije koje služe samo za unutrašnju upotrebu.

1) PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA POSLE PET GODINA UPRAVE UNMIK-A

Posle pet godina od NATO intervencije na Kosovu nameće se potreba za sumiranjem dosadašnjih rezultata. Nijedna vojna kampanja u istoriji NATO-a nije toliko predstavljana javnosti kao "ispravna stvar" kao intervencija na Kosovu. ***Po tvrđenjima predstavnika 18 članica NATO saveza ova vojna intervencija pokrenuta je da bi "predupredila genocid" nad albanskim narodom na Kosovu i zato je dobila ime "Milosrdni andjeo".*** Zadatak koji su dobile civilne i vojne institucije UN-a bio je uspostavljanje mira i normalne bezbedne egzistencije za sve stanovnike Kosova.

U praksi ovaj zadatak nije u dobroj meri ostvaren za srpsku zajednicu Kosova. Ona je ostala ozbiljno ugrožena po pitanju bezbednosti, slobodnog kretanja ljudi, zaštite imovine srpskih građana i zaštita pravoslavnih verskih objekata, zaštita ljudskih sloboda i socijalnog statusa srpskih građana. U poratnom periodu broj srpskih žrtava enormno je porastao. Zato Srbi nemaju povrenje u UNMIK i KFOR, a još manje u Privremene institucije Kosova. Učešće srpskih organa za njihovu odbarnu nije moguće jer to ne dopuštaju odredbe Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. Službe međunarodne zajednice dozvolile su apsolutnu albansku dominaciju, uz toleranciju osvetničkih represija nad Srbima.

Srpska strana nije zadovoljna ponašanjem predstavnika institucija UN-a, ali je nezadovoljna i albanska strana jer Kosovo za pet godina nije postalo nezavisna država kako su to Albanci očekivali i kako im je obećavao prvi predstavnik UN-a Bernar Kušner. ***Na Kosovu vlada nekontrolisano nasilje albanskih ekstremista; oni nastoje da „uzmu stvar u svoje ruke“ kako bi ubrzali dobijanje nezavisnosti.***

Brutalno osvetničko ponašanje Albanaca započinje novembra 2002 godine, pojačava se tokom 2003, a kulminira od 17 do 19 marta 2004 godine. ***Terorizam nad Srbima***

izmiče kontroli UNMIK-a i KFOR-a; zato je stabilnost Kosova krhka. Etničla tolerancija je mala i nema naznaka o postupnom pomirenju između Srba i Albanaca. Srpska strana nema mogućnosti da interveniše i preko vodećih ličnosti kosovskih Srba insistira na odvojenom životu, a to ne nudi perspektivu Srbima u izolovanim enklavama. **Srpske vlasti traže da se na prostorima gde su Srbi u većini primenjuju zakoni Srbije i da na ovim prostorima Vlada Srbije ima prava da organizuje i upravlja životom Srba kako bi osigurala njihovu bezbednost.** Kosovske institucije i institucije UNMIK-a ne dopuštaju srpskim vlastima bilokakvo mešanje u upravljačke poslove na Kosovu. Oni zahtevaju da se kosovski Srbi uklope u novonastalo stanje i da prihvate institucije i zakone Kosova. **Političari Srbije pričaju srpskom narodu bajke o ponovnom vraćanju Kosova bez i jednog argumenta kojim bi pokazali kako je tu ideju moguće realizovati u praksi.**

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su i pored jasnih odredbi Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244, kojima se definiše budućnost Kosova i u kojima nisu predviđena bilokakva upravljačka delovanja srpskih vlasti na Kosovu oni nastavili da se bore za fiktivnu mogućnost dobijanja statusa Kosova za Srbiju, a zapostavljaju angažovanje na pregovaranju o formiranju Zajednice srpskih opština koja bi štitila interese kosovskih Srba. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ništavna; Srpski političari su Kumanovski sporazum i rezolucijom 1244 , priznali da Srbija više ne upravlja Kosovom. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila štetna po Srbiju jer su se njeni političari ponašali kao da se zadnjih decenija nije ništa događalo na Kosovu i da je moguće nekim budućim pregovorima povratiti suverenitet Srbije na Kosovu, a takvih pregovora više nema. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije da Kosovo nije izgubljeno i zato dobijaju negativnu ocenu - D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da remete rad UNMIKA i KFORA zahtevajući da srpske snage vrše zaštitu srpskih građana Kosova, a što je očigledno nemoguć zahtev.

2) PROBLEM. SITUACIJA NASTALA DALJIM AKTIVNOSTIMA UNMIK-A I KFOR-A

Mandat UNMIK-a vezan je za izgradnju institucija Kosova. izgradnju institucija lokalne samouprave i pomoći u definisanju konačnog statusa Kosova. **U dosadašnjem angažmanu završena je izgradnja institucija Kosova na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2001/9. Uredba govori o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu bez ikakvog uticaja države Srbije. UNMIK i KFOR dobile su zadatak od**

UN da stvore multietničku Skupštinu i Vladu Kosova i da preko njih obezbede mir i sigurnost svih gradjana.

Izgradnjom ovih institucija postupno se definiše i budući status Kosova jer su Privremene institucije Kosova dobile sve atribute države. U dosadašnjoj aktivnosti UNMIK i KFOR nisu ispunili svoj zadatak prema srpskoj zajednici, oni svojim aktivnostima nisu uspeali da svim Srbima osiguraju bezbednost, uslove za normalnu egzistenciju, kao i medjunarodno priznata ljudska prava i slobode. Srbija uporno postavlja zahteve u vezi državnog statusa Kosova koji izlaze iz mandata UNMIK-a, a nisu vezana za zaštitu Srba na Kosovu i zato ih oni odbacuju. Politika Srpskih upravljača ne vodi ka kooperativnosti sa albanskom stranom i zato je štetna po Srbiju i srpsku zajednicu Kosova

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer oni nastavljaju da se bore za fiktivnu mogućnost dobijanja statusa Kosova za Srbiju, s tim što niko ne kaže kako je to moguće realizovati. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona ništavna; Srbija je priznala da više ne upravlja Kosovom. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer nijedna preduzeta radnja nije donosila korist Srbiji i srpskoj zajednici Kosova. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije da Kosovo nije izgubljeno i zato dobijaju negativnu ocenu - D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer su nastavili da remete rad UNMIKA i KFORA zahtevajući da srpske snage vrše zaštitu srpskih građana Kosova, a što je očigledno nemoguć zadatak.

3) PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA DELOVANJEM VISOKIH PREDSTAVNIKA UN

Zadatke UN-a iz Rezolucije 1244. realizovali su njeni visoki predstavnici sa nedovoljnim uspehom. Prvi predstavnik UN Bernar Kušner probudio je kod Albanaca lažne nade u brzo poboljšanje ekonomske situacije i izgradnju demokratskih institucija, kao i brzo ostvarenje nezavisnosti Kosova. ***Zbog njegovog pristrasnog opredeljenja, u srpskoj zajednici rasla je nesigurnost i život Srba postajao je sve teži.***

Drugi predstavnik Štajner postavio je zadatak da misija UN stvori institucije i preduslove koji će omogućiti suštinsku samoupravu i otvoriti politički proces u kome će se odrediti „konačni“ status Kosova. Štajner je 2002 godine promovisao politiku “standardi pre statusa”, a ona je definisana tako da je izgradnjom kosovskih institucija rešavala indirektno i statusna pitanja jer je vodila ka nezavisnom Kosovu. Razjedinjenost srpske zajednice onemogućila je kosovske Srbe da njihov uticaj na politiku gradnje kosovskih institucija bude veći i za njih korisniji.

Standardi pre statusa

Štajner u svoju politiku "standardi pre statusa" uključuje sledeće:

1. stvaranje funkcionalnih institucija Kosova
2. uspostavljanje vladavine prava
3. obezbedjenje slobode kretanja
4. pravo povratka za sve
5. razvoj tržišne ekonomije
6. raščišćavanje svojinskih odnosa
7. dijalog s Beogradom u vezi lokalne samouprave

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer oni nisu uspeli da sa visokim predstavnicima UN-a obezbede da proklamovani standardi budu i sprovedeni u praksi Kosova i da se izbegnu srpska stradanja. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; Srbi su nastavili da stradaju na Kosovu jer je vladavina prava postala fikcija, a povratak Srba je bio beznačajan. Negativna ocena - C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer nijedna njihova preduzeta radnja nije donosila korist Srbiji i kosovskim Srbima. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije da se oni angažuju na zaštiti kosovskih Srba, a što je neistina i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer nisu uspostavili vezu sa predstavnicima UNMIKA i KFORA kako bi preko njih obezbedili zaštitu kosovskih Srba.

4). PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA USTAVNO-PRAVNIM OKVIROM ZA KOSOVO

Treći predstavnik UN-a Hans Hekerup u svom mandatu razvio "Ustavno-pravni okvir", kao osnovu za rad Privremenih institucija i za formiranje samouprave Kosova. Neke od ovih aktivnosti realizovane su i u praksi. ***Deo koji se odnosi na lokalnu samoupravu srpske zajednice privremeno je blokiran od srpske strane zbog terorizma koji se nesmetano vrši nad Srbima.*** Uprkos dogovoru UNMIK-a i Beograda, kojim je uspostavljen kanal saradnje po pitanjima lokalne samouprave i negativan stav predstavnika UN-a prema interesima srpske zajednice, zaustavio je ovaj proces.

Glavni doprinosi prekidu saradnje dalo je neadaptivno ponašanje Vlade Srbije preko insistiranja da ona učestvuje u procesu upravljanja Kosovom, a ovaj zahtev izlazi iz okvira mandata UNMIK-a. Srbija je odbijala dijaloge u vezi lokalne samouprave u okviru kosovskih institucija jer smatraju da takva organizacija ide na štetu Srba sa Kosova. Odlaganje rešavanja brojnih problema lokalne samouprave srpskih opština ide

na štetu Srbije i srpskog naroda Kosova, a sa protokom vremena šteta se neprekidno uvećava. Ako srpska strana zadrži ovakav stav i budući pregovori doneće srpskoj strani sve nepovoljnu poziciju.

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer oni nisu uspeali da sa visokim predstavnicima UN-a obezbede da ustavno-pravni okvir Kosova definiše položaj i prava Zajednice srpskih opština. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; Srbi su nastavili da stradaju na Kosovu; ugrožena su njihova ljudska prava, njihova imovina i kulturno nasleđe. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer nijedna njihova preduzeta radnja nije donosila korist Srbiji i kosovskim Srbima. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije kako se oni angažuju na zaštiti kosovskih Srba, a što je neistina; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer nisu uspostavili vezu sa Hansom Hekrupom kako bi preko njega obezbedili da ustavne odredbe Kosova zaista štite kosovske Srbe.

5) PROBLEMSKA SITUACIJA; DELOVANJE SOREN JESEN PETERSENA

Četvrti predstavnik UN-a Soren Jesen- Petersen nastavio je aktivnost svojih predhodnika uz čvrst stav da Beograd ne može učestvovati u regulacionim aktivnostima vezanim za unutrašnja pitanja Kosova. Odbačen je zahtev srpske manjine Kosova i Vlade Srbije da se uspostavi dijalog UNMIK-a i Beograda o problemima institucionalne zaštite srpske zajednice od strane Srbije. Političko i javno mnjenje Srbije osudilo je stav Petersena ali to nije uticalo na njegovu odluku.

Najvažnije institucije UN, EU i SAD dale su podršku Petersenu jer je njegova odluka zasnovana na Rezoluciji 1244. Ovakav stav UN-a definitivno isključuje Vladu Srbije iz svih upravljačkih i aktivnosti jer Srbiji nije ostavljena bilokakva mogućnost i sredstva kojima bi mogla da zaštiti interese Srba na Kosovu. Ona će to moći da čini kada se završe pregovori po pitanjima lokalne samouprave, a koje je Srbija odbila. Sve dosadašnje aktivnosti predstavnika UN vode ka stvaranju Kosovske države. Ovom se politikom, uz pomoć međunarodnog pritiska, pretvara Kosovo u nezavisni entitet koji postaje delimično funkcionalna poludržavna struktura koja funkcioniše bez učešća Srbije. Svojom politikom UNMIK prelazi u misiju izgradnje kosovske države, jer je odredbama Rezolucije 1244 Srbija isključena iz upravljačkih poslova na Kosovu i nema mogućnosti da se suprotstavi ovim aktivnostima.

Ovakva politika UN-a unapred definiše budući status Kosova i Beograd više nikada neće upravljati Kosovom. Srbiji jedino ostaje da svoje aktivnosti usmeri ka

obezbedjenju što povoljnijih uslova za život Srba na Kosovu rešavanjem problema lokalne samouprave srpskih zajednica. Srbija ne prihvata ovakav razvoj događanja, a nema nikakve upravljačke poluge kojima bi mogla da zaustavi proces stvaranja kosovske države.

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su oni obili da učestvuju u rešavanju problem lokalne samouprave (za te probleme imaju obezbeđena prva koje ne koriste). Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; Srbi su nastavili da stradaju na Kosovu ugrožena su njihova ljska prava, njihova imovina i kulturno nasleđe. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer nijedna njihova preduzeta radnja nije donosia korist Srbiji i kosovskim Srbima. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije kako se oni angažuju na zaštiti kosovskih Srba, a što je neistina; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer nisu uspostavili kvalitetnu vezu sa Soren Jasen Petersenom kako bi preko njega obezbedili da bar delimično mogu da učestvuju u zaštiti kosovskih Srba.

6)PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA ODBIJANJEM PLANA MARTIJA AHTISARIJA

Planom Martija Ahtisarija ponudjeno je Vladi Srbije i privremenim institucijama Kosova da se budući status Kosova definiše kao "nadgledana nezavisnost". Planom su definisana i kvalitetna rešenja za lokalnu samoupravu Srba na Kosovu po najvišim svetskim standardima. Srpske vlasti odbile su ovaj plan, a vlasti Privremenih institucija Kosova prihvatile i ugradile ga u svoj ustav. Odbijanjem ovog plana Srbija je definitivno onemogućila realizaciju svojih ciljeva. Plan Martija Ahtisarija predložen je 2007. godine i predvideo je da Kosovo bude multietničko društvo, a vršenje vlasti zasnivalo bi se na jednakosti svih gradjana. Prema tom planu predvidjena je široka autonomija za srpske opštine uz punu vlast Prištine. Cilj sveobuhvatnog predloga za rešenje statusa Kosova je da definiše odredbe neophodne za jedno buduće Kosovo koje je sposobno za život, održivo i stabilno.

Predlog uključuje detaljne mere koje će obezbediti promovisanje i zaštitu prava srpskih zajednica i njihovih članova, efikasnu decentralizaciju vlasti kao i očuvanje i zaštitu njihovog kulturnog i verskog nasledja. Pored toga, Rešenje propisuje ustavne, ekonomske i bezbednosne odredbe čiji je zajednički cilj da doprinesu razvoju multietničkog, demokratskog i prosperitetnog Kosova. Važan element Rešenja je mandat za buduće međunarodno civilno i vojno prisustvo na Kosovu kako bi se nadgledala primena Rešenja i pružila pomoć nadležnim vlastima Kosova u

obezbeđivanju mira i stabilnosti širom Kosova. Odredbe Rešenja će imati pravnu snagu iznad svih drugih pravnih odredbi na Kosovu.

Rešenje se sastoji od glavnog dela u kojem se nalazi četrnaest članova koji uspostavljaju ključne principe i dvanaest aneksa kojima se ti principi razrađuju. Kosovo će biti multietničko društvo, koje će upravljati samo sobom demokratski i uz puno poštovanje vladavine zakona, najviših međunarodno priznatih standarda ljudskih prava i osnovnih sloboda, i koje promoviše mirnu i prosperitetnu egzistenciju svih svojih stanovnika Kosovo će usvojiti Ustav kako bi se takvi principi zaštitili. Iako Rešenje ne propisuje kompletan Ustav, ono definiše ključne elemente koji moraju biti sadržaj Ustava.

Kosovo će imati pravo da pregovara i zaključuje međunarodne sporazume, uključujući i pravo da traži članstvo u međunarodnim organizacijama.

Centralni element Rešenja je zaštita i promovisanje prava članova zajednica. Rešenje se bavi ključnim aspektima koji treba da budu zaštićeni, uključujući kulturu, jezik, obrazovanje i simbole. **Ono takodje predviđa konkretne mehanizme predstavljanja za članove ne-albanskih zajednica na Kosovu u ključnim javnim institucijama kako bi se očuvalo i podstaklo njihovo efikasno i aktivno učešće u javnom životu. Kako bi se u zakonodavnom procesu zaštitila prava članova ne-albanskih zajednica na Kosovu,** Rešenje takodje predviđa da određeni taksativno nabrojani zakoni mogu biti usvojeni samo ukoliko većina ne-albanskih članova kosovske Skupštine pristane na njihovo usvajanje.

Elementi decentralizacije uključuju interalia, nove opštinske nadležnosti u opštinama u kojima su Srbi većina (kao što je to slučaj kod sekundarnog zdravstvenog osiguranja i viseg školstva); široku opštinsku autonomiju u finansijskim pitanjima, uključujući i mogućnost primanja finansiranja iz Srbije koje je transparentno a namenjeno širokom spektru opštinskih aktivnosti i namena; odredbe o medju-opštinskom partnerstvu i preko-granichnoj saradnji sa institucijama u Srbiji; i osnivanje šest novih, ili značajno proširenih, opština u kojima su Srbi većina (Gračanica, Novo Brdo, Klokot, Ranilug, Partes, Severna Mitrovica). **Srpski političari obili su Ahtisarijev plan i time definitivno sebe isključili iz svih upravljačkih poslova koji pogađaju srpsku zjednicu Kosova.**

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Eefektivnost političara Srbije jer su oni obili Ahtisarijev plan koji je po opštoj oceni brojnih svetskih merodavnih stručnjaka, a i domaćih stručnjaka, povoljno rešenje koji u potpunosti štiti sve Srbe na Kosovu. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; odbijajem Plana Ahtisarija Srbi su nastavili da stradaju na Kosovu. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih

političara bila ništavna jer odbijanje ovog Plana nema načina da se ostvari korist za Srbiji i kosovske Srbe. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije kako će oni ishoditi i daleko bolji način za zaštitu kosovskih Srba od Ahtisarijevog plana, a što je neistina; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer nisu uspostavili kvalitetnu vezu sa Marti Ahtisarijem i što nisu razjasnili sve delove (nedoumice) u vezi ovog Plana kako bi preko njega obezbedili da bar elimično učestvuju u zaštiti kosovskih Srba.

7) PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA U FAZI IZGRADNJA LOKALNE SAMOUPRAVE

Značajna oblast aktivnosti UNMIK-a je i izgradnja institucija lokalne samouprave prema Ahtisarijevom planu kog je usvojila albanska strana i ugradila u svoj ustav. **Po stavu UNMIK-a neophodno je da srpska zajednica Kosova učestvuje u ovoj izgradnji, s tim što mora da prati plan i strategiju međunarodne zajednice.** Vladi Srbije dopušta se samo da organizuje ekspertsko pomaganje predstavniciima srpske zajednice Kosova i da pregovara o sadržaju prava srpskih lokalnih zajednica.

Kao protivmeru primeni Ahtisarijevog plana srpska zajednica Kosova odbija da učestvuje u parlamentarnim izborima i radu parlamentarnih institucija Kosova i time sebe u potpunosti isključila iz procesa upravljanja. Ovakav stav ukida smisao izgradnje srpske strategije za lokalnu samoupravu Kosova jer na terenu Kosova nema aktera koji bi ovu strategiju mogli da realizuju u praksi. Za realizaciju ove strategije nužno je da postoji organizovana Srpska zajednica Kosova, koja će u institucijama sistema Kosova braniti svoje interese. Beograd može da učestvuje u ovim aktivnostima samo preko institucije eksperata i ako takve pregovore organizuju institucije UN.

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su oni odbili Ahtisarijev plan i svoje učešće za skupštinu kosova. U nastaloj situaciji se postavlja pitanje ko će braniti interese Srba na Kosovu. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; odbijanjem Plana Ahtisarija Srbi su nastavili da stradaju na Kosovu, a u institucijama Kosova nema ko da ih štiti. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer odbijanje ovog plana nema načina da se ostvari korist za Srbiju i kosovske Srbe.

U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su obmanjivali građane Srbije kako će oni zauzimanjem enklava Severna Mitrovica i Gračanica stvoriti srpsku teritoriju na Kosovu na kojoj će važiti srpski zakoni, gde će srpski političari moći slobodno da deluju i da se tako postupno infiltriraju u šite delove upravljačkog sistema Kosova, a što je po Srbiju opasno i štetno postupanje jer je

protivuzakonito i povećava nivo konfliktnosti; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da se ugrade u razgovore o lokalnoj samoupravi.

8) PROBLEMSKA SITUACIJA NASTALA ZAVRŠNIM DELOVANJEM UNMIK- A

Medjunarodno zajednica preko UNMIK-a *de facto* stvara nezavisno Kosovo, sprovodeći odredbe Ahtisarjevog Plana i tu činjenicu srpske vlasti kriju od javnosti Srbije. ***Vlada Srbije formira svoj Plan za regulaciju lokalne samouprave Kosova i zahteva da on bude primenjen. Predstavnici UNMIK-a odbijaju Plan Vlade Srbije jer on nije zasnovan na postojećim dokumentima koja regulišu upravljanje na Kosovu (Kumanovski sporazum, Rezolucija SB UN 1244. i Ahtsarijev plan).*** Svojim neuspešnim intervencijama u medjunarodnoj zajednici Vlada Srbije ne uspeva da pridobije relevantne međunarodne faktore za svoj koncept i ostaje potpuno usamljena, uz formalnu podršku Rusije koja u praksi ništa ne znači.

Uporno insitiranje vlade Srbije da se u jednom koraku reši pitanje statusa Kosova lišeno je svakog smisla; Status Kosova je definisan u jednom dugom procesu, koji još traje, uz učešće brojnih aktera. Vlada i Skupština Srbije neprekidno donose Rezolucije, Deklaracije i Planove o statusu Kosova koji predstavljaju dokumenta bez vrednosti. Karakteristična je ponuda za status Kosova "Više od autonomije, a manje od nezavisnosti" i više ponuda o „podeli Kosova“. Sve ovakve ponude, niko od relevantnih faktora koji su uključeni u kosovski proces, ozbilno ne razmatra. Nastalo stanje je nepromenjiva realnost, a to ne shvataju srpske vlasti, ali i izmanipulisani srpski građani Kosova, ali i građni Srbije.

Pokušaji da se preko pregovora vezanih za probleme lokalne samouprave za četiri srpske opštine na severu Kosova reše neka statusna pitanja u vezi podele Kosova idu samo na štetu Srbije. Ovakve ideje srpskih vlasti kategorički odbijaju institucije UNMIK-a i kosovski Albanci.. Nesmisleno je očekivati da će kosovski Albanci prihvatiti odvajanje ove četiri opštine i njih prepustiti na upravljanje Srbiji, čime bi sami sebi ukinuli "poklonjenu nezavisnost", a baš to očekuju vlasti Srbije, a što je nerealno.

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Eefektivnost političara Srbije jer oni pokušavaju da protivuzakonito osvoje vlast u nekim opštinama Kosova i da se tako ugrade u upravljački sitem Kosova, ali time samo povećavaju nivo konfliktnosti i odlažu rešavanje egzistencijalnih pitanja Srba na Kosovu. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je ona bila ništavna; Njihove Deklaracije, Rezolucije i Planove niko ne uzima u raazmatranje, a građani Srbije nastavljaju da stradaju na Kosovu. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su se bavili fiktivnim

problema mimo nastale realnosti. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim planovima obmanjivali građane Srbije kako će zauzimanjem enklava Severna Mitrovica i Gračanica stvori srpsku teritoriju na Kosovu na kojoj će važiti srpski zakoni, gde će srpski političari moći slobodno da deluju i da će to ostati trajno tako. Ovo su štetne aktivnosti jer vode do vojnih sukoba Kosovskih Srba i Albanaca, gde su Srbi sigurni gubitnik (Albanci štiti Kumanovski sporazum i Rezolucija 1244, a time ih štiti UNMIK i KFOR); zato srpski upravljači dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi zastupili njihove stavove.

9) PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON PROGLAŠENJA REPUBLIKE KOSOVO

Februara 2008. godine Parlament Kosova doneo je Deklaraciju kojom se proglašava Republika Kosovo, čime je statusno pitanje Kosova za kosovske Albance rešeno. Ostaje problem prijem Republike Kosovo u institucije UN-a; on je vezan za veto Rusije u SB UN, a posredno za stav Srbije koja ne priznaje novoproglašenu Republiku Kosovo. Ova situacija može da potraje dugo godina i to na štetu obe zajednice. Kosovski Albanci mogu da egzistiraju i bez priznavanja Srbije i van institucija UN, a Srbiji će biti onemogućen prijem u institucije EU. Cilj Srbije naveden pod A) (Kosovo i Metohija su Srbija) više nikada neće moći da bude ostvaren, a delovi cilja naveden pod B) (formiranje srpske zajednice opština) realizovaće se pod vema teškim uslovima. Srbija nema upravljačke poluge da izmeni ove činjenice.

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer oni pokušavaju da kod brojnih država sveta spreče priznavanje Republike Kosovo, a unapred se znalo da ova skupa aktivnost neće doneti pozitivne efekte. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je rezultat delovanja srpskih vlasti bio ništavan; Njihove Deklaracije, Reolucije i Planove niko ne uzima u raazmatranje, a građani Srbije nastavljaju da stradaju na Kosovu. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su se bavili fiktivnim problema mimo nastale realnosti. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim planovima obmanjivali građane Srbije kako će zauzimanjem enklava Severna Mitrovica i Gračanica stvori srpsku teritoriju na Kosovu na kojoj će važiti srpski zakoni, gde će srpski političari moći slobodno da deluju. Ovo su štetne aktivnosti jer vode do vojnih sukoba Kosovskih Srba i Albanaca, gde su Srbi sigurni gubitnik; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi zastupili njihove stavove.

10) PROBLEMSKA SITUACIJA NAKON ODLUKE SUDA U HAGU

Na insistirane Vlade Srbije Generalni sekretar UN-a zatražio je savetodavno mišljenje od Međunarodnog suda pravde u Hagu da utvrdi da li je Deklaracija o nezavisnosti Kosova u skladu sa međunarodnim pravom (ovo pitanje formulisali su političari Srbije). Odgovor suda dat je 22 jula 2010. glasi: **Deklaracija je u skladu sa međunarodnim pravom.**

Institucije SB UN-a i EU dopuštaju srpskim vlastima da učestvuju samo u pregovorima koji tretiraju pitanja lokalne samouprave srpskih zajednica u okviru institucija i zakona Kosova. Ova aktivnost dobila je naziv "Pregovori o tehničkim pitanjima". Nakon Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. Srbija nikada nije učestvovala u pregovorima koji su tretirali pitanje statusa Kosova. Ova se istina krije od srpskog naroda i zato se nastavlja put regresa.

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Efektivnost političara Srbije jer su oni bili inicijatori kod Generalnog sekretara UN da traži mišljenje Suda u Hagu, oni su formirali pitanje na koje je trebalo da sud odgovori, uz očigledan rizik da će za njih odgovor biti nepovoljan. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je rezultat delovanja srpskih vlasti bio ništavan; Njihove Deklaracije, Reolucije i Planove niko ne uzima u raazmatranje, a građani Srbije nastavljaju da stradaju na Kosovu.

Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su se bavili fiktivnim problema mimo nastale realnosti. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim planovima obmanjivali građane Srbije kako će zauzimanjem enklava Severna Mitrovica i Gračanica stvorti srpsku teritoriju na Kosovu na kojoj će važiti srpsk zakoni, gde će spski političari moći slbodno da deluju. Ovo su štetne aktivnosti jer vode do vojnih sukoba Kosovskih Srba i Albanaca, gde su Srbi sigurni gubitnik; zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi zastupli njihove stavove.

11). PROBLEMSKA SITUACIJA PO PRIZNAVANJU REPUB. KOSOVO OD 108 DRŽAVA

Republiku Kosovo priznanalo je 108 država sveta, u koje ulaze: SAD, 22 države EU i skoro sve države bivše SFRJ. Ovim političkim aktima Srbija prestaje da bude politički činioc na Kosovu i cilj naveden pod A) rešen je u korist Albanaca, a cilj naveden pod B) opasno ugrožen.

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu

Eefektivnost političara Srbije jer su oni pokušali da zaustave proces priznavanja veoma skupim angažovanjem ambasadora Jeremića da obilazi celu planetu bez ikakvog učinka. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je rezultat delovanja srpskih vlasti da se zaustavi proces priznavanja nezavisnosti Kosobio bio ništavan. Velike sile su se postarale da priznavanje bude uspešno. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su se bavili fiktivnim problemima mimo nastale realnosti. U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim aktivnostima obmanjivali građane Srbije kako će sprečiti priznavanje Republike Kosovo, a što se nije dogodilo i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi zastupali njihove stavove.

12) POROBLEMSKA SITUACIJA: SRPSKO NEPRIZNAVANJE REPUBLIKE KOSOVO

Činjenica da je nakon Kumanovskog sporazuma Srbija faktički igubila suverenitet nad Kosovom nikako ne znači da Srbija mora i zvanično da prizna ovu činjenicu. Brojne države (Rusija, Kina, Španija, Kipar, Slovačka, Ukraina) vide opasnost od secesije nekih svojih delova i zato se protive priznavanju nezavisnosti Kosova.

Ponašanje spskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu Eefektivnost političara Srbije jer oni smatraju da njihovim nepriznavanjem Republike Kosovo nastala problemska situacija bitno menja realnost u korist Srbije, a što je netačno. Kosovo ima problem nepriznavanja nezavisnosti od strane UN, ali ta činjenica ništa ne doprinosi efektivnosti Srbije; štaviše, ona je smanjuje, jer Albanci kočé Briselske pregovore o formiranju Zajednice Srpskih opština, a što pogađa sve Srbe Kosova. Negativna ocena - B) označava neuspešnu Delotvornost političara Srbije je rezultat delovanja srpskih vlasti da se zaustavi proces priznavanja nezavisnosti Kosova bio bio ništavan, ali će zaustaviti prijem Srbije u institucije EU. Ovako stanje status quo a može da traje decenijama, a na veliku štetu Srbije. Negativna ocena -C) pokazuje da je Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su se bavili fiktivnim problemima ***verujući da njihovo nepriznavanje Republike Kosovo imati ozbiljan stratešku uticaj na položaj SAD i država EU, a što je neozbiljno. Političari Srbije precenjuju svoju važnost u međunarodnim odnosima na svoju štetu.***

U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim aktivnostima obmanjivali građane Srbije kako će svojim nepriznavanjem Republike Kosovo bitno uticati na mogućnost promene ostvarenog statusa Kosova, a što se nikako ne može dogoditi i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -

E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi pomogli da se kosovski problem najzad reši uvažavajući nastalu realnost.

Pitanje statusa Kosova Srbija mora da zadrži u “zamrznutom stanju”, bar 15 godina kako zbog unutrašnjih prilika, tako i zbog očuvanja političkih i ekonomskih veza sa državama od kojih zavisi njeno funkcionisanje. Stvaranje konfliktnih političkih odnosa sa državama zapadne Evrope i SAD udaljilo bi Srbiju od njenog usmerenja ka institucijama EU.

Zato Srbija mora da prihvati faktičko stanje na Kosovu, ali i da ga prizna pod uslovima koje diktira uslovna i nadgledana nezavisnost prema redukovanom Ahtisarijevom planu (Ahtisari +) u trajanju od 15 godina. Put kojim treba da se kreće Srbija vezan je za pregovore o izgradnji Srpske zajednice Kosova sa institucijama (lokalno sudstvo, policija, školstvo i zdravstvo) i što brže pomirenje Srba i Albanaca Kosova.

13) PROBLEMSKA SITUACIJA: PREUZIMANJE REGULACIJE OD INSTITUCIJA EU

Evropska Unija u saradnji sa SAD odlučila je da preuzme na sebe regulaciju mirovnog kosovskog procesa. Za realizaciju ovog zadatka Savet ministara Evropske Unije pokrenuo je februara 2008. godine Misiju vladavine prava EU na Kosovu pod nazivom – EULEKS. Vlade Srbije i Rusije protivile su se uključenju ove Misije i zahtevale da se o tome donese odluka u SB UN, a što je kasnije ostvareno, uz saglasnost Srbije, uz pritisak većine članica Generalne skupštine UN.

Nakon ove odluke najveći deo ovlašćenja UMNİK-a preuzela je misija EULEKS. Ona se angažovala na sprovođenju nezavisnosti Kosova po Planu Martija Ahtisarija, a osnovna premisa za ovako postupanje je prihvatanje “neuslovne nadgledane nezavisnosti Kosova”. Nakon Deklaracije o proglašenju Republike Kosovo i donošenja mišljenja Suda pravde EULEKS je prihvatio neuslovnu nezavisnost Kosova. To je najveći gubitak Srbije, a nastao je krivicom srpskih vlasti.

Ponašanje srpskih vlasti u ovoj problemskoj situaciji mora se vrednovati sa negativnom kumulativnom ocenom (-A,-B,-C,-D,-E). Ocena -A) označava negativnu efektivnost političara Srbije jer oni nisu formirali povoljan odnos sa misijom EULEX i pokušali da na osnovama Plana Ahtisarija potraže rešenja koja su korisna za sve. Negativna ocena - B) označava neuspešnu delotvornost političara Srbije je rezultat delovanja srpskih vlasti pokazuje da se usporava Briselski proces dogovaranja u vezi formiranja Zajednice srpskih opština, jer ga Albanci vezuju za priznavanje Republike Kosovo.

Ovu jednostavnu istinu ne sagledavaju srpski političari i neophodno je da se unutar Srbije formira široki konsenzus da se na osnovama plana Ahtisarija nađe izlaz iz ove situacije koja je štetna za obe involvirane strane. Negativna ocena -C) pokazuje da je

Efikasnost srpskih političara bila ništavna jer su političari Srbije pridavali sebi preveliki značaj verujući da njihovo nepriznavanje Republike Kosovo biti velki strateški udarac na položaj SAD i država EU, a što je neozbiljno.

U ovoj problemskoj situaciji srpski upravljači su se ponašali na netičan način jer su svojim aktivnostima obmanjivali građane Srbije kako će svojim nepriznavanjem Republike Kosovo bitno uticati na mogućnost promene ostvarenog statusa Kosova, a što se nikako ne može dogoditi i zato dobijaju negativnu ocenu -D). Negativnu ocenu -E) dobijaju srpski političari jer se nisu potrudili da pridobiju relevantne međunarodne faktore koji bi pomogli da se kosovski problem najzad reši uvažavajući nastalu realnost i koristeći sve prednosti Plana Marti ahtisarija.

MOGUĆE STRATEGIJE SRBIJE

NEPOVOLJNA REALNOST ZA SRBIJU

Realnost stvorena kroz igrački proces koji se već decenijama odvija na Kosovu, pokazuje da je cilj definisan parolom "Srbija iz tri dela biće cela" neostvariva politička fikcija jer u upravljačkom smislu ovaj cilj nije kontrolabilan. ***Srbija nema politički, ekonomski i vojni, a posebno demografski kapacitet da zadrži Kosovo. Takvim nastojanjima Srbije protivi se albanski narod Kosova, svi narodi bivše SFRJ (izuzev srpskog), ali se tome protive i najveće sile sveta izražene preko NATO alijanse.***

Nova SWOT analiza pokazuje da nastala ograničenja apsolutno sprečavaju Srbiju da izmeni realnost koju definiše postojanje Republike Kosovo. ***Ideja da je Kosovo deo Srbije ugradjena u preambulu Ustava Srbije, donela je državi katastrofalne posledice, a i donosiće u buduće ako se ovaj deo Ustava Srbije ne izmeni.*** Ustavna preambula fiksira Srbiju kao unitarnu državu, a ona je po svojoj prirodi složena zajednica. Da bi opstala ona nužno mora da ostvari ravnotežu interesa svih svojih delova, a to vlasti Srbije nikada nisu činile. Ustavna preambula sprečava da se spoznaju promenjivi, a realni ciljevi Srbije, ciljevi Srba na Kosovu i ciljevi albanske zajednice Kosova, a oni su medjusobno povezani i uslovljeni.

Političari Srbije mogu da učestvuju u pregovorima koji se odnose na probleme srpskih lokalnih zajednica, kao i pregovorima o "tehničkim pitanjima", ***s tim da se nakon dogovora ona praktično realizuju u okviru kosovskih institucija.*** Zato je neophodno da vlasti Srbije i njen obmanjivani narod sagledaju realnosti Kosova i da preusmere svoju politiku sa fiktivnih ciljeva na one koji su realno mogući, a koji su vezani za egzistenciju Srba na Kosovu južno i severno od reke Ibar. Za to je neophodno vraćanje na Ahtisarijev plan. Povoljnija je varijanta uslovljena i

nadgledana nezavisnost (Ahtisari +), oročena na 15 godina, a što se predlaže ovom studijom.

MENTALNA ODBOJNOST NASTALE REALNOSTI ZA SRPSKE GRAĐANE

Nakon dugogodišnjih obmana srpskog naroda ovo će biti najteži zadatak novih vlasti jer će ljudima sa severa Kosova biti teško da mentalno prihvate činjenicu da je Kosovo postalo nezavisna država u kojoj oni žive i koju će morati da prihvate kao svoju državu. Negiranje ove činjenice može da dovede do nesagledivih tragičnih posledica po srpski narod Kosova, ali i državu Srbiju. Jedino ispravno rešenje je prihvatanje nastale realnosti. U delu Kosova iznad reke Ibar, gde živi srpsko stanovništvo, upravljanje vrše paralelne institucije Srbije, mimo zahteva Rezolucije 1244. UNMIK-a i EULEKS-a, kao i institucija Vlade Kosova.

Sva relevantna međunarodna dokumenta u vezi Kosova nalažu ukidanje ovih institucija i zahtevaju njihovu zamenu legalnim institucijama Kosovskih vlasti, s tim što će Srbi u njima imati većinu. **Prema Ahtisarijevom planu (koji je ušao u Ustav Republike Kosova) nalaže se Vladi Kosova da ovim institucijama sa srpskom većinom odobri posebna ovlašćenja u oblasti: sudstva, policije, zdravstva i školstva.** Vlasti Srbije su mentalno zaokupljene fiktivnim ciljevima, pokušavaju da kroz pregovore o lokalnoj samoupravi dogovore podelu Kosova, a što kategorički odbacuje albanska strana, UNMIK, EULEKS i SAD.

Albanske vlasti prete da će na severu Kosova silom formirati svoje institucije, ako Srbija ne pristane da se one sporazumno ukinu. Nastala krizna situacija može da preraste u ratni požar koji bi u novim uslovima doneo tragediju srpskom narodu Kosova, uz masovno iseljavanje Srba.

NEMOGUĆNOST FORMIRANJA SRPSKOG ENTITETA

Šest opština, sa srpskim stanovništvom, koje se nalaze ispod reke Ibar, već su inkorporirane u sistem lokalnih zajednica Kosova i rade po Ustavu i zakonima Republike Kosovo. Četiri opštine na severu Kosova (Severna Mitrovica, Leposavić, Zvečani i Zubin potok) vezane su za institucije Srbije i one koriste zakone Srbije i odbijaju promenu svog statusa. **O statusu ovih opština vode se pregovori u institucijama EU u Briselu. Stav UN, EU i SAD je da se ovi pregovori moraju kretati samo u oblasti pitanja vezanih za lokalnu samoupravu srpskih zajednica, s tim što one moraju biti organizovane u okviru Ustava i Zakona Republike Kosovo.**

Odbijen je stav Srbije, da se ovi pregovori prošire na statusana pitanja tako što bi Zajednica srpskih opština postala novi politički entitet na Kosovu sa zakonodavnom, izvršnom i sudskom vlašću. Nesmisleno je verovati da bi Reublika Kosovo dopustila

podelu svoje države, koju je dobila od međunarodne zajednice, zahvaljujući greškama srpskih političkih, policijskih i vojnih struktura. One su svojim potezima doveli Srbiju u položaj krivca za sva ratna stradanja albanskog i srpskog naroda Kosova i za takvo delovanje Srbija je kažnjena sankcijama i gubitkom Kosova.

OBMANA SRPSKE JAVNOSTI

Srpske vlasti uveravaju domaću javnost da se Briselu vode pregovori koji obuhvataju i statusna pitanja Kosova, a što je neistina. ***Za sve vreme, nakon završetka rata, nikada nije postignuta saglasnost u SB UN-a da se otvore pregovori o budućem statusu Kosova.*** Umesto pregovora o problemima lokalnih zajednica Srba na Kosovu Vlasti Srbije nude Vladi Kosova, UNMIK-u, EULEKS-u ***svoju “Rezoluciju o Kosovu” kojom se traži formiranje novog entiteta “Zajednice srpskih opština Kosova i Metohije” sa atributima državnosti i participacije u vlasti na Kosovu.*** To je Dejtonski princip formiranja entiteta U BiH koji je visokokonfliktni i nefunkcionalan. ***Ovaj predlog odbacile su kosovske vlasti, UNMIK, EULEKS i SAD jer on izlazi iz okvira pregovora i rezolucije UN 1244.*** On služi samo za unutrašnju upotrebu kako bi se u Srbiji nastavila manipulacija sa narodom. Ovakom politikom nanosi se velika šteta Srbiji i srpskom narodu.

RASPUŠTANJE SRPSKIH INSTITUCIJA PO NALOGU SAD, UN I EU

Predstavnici SAD, UN i Evropske Unije kategorički zahtevaju raspuštanje nelegalnih organa kosovskih Srba na severu Kosova. Bez izvršenja ovog uslova početak pregovora o prijemu Srbije u EU biće odložen za duga vremena, uz političke i ekonomske sankcije. Albanska strana uslovljava dobijanje “specijalnog statusa za kosovske Srbe” zahtevom za dobijanje “specijalnog statusa za Albance u Srbiji”.

Ovakvi zahtevi mentalno su neprihvatljivi za političare Srbije jer oni smatraju da samo Srbi imaju pravo na poseban status u državama u svom okruženju. Ovakva očekivanja nudi im “Kosovski mit”. ***Insistiranjem na zadržavanju Kosova, Srbija gubi Kosovo i Evropu, a neminovno dobija ekonomski i politički regres neodređenog trajanja; to je politika lišena zdravog razuma koja srpski narod strahovito košta.***

SRBIJA NE MOŽE TRAJNO DA VODI BRIGU O SRBIMA NA KOSOVU

Vlada Srbije ne može trajno i efikasno da vodi brigu o Srbima na Kosovu jer tamo nema svoju administraciju, svoju vojsku, policiju i sudstvo. Ona nema nikakvu vlast na teritoriji Kosova, a vlast određuje državnu suverenost. Posmatrano dugoročno i službe UN-a i EU neće moći trajno da obezbedjuju egzistenciju Srba na Kosovu. Srbija teško izdvaja oko 400.000 - 500.000 miliona dolara godišnje za Kosovo. ***Postoje mišljenje da veći deo tih sredstava ne dolazi do ugroženog srpskog stanovništva zbog***

kriminalizovanog, a nekontrolisanog posredovanja srpskih kosovskih ratnih bogataša i održavanja fiktivnih javnih preduzeća Kosova, sa puno zaposlenih, a bez ikakvog posla.

U Gračanici postoje sve službe koje su nekada vršile javne poslovice na Kosovu, iako niko od zaposlenih nema posao koga su nekada vršili, jer su ga preuzele kosovske vlasti. Ove fiktivne službe (koje će navodno jednoga dana preuzeti upravu nad Kosovom) imaju preko hiljadu zaposlenih, a već četrnaest godina čekaju da se dogodi to čudo i da se oni vrate svojim bivšim poslovima. Njih izdržavaju građani Srbije voljom ljudi na vlasti. ***Stvaranje lažne slike o budućnosti Kosova samo se odlaže proces saradnje Srba i Albanaca, a to je jedini siguran način da Srbi mirno, bezbedno i prosperitetno borave na Kosovu.*** Ostvarenje zajedničkog života Srba i Albanaca u multietničkoj, demokratskoj zajednici koja čini otvoreno društvo, kontrolisano od institucija UN i EU to je cilj koji se može ostvariti samo uz stalnu komunikaciju ljudi obeju zajednica na političkom, trgovačkom ekonomskom, kulturnom i sportskom planu.

UKIDANJE SRPSKIH PARALELNIH INSTITUCIJA

Da bi preusmerila politiku Srbije prema zahtevima EU (to je uslov za dobijanje datuma pristupnih pregovora u institucije UN) Vlada Srbije prihvata pregovore u Briselu sa Albanskom stranom o ukidanju protivpravno formiranih paralelnih institucije srpskih lokalnih zajednica na teritoriji severnog Kosova, a kako to predviđa Rezolucija 1244. Srpske vlasti nisu domaćoj javnosti prikazale istinu o ciljevima pregovora.

Zahtev EU je da se Srbija sa svojim institucijama i kadrovima definitivno povuče sa teritorije severnog Kosova, s tim što zadržava pravo da finansijski pomaže nove institucije Srpske zajednice Kosova, ali da to čini na transparentan način. Ovakvim dogovorom ostvaruju se značajni benefiti za srpsku zajednicu Kosova, a vezani su za zdravstvo, školstvo, sudstvo i policiju. Srpsku zajednicu mogu da čine pet oština sa severa Kosova, ali i deset opština, s tim što će sa nekim izolovanim komuikacija biti otežana.

Ove pogodnosti i ranije su postojale jer ih predviđa Plan Martija Ahtisarija, a njega su odbacile srpske vlasti. U ovoj situaciji srpskim pregovaračima neophodna je pomoć srpskog eksperskog tima koji bi se bavio svim problemima vezanim za bitno različite lokalne zajednice Srba na Kosovu. Albanska strana insistira da Vlada Kosova preuzme brigu o procesu smene vlasti u ovim opštinama. ***Beograd nema pravo da formira Zajednicu srpskih opština i da postavlja svoje ljude na određene funkcije, već to određuju Kosovski Srbi na izborima u organizaciji Vlade Kosova.***

UKIDANJE ZAKONODAVSTVA SRBIJE NA KOSOVU

Promene vezane za policiju i pravosuđe su najveći problem, jer se radi o promeni zakonodavne regulative nakon ukidanja zakonodavstva Srbije na teritoriji severnog Kosova. Najvažnije je da Srbi sa severa Kosova shvate kako je za njih štetno da koče proces smene vlasti i primenu novih zakona jer time otežavaju svoj opstanak i odlažu svoj napredak. **Rizici prisilnog razrešenja smene vlasti su veliki i ukazuju na moguća brutalna ponašanja oba naroda i na tragične ishode, posebno za kosovske Srbe u izolovanim enklavama i podeljenoj Kosovskoj Mitrovici. Problem se usložnjava jer je podeljeni grad Mitrovica leglo kriminala i korupcije.** Nosioци ovih aktivnosti izdaju se za velike patriote; budući da su oni bogati ljudi uspeavaju da populističkim manipulacijama sa narodom obezbede pobedu na izborima i da osvoje lokalnu vlast. **Preko vlasti oni organizuju svoje aktivnosti po zakonima mafije; ko nije sa njima ugožava svoju egzistenciju i sam život.** Povezivanjem sa istim takvim mafijaškim organizacijama Albanaca iz južnog dela Mitrovice stvara se klan koji nastoji da zadrži status quo jer se u takvim uslovima nesmetano posluje mimo zakona i ostvaruju veliki profiti.

Građani su u oba dela grada uplašeni jer se osećaju nesigurno i mnogi se spremaju da napuste Kosovo. Ovakva situacija se ne sme dopustiti i u njenom razrešenju najvažniju ulogu moraju da odigraju službe EULEX-a i policijske i pravosudne snage snage na Kosovu. Formiranje međunarodnog suda za zločine počinjene na Kosovu znatno će pomoći da se ova najopasnija krimiogeno leglo likvidiraju.

Uslov za odobrenje predpristupnih pregovora Srbije je da dogovor iz Brisela počne da se primenjuje na terenu, a baš tamo nisu ispunjeni uslovi za ove aktivnosti. Ukoliko se dogovor o primeni sporazuma postigne, a Srbi sa severa Kosova odbiju da u tome učestvuju, mogu se javiti ozbilni problemi. Scenario po kome bi Srbi masovno odbili sporazum doveo bi do destabilizacije situacije sa nesagledivim štetnim posledicama, koje bi uglavnom pogodile srpsku populaciju Kosova. Konflikt ciljeva Vlade Srbije i pojedinih grupa koje javljaju kao zastupnici interesa Srba na Kosovu mora da se razreši, kako ne bi nastalo veliko zlo. **Manevarske mogućnosti Vlade Srbije su male; ona ne može da zaustavi dotok novca na Kosovo, za škole, bolnice i univerzitet jer bi takav pritisak bio bi socijalno opasan i politički neproduktivan.** Ona može samo da prestane sa finansiranjem zaposlenih u srpskim opštinskim stuktutrama i službama bezbednosti što bi moglo da efikasno deluje, ali ona to ne čini. Štaviše, na ih koristi za svoje političke ciljeve, a oni nemaju ništ zajedničko sa interesima srpskog naroda Kosova.

ETNOPSIHOLOŠKE OSOBNOSTI NARODA KOSOVA

Kratka analiza etnopsiholoških osobnosti srpskog i albanskog naroda Kosova pokazuje da oni poseduju veliku emocionalni osetljivost za nacionalna pitanja i za pitanja osvajanja vlasti. Ova preosetljivost je proizvod sukoba Srba i Albanaca koji traje višestotina godina i ona se ne može lako i brzo promeniti je su ta pitanja vezne za nesvesne arhetipske sile. ***Kada se emocionalnoj osetljivosti naroda doda njihova ratnička karakterna crta i njihova potreba za vodjom, tada su mogući veoma opasni ishodi. Opasnost naglo raste ako nacionalistički orijentisane lokalne vodje „Veliki Srbi” i „Veliki Albanci” usmere svoje sunarodnike ka međusobnim ratnim sukobima iz svojih ličnih interesa.***

O političkom usmeravanja naroda moraju da povedu računa albanske i srpske vlasti, a posebno službe KFOR-a i EULEKS-a. Od presudnog je značaja da vlasti stvaraju zdravu psihičku atmosferu u kojoj će se isticati vrline oba naroda, a one su brojne i za njih spasonosne. Na ovim prostorima hiljadu godina ovi narodi su delili prijateljstvo i saradnju i to treba svakodnevno isticati.

VAŽNOST STVARANJA MULTIETNIČKH ZAJEDNICA

Nakon tragičnih ratnih događaja mala je verovatnoća da se može brzo ostvari demokratska multietnička zajednica Kosova. Ipak, iskustvo sveta, a posebno Evrope uči da je to jedini ispravan put i na njegovoj realizaciji svi moraju insistirati. ***Samo ovakvo društvo poseduje moć da trajno sprečava sukobe između Srba u Albanaca i da ih vodi ka progresu.***

Marti Ahtisari je svojim Planom definisao ovakav prilaz i njega bi konačno trebalo da podrže srpske vlasti uz posebne dodatke (Ahtisari +). Insistiranje na podeli teritorije između Srba i Albanaca i odvojenom životu, pogubno je za sve, a posebno za kosovske Srbe (to je moguće samo kao privremeno rešenje koje bi trebalo kratko da traje).

Pregovore između Beograda i Prištine treba usmeriti ka razradi kontrolnih mehanizama koji će omogućiti efikasnu primenu Plana Marti Ahtisarija uz neke dopune, ako Srbija prizna uslovnu i nadgledanu nezavisnost Kosova u trljanju od 15 godina, kako se ovom studijom predlaže. Ekonomija je jedina realna sila sa kojom Srbija može da ostvari značajan uticaj na narod Kosova i na kosovske vlast kako bi zaštitila Srbe Kosova. Primarni cilj Vlade Srbije treba da bude zaštita interesa Srba na Kosovu, obezbedjenje njihovog trajnog opstanka, stvaranje uslova za njihov napredak, zaštita njihove imovine i srpske kulturne baštine. Za realizaciju ovih ciljeva nužno je formirati strategiju na osnovu sistemskih ideja pozitivne regulacije, kako se ovim radom predlaže. Ona će

pokazati kako da predstavnici Srba sa Kosova, zajedno sa Vladom Kosova, ravnotežno rešavaju probleme spskih lokalnih zajednica, vezujući ih za institucije Kosova i Plan Martija Ahtisarija + kako se to predlaže u ovoj studiji. Kosovo mora da postane otvoreno, demokratsko, napredno i sa susednim državama povezano društvo, u kome će svi njegovi građani imati ista prava i u kome će nivo psihološkog razornog zagadjenja biti nizak. Kosovo treba da gradi dobrosusedske odnose sa Srbijom jer to je preduslov za njihov ulazak u institucije EU. To je dugotrajno i mučno putovanje “preko trnja zvezdama”.

NASTAVAK RIGIDNE POLIIKE SRBIJE

Srpske vlasti ukinule su sve pretpostavke na kojima počivaju principi soft systemske paradigme (kultura dijaloga, pregovori, ravnoteža interesa, adaptacija ciljeva, ekspertske analize interesa, moći i nastale realnosti, razrada varijantnih mogućnosti itd.). Ako se nastavi sa rigidnom politikom Srbija će, za duga vremena, odložiti svoje putovanje ka institucijama EU i usporiti razvoj svoga društva.

Srpske vlasti su sve svoje poraze pretvarale u „pobede“ i nastavile da troše oskudne biološke, materijalne, finansijske i privredne resurse Srbije, u nastojanju da ostvare nemoguće. One su svojim upravljačkim aktivnostima sprečavale da se ostvari ono što je bilo moguće i što bi donelo korist Srbiji i spskoj zajednici Kosova.

Politikom koja je zasnovana na Njegoševoj sentenci: „Neka bude što biti ne može“ vlasti su obmanjivale sebe i srpski narod, na njegovu veliku štetu, s tim što su svoja politička usmerenja pretvarali u svoju korist. One i danas nastavljaju da vode ovakvu politiku da bi sačuvali svoju vlast na štetu srpskog naroda. Srpski političari posmatraju kosovski problem kao da se u proteklih dve decenije u svetu i na na prostorima Jugoslavije ništa nije događalo, a promene su bile izuzetne, pre svega stvaranje novih država od bivšše SFRJ, koje nisu prijateljski orijentisane prema Srbiji i ratni gubitak Kosova, a sve zbog srpske neracionlne, nefleksibilne i nekulturne politike i sve promene išle su na štetu Srbije.

REZIME ISTRAŽIVANJA KOSOVSKOG PROBLEMA

Rezime istraživanja kosovskog problema u prvom i drugom delu studije “Sistemska prilaz kosovskom problemu” može se prikazati preko neuspele odbrane fiksiranih ciljeva srpske države od strane srpskih vlasti, u dugom vremenskom trajanju Dogadjaji koji su odredili budućnost Kosova prikazani su u narednoj tabeli.

Naziv problemske situacije	Ocena efektivnosti političara Srbije	Tip političkih aktivnosti srpskih političara
1). Problemska situacija nastala krizom SFRJ u periodu 1980-1990 i na Četrnaestom kongresu SKJ.	(-A,-B,-C,+D,-E)	Odbijanje srpske delegacije da prihvate formiranja oblika državnog uređenja Jugoslavije na konfederalnim principima, dovelo je do njenog raspada, na veliku štetu Srbije. Promenom oblika državnog uređenja pitanje Kosova bilo bi rešeno u korist Srbije
2) Problemska situacija nastala promenom Ustava Srbije 1990. godine (Srbija iz tri dela postala je cela)	(-A,-B,-C,-D,-E)	Novim Ustavom Srbije ukidaju se sva politička i ekonomska prava albanskoj zajednici Kosova, koja na takvo rešenje ne pristaje. Stvaranjem albanskih paralelnih institucija oni nastoje da svoj život uzmu u svoje ruke i Gandijevskom politikom nenasilja vode svoj izdvojeni život. Srpske vlasti ne prihvataju ovakvo stanje i kažnjavaju albanske političare. Početak ratnih sukoba Srbije i albanske zajednice, brutalna dejstva vojske paravojske, policije Srbije, ali i razvoj terorističkih aktivnosti Albanaca. Velike sile prete Srbii ponovnim sankcijama.
3) Problemska situacija nastala nakon odluka Badinterove komisije	(-A,-B,-C,+D,-E)	Badinterova komisija je priznala sve republike bivše SFRJ u postojećim granicama, osim Srbije i Crne Gore koje su odbile da priznaju nalaze ove komisije. Umesto toga proglašena SR Jugoslavija kao međunarodno nepriznata država i koja više nije bila članica UN-a. U nastaloj situaciji status Kosova postaje nedefinisano na štetu Srbije.
4) Problemska situacija nastala nepoštovanjem ženevskih konvencija od strane srpske vojske	(-A,-B,-C,-D,-E)	Ženevskim konvencijama su uspostavljeni humanitarni principi po kojima su zemlje potpisnice obavezne da se ponašaju prema neprijateljskim vojnicima i civilima za vreme ratnih sukoba. Sva svetska javna glasila obavestavala su o brutalnom kršenju Ženevskih konvencija od strane srpske vojske, policije i posebno paravojnih trupa. Beograd je prekinuo pregovore sa predstavnicima organizacije za evropsku

		bezbednost i saradnju OEBS-a. Milošević je ukinuo rad svih međunarodnih institucija za kontrolu kršenja ljudskih prava na veliku štetu Srbije.
5) Problemska situacija nastala nakon naloga Vašingtonskog sporazuma	(-A,-B,-C,-D,-E)	Velike sile su se dogovorile da BiH bude Unija, da integritet Makedonije ne sme da bude narušen, da se Kosovu mora vratiti visoki stepen autonomije u okviru SR Jugoslavije (prema Ustavu Srbije iz 1974. godine). Sve republike ostaju u svojim granicama. Ovaj dogovor je prihvaćen od svih republika izuzev Srbije. Milošević je ignorisao naloge Vašingtonskog sporazuma. Portfolio strategije jasno ukazuje da je opasno ignorisanje zahteve velikih sila jer sukob sa njima donosi državi sigurni veliki gubitak, a što se Srbiji i dogodilo. Njen položaj u odnosu na ciljeve u vezi Kosova naglo je pogoršan.
6) Problemska situacija nastala preko nenasilnog otpora Albanaca	(-A,-B,-C,-D,-E)	Vođa kosovskih Albanaca Ibrahim Rugova pimenio je nenasilni mirni pokret otpora u sukobu sa Srbijom. U slučaju ratnih dejstava albanska zajednica nema vojsku sa kojom bi mogla da se brani. Albanci bi bili masakrirani, potpuno uništeni od srpske vojske i proterani sa Kosova. Njegova ideja bila je samokontrola, uz izbegavanje ratnih provokacija. Rugova je verovao da će njegov mirovni pokret nenasilnog otpora, uspeti da odkloni ovu opasnost i da uz pomoć institucija međunarodne zajednice, u više koraka pregovora, ostvari projekat nezavisnog Kosova. Milošević je vojnom intervencijom narušio Rugovin Gandijevski pokret na štetu Srbije.
7) Problemska situacija nastala zbog odbijanja naloga Kontakt grupe od strane srpskih vlasti	(-A,-B,-C,-D,-E)	Kontakt grupa imala je zadatak da nametne obavezu Srbiji i kosovkim Albancima da prihvate pregovore i da se kosovski spor reši u duhu Vašingtonskih sporazuma. Po ovom projektu Kosovo ostaje u Srbiji, ali dobija autonomiju iz 1974 godine. U koliko Srbija ne posluša nalog Kontakt grupe biće kažnjena najstrožijim političkim, ekonomskim i vojnim sankcijama. Beograd je ignorisao

		ovu pretnju i nastavio sa brutalnim razaranjem Kosova, uz masovnu pogibiju Albanaca.
8). Problemska situacija nastala nakon Dejtonskih pregovora	(-A,-B,-C,+D,-E)	Milošević je odbio da u Dejtonski sporazum uđe rešenje za Kosovo. Da je Srbija prihvatila da Dejtonski sporazum sadrži i rešenje za kosovski problem, ovim aktom bio bi potvrđen status Kosova u korist Srbije (verovatno prema Ustavu Srbije iz 1974. Godine); tada bi Srbija osigurala svoju teritorijalnu celovitost i rešila problem Kosovskih Srba.
9) Problemska situacija nastala pregovorima u Rambujeu	(-A,-B,-C,+D,-E)	Delegacija Srbije odbila plan Kontakt-grupe u Rambuje-u. Albanskoj zajednici Kosova omogućeno da na referendumu sama odluči o budućem status Kosova jer je prihvatila sporazum. Nakon odbijanja ovog sporazuma došlo je do naglog okretanja međunarodne zajednice protiv Srbije, uz zahtev za njeno kažnjavanje, političkim, ekonomskim i vojnim sankcijama.
10). Problemska situacija nastala zbog nehumanih dejstava vojske, paravojske i milicije Srbije	(-A,-B,-C,-D,-E)	Političari Srbije rešili su da pitanje statusa Kosova i zaštitu prava Srba na Kosovu osiguraju preko intenzivne oružane intervencije. Realizacija ovih ciljeva sprovedena je preko brutalnih aktivnosti oružanih i paravojnih snaga, kao i milicije Srbije, uz masovno stradanje Albanaca. Kosovo je pretvoreno u jedan koncentracioni logor u kome su zatvoreni Albanci jedva preživljavali. Ove aktivnosti imale su za cilj preseljenje Albanaca van teritorije Kosova i u te svrhe pokrenuto je oko 800.000 Albanaca u zbeg izvan Kosova (oduziman im je novac, pasoši i lična dokumenta, a iz ostavljenih kuća opljačkana im je imovina). Ovako nehumano postupanje izazvalo je gnev celog svetskog javnog mnjenja protiv Srbije, posebno nakon genocida u Srebrenici.
11) Problemska situacija nastala vojnom intervencijom Srbije	(-A,-B,-C,-D,-E)	Posle upornog odbijanja poziva predstavnika SAD i država EU da srpske oružane snage prekinu sa nehumanim ratnim aktivnostima vojne snage NATO

<p>na Kosovu i NATO bombardovanjem Srbije</p>		<p>alijanse bombardovale su Srbiju bez saglasnost i SB UN, a na osnovama real-politike. Posle 78. dana razaranja infrastrukture i privrede Srbije došlo je do prekida ratnih aktivnost, priznavanja poraza Srbije, formiranja Kumanovskog sporazuma i Rezolucije 1244. UN. Na Kosovu je zaveden protektorat UN.</p>
<p>12) Problemska situacija nastala nakon nakon podpissivanja Kumanovskog sporazuma</p>	<p>(-A,-B,-C,+D,-E)</p>	<p>Odredbama Kumanovskog sporazuma srpska vojska, policija i sve njene instiitucije morale su da napuste teritoriju Kosova. Srbija je prestala da upravlja Kosovom. Ovim aktom Srbija je izgubila sve mogućnost i da štiti kosovske Srbe, njihovu imovinu i kulturnu baštinu, praktično, izgubila je Kosovo.</p>
<p>13) Problemska situacija nastala nakon naloga Rezolucije 1244. SB UN</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Rezolucijom 1244 na Kosovu je zaveden protektorat UN-a. zbog ratnih aktivnost i došlo je do teškog uništenja srpske privrede, infrastrukture i ekonomije. Srbija je doživela ekonomski kolaps i svaku mogućnost da brani interese Srba na Kosovu</p>
<p>14) Problemska situacija nastala posle pet godina uprave UNMIK-a</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Po tvrđenjima predstavnika 18 članica NATO saveza ova vojna intervencija pokrenuta je da bi “predupredila genocid” nad albanskim narodom na Kosovu i zato je dobila ime “Milosrdni andjeo”. Zadatak koji su dobile civilne i vojne institucije UN-a bio je uspostavljanje mira i normalne bezbedne egzistencije za sve stanovnike Kosova. Ovaj zadatak nije ostvaren za srpsku zajednicu Kosova. Ona je ostala ozbiljno ugrožena po pitanju bezbednosti, slobodnog kretanja ljudi, zaštite imovine srpskih građana i zaštita pravoslavnih verskih objekata, zaštita ljudskih sloboda i socijalnog statusa srpskih građana. U poratnom periodu broj srpskih žrtava enormno je porastao.</p>
<p>15) Problemska situacija nastala daljim aktivnostima UNMIK i KFOR</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Završena je izgradnja institucija Kosova na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2001/9. Uredba govori o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu bez</p>

		ikakvog uticaja države Srbije. UNMIK i KFOR dobile su zadatak od UN da stvore multietničku Skupštinu i Vladu Kosova i da preko njih obezbede mir i sigurnost svih gradjana. Izgradnjom ovih institucija postupno se definiše i budući status Kosova jer su Privremene institucije Kosova dobijle sve attribute države.
16) Problemska situacija nastala delovanjem visokih predstavnika UN	(-A,-B,-C,-D,-E)	Zadatke UN-a iz Rezolucije 1244. realizovali su njeni visoki predstavnici sa nedovoljnim uspehom. Prvi predstavnik UN Bernar Kušner probudio je kod Albanaca lažne nade u brzo poboljšanje ekonomske situacije i izgradnju demokratskih institucija, kao i brzo ostvarenje nezavisnosti Kosova. Drugi predstavnik Štajner postavio je zadatak da misija UN stvori institucije i preduslove koji će omogućiti suštinsku samoupravu. Štajner je promovisao politiku "standardi pre statusa", a ona je definisana tako da je izgradnjom kosovskih institucija rešavala indirektno i statusna pitanja jer je vodila ka nezavisnom Kosovu. Razjedinjenost srpske zajednice Kosova onemogućila je kosovske Srbe da njihov uticaj na politiku gradnje kosovskih institucija bude veći i za njih korisniji.
17). Problemska situacija nastala ustavno-pravnim okvirom za Kosovo koga je formulisao Hans Hekerup	(-A,-B,-D,-E)	Hans Hekerup u svom mandatu razvio "Ustavno-pravni okvir", kao osnovu za rad Privremenih institucija i za formiranje samouprave Kosova. Deo koji se odnosi na lokalnu samoupravu srpske zajednice privremeno je blokiran od srpske strane zbog terorizma koji se nesmetano vrši nad Srbima. Glavni doprinosi prekidu saradnje dalo je neadaptivno ponašanje Vlade Srbije preko insistiranja da ona učestvuje u procesu upravljanja Kosovom, a ovaj zahtev izlazi iz okvira mandata UNMIK-a.
18) Problemska situacija; nastala delovanjem Soren Jesen Petersena	(-A,-B,-C,-D,-E)	Soren Jesen-Petersen zauzeo je čvrst stav da Beograd ne može da učestvuje u regulacionim aktivnostima vezanim za unutrašnja pitanja Kosova. Odbačen je zahtev srpske manjine Kosova i Vlade

		Srbije da se uspostavi dijalog UNMIK-a i Beograda o problemima institucionalne zaštite srpske zajednice od strane Srbije. Najvažnije institucije UN, EU i SAD dale su podršku Petersenu jer je njegova odluka zasnovana na Rezoluciji 1244. Ovakav stav UN-a definitivno isključuje Vladu Srbije iz svih upravljačkih i aktivnosti jer Srbiji nije ostavljena bilokakva mogućnost i sredstva kojima bi mogla da zaštiti interese Srba na Kosovu.
19) Problemska situacija nastala nakon odbijanja Srbije Plana Martija Ahtisarija	(-A,-B,-C,-D,-E)	Planom Martija Ahtisarija ponudjeno je Vladi Srbije i privremenim institucijama Kosova da se budući status Kosova definiše kao "nadgledana nezavisnost". Planom su definisana i kvalitetna rešenja za lokalnu samoupravu Srba na Kosovu po najvišim svetskim standardima. Srpske vlasti odbile su ovaj plan, a vlasti Privremenih institucija Kosova prihvatile i ugradile ga u svoj ustav. Odbijanjem ovog plana Srbija je definitivno onemogućila realizaciju cilja Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije.
20) Problemska situacija nastala neučestvovanjem Srbije u vezi izgradnje lokalne samouprave na Kosovu	(-A,-B,-C,-D,-E)	Po stavu UNMIK-a neophodno je da srpska zajednica Kosova učestvuje u izgradnji lokalne samouprave, s tim što mora da prati plan i strategiju međunarodne zajednice. Vladi Srbije dopušta se samo da organizuje ekspertsko pomaganje predstavniciima srpske zajednice Kosova i da pregovara o sadržaju prava srpskih lokalnih zajednica. Srpska zajednica Kosova odbija da učestvuje u parlamentarnim izborima i radu parlamentarnih institucija Kosova i time je sebe u potpunosti isključila iz procesa upravljanja. Ovakav stav ukida smisao izgradnje srpske strategije za lokalnu samoupravu Kosova jer na terenu Kosova nema aktera koji bi ovu strategiju mogli da realizuju u praksi.
21) Problemska situacija nastala završnim delovanjem UNMIKa	(-A,-B,-C,-D,-E)	Međunarodno zajednica preko UNMIK-a de facto stvara nezavisno Kosovo, sprovodeći odredbe Ahtisarjevog Plana i tu činjenicu srpske vlasti kriju od javnosti Srbije. Vlada Srbije formira svoj Plan za

<i>na Kosovu</i>		regulaciju lokalne samouprave Kosova i zahteva da on bude primenjen. Predstavnici UNMIK-a odbijaju Plan Vlade Srbije jer on nije zasnovan na postojećim dokumentima koja regulišu upravljanje na Kosovu (Kumanovski sporazum, Rezolucija SB UN 1244. i Ahtsarijev plan). Svojim neuspešnim intervencijama u međunarodnoj zajednici Vlada Srbije ne uspeva da pridobije relevantne međunarodne faktore za svoj koncept i ostaje potpuno usamljena, uz formalnu podršku Rusije koja u praksi ništa ne znači. Ona uporno insistira na rešavanju statusnog pitanja Kosova, a to je rešen problem u korist Albanaca.
22) Problemska situacija nastala nakon proglašenja Republike Kosovo	(-A,-B,-C,-D,-E)	Februara 2008. godine Parlament Kosova doneo je Deklaraciju kojom se proglašava Republika Kosovo, čime je statusno pitanje Kosova za kosovske Albance rešeno. Za Albance Kosova ostaje problem prijem Republike Kosovo u institucije UN-a; on je vezan za veto Rusije u SB UN, a posredno za stav Srbije koja ne priznaje novoproglašenu Republiku Kosovo. Ova situacija može da potraje dugo godina i to na štetu obe zajednice. Kosovski Albanci mogu da otežano egzistiraju i bez priznavanja Srbije i van institucija UN, a Srbija nepriznavanje republike Kosovo ugrožava svoj prijem u institucije EU, a naročito ugrožava kosovske Srbe.
23) Problemska situacija nastala nakon odluke suda u Hagu	(-A,-B,-C,-D,-E)	Na insistiranje Vlade Srbije Generalni sekretar UN-a zatražio je savetodavno mišljenje od Međunarodnog suda pravde u Hagu da utvrdi da li je Deklaracija o nezavisnosti Kosova u skladu sa međunarodnim pravom (ovo pitanje formulisali su političari Srbije). Odgovor suda dat je 22 jula 2010. glasi: <u>Deklaracija je u skladu sa međunarodnim pravom</u> , čime je definitivno onemogućeno da Srbija povрати svoju suverenost na Kosovu i Metohiji

<p>24) Problemska situacija nastala nakon priznavanja Republike Kosovo od 108 država sveta</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Republiku Kosovo priznanalo je 108 država sveta, u koje ulaze: SAD, 22 države EU i skoro sve države bivše SFRJ. Ovim političkim aktima Srbija definitivno prestaje da bude politički činioc na Kosovu i cilj naveden pod A) rešen je u korist Albanaca, a realizacija cilja navedenog pod B) znatno je otežana.</p>
<p>25) Problemska situacija nastala nakon srpskog nepriznavanje nezavisnosti Kosova i nepriznavanje Republike Kosova od strane institucija UN</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Činjenica da je nakon Kumanovskog sporazuma Srbija faktički igubila suverenitet nad Kosovom nikako ne znači da Srbija mora i zvanično da prizna ovu realnost. Brojne države (Rusija, Kina, Španija, Kipar, Slovačka, Ukraina) vide opasnost od secesije nekih svojih delova i zato se protive priznavanju nezavisnosti Kosova. Ostaje pitanje; u čemu je interes Srbije da ne prizna Republiku Kosovo, ako ne postoje nikakve šanse da povрати suverenost i ovakom politikom sebi donosi veliku štetu.</p>
<p>26) Problemska situacija nastala nakon preuzimanjem brige o Kosovu od strane institucija EU</p>	<p>(-A,-B,-C,-D,-E)</p>	<p>Evropska Unija u saradnji sa SAD odlučila je da preuzme na sebe regulaciju mirovnog kosovskog procesa. Za realizaciju ovog zadatka Savet ministara Evropske Unije pokrenuo je februara 2008. godine Misiju vladavine prava EU na Kosovu pod nazivom – EULEKS. Vlade Srbije i Rusije protivile su se uključenju ove Misije i zahtevale da se o tome donese odluka u SB UN, a što je kasnije ostvareno, uz saglasnost Srbije, uz pritisak većine članica Generalne skupštine UN. Nakon ove odluke najveći deo ovlašćenja UMNİK-a preuzela je misija EULEKS. Ona se angažovala na sprovođenju nezavisnosti Kosova po Planu Martija Ahtisarija, a osnovna premisa za ovako postupanje je prihvatanje “uslovne nezavisnosti Kosova”. Nakon Deklaracije o proglašenju Republike Kosovo i donošenja mišljenja Suda pravde EULEKS je prihvatio neuslovnu nezavisnost Kosova To je najveći gubitak Srbije, a nastao je krivicom srpskih vlasti.</p>

KRIVCI ZA GUBITAK KOSOVA

Krivce za gubitak Kosova treba tražiti u neuspehom razrešavanju problemskih situacija kroz koje su prolazile Srbija i albanska zajednica Kosova tokom XX i XXI veka, a delom i ranijih vekova. Krajnje rigidne i nehumane odluke srpskih upravljača prema kosovskim Albancima postepeno su udaljavale Kosovo i kosovske Albance od Srbije jer su Albanci Srbiju doživljavala kao bezočnog okuptora, kolonizatora; zašto je to tako činjeno nije teško obasniti, s tim što bi to trebalo da bude zadatak koga treba posebno istražiti. ***Nesmisljeno je na kraju priče, kada je Kosovo definitivno izgubljeno u ratu sa snagama OVK-a i NATO alijanse, proglašavati jednu ličnost da je "prodala Kosovo". U "prodaji Kosova" učestvovali su mnogi političari, verski velikodostojnici, mnogi intelektualci i vojne starešine tokom razvoja kosovskog konflikta u XX veku, a posebno u poslednje tri decenije.***

To nije bio rat samo vojske Kosova i Srbije, nego rat Srbije sa najmoćnijim državama sveta (snage NATO alijanse), ali i rat sa svojim susedima koji su tajno, a neki i javno podržavali prava kosovskih Albanaca da formiraju svoju državu (snabdevanje vojnom tehnikom i davanje političke, novčane i ekonomske podrške). Ultimativni nalog vojnih struktura NATO alijanse zahtevao je povlačenja srpske vojske i svih upravljačkih srpskih struktura sa Kosova, a što je nakon priznavanja poraza Srbije i definisano Kumanovskim sporazumom.

Nakon svih ovih poraza političari Srbije i dalje uporno istrajavaju sa tvrdnjom da su Kosovo i Metohija sastavni deo Srbije, a oni to nisu bili ni defakto ni de jure. Dugoročno destruktivno delovanje političara Srbije (ceo XX vek), a posebno ratni poraz Srbije i od vojnih snaga OVK-a i vojnih snaga NATO alijanse i posledice ovog poraza, niko ne pominje, a one su izuzetne. Ovakvim manipulacijama sa srpskim narodom stvara se utisak da je moguć povratak srpske vlasti na Kosovu i Metohiji, ako se "krivac – idajnik- prodavac Kosova" ukloni sa vlasti. Ovo je velika laž jer nema te sile na svetu koja Srbiji može da vrati Kosovo. Demografski kapacitet Srba na Kosovu je 6% i sa ovakvim učešćem Srba ne može se upravljati teritorijom koju sa 94 % naseljavaju Albanci i koji drže svu vlast .

Povratak Kosova u sastav Srbije ne bi bio moguć i kada bi se predsednici SAD, Rusije i Kine dogovorili da Kosovo vrate u sastav Srbije. Tada bi za to rešenje bilo neophodno da Srbija angažuje vojnu silu od stotinu hiljada srpskih vojnika, sa zadatkom da iseli milion Albanaca i naseli milion Srba. Problem Srbije je što nema milion Srba koji bi dobrovoljno pristali da žive na Kosovu. Albanci bi svojim životima branili osvojenu nezavisnost, a Srbi nisu spremni da žrtvuju svoje živote i živote svoje dece za izgubljeno Kosovo. ***To bi bio neostvariv zadatak jer bi se Albanci, brutalno branili, te bi i srpske žrtve bile neizmerne (posebno one u srpskim enklavama).***

Zaključak je: Srbija više nikada neće upravljati Kosovom. Krivci za takvo stanje su srpski političari.

ZAKLJUČAK PRVOG I DRUGOG DELA STUDIJE

Važni događaji razmatrani u drugom delu studije su: izgradnja institucija Kosova na osnovu Uredbe UNMIK-a br. 2001/9. Uredba govori o Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosovu bez ikakvog uticaja države Srbije. UNMIK i KFOR dobile su zadatak od UN da stvore multietničku Skupštinu i Vladu Kosova i da preko njih obezbede mir i sigurnost svih građana. Brojna dokumenta i procesi kao što su: formiranje politike visokog prestavnika UN-a Štajnera, da na osnovu ugradnje koncepta pod simboličnim nazivom, „ Standardi pre statusa”, kao i obelodanjivanje Plana Marti Ahtisarija za ravnotežnu regulaciju Kosovskog problema, donošenje Deklaracije o formiranju Republike Kosovo, uz saopštavanje mišljenja Medjunarodnog suda pravde iz Haga, koji je konstatovao da je Deklaracija o nezavisnosti Kosova u skladu sa medjunarodnim pravom i implementacija dogovora postignutih u dijalogu između Beograda i Prištine u Briselu i priznavanje Republike Kosovo od 108 država sveta, predstavljaju materijal dostatan za kvilitetna zaključivanja.

Političari Srbije konačno su prihvatili činjenicu da kroz pregovore o lokalnoj samoupravi nije moguće progurati pristanak Vlade Republike Kosovo, UNMIK-a, EULEKS-a i SAD o podeli Kosova i ugradnji Srbije u bilokakve upravljčke aktivnosti i na Kosovu. Drugi deo studije samo je potvrdio nalaze date u prvom delu studije i zato se, kao konačna konstatacija, mora, ponoviti deo zaključka prvog dela studije a koji glasi:

Odgovor na najvažniji polazni problem koga je Studijom trebalo rešiti definisan je pitanjem: da li u nastaloj problemskoj situaciji postoji upravljanje kojim je moguće realizovati postavljeni cilj: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije, odnosno da li je ovako postavljeno upravljanje u realnosti Kosova kontrolabilno. Zaključak prvog i drugog dela Studije je; svako upravljanje na rešavanju ovoga cilja nije kontrolabilno, jer iz skupa dopustivih upravljanja ne može se naći ni jedno upravljanje koje prevodi kosovski sistem u željeno stanje političara Srbije, tako da su Kosovo i Metohija ostane deo državnog sistema Srbije.

Stvorena ograničenja, u dugom vremenskom trajanju, na upravljčke akcije srpskih političara da realizuju ovaj cilj su takva da ne postoji ni jedno upravljanje kojim je moguće ostvariti postavljeni zadatak i zato nema svrhe formirati fiktivnu strategiju za problem koji nema rešenje. ***U nastaloj situaciji Srbija mora da menja svoj polazni cilj i da ukoni preambulu iz Ustava Srbije jer je ona fikcija nesaglasna sa realnošću.***

Srbija mora da svoj novi cilj veže za nastali igrački proces, u kome učestvuju politički, ekonomski i vojni potencijali Srbije, politički, ekonomski i vojni potencijali albanske zajednice Kosova, kao i politički, ekonomski i vojni potencijali NATO alijanse i institucije UN i EU. Zavisno od razvoja ovog procesa mogu se javiti različite mogućnosti za novo ciljno usmerenje Srbije, ali samo za probleme koji se oodnose na Srpsku zajednicu Kosova.

Od početka rada na studiji 2005 godine, povučeni su brojni potezi obeju strana (analizirano je dvadesetišest problemskih situacija koje su otvarale različite ciljne mogućnosti za Srbiju) i istraživanjima je konstatovano sledeće: ***Srpski političari su u 26 problemskih situacija 26 puta bili Nefektivni, 26 puta bili Neefikasni, 26 puta bili Nedelotvorni, 18 puta bili Neetični i 26 puta bili Nesaglasni sa ciljevima okruženja.*** Sa ovakvim učinkom srpskih političara stvorena su nepremostiva ograničenja za realizaciju cilja: Kosovo i Metohija su sastavni deo Srbije.

Na kraju analize neophodno je konstatovati da nakon katastrofalno neceleshodnih poteza političara Srbije ne postoji na svetu stručnjak koji bi mogao da ponudi ideju za strateško regulisanje kosovskog konflikta, tako da se ostvari postavljeni cilj Kosovo i Metohija su deo Srbije. Studijom je dokazano da ovaj upravljački problem nije kontrolabilan. Zato je neophodna hitna promena cilja Srbije u vezi Kosova.

Ovaj zaključak potvrđuje polaznu tezu autora. Srpski političari konačno shvataju kako se kroz pregovore o lokalnoj samoupravi mogu učiniti velike koristi za srpski narod Kosova, s tim da Srbija zhteva doslednu primenu Ahtisarijevog Plana + (kako je to objašnjeno u narednom delu studije), bez obzira što Srbija nije usvojila Plan Mari Ahtisarija. Svakodnevni životni problemi Srba sa Kosova zahtevaju da se pregovori što pre okončaju i reše sva otvorena pitanja. Ako se to ne ostvari Srbiji preti novi regres, kosovskim Srbima težak život i nastavak iseljavanja. Da bi se utvrdila veličina štete nastala gubitkom Kosova nophodno je analizirati kakve su koristi ili štete Kosova za Srbiju, jer ta saznanja mogu presudno da utiču na formiranje novog cilja Srbije za Kosovo.

TREĆI DEO STUDIJE

**KORISTI I ŠTETE
KOSOVA ZA
SRBIJU**

KAKO OCENITI KORISNOST KOSOVA ZA SRBIJU

ŠTA JE TO KORIST ?

Za dokazivanje druge teze pod simboličnim nazivom: “**Korist Kosova za Srbiju**”, izvršena su istraživanja koja mogu da osvetle odnose između Kosova i Srbije i oceni njihova zajednička efektivnost, Da bi se ispravno odgovorilo na pitanje o koristi Kosova za Srbiju neophodno je predhodno odgovoriti na jedno drugo pitanje koje glasi: “**šta je to korist” i da li je ona jednoznačno određena?** Na prvi pogled pitanje “šta je to korist” izgleda razumljivo i prosto, a zapravo, nije tako; to je veoma složeno i teško pitanje. **Dovoljno je navesti mišljenje Bertranda Rasela koji kaže: “Što mislimo da je dobro i korisno ne odnosi se na ono što jeste.... Ljudima se ne može zabraniti da cene ovo ili ono na osnovu toga što neljudski svet to ne ceni. Sve stvarno ili zamišljeno (to znači i “Kosovski mit”) može biti cenjeno od nas i ne postoji spoljašnji standard da se pokaže da je ovo naše verovanje pogrešno. Mi smo sami neodbacivi arbitri vrednosti”.** Iz ovog mišljenja vidi se na kakve se teškoće nailazi ako se želi formirati odgovor na pitanje o korisnosti Kosova za Srbiju.

EKONOMSKI KRITERIJUM ZA OCENU KORISNOSTI

Iz Raselovog rezonovanja moguće je usvojiti kosovski mit kao glavni atribut svih vrednosti srpskog naroda i da je njegovo čuvanje za njega najveća korist. Ipak, logika nalaže da se sagledaju negativne ekonomske posledice ovakog načina mišljenja (postoje i druge negativne posledice) kod donošenja životno važnih odluka na osnovu mitova. I u ovom slučaju ostaje pitanje šta je to za narod korisno?

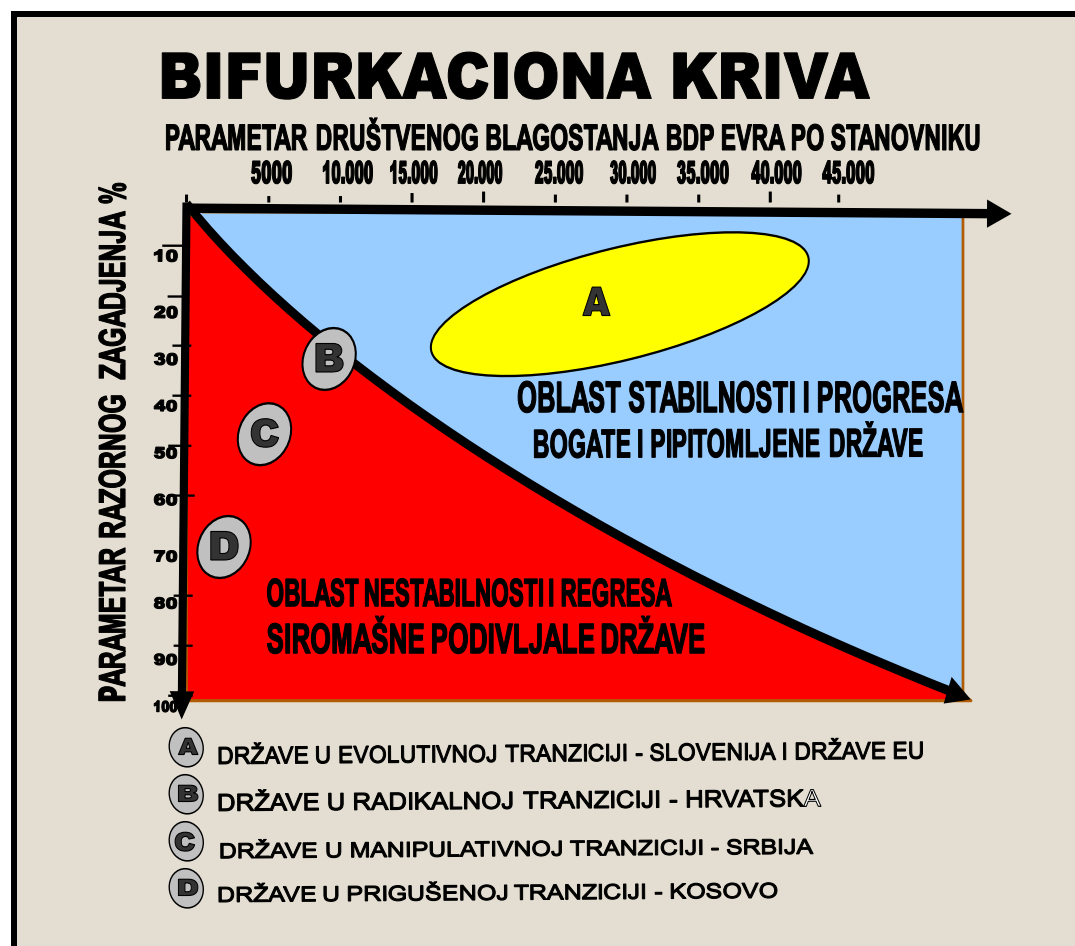
Postoje pokušaji u filozofiji i nauci da se objasni utilitarno stanovište o korisnosti i u te svrhe upotrebljava se više kriterijuma korisnosti. **Posmatrano ekonomski, korisnost predstavlja količinu zadovoljstva koje potrošač dobija uživajući neki proizvod. Jeremy Bentham proširuje ovu definiciju i kaže: “Duštvo treba organizirati prema principu korisnosti, a to je sposobnost upravljača da proizvede zadovoljstvo, dobro ili sreću, ili da spriječi bol, zlo ili nesreću naroda. Zakonodavstvo treba urediti tako da unapređuje najveću sreću najvećeg mogućeg broja ljudi”.**

Ako se ova definicija korisnosti primenjeni na slučaj utvrđivanja koristi Kosova za Srbiju, onda je nužno konstatovati da su u proteklim decenijama sve vlasti Srbije svojim aktivnostima na Kosovu proizvodile nezadovoljstvo Srba i Albanaca na Kosovu. One svojim narodima nisu obezbeđivale sreću, a neprekidno su im donosili nesreću i nanosile veliki bol. Zakonodavstvo je bilo uređeno tako da je unazadjivalo sreću najvećeg broja građana Srbije i Kosova. **William Stanley Jevons, smatra da ekonomska teorija korisnosti predstavlja u suštini račun zadovoljstva ili patnje.**

Ovako definisana korisnost može biti moralna, ili materijalna dobrobit nekog Srbina pojedinca kada se ostvari neki cilj, ali može predstavljati i moralnu, odnosno materijalnu dobrobit srpskog društva i države, ako ostvarenje postavljenog cilja pričinjavaju zadovoljstvo najvećem broju članova zajednice, odnosno, ako im neispunjenje cilja donosi bol i patnju. Ako je dominantno mišljenje građana Srbije zasnovano na Kosovskom mitu (Kosovo je srce Srbije i bez Kosova nema Srbije) gubitak Kosova izazvaće kod ovako emocionalno opredeljenih građana bol i patnju; za njih je pripadnost Kosova Srbiji velika korist, a gubitak velika šteta. I pored toga, važno je razmotriti i pitanje ekonomske korisnosti spajanja Kosova sa Srbijom.

Bifurkaciona kriva

Odgovor o ekonomskoj korisnosti spajanja pojedinih delova bivše države SFRJ daje bifurkaciona kriva (teorija katastrofa - Rene Tom). Šematski prikaz bifurkacione krive pokazuje da se sve države bivše SFRJ, izuzev Slovenije, nalazile u oblasti nestabilnosti i regresa, ali je njihova efektivnost tokom XX. veka bila različita.

BITI ZAJEDNO, ILI NE BITI, PITANJE JE SAD?

Razrešenje ove nedoumice traži odgovor na sledeća pitanja: 1) Da li se voljom srpskog i albanskog naroda može stvoriti trajna, stabilna, harmonična, koherentna i efektivna

zajednica koja će omogućiti napredak Srbije i albanske zajednice Kosova? 2) Da li je uključivanje Kosova u sastav Srbije za nju ekonomski štetan i opasan politički poduhvat?.

Ako se kosovski problem veže za racionalna posmatranja aktuelne realnosti, koristeći sistemski prilaz kao način mišljenja i u najvećoj mogućoj meri potisnu emocije, tada dobijena slika Kosova nije lepa, štaviše, ona pokazuje tragičan sukob srpskog i albanskog naroda koji im je doneo veoma visoku ekonomsku i civilizacijsku cenu. Ona pokazuje da je na Kosovu ostalo malo Srba, svega 5-6% u odnosu na ukupnu kosovsku populaciju, sa tendencijom novog iseljavanja. Slika pokazuje da su preostali Srbi u svemu egzistencijalno ugroženi, da su razorene mnoge srpske svetinje i da Srbija više ne upravlja Kosovom i ne može biti njihov zaštitnik.

Život Srba na Kosovu je težak, a spoj Kosova sa Srbijom doneo bi Srbiji finansijsku, demografsku i socijanu katastrofu. Kosovo je u pogledu raspoloživih ekonomskih resursa veoma siromašna oblast, sa nerazvijenom privredom i infrastrukturuom, sa neobrazovanim ljudima i sa veoma niskim GDP. On bi bitno smanjio GDP složene države Srbije sa Kosovom, u odnosu na sadašnji GDP Srbije. ***To, jednovremeno znači da bi tada građani Srbije nužno živeli siromašnije.***

Za prelazak sa nižeg nivoa efektivnosti na viši nivo neophodan dugi proces, koji se kroz istoriju brojao vekovima, a danas se broji sa više decenija. On zavisi od raspoloživih resursa koje treba aktivirati i politike koja treba da ostvari ovaj zadatak. Kosovo, kao resursno siromašna oblast, sa izuzetno velikim antagonizmima između Srba i Albanaca, usporila bi razvoj Srbije, koja i bez Kosova ima brojne razvojne probleme. Spajanje GDP-a Srbije i Kosova odvučlo bi Srbiju na niži ekvidistantni nivo efektivnosti, a što bi bilo tragično za srpski narod.

PARAMETRI KOSOVA

OSNOVNI PODACI O KOSOVU

Kosovo se sastoji od 7 regija, koje formiraju 30 opština. Najveći grad je Priština koja danas ima oko 500 000 stanovnika. Drugi po veličini grad je Prizren sa oko 120 000 stanovnika. ***Od 2001. godine, naredbom UNMIK-a na Kosovu se koristi euro. U Severnij Mitrovici i drugim srpskim enklavama koristi se dinar i euro.*** Kosovo nije član UN-a jer za članstvo nije dobilo saglasnost SB UN. Od 2009. godine Kosovo je dobilo članstvo u MMF i Svetskoj banci, ali još nije posatalo član EBRD i Svetske trgovinske organizacije, a što ozbiljno koči njegov razvoj. U 2010 godini stopa porasta BDP-a iznosila je 4.0%. po sektorima BDP su formirali: ***poljoprivreda sa 20%***,

industrija 20% i usluge 60%. Trgovinska razmena sa svetom je izuzetno nepovoljna. U 2010. Godini Kosovo je izvezlo roba i usluga u iznosu od 295.0 miliona eura, a uvezlo skoro deset puta više robe u iznosu od 2,157 miliona eura. Izvoz je uglavnom orijentisan na Italiju (27.1%), Albaniju (10.4%) i Makedoniju (8.9%). Uvoz dolazi iz: Makedonije (14.8%), Nemačke (13.0%) i Srbije (12.1%). Izvoz čine: preradevine (56%), nepreradeni materijali (25%), hrana i živa stoka 6%, gorivo 4%; a uvoz: transportna mehanizacija i oprema (21%), prerađevine (20%), gorivo (16%), hrana i živa stoka (16%), hemijski proizvodi (10%). Plate radnika u privatnom sektoru kreću se od 150 do 200 eura, a broj zaposlenih u ovom sektoru tri puta je veći nego u državnom sektoru. **Sa primanjima manjim od od 200 eura radnici ne mogu pokriti osnovne životne potrebe i dopunski rade na crno.** U izveštaju UNDP konstatuje se da na Kosovu ne postoji nijedan gradonačelnik žena i da žene u pokrajini teško mogu da završe školovanje, teško mogu da se uključe u privatne poslove i teško postaju kandidati za političke položaje. Na Kosovu postoji samo 450 velikih preduzeća koja se bave hemijskom industrijom i proizvodnjom transportne opreme. Enomski potencijali Kosova su izrazito mali; na Kosovu nema ozbiljnije industrije, rudarstvo i metalurgija su uglavnom van pogona zbog iscrpljenosti sirovina i tehnološke zastarelosti i velikih dugovanja; poljoprivreda je slabo razvijena i niskoproduktivna. **U Iz naredne tabele se vidi da je Kosovo najnerazvijenija i najsiromašna oblast u Evropi. GDP po glavi stanovnika na Kosovu tri puta je manji od Srbije, sedam puta manji od Hrvatske, a preko trideset puta manji od Nemačke i SAD.** Od 2 miliona stanovnika jedan milion predstavlja radno sposobnu radnu snagu; sa stopom nezaposlenosti od 40-60%, a to daje broj nezaposlenih od oko 400.000 do 600.000. U narednoj tabeli dat je prikaz kretanja GDP-a za države regiona i važnije države sveta.

Bruto nacionalni proizvod po glavi stanovnika

Država	GDP u milijardama USD	Stanovnika u hiljadama	GDP per capita u USD
Srbija	41.6	7.349	5.630
Hrvatska	51.3	4.438	11.554
Crna Gora	3.6	600	5.928
Makedonija	7.6	2.037	3.726
Kosovo	3.2	2.000	1.593
Albanija	10.6	3.181	3.726
Nemačka	3.297.2	82.268	40.079
SAD	13.811.2	301.621	45.790
Rusija	1.291.0	141.638	9.115

Slobodan ulazak ovakog broja nezaposlenih Albanaca u Srbiju, koja ima milion svojih nezaposlenih, bila bi za nju prava katastrofa. ***Kosovo je novonastala država koja nema mogućnosti da ostvari održivi razvoj i broj ugroženih ljudi će se ubrzano povećavati. Oni će u prvom koraku nastojati da preko Srbije, Mađarske, Bugarske i Rumunije pređu u države EU i da potraže politički azil, koga neće dobiti. Tada će se oni preusmeriti na populaciono ispražnjeni jug Srbije i ubrzano će menjati njenu demografsku sliku.***

Iz tabelarnog pregleda se vidi kako je katastrofalno veliki jaz između Kosova i razvijenih država sveta, ali i su velike parametarske razlike između Kosova i drugih susjednih država Balkana. ***Kako su parametri relativne konstante ovaj se jaz neće moći da savlada za celo jedno stoleće.***

Demografske promene na Kosovu

Prema podacima T. Sekulića (knjiga "Seobe kao sudbina") promena etničke strukture stanovništva Kosova od 1948 do 1991.god prikazana je prema veroisповestima žitelja

Godina	Ukupan broj stanovnika	Pravoslavni vernici	Ostale vere	Albanci
1948	727.820 100%	199.961 27,47%	527.859 72,52%	498.242 68,45%
1953	808.141 100%	221.212 27,37%	586.929 72,62%	524.559 64,90%
1961	963.988 100%	264.604 27,45%	699.384 72,55%	646.605 67,07%
1971	1.243.693 100%	259.819 20,89%	983.874 79,11%	916.167 73,66%
1981	1.584.441 100%	236.526 14,92%	1.347.915 85,07%	1.226.736 77,42%
1991	1.954.752 100%	215,346 11,01 %	1,739.406 88,98%	1.607.690 82,24%

Kosovski Albanci žive od doznaka iz inostranstva i pomoći država EU i SAD. Srbi na Kosovu su retko zaposleni i žive u potpunom siromaštvu od male pomoći Srbije. **Kosovo je najzaostaliji, najmanje efektivan a najgušće naseljeni deo Evrope. Na Kosovu caruje siromaštvo, ekstremni nacionalizam, terorizam, primitivizam, nerad, šverc, kriminal i korupcija. Privreda i infrastruktura su nerazvijeni, a prirodna bogatstva Kosova su oskudna.** Srpska i albanska zajednica Kosova predstavljaju u svemu podivljale i siromašne neuredjene celine u sukobu. Srpsku zajednicu Kosova zastupaju ciljno nedefinisani, neorganizovani, a moralno problematični srpski političari sa Kosova. Mnogi od njih bave se švercom i kriminalom, zato im odgovara stanje bezakonja. Republika Kosovo u svemu je neefektivna zajednica koja živi od tuđe pomoći, sa lošom perspektivom. Srbi sa Kosova žive u izolovanim enklavama i jedina mogućnost im je povezivanje sa većim regionalnim centrima, u kojima Albanci čine većinu. Srbima je otežano kretanje ka srpskim metropolama na severu Kosova i u Srbiji.

PRIRODNI RESURSI, POLJOPRIVREDA I INDUSTRIJA KOSOVA

Kosovo nema značajne prirodne resurse. Kao prirodni resursi Kosova i Metohije izdvojeni **su mineralni resursi, zemljište i vode.** Mineralni resursi, nekad bitno bogatstvo ovog područja, sada obuhvataju energetske malovredne lignite, siromašna ležišta olova i cinka i građevinskih materijala i nekih nemetala (prvenstveno kaolinitskih glina). **Lignit je najvažnija sirovina čija bi eksploatacija mogla da traje preko sto godina. Kako se radi o niskoenergetskom materijalu, koji jako zagađuje okolinu,**

ova eksploatacija je komercijalno malo efektivna. Ležišta olova i cinka, prvenstveno Trepča, znatnim delom su otkopana i decenijskim neradom ruinirana (Trepča je u ratu potopljena) a topionica i rafinerija su totalno propale i ne mogu se obnoviti. Ostala ležišta su većim delom zapuštena, sa malim rezervama, pa su za njihov budući rad neophodna znatna ulaganja, s tim što je upitna i njihova komercijalna isplativost. Da bi mogla da se koristi metalima siromašna ruda zahtevaju se sve specifičniji i precizniji tehnološki postupci sa visokim troškovima proizvodnje. **Siromašne rude Kosova i Metohije zahtevaju složene tehnološke uslove i zato su komercijalno problematični.** Već dvadeset godina ova proizvodnja je obustavljena, a delimično radi u samo Badovcu i Ajvaliji i na rudniku i flotaciji u Leposaviću i Crncu, čije se glavne rezerve nalaze na teritoriji Srbije (problem koji treba da bude predmet pregovora Beograda i Prištine).

PROBLEM VLASNIŠTVA I UPRAVLJANJA RUDARSKIH PREDUZEĆA NA KOSOVU

Od avgusta 2000, administraciju i pravo upravljanja nad kapacitetima „Trepče“ na teritoriji Kosova i Metohije, preuzeo je UNMIK po rezoluciji 1244 SB UN. UNMIK je formirao i registrovao novi privredni subjekat „Trepča under UNMIK Admistration“, u čije ime se obavlja najveći deo aktivnosti „Trepče“ na Kosmetu. UNMIK je 2002. godine, pravo upravljanja delegirao na svoju agenciju KTA (Kosovo Trust Agency/Kosovsku agenciju poverenja). Kosovska agencija za privatizaciju PAK (Privatization Agency of Kosovo), koju je formirala 2008. godine Skupština Kosova, proglasila se nadležnom nad rudnikom Trepča. Takođe, 2009. godine ova agencija je kod APR-a KiM, preregistrovala postojeću kompaniju "Trepča Enterprise under KTA Administration" (koju je registrovao UNMIK) u "Trepča Enterprise under PAK Administration", sa adresom južnog dela „Trepče“ kao sedišta u južnom delu Kosovske Mitrovice. Svaka aktivnost srpskih vlasti blokirana je od strane kosovskih institucija, odnosno Kosovske privatizacione agencije. O ovakvim odnosom prema „Trepči Sever“, obavestavan je i SB UN i postavljena su i pitanja u Evropskom parlamentu, ali bez povoljne reakcije u korist Srbije.

Za „Trepču sever“ (koju koriste uglavnom srpske lokalne vlasti) vezani su: Rudnik „Belo brdo“, Rudnik „Crnac“, Rudnik „Žuta prlina“, Rudnik „Koporić“, i „Flotacija u Leposaviću“. Za Trepču Jug (koja je vezana za vladu u Prištini) vezani su Rudnik „Stari trg“, Flotacija „Prvi tunel“, Rudnik „ Ajvalija“, Rudnik Kišnica“, Rudnik „Novo brdo“, flotacija u „Gračanici“. Rezerve ovih rudnika nisu utvrđene po metodologiji Svetske banke koja je dans jedini merodavna za razdvajanje rudnih resursa od komercijalno isplative rude. Tek nakon ovih utvrđivanja može se procenti neto sadašnja vrednost svakog rudnika posebno. Pored rudnika u sastav „Trepče“ ulaze: fabrika akumulatora, fabrika lovačke municije, fabrika boja, fabrika baterija i druge manje fabrike koje nisu

direktno vezane za rad trepčanskih rudnika. Radnici „Trepče Jug“, srpske nacionalnosti primaju, minimalne naknade od Vlade Srbije, a što je veliko opterećenje za budžet Srbije.

Poloprivredno zemljište

Plodno zemljište je bilo jedna od osnova bogatstva ovog područja, a sada, zahvata manje od 30% teritorije. Najveći deo sadašnje teritorije je visokoplaninskog karaktera ili obuhvata, degradirano zemljište ranijim aktivnostima. Intenzivnim korišćenjem zemljišta je brzo iscrpljivano i nije pratilo porast potreba stanovništva. Zato je postalo je neproduktivno i proizvodnja se neprekidno smanjuje. Ovakvim aktivnostima nastalo je „posno“ zemljište, na kome raste niska šuma i šikara. Vode su treći prirodni resurs Kosova. ***Jači tokovi vezani su za obode Metohije i dela Kosova, a u većem delu ovog područja zbog karaktera zemljišta ne postoje uslovi za prirodno regulisanje navodnjavanja i snabdevanja gradova i većih naselja vodom.*** Podaci uzeti iz publikacije: Prirodni resursi Kosova i Metohije, Prof. Stevan Karamata, Dragana Živoć, Rade Jelenković, Milan Brsać

Stanje rezervi ruda

U toku minulih vekova rezerve olova i cinka su skoro izeksploatisane. Rezerve kosovskog uglja iznose oko 13 milijardi tona. To su prirodni resurs male komercijalne vrednosti. Njegov kvalitet, u nekim plićim delovima ležišta, jedva obezbedjuje profitabilnu eksploataciju. Poslovi vezani za ovakav uglj zahtevaju investicije od više milijardi evra (u 1000 kg uglja ima 550 kg vode i 150 kg pepela, a samo 300 kg gorive materije). ***Ova eksploatacija donosi veliko ekološko zagađenje (prašina, oksidi sumpora i CO₂) čije uklanjanje zahteva velike investicije i troškove.***

Sa sličnim rezervama ovakvog uglja raspoložu mnoge države sveta i to u energetskej krizi one ih ne smatraju svojim važnim energetskeim resursima. Proizvodnja energije iz ovakog uglja zabranjuje se u državama EU zbog velike emisije štetnih gasova i prašine i to će biti veliki problem Kosova u njegovom kretanju ka institucijama EU. ***Eksploatacija olovo-cinkane rude komercijalno je isplativa samo na rudnicima Ajvalija, Badovac, Belo brdo i Crnac (srpska enklava) i trajaće relativno kratko jer su to mali i iscrpivi resursi. Da su na Kosovu postojle bogate rude olova i cinka ono ne bi bilo najnerazvijena i najsiromašnija oblast Evrope.*** Neki navodni srpski stručnjaci procenjuju vrednost kosovskog uglja na više od 400 milijardi američkeih dolara, a za rude obojenih metala tvrde da su «svetska riznica» neprocenjive vrednosti. ***Te nestručne i neozbiljne procene opasno zavaravaju ljude u Srbiji.***

Oni tvrde da će gubitkom Kosova, po ovom osnovu, i gubici Srbije biti neizmerni. U dokumentaciji vezanoj za Prostorni plan Srbije, pominju se geološke

rezerve od 20 milijardi tona uglja (13 milijardi na Kosovu), milijarda tona bakarne rude, 60 miliona tona olovo-cinkane rude – uglavnom sa Kosova, 100 miliona tona magnezita (isto sa Kosova), 10 miliona tona nikla, milion tona antimona i milion tona azbesta. **To su podaci koji se po novoj međunarodnoj klasifikaciji odnose na resurse različitih tipova, klasifikovane kao moguće i pretpostavljene rezerve.**

Niko ne govori da su to rude sa jako niskim sadržajem metala i prema sadašnjim cenama metala, njihova eksploatacija nije isplativa i za njih se neće u doglednoj budućnosti pronaći investitori. **Tvrdnje, da se značajni deo ovih ukupnih resursa može komercijalno eksploatirati je neistina i ona opasno zavarava političare i narod. Ovakav nestručni pogled na mineralne sirovine, doneo je Srbiji i Kosovu teške privredne, finansijske i socijalne posledice, a i danas pruža lažnu nadu da se na toj osnovi može zasnivati razvoj ove oblasti.** Kosovo je nekada imalo bogate rude, ali se one izeksploatisane u toku osam vekova, a rude su iscrpljive sirovine. Nakon višedecenijskih istraživanja geoloških službi Srbije pouzdano se zna da na Kosovu nema nafte, prirodnog gasa, nema rude gvožđa, nema ruda bakra, urana, litijuma i dijamanta, a to su danas u svetu komercijalno značajni resursi za kojima postoji velika tražnja. Manje količine bogatijih ruda olova i cinka nalaze se u rudnicima Badovac, Ajvalija, Leposavić i Crnac. Na Kosovu se nalaze i delimično velike količine magnezita (rudnici Goleš i Strezovica) i značajno manje količine siromašnih ruda hroma.

DEMOGRAFSKA KRETANJA NA KOSOVU

Prema podacima Dr Petra Bjelice (Selo Srbije i njegove perspektive) u kosovskim opštinama naseljenim albanskim življem ruralno stanovništvo povećano je od 1948. godine do 1991. za 85 %, a danas prelazi 100%. **Urbano stanovništvo je više nego udesetostručeno i u gradovima traži prostor za egzistenciju. Suprotno ovom trendu sela srpskog stanovništva na Kosovu enormno brzo se prazne. Isto tako, centralna Srbija ima izrazitu depopulaciju i enormnom brzinom sela ostaju bez seljaka.** Kako se Kosovo oslanja na centralnu Srbiju, u zajedničkoj državi albanska populacija bi preplavila jug, a i istok Srbije; u najvećoj meri Albanci bi zaposeli gradove Srbije. **Demografski podaci unose najveću zabrinutost srpskog življa jer enormno povećanje brojnosti Albanaca prethodi da popuni i prazne prostore centralne i istočne Srbije i zaposednu prostor u kome su potrebna niska investiciona ulaganja, a imaju potencijal da zaposle brojne manje obrzovane radnike (seljake koji rade u poloprivredi, stočare, poslastičare, prodavce hrane, taksiste, vozače kamiona).** Kod zajedničke države ovakva situacija bi se dogodila u toku jedne do dve decenije. Siromašni Albanci nemaju velike izbore; ako ne mogu u Evropu. Zbog najezde

izbeglica iz ratnih regiona bliskog istoka ekonomski migranti sa Kosova neće moći da se nastane u Evropi i Srbija im je jedini spas.

O ovoj opasnosti niko u Srbiji ne vodi računa, a ona je izuzetna i može se brzo ostvariti (za jednu do dve decenije). Srpska zajednica smanjila je svoje učešće u stanovništvu Kosova sa 27,47% u 1948. godini, na 11,01% u 1991. godini. Prema procenama 2001. godine na Kosovu je živelo oko 2.000.000 stanovnika, a Srba je ostalo oko 120.000, što čini do 6 %. U ratu, ili nakon rata, oko 120.000 Srba napustilo je Kosovo. Severno od reke Ibar živi oko 50.000 Srba, a južno oko 70.000 Srba. Oni naseljavaju više enklava okružene Albanskim naseljima. Srbi su lokacijom svojih naselja prinudjeni da svoje lokalne vlasti uklope u kosovske institucije. Četiri opštine na severu Kosova vezane su za Srbiju i njihove institucije privremeno su izvan kosovskog sistema. **Srpske vlasti nastoje da za ovaj deo Kosova obezbede poseban status u vidu autonomije vezane za Srbiju. Srbi insistiraju na "zamrzavanju" sadašnjeg stanja, ali im to Albanci, službe KFORA i EULEKS ne dopuštaju.** Demografska situacija pokazuje da će na Kosovu vremenom neminovno biti sve manje Srba, ali će, u slučaju spajanja Kosova sa Srbijom, u noj bilo sve više Albanaca.

OSTALI POKAZATELJI KOSOVA

Realnost pokazuje da na Kosovu vlada veliko siromaštvo i opšta podivjalost, ne funkcioniše pravna država, a već dugo godina traje demografska eksplozija kosovskih Albanaca. **Poratne osvetničke aktivnosti albanaca usmerene su da postepeno očistile Kosovo od Srba, a privremene institucije Kosova nisu u dovoljnoj meri osposobljene za efikasno upravljanje i da ih odbrane. Velika očekivanja za bolji život građana, od novostvorene nezavisne države Republika Kosovo nisu se ostvarila; štaviše standard građana višestruko je opao. Albanci, ali i Srbi gnevni su na aktuelne vlasti i niko ne shvata da parametri Kosova ne omogućavaju da se ostvare njihova očekivanja.** Na kosovu nema privrede, slaba je poljoprivreda, nema domaćih i stranih investicija, nepovoljna je infrastruktura i radna snaga, kosovsko tržište je malo itd. Niska proizvodna efektivnost i nizak životni standard su primarne odlike Kosova. U Kosovskoj kotlini nekada je preovlašivalo rudarstvo koje je danas potpuno zamrlo. U Metohijskoj kotlini preovlađuje poljoprivreda koja je na veoma niskom nivou tehnološkog razvoja, sa niskom produktivnošću, visokim troškovima i komercijalno neisplativo kao izvozni proizvod. Na planinskim obodima razvijeno je stočarstvo, ali to je niskoakumulativna grana privrede, koja ne može da obezbedi razvoj. Prerada mleka je razvijena za lokalne potrebe i nije značajni izvozni proizvod.

Tradicionalno zanatstvo i domaća radinost bili su razvijeni, ali mnogi stari zanati ubrzano nestaju, jer za njihovim proizvodima i uslugama nema većeg interesa. Neki se zanati ipak neguju kao što su izrada ćilima, duboreza i grnčarije. Kosovo je i pre ratnog

perioda bilo bez značajnije industrije i egzistiralo je uglavnom rudarstvo i metalurgija. Ove su privredne grane tokom rata totalno devastirane i ne mogu se obnoviti. **Elektroprivreda je grana sa određenim potencijalima, ali se samo na nju ne može osloniti razvoj Kosova zbog ekoloških ograničenja koje po ovom pitanju postavlja EU.** Nešto je razvijenija tekstilna i prehrambena industrija, ali ona uglavnom služi za lokalne potrebe. Kosovo je veliki uvoznik prehrambenih proizvoda. Poljoprivredna industrija Kosova zasniva se na preradi maslina, suncokreta, kukuruznih klica, maka, semenki od bundeve itd. Na Kosovu je razvijeno je vinogradarstvo i voćarstvo, industrija alkoholnih pića, a delimično industrija šećera.

Postoje povoljni uslovi za gajenje duvana, ali je njegova prerada nerazvijena. Poistojem manji objekti za proizvodnju obuće i nameštaja, ali oni nemaju veći komercijalni značaj. Proizvodni kapaciteti crne metalurgije (sirovo gvožđe, fero legure) nalaze se u Prištini, Đakovici i Glogovcu, ali su to pogoni bez komercijalnog značaja. **Civilno društvo je u povelju i ono treba da posluži za ubrzano zblizavanje Srba i Albanaca. Posledice rata odražavaju se višestruko u privredi i ekonomiji Kosova, ali i u svim drugim aktivnostima bitnim za egzistenciju kosovskih građana.** Uz pomoć institucija međunarodne zajednice (UNMIK i KFOR) formirane su privremene institucije Kosova i standardi za njihov rad. Pozitivna ocena o radu ovih institucija omogućila je albanskoj zajednici da proglasi Republiku Kosovo. Nju je, kao nezavisni državu, priznalo 110 država sveta i među njima sve države bivše SFRJ (bez Srbije i srpskog dela BiH), SAD i skoro sve države EU. KFOR polako napušta Kosovo, a njegovu ulogu preuzima EULEKS i novoformirane institucije Republike Kosova. **Srbija nema nikakve upravljačke ingerencije na Kosovu i ono suštinski nije deo njene teritorije. Građani Kosova su loše obrazovani, puno je nepismenih, a više od 40% radno sposobnog stanovništva je nezaposleno. Većina stanovništva ima male potencijale za rad u savremenim tehnologijama.** Mali broj preduzeća radi komercijalno isplativo i ona ne mogu da zaposle ovako veliki broj radnika. Vlada Kosova nema mogućnosti da ih zaposli i oni vide svoj spas u odlasku u inostranstvo, a najbliže inostranstvo im je Srbija.

Nacionalna ideologija glavna usmerivačka snaga naroda Kosova

Nacionalističko-populistička ideologija predstavlja glavnu usmerivačku snagu albanskog naroda; ona kod ljudi izaziva snažne emocije, a što ih čini spremnim na brutalnu destrukciju i osvetu prema Srbima koje smatraju glavnim krivcima za svoje siromaštvo i lošu sudbinu. **Glavna obeležja kosovskih i srpskih građana su: mentalitet palanke, nacionalna i verska indoktriniranost, autoritarnost vlasti, opšta društvena konfliktnost, psihološka zagadjenost, nefunkcionisanje pravne države, nedostatak političkog pluralizma, sveopšte siromaštvo, nerazvijena**

infrastruktura, resursno siromaštvo (prirodno, privredno, finansijsko i materijalno), institucionalna i privredna neorganizovanost, sveopšta upravljačka haotičnost, spoj kriminala i politike i opšta neefektivnost.

Političari srpske i albanske zajednice Kosova, svojim populističkim i nacionalističkim aktivnostima, nasilno usađuju ideje i stavove koji razdvajaju oba naroda, a to dopunski otežava njihov zajednički život. Delujući u ovom duhu oni sprečavaju razvoj procesa pomirenja. **Albanci svakodnevno provociraju sukobe sa Srbima, kako bi im otežali život i naterali na iseljenje. Čitava filozofija društvenog upravljanja zasniva se na strahu i prevari. Jedni narodi smatraju druge krvnim neprijateljem, a negativno istorijsko iskustvo zloupotrebljava se za "hranjenje" mržnje.** Danas nema izgleda za brzo pomirenje između albanskog i srpskog naroda, a ono je preduslov za razvoj i povećanje efektivnosti Kosova i Srbije. Kosovsko društvo je socijalno raslojeno; u gradovima ratni bogataši grade nove objekte i stvara se privid napredka, a opšte siromaštvo naroda je sveprisutno. Pregovori vođeni u Briselu između Beograda i Prištine mogu da donesu korisne efekte pod uslovom da se dogovoreno i ostvari kao trajna aktivnost.

PARAMETRI KOSOVA

OSNOVNI PODACI O KOSOVU

Kosovo se sastoji od 7 regija, koje formiraju 30 opština. Najveći grad je Priština koja danas ima oko 500 000 stanovnika. Drugi po veličini grad je Prizren sa oko 120 000 stanovnika. **Od 2001. godine, naredbom UNMIK-a na Kosovu se koristi euro. U Severnij Mitrovici i drugim srpskim enklavama koristi se dinar i euro.** Kosovo nije član UN-a jer za članstvo nije dobilo saglasnost SB UN. Od 2009. godine Kosovo je dobilo članstvo u MMF i Svetskoj banci, ali još nije posatelo član EBRD i Svetske trgovinske organizacije, a što ozbiljno koči njegov razvoj. U 2010 godini stopa porasta BDP-a iznosila je 4.0%. po sektorima BDP su formirali: **poljoprivreda sa 20%, industrija 20% i usluge 60%. Trgovinska razmena sa svetom je izuzetno nepovoljna.** U 2010. Godini Kosovo je izvezlo roba i usluga u iznosu od 295.0 miliona eura, a uvezlo skoro deset puta više robe u iznosu od 2,157 miliona eura. Izvoz je uglavnom orijentisan na Italiju (27.1%), Albaniju (10.4%,) i Makedoniju (8.9%). Uvoz dolazi iz: Makedonije (14.8%), Nemačke (13.0%) i Srbije (12.1%). Izvoz čine: preradevine (56%), nepreradeni materijali (25%), hrana i živa stoka 6%, gorivo 4%; a uvoz: transportna mehanizacija i oprema (21%), preradevine (20%), gorivo (16%), hrana i živa stoka (16%), hemijski proizvodi (10%). Plate radnika u privatnom sektoru kreću se od 150 do 200 eura, a broj zaposlenih u ovom sektoru tri puta je veći nego u državnom sektoru. **Sa primanjima manjim od od 200 eura radnici ne mogu pokriti**

osnovne životne potrebe i dopunski rade na crno. U izveštaju UNDP konstatuje se da na Kosovu ne postoji nijedan gradonačelnik žena i da žene u pokrajini teško mogu da završe školovanje, teško mogu da se uključe u privatne poslove i teško postaju kandidati za političke položaje. Na Kosovu postoji samo 450 velikih preduzeća koja se bave hemijskom industrijom i proizvodnjom transportne opreme. Enomski potencijali Kosova su izrazito mali; na Kosovu nema ozbiljnije industrije, rudarstvo i metalurgija su uglavnom van pogona zbog iscrpljenosti sirovina i tehnološke zastarelosti i velikih dugovanja; poljoprivreda je slabo razvijena i niskoproduktivna. ***U Iz naredne tabele se vidi da je Kosovo najnerazvijenija i najsiromašna oblast u Evropi. GDP po glavi stanovnika na Kosovu tri puta je manji od Srbije, sedam puta manji od Hrvatske, a preko trideset puta manji od Nemačke i SAD.*** Od 2 miliona stanovnika jedan milion predstavlja radno sposobnu radnu snagu; sa stopom nezaposlenosti od 40-60%, a to daje broj nezaposlenih od oko 400.000 do 600.000. U narednoj tabeli dat je prikaz kretanja GDP-a za države regiona i važnije države sveta.

Bruto nacionalni proizvod po glavi stanovnika

Država	GDP u milijardama USD	Stanovnika u hiljadama	GDP per capita u USD
Srbija	41.6	7.349	5.630
Hrvatska	51.3	4.438	11.554
Crna Gora	3.6	600	5.928
Makedonija	7.6	2.037	3.726
Kosovo	3.2	2.000	1.593
Albanija	10.6	3.181	3.726
Nemačka	3.297.2	82.268	40.079
SAD	13.811.2	301.621	45.790
Rusija	1.291.0	141.638	9.115

Slobodan ulazak ovakog broja nezaposlenih Albanaca u Srbiju, koja ima milion svojih nezaposlenih, bila bi za nju prava katastrofa. ***Kosovo je novonastala država koja nema mogućnosti da ostvari održivi razvoj i broj ugroženih ljudi će se ubrzano povećavati. Oni će u prvom koraku nastojati da preko Srbije, Mađarske, Bugarske i Rumunije pređu u države EU i da potraže politički azil, koga neće dobiti. Tada će se oni preusmeriti na populaciono ispražnjeni jug Srbije i ubrzano će menjati njenu demografsku sliku.***

Iz tabelarnog pregleda se vidi kako je katastrofalno veliki jaz između Kosova i razvijenih država sveta, ali i su velike parametarske razlike između Kosova i drugih susjednih država Balkana. ***Kako su parametri relativne konstante ovaj se jaz neće moći da savlada za celo jedno stoleće.***

Demografske promene na Kosovu				
Prema podacima T. Sekulića (knjiga "Seobe kao sudbina") promena etničke strukture stanovništva Kosova od 1948 do 1991.god prikazana je prema veroispovestima žitelja				
Godina	Ukupan broj stanovnika	Pravoslavni vernici	Ostale vere	Albanci
1948	727.820 100%	199.961 27,47%	527.859 72,52%	498.242 68,45%
1953	808.141 100%	221.212 27,37%	586.929 72,62%	524.559 64,90%
1961	963.988 100%	264.604 27,45%	699.384 72,55%	646.605 67,07%
1971	1.243.693 100%	259.819 20,89%	983.874 79,11%	916.167 73,66%
1981	1.584.441 100%	236.526 14,92%	1.347.915 85,07%	1.226.736 77,42%
1991	1.954.752 100%	215.346 11,01%	1.739.406 88,98%	1.607.690 82,24%

Kosovski Albanci žive od doznaka iz inostranstva i pomoći država EU i SAD. Srbi na Kosovu su retko zaposleni i žive u potpunom siromaštvu od male pomoći Srbije. ***Kosovo je najzaostaliji, najmanje efektivan a najgušće naseljeni deo Evrope. Na Kosovu caruje siromaštvo, ekstremni nacionalizam, terorizam, primitivizam, nerad, šverc, kriminal i korupcija. Privreda i infrastruktura su nerazvijeni, a prirodna bogatstva Kosova su oskudna.*** Srpska i albanska zajednica Kosova predstavljaju u svemu podivljale i siromašne neuredjene celine u sukobu. Srpsku zajednicu Kosova zastupaju ciljno nedefinisani, neorganizovani, a moralno problematični srpski političari sa Kosova. Mnogi od njih bave se švercom i kriminalom, zato im odgovara stanje bezakonja. Republika Kosovo u svemu je neefektivna zajednica koja živi od tuđe pomoći, sa lošom perspektivom. Srbi sa Kosova žive u izolovanim enklavama i jedina mogućnost im je povezivanje sa većim regionalnim centrima, u kojima Albanci čine većinu. Srbima je otežano kretanje ka srpskim metropolama na severu Kosova i u Srbiji.

PRIRODNI RESURSI, POLJOPRIVREDA I INDUSTRIJA KOSOVA

Kosovo nema značajne prirodne resurse. Kao prirodni resursi Kosova i Metohije izdvojeni **su mineralni resursi, zemljište i vode**. Mineralni resursi, nekad bitno bogatstvo ovog područja, sada obuhvataju energetske malovredne lignite, siromašna ležišta olova i cinka i građevinskih materijala i nekih nemetala (prvenstveno kaolinitskih glina). **Lignit je najvažnija sirovina čija bi eksploatacija mogla da traje preko sto godina. Kako se radi o niskoenergetskom materijalu, koji jako zagađuje okolinu, ova eksploatacija je komercijalno malo efektivna.** Ležišta olova i cinka, prvenstveno Trepča, znatnim delom su otkopana i decenijskim neradom ruinirana (Trepča je u ratu potopljena) a topionica i rafinerija su totalno propale i ne mogu se obnoviti. Ostala ležišta su većim delom zapuštena, sa malim rezervama, pa su za njihov budući rad neophodna znatna ulaganja, s tim što je upitna i njihova komercijalna isplativost. Da bi mogla da se koristi metalima siromašna ruda zahtevaju se sve specifičniji i precizniji tehnološki postupci sa visokim troškovima proizvodnje. **Siromašne rude Kosova i Metohije zahtevaju složene tehnološke uslove i zato su komercijalno problematični.** Već dvadeset godina ova proizvodnja je obustavljena, a delimično radi u samo Badovcu i Ajvaliji i na rudniku i flotaciji u Leposaviću i Crncu, čije se glavne rezerve nalaze na teritoriji Srbije (problem koji treba da bude predmet pregovora Beograda i Prištine).

PROBLEM VLASNIŠTVA I UPRAVLJANJA RUDARSKIH PREDUZEĆA NA KOSOVU

Od avgusta 2000, administraciju i pravo upravljanja nad kapacitetima „Trepče“ na teritoriji Kosova i Metohije, preuzeo je UNMIK po rezoluciji 1244 SB UN. UNMIK je formirao i registrovao novi privredni subjekat „Trepča under UNMIK Administration“, u čije ime se obavlja najveći deo aktivnosti „Trepče“ na Kosmetu. UNMIK je 2002. godine, pravo upravljanja delegirao na svoju agenciju KTA (Kosovo Trust Agency/Kosovsku agenciju poverenja). Kosovska agencija za privatizaciju PAK (Privatization Agency of Kosovo), koju je formirala 2008. godine Skupština Kosova, proglasila se nadležnom nad rudnikom Trepča. Takođe, 2009. godine ova agencija je kod APR-a KiM, preregistrovala postojeću kompaniju "Trepča Enterprise under KTA Administration" (koju je registrovao UNMIK) u "Trepča Enterprise under PAK Administration", sa adresom južnog dela „Trepče“ kao sedišta u južnom delu Kosovske Mitrovice. Svaka aktivnost srpskih vlasti blokirana je od strane kosovskih institucija, odnosno Kosovske privatizacione agencije. O ovakvim odnosom prema „Trepči Sever“, obaveštavan je i SB UN i postavljena su i pitanja u Evropskom parlamentu, ali bez povoljne reakcije u korist Srbije.

Za „Trepču sever“ (koju koriste uglavnom srpske lokalne vlasti) vezani su: Rudnik „Belo brdo“, Rudnik „Crnac“, Rudnik „Žuta prlina“, Rudnik „Koporić“, i „Flotacija u Leposaviću“. Za Trepču Jug (koja je vezana za vladu u Prištini) vezani su Rudnik „Stari

trg“, Flotacija „Prvi tunel“, Rudnik „ Ajvalija“, Rudnik Kišnica“, Rudnik „Novo brdo“, flotacija u „Gračanici“. Rezerve ovih rudnika nisu utvrđene po metodologiji Svetske banke koja je danas jedini merodavna za razdvajanje rudnih resursa od komercijalno isplative rude. Tek nakon ovih utvrđivanja može se procenti neto sadašnja vrednost svakog rudnika posebno. Pored rudnika u sastav „Trepče“ ulaze: fabrika akumulatora, fabrika lovačke municije, fabrika boja, fabrika baterija i druge manje fabrike koje nisu direktno vezane za rad trepčanskih rudnika. Radnici „Trepče Jug“, srpske nacionalnosti primaju, minimalne naknade od Vlade Srbije, a što je veliko opterećenje za budžet Srbije.

Poloprivredno zemljište

Plodno zemljište je bilo jedna od osnova bogatstva ovog područja, a sada, zahvata manje od 30% teritorije. Najveći deo sadašnje teritorije je visokoplaninskog karaktera ili obuhvata, degradirano zemljište ranijim aktivnostima. Intenzivnim korišćenjem zemljišta je brzo iscrpljivano i nije pratilo porast potreba stanovništva. Zato je postalo je neproduktivno i proizvodnja se neprekidno smanjuje. Ovakvim aktivnostima nastalo je „posno“ zemljište, na kome raste niska šuma i šikara. Vode su treći prirodni resurs Kosova. ***Jači tokovi vezani su za obode Metohije i dela Kosova, a u većem delu ovog područja zbog karaktera zemljišta ne postoje uslovi za prirodno regulisanje navodnjavanja i snabdevanja gradova i većih naselja vodom.*** Podaci uzeti iz publikacije: Prirodni resursi Kosova i Metohije, Prof. Stevan Karamata, Dragana Živoć, Rade Jelenković, Milan Brsać

Stanje rezervi ruda

U toku minulih vekova rezerve olova i cinka su skoro izeksploatisane. Rezerve kosovskog uglja iznose oko 13 milijardi tona. To su prirodni resurs male komercijalne vrednosti. Njegov kvalitet, u nekim plićim delovima ležišta, jedva obezbedjuje profitabilnu eksploataciju. Poslovi vezani za ovakav uglj zahtevaju investicije od više milijardi evra (u 1000 kg uglja ima 550 kg vode i 150 kg pepela, a samo 300 kg gorive materije). ***Ova eksploatacija donosi veliko ekološko zagadjenje (prašina, oksidi sumpora i CO2) čije uklanjanje zahteva velike investicije i troškove.***

Sa sličnim rezervama ovakvog uglja raspoložu mnoge države sveta i to u energetskej krizi one ih ne smatraju svojim važnim energetskim resursima. Proizvodnja energije iz ovakog uglja zabranjuje se u državama EU zbog velike emisije štetnih gasova i prašine i to će biti veliki problem Kosova u njegovom kretanju ka institucijama EU. ***Eksploatacija olovo-cinkane rude komercijalno je isplativa samo na rudnicima Ajvalija, Badovac, Belo brdo i Crnac (srpska enklava) i trajaće relativno kratko jer su to mali i iscrpivi resursi. Da su na Kosovu postojle bogate rude olova i cinka one ne bi bilo najnerazvijena i najsiromašnija oblast Evrope.*** Neki navodni srpski

stručnjaci procenjuju vrednost kosovskog uglja na više od 400 milijardi američkih dolara, a za rude obojenih metala tvrde da su «svetska riznica» neprocenjive vrednosti. ***Te nestručne i neozbiljne procene opasno zavaravaju ljude u Srbiji.***

Oni tvrde da će gubitkom Kosova, po ovom osnovu, i gubici Srbije biti neizmerni. U dokumentaciji vezanoj za Prostorni plan Srbije, pominju se geološke rezerve od 20 milijardi tona uglja (13 milijardi na Kosovu), milijarda tona bakarne rude, 60 miliona tona olovo-cinkane rude – uglavnom sa Kosova, 100 miliona tona magnezita (isto sa Kosova), 10 miliona tona nikla, milion tona antimona i milion tona azbesta. ***To su podaci koji se po novoj međunarodnoj klasifikaciji odnose na resurse različitih tipova, klasifikovane kao moguće i pretpostavljene rezerve.***

Niko ne govori da su to rude sa jako niskim sadržajem metala i prema sadašnjim cenama metala, njihova eksploatacija nije isplativa i za njih se neće u doglednoj budućnosti pronaći investitori. ***Tvrđenje, da se značajni deo ovih ukupnih resursa može komercijalno eksploatisati je neistina i ona opasno zavarava političare i narod. Ovakav nestručni pogled na mineralne sirovine, doneo je Srbiji i Kosovu teške privredne, finansijske i socijalne posledice, a i danas pruža lažnu nadu da se na toj osnovi može zasnivati razvoj ove oblasti.*** Kosovo je nekada imalo bogate rude, ali se one izeksploatisane u toku osam vekova, a rude su iscrpljive sirovine. Nakon višedecenijskih istraživanja geoloških službi Srbije pouzdano se zna da na Kosovu nema nafte, prirodnog gasa, nema rude gvožđa, nema ruda bakra, urana, litijuma i dijamanta, a to su danas u svetu komercijalno značajni resursi za kojima postoji velika tražnja. Manje količine bogatijih ruda olova i cinka nalaze se u rudnicima Badovac, Ajvalija, Leposavić i Crnac. Na Kosovu se nalaze i delimično velike količine magnezita (rudnici Goleš i Strezovica) i značajno manje količine siromašnih ruda hroma.

DEMOGRAFSKA KRETANJA NA KOSOVU

Prema podacima Dr Petra Bjelice (Selo Srbije i njegove perspektive) u kosovskim opštinama naseljenim albanskim življem ruralno stanovništvo povećano je od 1948. godine do 1991. za 85 %, a danas prelazi 100%. ***Urbano stanovništvo je više nego udesetostručeno i u gradovima traži prostor za egzistenciju. Suprotno ovom trendu sela srpskog stanovništva na Kosovu enormno brzo se prazne. Isto tako, centralna Srbija ima izrazitu depopulaciju i enormnom brzinom sela ostaju bez seljaka.*** Kako se Kosovo oslanja na centralnu Srbiju, u zajedničkoj državi albanska populacija bi preplavila jug, a i istok Srbije; u najvećoj meri Albanci bi zaposeli gradove Srbije. ***Demografski podaci unose najveću zabrinutost srpskog življa jer enormno povećanje brojnosti Albanaca prethodi da popuni i prazne prostore centralne i istočne Srbije i zaposednu prostor u kome su potrebna niska investiciona***

ulaganja, a imaju potencijal da zaposle brojne manje obrzovane radnike (seljake koji rade u poloprivredi, stočare, poslastičare, prodavce hrane, taksiste, vozače kamiona). Kod zajedničke države ovakva situacija bi se dogodila u toku jedne do dve decenije. Siromašni Albnci nemaju velike izbore; ako ne mogu u Evropu. Zbog najezde izbeglica iz ratnih regiona bliskog istoka ekonomski migranti sa Kosova neće moći da se nastane u Evropi i Srbija im je jedini spas.

O ovoj opasnosti niko u Srbiji ne vodi računa, a ona je izuzetna i može se brzo ostvariti (za jednu do dve decenije). Srpska zajednica smanjila je svoje učešće u stanovništvu Kosova sa 27,47% u 1948. godini, na 11,01% u 1991. godini. Prema procenama 2001. godine na Kosovu je živelo oko 2.000.000 stanovnika, a Srba je ostalo oko 120.000, što čini do 6 %. U ratu, ili nakon rata, oko 120.000 Srba napustilo je Kosovo. Severno od reke Ibar živi oko 50.000 Srba, a južno oko 70.000 Srba. Oni naseljavaju više enklava okružene Albanskim naseljima. Srbi su lokacijom svojih naselja prinudjeni da svoje lokalne vlasti uklope u kosovske institucije. Četiri opštine na severu Kosova vezane su za Srbiju i njihove institucije privremeno su izvan kosovskog sistema. **Srpske vlasti nastoje da za ovaj deo Kosova obezbede poseban status u vidu autonomije vezane za Srbiju. Srbi insistiraju na "zamrzavanju" sadašnjeg stanja, ali im to Albanci, službe KFORA i EULEKS ne dopuštaju.** Demografska situacija pokazuje da će na Kosovu vremenom neminovno biti sve manje Srba, ali će, u slučaju spajanja Kosova sa Srbijom, u noj bilo sve više Albanaca.

OSTALI POKAZATELJI KOSOVA

Realnost pokazuje da na Kosovu vlada veliko siromaštvo i opšta podivljalost, ne funkcioniše pravna država, a već dugo godina traje demografska eksplozija kosovskih Albanaca. **Poratne osvetničke aktivnosti albanaca usmerene su da postepeno očistile Kosovo od Srba, a privremene institucije Kosova nisu u dovoljnoj meri osposobljene za efikasno upravljanje i da ih odbrane. Velika očekivanja za bolji život građana, od novostvorene nezavisne države Republika Kosovo nisu se ostvarila; štaviše standard građana višestruko je opao. Albanci, ali i Srbi gnevni su na aktuelne vlasti i niko ne shvata da parametri Kosova ne omogućavaju da se ostvare njihova očekivanja.** Na kosovu nema privrede, slaba je poljoprivreda, nema domaćih i stranih investicija, nepovoljna je infrastruktura i radna snaga, kosovsko tržište je malo itd. Niska proizvodna efektivnost i nizak životni standard su primarne odlike Kosova. U Kosovskoj kotlini nekada je preovlašivalo rudarstvo koje je danas potpuno zamrlo. U Metohijskoj kotlini preovlađuje poljoprivreda koja je na veoma niskom nivou tehnološkog razvoja, sa niskom produktivnošću, visokim troškovima i komercijalno neisplativo kao izvozni proizvod. Na planinskim obodima razvijeno je stočarstvo, ali to

je niskoakumulativna grana privrede, koja ne može da obezbedi razvoj. Prerada mleka je razvijena za lokalne potrebe i nije značajni izvozni proizvod.

Tradicionalno zanatstvo i domaća radinost bili su razvijeni, ali mnogi stari zanati ubrzano nestaju, jer za njihovim proizvodima i uslugama nema većeg interesa. Neki se zanati ipak neguju kao što su izrada ćilima, duboreza i grnčarije. Kosovo je i pre ratnog perioda bilo bez značajnije industrije i egzistiralo je uglavnom rudarstvo i metalurgija. Ove su privredne grane tokom rata totalno devastirane i ne mogu se obnoviti. **Elektroprivreda je grana sa određenim potencijalima, ali se samo na nju ne može osloniti razvoj Kosova zbog ekoloških ograničenja koje po ovom pitanju postavlja EU.** Nešto je razvijenija tekstilna i prehrambena industrija, ali ona uglavnom služi za lokalne potrebe. Kosovo je veliki uvoznik prehrambenih proizvoda. Poljoprivredna industrija Kosova zasniva se na preradi maslina, suncokreta, kukuruznih klica, maka, semenki od bundeve itd. Na Kosovu je razvijeno je vinogradarstvo i voćarstvo, industrija alkoholnih pića, a delimično industrija šećera.

Postoje povoljni uslovi za gajenje duvana, ali je njegova prerada nerazvijena. Poistojte i manji objekti za proizvodnju obuće i nameštaja, ali oni nemaju veći komercijalni značaj. Proizvodni kapaciteti crne metalurgije (sirovo gvožđe, fero legure) nalaze se u Prištini, Đakovici i Glogovcu, ali su to pogoni bez komercijalnog značaja. **Civilno društvo je u povelju i ono treba da posluži za ubrzano zblizavanje Srba i Albanaca. Posledice rata odražavaju se višestruko u privredi i ekonomiji Kosova, ali i u svim drugim aktivnostima bitnim za egzistenciju kosovskih građana.** Uz pomoć institucija međunarodne zajednice (UNMIK i KFOR) formirane su privremene institucije Kosova i standardi za njihov rad. Pozitivna ocena o radu ovih institucija omogućila je albanskoj zajednici da proglasi Republiku Kosovo. Nju je, kao nezavisni državu, priznalo 110 država sveta i među njima sve države bivše SFRJ (bez Srbije i srpskog dela BiH), SAD i skoro sve države EU. KFOR polako napušta Kosovo, a njegovu ulogu preuzima EULEKS i novoformirane institucije Republike Kosova. **Srbija nema nikakve upravljačke ingerencije na Kosovu i ono suštinski nije deo njene teritorije. Gradjani Kosova su loše obrazovani, puno je nepismenih, a više od 40% radno sposobnog stanovništva je nezaposleno. Većina stanovništva ima male potencijale za rad u savremenim tehnologijama.** Mali broj preduzeća radi komercijalno isplativo i ona ne mogu da zaposle ovako veliki broj radnika. Vlada Kosova nema mogućnosti da ih zaposli i oni vide svoj spas u odlasku u inostranstvo, a najbliže inostranstvo im je Srbija.

Nacionalna ideologija glavna usmerivačka snaga naroda Kosova

Nacionalističko-populistička ideologija predstavlja glavnu usmerivačku snagu albanskog naroda; ona kod ljudi izaziva snažne emocije, a što ih čini spremnim na

brutalnu destrukciju i osvetu prema Srbima koje smatraju glavnim krivcima za svoje siromaštvo i lošu sudbinu. **Glavna obeležja kosovskih i srpskih građana su: mentalitet palanke, nacionalna i verska indoktriniranost, autoritarnost vlasti, opšta društvena konfliktnost, psihološka zagadjenost, nefunkcionisanje pravne države, nedostatak političkog pluralizma, sveopšte siromaštvo, nerazvijena infrastruktura, resursno siromaštvo (prirodno, privredno, finansijsko i materijalno), institucionalna i privredna neorganizovanost, sveopšta upravljačka haotičnost, spoj kriminala i politike i opšta neefektivnost.**

Političari srpske i albanske zajednice Kosova, svojim populističkim i nacionalističkim aktivnostima, nasilno usađuju ideje i stavove koji razdvajaju oba naroda, a to dopunski otežava njihov zajednički život. Delujući u ovom duhu oni sprečavaju razvoj procesa pomirenja. **Albanci svakodnevno provociraju sukobe sa Srbima, kako bi im otežali život i naterali na iseljenje. Čitava filozofija društvenog upravljanja zasniva se na strahu i prevari. Jedni narodi smatraju druge krvnim neprijateljem, a negativno istorijsko iskustvo zloupotrebljava se za "hranjenje" mržnje.** Danas nema izgleda za brzo pomirenje između albanskog i srpskog naroda, a ono je preduslov za razvoj i povećanje efektivnosti Kosova i Srbije. Kosovsko društvo je socijalno raslojeno; u gradovima ratni bogataši grade nove objekte i stvara se privid napredka, a opšte siromaštvo naroda je sveprisutno. Pregovori vođeni u Briselu između Beograda i Prištine mogu da donesu korisne efekte pod uslovom da se dogovoreno i ostvari kao trajna aktivnost.

NOVA DRŽAVA SRBIJA I KOSOVO - UNIJA, KONFEDERACIJA, ILI FEDERACIJA

Koncept srpske vlade, prikazan preko slogana: "Vise od autonomije, manje od nezavisnosti", pretpostavlja da će Kosovo biti neka vrsta posebnog entiteta, koji će ostati deo države Srbije. Na takvo rešenje ne bi pristali Albanci. Zajednička država morala bi da bude Unija, Konfederacija, ili Federacija Srbije i Kosova. U zajedničkoj državi Albanci bi činili skoro trideset odsto ukupnog stanovništva, imali bi skoro trećinu poslanika u saveznom parlamentu. Albanci bi bili druga po veličini etnička grupa u državi, a to bi značilo da bi albanski jezik postao drugi službeni jezik u državi.

Pored malog GDP-a i malog društvenog bogatstva na Kosovu vlada visok nivo psihološkog razornog zagadjenja zbog politički indukovane mržnje između Srba i Albanaca. Ovaj se problem ne može brzo regulisati političkim odlukama. Albancima bi srpski političari morali da ponude važna ministarska mesta u vladi Srbije, a nakon nekoliko godina, predsednik države, predsednik vlade, ili ministar inostranih poslova trebalo bi da bude Albanac. O navedenim činjenicama niko u Srbiji ne vodi računa, a o njima treba razmišljati jer bi oni bitno uticali na život svih građana Srbije.

U ZAJEDNIČKOJ DRŽAVI NESTALO BI IME SRBIJA

Zvanični naziv države nikako ne bi mogao da bude Srbija. Takva multietnička zajednica ne bi mogla da nosi ime Jugoslavija jer Albanci nisu Sloveni. ***Ona bi mogla da nosi naziv Srbija i Kosovo, ali bi to bilo neprihvatljivo za Srbiju. Albanci bi sa pravom insistirali na imenu koje bi i njima odgovaralo.*** Posmatrajući kosovske ekonomske pokazatelje važno je konstatovati: ***Eksploatacija lignita na Kosovu jedva da je ekonomski održiva zbog visokih troškova zaštite životne sredije (čađ, sumporna kiselina, ugljen dioksid) koja danas dostižu preko 30% vrednosti investicije. Pitanje zajednicke upotrebe ovog resursa moglo bi se rešiti postizanjem sporazuma, s tim da se Kosovu prizna uslovna nezavisnost.***

Dobijanje rude olova i cinka komercijalno je isplativo samo u rudnicima Ajvalija, Belo Brdo i Crnac, s tim što će se ovi resursi brzo iscrpsti, a i pitanje njihovog vlasništva nije rešeno. Poljoprivreda je na Kosovu primitivna i ne zadovoljava potrebe kosovskog stanovništva već se hrana uvozi. Ona zahteva ulaganje velikih sredstava, koje kosovski Albanci nemaju. Siromašna Srbija, takođe, ima potrebu za investicijama i ne može da nađe neku ekonomsku korist u povezivanju sa Kosovom. Na Kosovu je i najvisa stopa nezaposlenosti u Evropi, kosovska infrastruktura je jako zaostala i ne mogu se očekivati značajnije inostrane investicije u njen razvoj. Na Kosovu ne postoji profitabilna privreda i za njenu izgradnju neophodne su decenije. Demografski podaci Kosova predstavljaju najozbiljniji razlog za zabrinutost političra i gradjana Srbije.

U kosovskim opstinama, koje naseljavaju Albanci, ukupno seosko stanovništvo se udvostručilo od Drugog svetskog rata, a urbana populacija u gradovima se udesetostručila. U srpskim selima na Kosovu se broj meštana neprestano smanjuje, ali se i u selima centralne Srbije broj stanovnika dramatično smanjuje. Formiranje zajedničke države značilo bi neprestano prelivanje mladog albanskog stanovništva u južni i centralni deo Srbije koja bi brzo postala albanska teritorija. Novoformirana srpsko-albanska država ne bi bila produktivna u bilo kom pogledu. Staviše, takva država bi bila najnerazvijenija i u svemu najzaostaliya evropska država. Uporedna analiza nivoa razvijenosti delova bivše SFRJ, po osnovu bruto društvenog proizvoda po glavi stanovnika tokom devedesetih godina potvrđuje ovu konstataciju. Bruto društveni proizvod u Srbiji je četiri puta veći nego na Kosovu, a spajanjem on bi se bitno umanjio.

EKONOMSKE PREDNOSTI SRBIJE

Za više decenija kosovsko društvo neće moći da dostigne nivo sadašnjeg efektivnosti Srbije. Brzina porasta efektivnosti Kosova će zavisiti od odnosa sa Srbijom i zato je rešenje kosovskog konflikta, bez spajanja obe zajednice, u njihovom zajedničkom

interesu. Ako se konflikti nastave, obe zajednice će bitno usporiti svoj put ka institucijama EU i nastaviti da egzistiraju bez napredka, u mraku stagnacije, ili veoma sporog napredka. ***Ako bi obe zajednice ušle u EU tada bi za mnoge, manje pismene građane Kosova (a takva je većina stanovništva) bio ideal da se zaposle u Srbiji. U njoj su uslovi za život i rad daleko povoljniji, a mnogi Albanci znaju srpski jezik. Ova strateška prednost Srbije nedovoljno se koristi u pregovaračkom procesu, a ona je objektivna.***

U narednom periodu političari Srbije moraju da realizuju sve strukturne i zakonodavne promene, po zahtevima EU i izmene svoja ciljna usmerenja, ali i da sa Republikom Kosovo uspostave normalnu međudržavnu saradnju. Samo se tada mogu očekivati ubrzana povećanja efektivnosti Srbije i Kosova. ***Posmatrano sa aspekta interesa albanske strane za nju je od egzistencijalnog značaja šansa da u okviru EU slobodnije koristi ekonomske resurse Srbije. Preko Srbije vodi sva najvažnija energetska mreža, mreža povezujućih puteva, železničkih pruga i vazdušnog i rečnog saobraćaja prema Evropi. To je jedino ekonomski isplativi put za povezivanje Kosova sa državama EU. Srbija ima povoljniji geografski položaj u odnosu na Kosovo, ima razvijeniju infrastrukturu i bolje razvijenu privredu i poloprivredu. Srbija ima veće tržište, veće mogućnosti investiranja, zapošljavanja, poslovne kooperacije, trgovanja, obrazovanja, lečenja itd. Sve to pruža povoljniju perspektivu građanima Kosova.*** Ovakva pozicija Srbije pruža šanse za brži razvoj Kosova i zato bi albanske vlasti trebali da imaju u vidu ove činjenice. ***Ekonomsko, a ne političko povezivanje Kosova i Srbije preko slobodnog tržišta (slobodnije kretanje ljudi, roba, novca, usluga i informacija) stabiliziralo bi prilike u regionu, a što bi obema zajednicama donelo veće strane investicije koje su za njih preduslov razvoja.***

Uporedna analiza nivoa razvijenosti pojedinih delova Srbije meren preko BDP per capita u periodu 1980 -1990 godine pokazuje da je u centralnoj Srbiji bruto nacionalni dohodak (BDP) iznosio je 112,1 % u odnosu na republički prosek, u Vojvodini 144,1 %, a na Kosovu i Metohiji 28,3 %. Odnos je 3 do 5 prema 1, u korist Srbije. Ratne okolnosti donele su Kosovu još nepovoljniju poziciju. U zajedničkoj državi Vojvodina i centralna Srbija morala bi da bar delimično izdržavaju 2.000.000 siromašnih i proizvodno neproaktivnih građana Kosova, a takva prelivanja novca teško bi oštetila Srbiju i sve njene građane. Najvažnije države međunarodne zajednice prihvatile su činjenicu da je Kosovo nezavisna država, jer je to jedini efikasan način da se stabilizuje situacija u ovom regionu. Srbija nema potencijala niti kapaciteta da promeni nastalu situaciju, a težnja etničkih Albanaca ka sopstvenoj državi na Kosovu može se opisati kao fanatična. Ona je trajna i ne može se promeniti nekim političkim odlukama Srbije i ta se činjenica mora uvažavati.

NEMA KONSENZUSA O ZAJEDNIČKOJ DRŽAVI

Teško se može očekivati od dva susedna naroda sa tragičnom istorijom i navedenim karakteristikama da prihvate ideju o formiranju složene države putem konsenzusa, u kojoj bi princip različitosti bio poštovan, a jednaka prava bila obezbeđena za sve nene delove. ***Novoformirana zajednička država ne bi bila efektivna u bilo kom pogledu. Ona bi bila korisna samo za albanske građane, a oni tu istinu ne vide jer je mentalno odbijaju zato što su im sloboda i njihova država prioritetan ciljevi. Kada se zajednički život Srba i Albanaca posmatra sa istorijskog aspekta budućnost ovakve zajedničke državne zajednice nije svetla. Sukobi su bili njeno trajno obeležje i oni bi se u zajedničkoj državi nastavili.***

Brojni političari Srbije tvrde da se projektom: "Više od autonomije manje od nezavisnosti" može formirati harmonična, stabilna i napredna zajednica Srba i Albanaca. Albanski političari i albanski narod kategorički odbijaju ovako formulisanu zajedničku državu. Osvojeni nivo nezavisnosti u okviru formirane države "Kosovo Republika" ukida šanse da se zajednički život ostvari u obliku Kosovo je autonomija Srbije. Kada je država i nacija u pitanju, kod albanskog naroda ekonomski elementi gube na značaju pred zahtevima za nacionalnim oslobođenjem; zato nije moguće i ostvariti konsenzus zasnovan na racionalnoj argumentaciji koja je izložena.

ČETVRTI DEO STUDIJE

**PREDLOG
STRATEGIJE ZA
REŠENJE
KOSOVSKOG
PROBLEMA**

ANALIZA MOGUĆIH STRATEŠKIH PRAVACA SRBIJE

STRATEŠKI PRAVCI KOJIMA MOGU DA SE USMERE POLITIČARI SRBIJE

Bilo bi korisno da strategija vlade Srbije za Kosovo vodi računa o nalazima istraživanja u prvom i dugom delu studije kako bi se izbegle aktivnosti koje idu na štetu Srbije i srpske zajednice Kosova. ***Zaključak prvog i drugog dela studije glasi: Srbija je izgubila Kosovo jer ono defakto i dejure više ne pripada Srbiji. Činjenica da bi spajanjem Kosova i Srbije bila učinjena velika ekonomska šteta Srbiji; zato sva nastojanja na ovom planu tereba obustaviti.***

STRATEGIJA PONOVOG OTVARANJA PITANJA STATUSA KOSOVA

Po konceptu danas aktuelne strategije Vlade Srbije jasno se izražavaju nastojanja da se u okviru pregovora po pitanju lokalne samouprave srpskih zajednica Kosova prošire teme pregovora i na statusna pitanja, koristeći poseban položaj srpskih paralelnih institucija na severu Kosova. Ova strategija prividno otvara različite mogućnosti delovanja Vlade Srbije na Kosovu, s tim što je to velika zabluda. Srbiji je stavljeno do znanja da će svaki pokušaj da tokom pregovora otvori pitanje statusa Kosova biti osujećen prekidanjem pregovora. ***Ovakva strategija nosi mnoge rizike za državu Srbiju i srpsku zajednicu Kosova, a verovatnoća da se ona može uspešno ostvariti jednaka je nuli. Pokušaji uključenja Srbije u procese upravljanja Kosovom su štetni i zbog nepovoljnih političkih, ekonomskih i socijalnih implikacija koje bi donela ova mogućnost. Ovakvim usmerenjem nepotrebno se troši vreme i novac na štetne aktivnosti za Srbiju i srpsku zajednicu Kosova.***

Predhodne analize pokazuju da ne postoje realne mogućnosti formiranja strategije kojom se Kosovo vraća u sastav Srbije i ova se činjenica mora uvažavati. Srbija može da koristi spremnost Rusije i Kine da u SB UN stave veto na odluku o proglašenju Republike Kosovo kao članice UN. Ako bi Rusija i Kina predložile da se Kosovo vrati u sastav Srbije, tada bi SAD, Velika britanija i Francuska stavile veto. To su štetne aktivnosti jer se zadržava status quo, a on odlaže rešavanje brojnih problema Srbije i srpske zajednice Kosova. Ovakva politika stvara probleme Srbiji na njenom putu ka institucijama EU i zato je na njoj štetno istrajavati.

STRATEGIJA ZAJEDNICA SRPSKIH OPŠTINA U OKVIRU INSTITUCIJA KOSOVA

Strategija formiranja Zajednice srpskih opština u okviru institucija Republike Kosova ima za cilj stvaranje organizacije koja bi bila centar za zaštitu svih interesa Srba na Kosovu. Tokom pregovora srpska delegacija bi mogla da ishodi značajne benefite za ovu Zajednicu. Ona bi mogla da dobije poseban status u okviru Vlade Kosova, sa značajnim pravima u svim oblastima društvenog života srpskih zajednica, ali bez

atributa samostalnog entiteta, odnosno, ona ne bi imala zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast. ***Ova strategija bi bila podržana od strane UNMIK-a, SAD i država EU. Njenom realizacijom smanjio bi se nivo konfliktnosti i omogućio Srbiji brže putovanje ka institucijama EU.***

Ova strategija otvara široko polje za pregovaračke aktivnosti jer su problemske situacije koje pogadjaju srpsku zajednicu brojne i po značaju velike. ***Predlog rešenja Ahtisari + zahtevao bi za obradu različitih problema od strane eksperskih timova sa angažmanom obrazovanih stručnjaka različitih struka koji poznaju materiju koja je opredmet pregovaranja i problematiku Kosova.***

Ova strategija imala bi povoljne ekonomske implikacije, kako u trgovini sa Kosovom, tako i u uvećanim šansama za investiranje u Srbij; njenom realizacijom Srbija ne bi trajno ostala rizično područje, a to bi doprinelo njenom bržem razvoju kroz smanjenje kamatnih stopa na inostrane kredite. ***Zajednica srpskih opština kontrolisala bi trošenje novca koji ulaže Srbija u Kosovo, a što danas ne čini i to je veliki problem. Opravdane su pretpostavke da se značajna količina novca neregularno i nekontrolisano odliva u privatne ruke, preko koruptivnih aktivnosti posrednika, izvođača građevinskih i drugih radova, ali se tim novcem i plaća veliki broj fiktivno zaposlenih ljudi u nepostojećim institucijama na Kosovu.***

Strategiju za Kosovo treba vezati isključivo za probleme lokalnih zajednica sa srpskim stanovništvom i zajednica sa mešovitim stanovništvom gde Srbi čine većinu. Ona mora da ujedini sve srpske potencijale, da minimizira postojeće slabosti i pretnje preko rada eksperskih timova po svim navedenim pitanjima. U realizaciji strategije učestvovali bi isključivo Srbi sa Kosova i pridodati eksperti iz Srbije, bez angažmana srpskih vlasti. Rad eksperskih grupa mogao bi da se naizmenično održava u Beogradu i Prištini što bi doprinelo efektivnosti njihovog rada. Kontrolu realizacije dogovorene „Sporazumom“ vršile bi službe Euleksa i o rezultatima dogovorenih obaveza Albanske strane raspravljalo bi se u Briselu.

STRATEGIJA ZAJEDNICE SRPSKIH OPŠTINA VEZANIH ZA SRBIJU

Strategija formiranja Zajednice srpskih opština koja bi bila vezana za Srbiju, s tim što ona dobila status autonomije, sa pravima da koristi zakone Srbije i da ima atribut samostalnog entiteta sa zakonodavnom, izvršnom i sudskom vlašću, nije prihvatljiva za albansku stranu. ***Ova strategija predviđa podelu Kosova i nju odbacuju privremene institucije Kosova, UNMIK-a, SAD i sve države EU. Ona bi podigla nivo konfliktnosti i onemogućila Srbiji put ka institucijama EU.*** Primenom ove strategije smanjile bi se šanse za investiranje u Srbiju jer bi tada Srbija postala jako rizično područje, a to bi donelo znatnog uvećanja kamata na inostrane kredite i drastično

kočilo razvoj Srbije. Ova strategija vodi ubrzanom iseljavanju Srba sa Kosova. Nju danas forsira Vlada Srbije na štetu sopstvene države i srpskog naroda Kosova.

STRATEGIJA PODELE KOSOVA

Ova strategija podrazumeva da Kosovo dobija oblik složene države sa dva entiteta i to: "Albanska zajednica Kosova" i "Srpska zajednica Kosova". Oba entiteta imala bi zakonodavnu, sudsku i izvršnu vlast. ***Ova strategija ne bi bila podržana od strane privremenih institucija Kosova, UNMIK-a, SAD i država EU. Njena primena bila bi visoko konfliktna i predstavljala bi stalni izvor sukoba na Balkanu. Za primenu ove strategije zalažu se brojni intelektualci Srbije, ali i mnogi političari, ali je njena realizacija nemoguća zbog postojećih ograničenja koja su u predhodnim analizama izloženi. Insistiranje na ovoj strategiji onemogućilo bi Srbiji prijem u institucije EU.***

Strategija sa kojom Srbija nastoji da se uključi u rešavanje statusnih pitanja odlaže rešavanje brojnih problema koji pogadjaju život svih građana Kosova, a posebno srpske lokalne zajednice i ona je štetna po državu Srbiju, Brojni intelektualci i političari koji i dalje traže mogućnost uključenja Srbije u procese kojima se rešava statusno pitanje Kosova ne vode računa o realnom stanju, a ono isključuje ovakvu mogućnost. Opasno je što oni ne vode računa o ceni koju plaća narod Srbije za ovakva nastojanja.

MODEL KOJI POKAZUJE OBLAST MOGUĆEG SPORAZUMEVANJA

OBLASTI U KOJOJ JE MOGUĆE DOGOVARANJE

Za definisanje oblasti u kojoj je moguće realizovati proces pregovaranja u studiji je izrađeni grafički model koji pokazuje oblast u kojoj je moguće ostvariti proces dogovaranja involviranih strana i oblasti u kojima to nije moguće. Naredni grafički prikaz modela pokazuje procese preko kojih je nastalo realno stanje u odnosima Srbije i Kosova (formirana Republika Kosovo) u periodu 1990-2008 godine. Siva strelica pokazuje inicijalni potez srpsih političar koji je doveo do masovno razvijenog konflikta na Kosovu. Donošenjem Ustava Srbije 1990. godine pokrajina Kosovo je izgubila sve atribute političkog i ekonomskog subjekta koje imala po Ustavu Srbije iz 1974 godine. Ovakvo neravnotežno političko rešenje nije mogla da prihvati albanska zajednica Kosova i sukob je počeo naglo da se razvija. To nije bio proizvod sporazuma već grubo nametanje neprihvatljivog rešenja albanskoj zajednici Kosova

Zelene strelice pokazuju razvoj konflikta bez ratnih dejstava. Crne strelice označavaju problemske situacije koje su se rešavale ratom (napad vojske, pravojske i milicije Srbije na albansku zajednicu Kosova i napad avijacije NATO alijanse na vojne i privredne ciljeve Srbije).

GRAFIČKI PRIKAZ MODELA ZA DEFINISANJE OBLASTI MOGUĆEG SPORAZUMEVANJA

D - STAV PRIŠTINE.
Srbija ne priznaie Republiku Kosovo a Albanci sprečavaju formiranje Saveza srpskih opština i drže apsolutnu vlast nad Kosovom

C - RAVNOTEŽNO REŠENJE
Ahtisari +, oročeno na 15 godina. Srbija uslovno priznaie Republiku Kosovo. Albanci su u obavezi da pomažu izgadnji Sveza srpskih opština

B - STAV BEOGRADA
Srbia ne priznaie Republiku Kosovo, a traži da se formira Savez srpskih opština sa maksimalnim pravima. a što Albanci spečavaju

Vrednost sporazuma za albansku stranu

Ostvareni interesi srpske strane u ovoj oblasti nije moguće sporazumevanje

Skok Prištine ka ravnotežnom stanju

Skok Beograda ka ravnotežnom stanju

Oblast mogućeg sporazumevanja

Realno stanje Republika Kosovo

Ostvaren Interes Albanske strane u ovoj oblasti nije moguće dogovaranje

5 Kumanovski Sporazum, Rezolucija 1244. SB UN, početak delovnja UNMIK-a i KFORA.

Početak brutalnih vojnih dejstava Srbije

4 Početak Bombardovanja Srbije od NATO aviacije

Mirotvoračko ponašanje Albanaca

Promena Ustava Srbije 1990. god. Albancima Ukinuta sva politička i ekonomska prava

1 Polazna pozicija delimično ravnotežno stanje, važi Ustav Srbije iz 1974. god.

2

Vrednost sporazuma za srpsku stranu

Na modelu je označena tačka A koja pokazuje realno stanje, sa formiranom Republikom Kosovo. To je polazna pozicija sa koje započinju pregovori. Model prikazuje oblast u kojoj je moguće postići dogovor (žuta površina), ali i oblasti gde dogovor nije moguć (crveno i plavo obojena površina). Iz grafičkog prikaza se vidi da je crvena površina neuporedivo veća od plave površine i da albanska strana ima veliku prednost.

Podaci za definisanje ovog modela dobijeni su iz izvršenih analiza 25 problemskih situacija i SWOT analize koja je pokazala da se aktuelno stanje (realnost, tačka A) nikako ne može menjati u korist Srbije i pomerati u oblasti crvenog polja, jer su njene snage male, a slabosti velike, a strela vremena ne dopušta promenu smera događanja; što je nerazumnom politikom izgubljeno, posebno što je u ratu izgubljeno, trajno je izgubljeno. Srbija nema jasno definisanu pomoć Rusije i Kine, koje bi izrazile spremnost da vojnom silom menjaju nastalu realnost kroz Treći svetski rat zbog Kosova. One to ne mogu da učine ni u okviru SB UN, jer će SAD i druge zapadne države vetom osujetiti takve zahteve. **Šanse da se nastala realnost izmeni unutrašnjim i potencijalima Srbije u oblasti crvenog polja jednake su nuli. U tom polju ostvaren je interes albanske strane u procesu od 1990-2008 godine i njegovi rezultati su neizmenjivi jer ih podržavaju vojni potencijali NATO-a, dokumenta i institucije UN-a, kao i 108 država sveta.**

Zašto je sve to tako nepovoljno po Srbiju objašnjeno je kroz analizu 25 problemskih situacija kroz koje je u zadnje dve decenije prolazila Srbija, isključivo neadaptivnom politikom srpskih vlasti. Oblast mogućeg sporazumevanja (žuta boja) definisana je sa jednom horizontalnom linijom, jednom vertikalnom linijom i jednom krivom. Horizontalna linija pokazuje dokle dosežu ostvareni interesi albanske strane. Za rešenja koja se nalaze ispod ove linije (crvena boja) ona nije zainteresovana jer je sve u ovoj oblasti ona već osvojila. Vertikalna linija označava granicu interesa Srpske strane. Sva rešenja koje bi eventualno nudila albanska strana, a koja se nalaze u oblasti levo od ove linije (plava boja) za nju su neprihvatljiva, jer su u toj oblasti njeni interesi već obezbeđeni. Granična kriva zatvara oblast do koje se mogu kretati ravnotežna rešenja, a funkcija je parametarskih osobenosti obe zajednice. Izvan ove oblasti nije moguće da se nade razrešenje spora.

Pregovaranje ima smisla samo za solucije koje se nalaze u oblasti koja je označena žutom bojom. Rešenja blizu horizontalne i vertikalne linije nisu ravnotežna jer zadržavaju rezidualnu konfliktnost koja će se brzo ispoljiti, a to donosi obema stranama trajnu štetu i moguću regres. **Sva rešenja koja se nalaze ispod, desno i levo od centralnog kruga (tačke A) nemaju smisla jer su gubitnička za obe strane. To su zone nemogućeg sporazumevanja i one vode nastavku konflikta (to je put**

regresa i mogućih katastrofa). Ni jedna pregovaračka strana ne bi smela da krene na taj opasan put, jer danas poseduje više od toga.

Zbog unutrašnjih problema političarima Srbije je teško da priznaju Republiku Kosovo, jer bi se takav potez srpskih vlasti protumačio kao „izdaja“ najvažnijih interesa Srbije. To je problem koji mora da savlada aktuelna vlast, uz pomoć političara svih ranijih vlasti. Svi oni decenijama su zavaravale srpski narod lažno tvrdeći da je Kosovo Srbija i pored učinjenih pogrešnih političkih poteza srpskih vlasti koje su usmeravale konflikt. Ratne igre iste su kao šahovska igra. Igrač koji je izgubio kraljicu, oba topa i oba lovca, a ostao sa dva konja i jednim pionom ne može očekivat i da ostvari pobeđu.

Izloženi model omogućava srpskim političarima da narodu prikažu nastalu istinu u višedecenijskom neuspelom rešavanju kosovskog problema, krivicom srpskih vlasti. Kada su u pitanju učinjena zlodela srpske strane na Kosovu studija pokazuje da ona nisu mala. Zato amnezija srpskih političara, ali i srpskog naroda, mora da prestane i da se građani Srbije suoče sa istinom o svom učešću u ratu za Kosovo i sa zlodelima koje su njihovi vojnici činili, a koje je video i osudio čitav svet, ali i sa negativnim posledicama koje su nastale po Srbiju i zbog ovakvih aktivnosti njihovih vlasti: to je, pre svega gubitak Kosova. Samo se tada može pričati racionnom rešavanju preostalih problema vezanih za kosovski konflikt.

NEOPHODNO JE JASNO VIDENJE DOBITAKA I GUBITAKA

Svako pregovaranje mora da donese jasno vidjenje dobitaka i gubitaka za različite solucije u odnosu na početnu poziciju (realno stanje), ali i situaciju kada se pregovori odlažu. Ovim se postupkom odmeravaju mogući dobitci u procesu pregovaranja prihvatajući realnost kao stratnu poziciju. **U velikoj je prednosti strana u sporu koja ima povoljniju početnu poziciju, a to je očigledno albanska strana.** Ako se pregovori odlože, tada ona nije na velikom gubitku (zadržava svoj povoljniji početni položaj - velika crvena površina), a gubi srpska strana koja je imala za cilj da pregovorima unapredi svoj položaj (da poveća plavu površinu). U konkretnom slučaju zainteresovane su obe strane, s tim što je interes Srbije da se ostvari pravno obavezujući sporazum o normalizaciji odnosa Beograda i Prištine na kome insistiraju predstavnici EU, daleko veći.

Bitno je da srpska i albanska strana imaju uvid u svoju početnu poziciju (ona je prikazana na mogelu obojenim površinama) i da odmere koliko joj ona u perspektivi znači. Tada svaka strana može da upoređuje šta joj donosi proces pregovaranja, u odnosu na ono što već poseduje bez pregovaranja (albanska strana poseduje republiku Kosovo nepriznatu od SB UN-a, a srpska strana ne poseduje Zajednicu srpskih opština, Srbi na Kosovu postaju sve ugroženiji i Srbiji pretil odbijanje prijema u institucije EU). Strana koja nema jasno vidjenje

svoje polazne pozicije ide u pregovore na slepo i može joj se dogoditi da zbog toga katastrofalno strada: to je redovno bio slučaj sa srpskom stranom.

Početu poziciju treba proučiti sa svih aspekata pre svega političkog vezano za zahteve EU da involvirane strane formiraju pravno obavezujući sporazum o normalizaciji odnosa Beograda i Prištine, ali i sa aspekta strateškog, teritorijalnog, ekonomskog, sirovinskog, infrastrukturnog, finansijskog, socijalnog, kulturološkog, demografskog i drugih važnih činioca. Posebno je važno proučiti da li postoji mogućnost promene polazne pozicije Srbije pod uticajem okruženja.

Izvršena analiza polaznih pozicija srpske i albanske strane u studiji pokazuje da se startna pozicija (tačka A) nikako ne može menjati, kao i menjati crveno i plavo polje. Sve što je ostvareno u tački A štiti SB UN, NATO alijansa, sud u Hagu, 128 država sveta koji priznaju Republiku Kosovo i organizovna vlast Republike Kosovo, a posebno bar milion Albanaca spremnih da svojim životima brane ostvarenu nezavisnost.

Pre početka pregovora predstavnici srpskih vlasti moraju da srpskom narodu jasno stave do znanja da je za državu Srbiju Kosovo trajno izgubljeno i da je shodno tome preambula u ustavu Srbije postala fikcija koja nema veze sa realnošću. Ona ne dopušta realizaciju sporazumevanja Beograda i Prištine o normalizaciji odnosa, a time ometa razvoj Srbije. To nikako ne znači da Srbija mora da prizna nezavisnost Kosova, bez obira što ona faktički postoji. Priznavanje nezavisnosti Kosova važno je za novonastalu Republiku Kosovo kako bi mogla da dobije svoju stolicu u organizaciji UN, sa svim pripadajućim beneficijama koje ovaj položaj donosi, ali i da sa Srbijom ostvari normalne dobrosusedske odnose koje im omogućavaju ulazak u EU.

Pre ulaska u pregovore neophodno je da srpska strana utvrditi koji su joj interesi najvažniji i koje su joj alternative na raspolaganju da ove interese i ostvari. ***Između analiziranih solucija neophodno je izdvojiti najbolju alternativu koja obezbeđuje prijem Srbije u institucije EU i Zajednici srpskih opština obezbedi optimalne uslove rada. Oblast u kojoj se nalaze najbolje alternative za srpsku stranu prikazana je na modelu tačkom C, s tim što ona nudi najbolje alternative i za albansku stranu.*** U stručnoj literaturi ova oblast sa najpovoljnijim alternativama nosi naziv, BATNA (Best Alternative To a Negotiated Agreement). Batna je mera ravnoteže između oponenta koja je zasnovana na resursima koje trenutno kontrolišu strane u konfliktu i koji mogu da budu upotrebljeni u pregovorima radi ostvarenja svojih ciljeva. ***Srbija ima slabiju Batna, ali ona može da bude pojačana ako se u pregovore uključi mogućnost da Srbija izvrši uslovno priznavanje nezavisnosti Kosova, vezano za benefite koje će kao kompenzaciju dobiti Zajednica srpskih opština na Kosovu.*** Na taj način bitno se poboljšava položaj Srbije u predstojećim pregovorima

kod formiranja pravno obavezujućih sporazuma o normalizaciji odnosa Beograda i Prištine, a po nalogu EU. **Ona zahteva da pre priključenja Srbije EU mora biti dogovoren pravno obavezujući sporazum o normalizaciji odnosa Beograda i Prištine.** Srbiji je u više navrata stavjeno do znanja da EU neće prihvatiti novu članicu koja nije rešila bilateralne probleme (to je „lekcija naučena iz prošlosti“). EU odbija da kod prijema novih članica u Evropsku Uniju unese ovakve nerešene probleme. Ako Beograd želi da se priključi EU, treba da reši sve bilateralne i granične probleme. Zato je neophodno da Srbija uveća svoju Batna uvodeći mogućnost priznavanja uslovne nezavisnosti Republike Kosova.

Batna pokazuje srpskoj i albanskoj strani sadašnje stanje za koje nije potrebno pregovaranje (crvene i plave površine), ali ona pokazuje i oblast mogućeg dogovaranja (žuta površina) i mogućnosti koje se u njoj javljaju, ali su funkcija realno raspoložive batna. Prihvatanje ove oblasti kao predmeta pregovora i uvođenje mogućnosti uslovnog priznavanja Republike Kosova bitno se povećavaju šanse za njihov uspeh. Sve što bilo koja strana nameće izvan ove zone prekida pregovore, s tim što je očigledno da nametanje tema izvan ove zone može da izvrši samo srpska strana.

Koje interese danas brani srpska strana

U zoni označenoj žutom površinom srpska strana može braniti samo interesi Zajednice srpskih opština na Kosovu i ništa drugo. **To je oblast dogovaranja, odnosno trgovanja kako bi se dobile uvećane beneficije Zajednici srpskih opština, za uslovnu nezavisnost.** U Briselu gde srpski političari nastoje da optimiziraju interesi Srpske zajednice Kosova, ne nudeći albanskoj strani neku, za nju važnu kompenzaciju vezanu za uslovno priznavanje nezavisnosti Republike Kosova.

Ova politika označena je tačkom B na modelu. Iz grafičkog modela se vidi da je to neravnotežno rešenje na koje ne pristaje albanska strana. Ona će u praksi nastojati da izvrši ometanje svih elemenata kojima se štite interesi Srba na Kosovu kroz Zajednicu Srpskih opština. Uporna nastojanja političara Srbije usmerena ka ovom cilju ostaju bez pravog efekta i ona ne mogu da posluže za formiranje pravno obavezujućeg sporazuma o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Činjenica da je odnos Srba i Albanaca na Kosovu 6% prema 94% jasno govori kako je nemoguće bez voljnog učešća Albanaca obezbediti sigurnost i prosperitetan život Srba na Kosovu. To voljno učešće Albanaca mora da se „plati“ uslovnim priznavanjem nezavisnosti Republike Kosova.

U oblast ograničeno žutom bojom ne može se raspravljati statusno pitanje Kosova kao mogući cilj Srbije, jer je to pitanje rešeno u korist albanske strane kroz polaznu pregovaračku poziciju (crvena boja). Ovom se činjenicom odklanjaju

mnoga pitanja vezana za usaglašavanje stavova srpskih političara i verskih poslenika o sudbini Kosova jer je za ovim aktivnostima prestala potreba. Nastojanje srpskih političara da optimiziraju interese Zajednice srpskih opština, bez davanja kompenzacija albanskoj strani po pitanju uslovne nezavisnosti predstavlja pogrešnu neravnotežnu politiku. Ako srpska politika bude istrajavala u ovom smeru ona će doneti veliku štetu Srbiji i srpskoj zajednici Kosova.

Koje interese danas brani albanska strana

U uslovima neprizivanja nezavisnosti Kosova od strane Srbije albanska strana nastoji da maksimalno devalvira interese Zajednice srpskih opština na Kosova, pretvarajući je u nevladinu organizaciju, bez ikakvih prava (tačka D na modelu). To je neravnotežno stanje i sa ovakom politikom albanska strana ne može da ostvari svoj osnovni cilj obezbeđenje stolice u UN-u, ali i da formira pravno obavezujući sporazum o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine. Ovakom neravnotežnom politikom teško je kažnjena i srpska strana nemogućnošću prijema u institucije EU, a posebno Srbi u izolovanim enklavama.

Neophodan je kvalitativni skok Beograda i Prištine

Trajno čuvanje neravnotežnog stusa qvo, ide na veliku štetu obe zajednice jer se preko njega ne mogu da ostvare vitalni interesi obe zajednice i nije moguće formirati pravno obvezujući sporazum o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine,stim što su opasnosti za Srbiju i srpsku zajednicu Kosova daleko veće. ***Za pozitivnu realizaciju ovoga zadatka neophodan je skok obe zajednice (plave strelice) u novi kvalitet pregovaranja. On se može ostvariti promenom ciljnih usmerenja obeju strana kako bi zajedno izgradili ravnotežno rešenje koje zadovoljava njihove interese (tačka C na modelu). Srpska strana bi morala da ukine preambulu u Ustavu Srbije i ponudi albanskoj strani priznavanje uslovne nezavisnost Republike Kosovo. Kao kompenzaciju za ovo priznanje Albanska zajednica (Republika Kosovo) morala bi da prihvati osiguranje brojnih prava Zajednici srpskih opština na Kosovu i angažman da se ta prava i realizuju u praksi.*** To bi se regulisalo preko pravno obavezujućeg sporazuma o normalizaciji odnosa između Beograda i Prištine, čije izvršenje kontroliše međunarodna zajednica preko institucija UN-a i institucija EU (poglavlje 35). Proces dogovaranja trebalo bi u većoj meri vezivati za ekspertske timove, a u manjoj meri za političke funkcionere.

RAVNOTEŽNO REŠENJE

U žutom polju ravnoteža se postiže ako albanska strana dobija uslovno priznanje suverenosti Republike Kosovo od strane Republike Srbije, a srpska strana dobija ustupke po pitanju brojnih ovlašćenja za Zajednicu srpskih opština (vezane za sudstvo,

policiju, školstvo, zdravstvo, verske objekte, vlasništvo nad imovinom u zonama srpskih opština itd.). **Osnova za formiranje ravnotežnog rešenja je predlog Martija Ahtisarija kojim se zahteva da Srbija prizna "Uslovnu nezavisnost Kosova"oročenu na 15 godina, uz dopune koje predlaže srpska strana. Ova pozicija označena je na šemi tačkom C i detaljno je obrađena u studiji.**

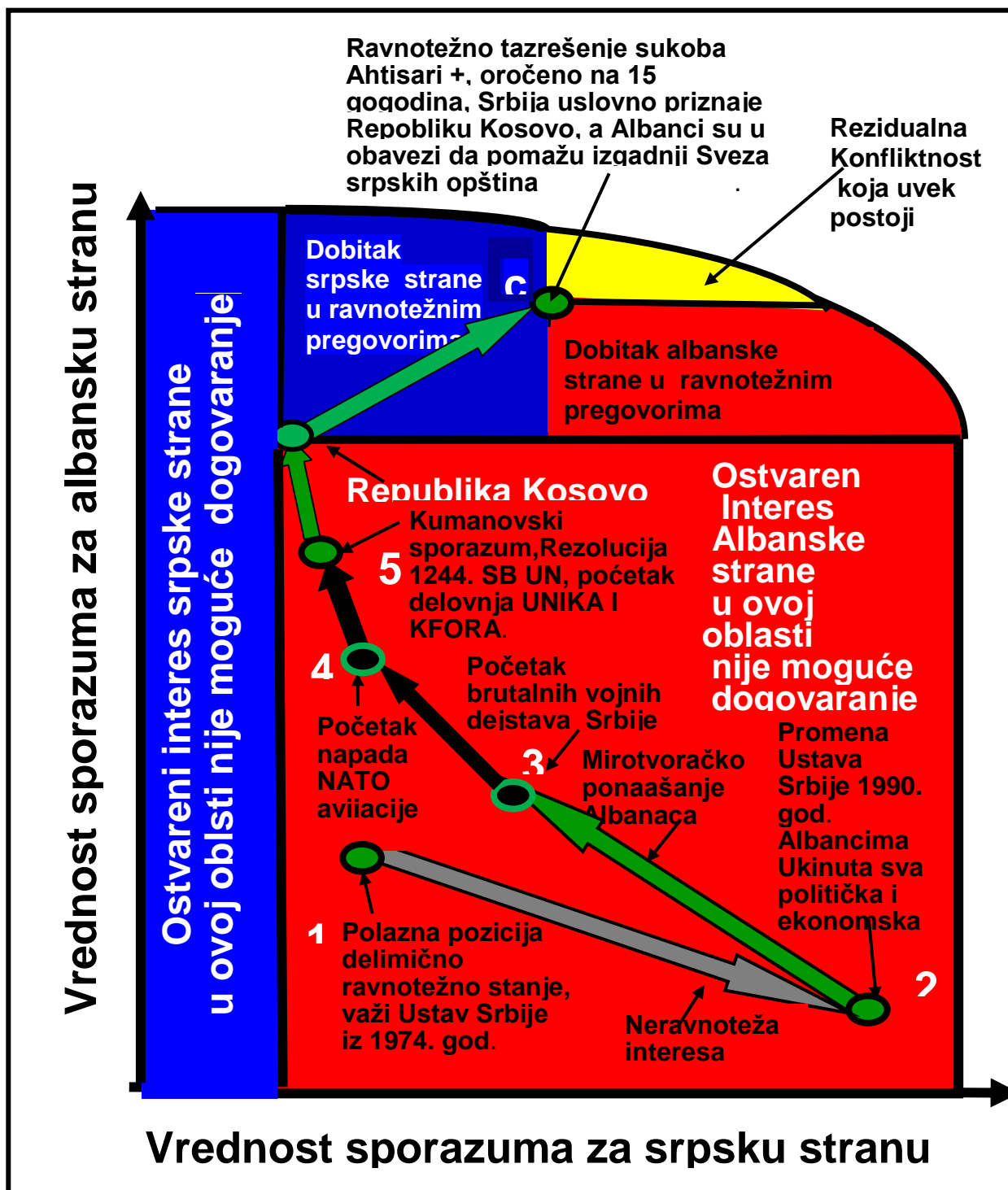
REZULTAT SPORAZUMEVANJA

Prikaz nastale situacije nakon usvajanja ravnotežnog rešenja dat je na sledećem grafičkom prikazu. Zuta oblast (oblast sporazumevanja) podeljena je ravnotežno na tri oblasti označene kao površine obojene crvenom, plavom i žutom bojom. Crvena oblast pripada albanskoj strani, a plava oblast srpskoj strani. Mala žuta oblast pokazuje da uvek postoji neka rezidualna konfliktnost koju će rešavati buduće generacije. **Grafički prikaz ništa ne govori o sadržaju ostvarenog sporazuma, odnosno, pregovorima se utvrđuju detalji koji pokazuju šta je sporazumom dobila srpska strana, a šta je dobila albanska strana. U studiji su dati detalji predloga sporazuma zasnovanog na planu Mari Ahtisarija uz određene dopune.** Grafički prikaz pokazuje da je ostvarena ravnoteža interesa koja ostvara mnoge nove mogućnosti buduće saradnje i međunarodnog prihvatanja obeju zajednica.

Autor je predložio da ravnotežno rešenje sadrži rok od 15 godina trajanja uslovne nezavisnosti . On je neophodan radi uhodavanja brojnih promena koje treba realizovati u praksi Kosova. Promene će postupno donositi ekspertske timovi koji treba u miru da proučavaju sve realne probleme koje nalaže praksa, i da za njih analiziraju brojna varijantna rešenja, kako bi se ravnotežno zadovoljili interesi srpske i albanske strane. **Priznavanje uslovne nezavisnosti Republike Kosovo stupa na snagu datumom podpisivanja pravno obavezujućeg sporazuma Beograda i Prištine o normalizaciji odnosa.** Ponudjene ideje soft sistemskog prilaza omogućavaju svim vlastima da celishodno odlučuju u svakom delu igračkog procesa koji ih čeka u budućnosti i da zajednički pronalaze najbolja rešenja u procesu pregovaranja sa EU.

Korišćenjem sistemskih ideja otvaraju se nove mogućnosti da se u svakom narednom koraku povlače sve uspešniji potezi koji će Srbiji i albanskoj zajednici Kosova donositi sve bolju perspektivu. Ove aktivnosti treba realizovati u okviru postojećih institucija Kosova, uz medijaciju službi EU. Ekspertske ekipe mogu da se sastaju u Beogradu i Prištini i da zajedno rade u svojim oblastima, mimo aktivnog delovanja političara obeju zajednica. Na Kosovu će biti kako mora biti, jer ovu istinu pokazuje kosovska realnost. Stvarni život će goniti političare Srbije da nalaze izlaze iz ove slepe ulice koja nigde ne vodi, a u nju su oni ušli svojom krivicom. **Zato je neophodno što hitnije sagledavanje istine u vezi Kosova kako bi se sprečilo dalje propadanje Srbije.**

GRAFIČKI PRIKAZ MODELA ZA DEFINISANJE OBLASTI OSTVARENOG INTERESA STRANA U SUKOBU NAKON RAVNOTEŽNOG SPORAZUMEVANJA

U konfliktnim situacijama, kada je jedna strana na gubitku svojom krivicom, nju istina uvek boli; to je prirodno osećanje koje se ne može izbeći; zato je korisno istinu o Kosovu što pre spoznati (popeti se na Mont Everest) kako bi se bol neminovnog gubitka nečega što se voli (a Kosovo se voli zbog srpske istorije), što brže i što lakše podnela.

Opasnosti koje ugrožavaju realizaciju Sporazuma

Najveća opasnost pri realizaciji ovog Sporazuma dolazi od kriminogenih grupa (na srpskoj i albanskoj strani) koje su dobro organizovane po mafijaškim zakonima i kojima za njihove vanzakonske „poslovne aktivnosti“ (koruptivne radnje) ne odgovaraju bilo kakve promene. Posebna opasnost vezuje se za mogućnost njihovog povezivanja sa političarima koji se nalaze u vrhovima vlasti. Tada je realizacija dogovora ugrožena. vezano za prava srpske Zajednice.

Svojim populističkim manipulacijama, ove mafijaške grupe, sebe prikazuju se kao glavne braniocce nacionalnih svetinja i svih drugih nacionalnih interesa (srpskih i albanskih). Kako oni drže sva javna glasila, pogodnim manipulacijama mogu usmeriti narod Kosova da im poveruje i omogući da se oni ugrade u strukture vlasti. To je najgora situacija jer u ovom slučaju dogovorene promene biće sprečene na lokalnom nivou gde su i namenjene. Jezgro ovih mafijaških struktura nalazi se u Severnoj i Južnoj Mitrovici o od suštinskog je značaja kakve će mere preduzeti srpske i albanske vlasti da ih likvidiraju.

PREDLOG MARTIJA AHTISARIJA KOJI SE NUDI KAO OSNOVA ZA SPORAZUMEVANJE.

Ovaj predlog odbila je srpska delegacija, na veliku štetu Srbije, s tim što se ova odluka tokom narednih pregovora može promeniti. U ovoj oblasti moguća su i brojna druga ravnotežna rešenja, ako se ispune sledeći uslovi: Ako uz pomoć medijatorskog učešća međunarodne zajednice albanska strana dobija ustupke po pitanju statusa Kosova, tada je neophodno da srpska strana dobije značajne ustupke po pitanju posebnih prava Zajednice srpskih opština na Kosovu. Uravnoteženje interesa ostvaruje se kroz pregovore Beograda i Prištine, korak po korak, uz ekspertsku analizu različitih varijantnih rešenja i uz medijaciju institucija UN, ili EU. Da bi bila ravnotežna sva predložena rešenja moraju da se nalaze u oblasti talčke C.

Kada se ostvari bazni Sporazum, tada je neophodno strategijom predvideti aktivnosti kojima bi se motivisali mladih Srbi i Albanci Kosova, da se medjusobno druže, da zajedno uče, da civilizacijski napredjuju, da slobodno putuju u Srbiju, i Srbi na Kosovo, da zajednički stvaraju bolju budućnost. Neophodno je strategijom predvideti aktivnosti

na otvaranju Kosova za strana ulaganja uključivo i srpska, a posebno, na stvaranju uslova za kohabitaciju svih žitelja Kosova i Srbije u svim oblastima života.

VAŽNOST TIMSKOG RADA EKSPERATA

Za regulaciju navedenih problema neophodan je timski rad eksperata sa obe strane jer se donošenje važnih odluka za Srbiju i srpski narod Kosova, ali i za Republiku Kosovo ne može ostvariti samo političkim odlukama vlasti. ***Za vreme trajanja protektorata nad Kosovom vlada Srbije je koristila samo funkcionere iz svojih redova za donošenje važnih političkih odluka. Oni su pokazali veliku nesposobnost da sagledaju sve probleme i da adekvatno rešavaju realne egzistencijalne probleme Srba na Kosovu.*** Srpske vlasti nisu formirale informacioni sistem preko koga bi mogle da sagledaju i redovno prate sve probleme srpskih zajednica Kosova i preko tih saznanja da organizuju odgovarajuću pomoć. Srbija je godišnje izdvajala oko 400-500 miliona \$ za Kosovo, a o utrošku toga novca i ostvarenim efektima nema nikakve evidencije. Zloupotreba državnih para su obeležja svih kosovskih organizacija, ali su u stvaranju te anarhije aktivno učestvovala sve srpske vlasti.

POVOLJNO REŠENJE ZA SRPSKU I ALBANSKU STRANU

Povoljno, a ravnotežno rešenje, za srpsku i albansku stranu može se ostvariti ako albanska strana prihvati da Zajednici srpskih opština Kosova da značajna posebna prava u pogledu organizovanja sudstva, policije, školstva, zdravstva i upravljanja javnom imovinom na teritoriji gde su Srbi u većini, kao da im osigura zaštitu verskih i kulturnih spomenika Srbije. (tačka C). Ova prva navedena su u narednom poglavlju.

U ovom slučaju neophodno je da Srbija prizna uslovnu nezavisnost Republike Kosovo za period od 15 godina. Rešenje po kome Srbija prihvata realnost da je Republika Kosovo, u velikoj meri međunarodno priznata država (108 država priznalo je Republiku Kosovo), bez formalnog priznavanja Kosova na nivou UN, s tim što se ovom idejom predlaže da Srbija dobije značajnije ustupke za Zajednicu srpskih opština, a da za uzvrat prizna uslovnu nezavisnost Kosova tako da Rusija ne stavi veto na ovu odluku..

Model pokazuje kako je moguće generirati validne perspektive koje čekaju Srbiju i srpsku zajednicu Kosova i albansku stranu u procesu pregovaranja. Korišćenjem soft sistemskih ideja moguće je unaprediti proces pregovaranja, obezbediti sigurniju i uspešniju egzistenciju Srba na Kosovu i povećati efektivnost Srbije, ali i efektivnost albanske zajednice Kosova (Republike Kosovo).

Ponudjene ideje soft sistemskog prilaza omogućavaju svim vlastima da celishodno odlučuju u svakom delu igračkog procesa koji ih čeka u budućnosti i da zajednički pronalaze najbolja rešenja u procesu pregovaranja sa EU.

Korišćenjem sistemskih ideja otvaraju se nove mogućnosti da se u svakom narednom koraku povlače sve uspješniji potezi koji će Srbiji i albanskoj zajednici Kosova donositi sve bolju perspektivu. Ove aktivnosti treba realizovati u okviru postojećih institucija Kosova, uz medijaciju službi EU. Ekspertske ekipe mogu da se sastaju u Beogradu i Prištini i da zajedno rade u svojim oblastima, mimo aktivnog delovanja političara obeju zajednica

Podatke studijskog istraživanja treba koristiti kod izbora strategije Srbije za Kosovo. Svako insistiranje na strateškoj ideji kojom se definiše koncept „Kosovo i Metohija su autonomija Srbije“ nema racionalnu podlogu jer negira sve zaključke studijskog istraživanja. ***Ono je zasnovano na emocionalnim preferencijama srpskih političara i građana, koje se može uvažavati, ali je tada nužno konstatovati i veliku cenu koju će platiti Srbija, i srpska zajednica Kosova, odnosno, njihove mlade generacije jer je tada njihova budućnost sumorna.***

RAVNOTEŽNO REŠENJE KORISNO ZA OBE INVOLVIRANE STRANE

Na osnovu modelske analize jedino preostalo kvalitetno moguće rešenje, koga treba da forsiraju srpske vlasti, a na koga bi sigurno pristale institucije UN-a, EU, NATO alijanse i institucije albanske strane, je proširenje Ahtisarijevog predloga o nadgledanoj nezavisnosti (Ahtisari +, tačka na modelu C) tako da on u novoj verziji glasi; **Republici Kosova se dodeljuje uslovna i nadgledana nezavisnost, vremenski oročena na 15 godina, s tim što potpisom sporazuma stupa na snagu u priznavanje nezavisnosti republike Kosova. Ovaj sporazum predviđa da se priznavanje nezavisnosti Republike Kosova može prekinuti ukoliko se ne ispunjavaju svi elementi Sporazuma.** Kod definisanja elemenata uslovnosti osnova bi trebalo da bude Ahtisarijev plan, uz dopune koje bi trebalo da definišu eksperti EU, u saradnji sa ekspertima Srbije, i ekspertima Kosova.

O postignutom dogovoru trebalo bi formirati **Praavno obavezujući sporazum o normalizaciji odnosa Srbije i Albanske zajednice Kosova, koga bi trebalo da verifiraju EU i SB UN.** Elementi posebnog benefita odnose se na Srpsku zajednicu Kosova, srpske istorijske i verske spomenike, imovinska prava srpskih građana i srpskih firmi, kao i odnose srpske zajednice Kosova sa Srbijom. ***To bi bio predmet međunarodnog nadgledanja u kome bi učestvovala i Srbija (poglavlje 35). U praktičnoj realizaciji elemenata Sporazuma učestvovala bi samo albanska strana i ona bi bila odgovorna za eventualni neuspeh dogovorenih obaveza. Tada bi usledio zahtev Srbije za prekid priznavanja nezavisnosti Republike Kosovo u institucijama UN preko veta Rusije. Ovaj Sporazum bi omogućio srpskoj i albanskoj strani prijem u institucije EU.***

PROBLEM USTAVNE PREAMBULE

Predloženo rešenje i potpisivanje Sporazuma sa Republikom Kosovo nije moguće sprovesti po važećem Ustavu Srbije jer to ne dopušta Ustavna preambula. Od Srbije zvanično niko nije zatražio da izbriše iz Ustava preambulu o Kosovu, ali su poruke o ovoj obavezi Srbije poslate nezvaničnim kanalima iz institucija EU i SAD. **Zvanično niko ne kaže da je neophodno isključiti preambulu o Kosovu i Metohiji iz Ustava Srbije (jer je Kosovo za Srbiju izgubljeno), ali je to obavezan uslov bez koga je nemoguće voditi pregovore, a na tom planu javljaju se brojne teškoće.**

Na osnovu člana 203 Ustava Srbije predlog za promenu Ustava može podneti najmanje jedna trećina od ukupnog broja narodnih poslanika, predsednik Republike, Vlada i najmanje 150.000 birača. O promeni Ustava odlučuje Narodna skupština. **Predlog za promenu Ustava usvaja se dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika. Ako ne bude postignuta potrebna većina, promeni Ustava po pitanjima sadržanim u podnetom predlogu koji nije usvojen, ne može se pristupiti u narednih godinu dana.** Ako Narodna skupština usvoji predlog za promenu Ustava, pristupa se izradi, odnosno razmatranju akta o promeni Ustava. **Narodna skupština usvaja akt o promeni Ustava dvotrećinskom većinom od ukupnog broja narodnih poslanika i može odlučiti da ga i građani potvrde na republičkom referendumu.**

Narodna skupština je dužna da akt o promeni Ustava stavi na republički referendum radi potvrđivanja, ako se promena Ustava odnosi na preambulu Ustava, načela Ustava, ljudska i manjinska prava i slobode, uređenje vlasti, proglašavanje ratnog i vanrednog stanja, odstupanje od ljudskih i manjinskih prava u vanrednom i ratnom stanju ili postupak za promenu Ustava. Kada se akt o promeni Ustava stavi na potvrđivanje, građani se na referendumu izjašnjavaju najkasnije u roku od 60 dana od dana usvajanja akta o promeni Ustava. ***Promena Ustava je usvojena ako je za promenu na referendumu glasala većina izašlih birača.*** Akt o promeni Ustava koji je potvrđen na republičkom referendumu stupa na snagu kada ga proglasi Narodna skupština.

To su veoma složeni kriterijumi i za njihovo ispunjenje neophodno je da političari pozicije i opozicije ostvare saglasnost o promeni Ustava Srbije i slože se o nužnosti isključenja preambule, a što je težak, ali neophodan zadatak. Postoji i još jedan razlog za promenu Ustava Srbije; naime, Srbija bi do članstva u Evropskoj uniji trebalo da izmeni Ustav najmanje dva puta, najpre u sferi pravosuđa, što je i uslov u pregovorima, a kada dobije garancije da će postati deo te zajednice, još jednom, kako bi ga uskladila sa evropskim pravilima i u ostalim oblastima. Takođe, dogovori između Republike Srbije i Republike Kosova o svim elementima uslovnosti morali bi da

nađu mesto u novom Ustavu Srbije. To znači da će Srbija deo vršenja suverenih prava poveriti institucijama EU u kojima će i ona učestvovati.

Istina o realnosti Kosova

Ove aktivnosti i nisu vezane za albansku zajednicu Kosova (Republiku Kosovo) i njih treba da sprovedu političari Srbije u što je moguće kraćem roku da bi se prišlo realizaciji pregovora o Kosovu između Beograda i Prištine. ***Ako ne ispunе ove obaveze krivci za neuspele pregovore na relaciji Beograd - Priština biće srpski političari, a to će im onemogućiti dalje pregovore za prijem Srbije u institucije EU. Rizik je preveliki da bi se nastavilo sa političkim manipulacijama i sakrivanjem istine o realnosti Kosova.***

Zato je neophodno što hitnije sagledavanje istine u vezi Kosova kako bi se sprečilo dalje propadanje Srbije. Činjenica da srpskim građanima i političarima nije prijatno kada im se otkrivaju skrivene misli o izgubljenom Kosovu, a ovih misli su oni odavno svesni, iako ih javno ne saopštavaju. Oni su verovali da su njihove misli dobro skrivene ustavnom preambulom, koja, navodno, u svim situacijama čuva Kosovo i zato ih realnost nije interesovala. To su razlozi što se i dalje čuju horski uzvici „Kosovo i Metohija su teritorija Srbije“, a istina o nastaloj realnosti govori da je Kosovo za Srbiju odavno izgubljeno krivicom srpskih vlasti. ***Zato je neophodno što hitnije zaštititi preostale kosovske Srbe, jer je to realno mogući i ostvarljivi cilj, na način kako se to predlaže studijom.***

NEOPHODNA HITNA NORMALIZACIJA ODNOSA SRBIJE I KOSOVA

Odmah nakon izmene Ustava Srbije (isključenja preambule iz Ustava Srbije), postizanja dogovora o nadgledanoj i uslovnoj nezavisnosti Kosova na 15 godina i podpisivanja pravno obavezujućeg sporazuma Beograda i Prištine o normalizaciji odnosa, započelo bi intenziviranje kretanja ljudi, novca, roba, usluga, veća dostupnost javnih glasila, aktivirane kulturnih i sportskih manifestacija itd. Glavnu ulogu ovim aktivnostima imale bi predstavnici obeju vlada, ali i mnoge nevladine organizacije Srbije i Kosova. ***Ako bi srpska strana prihvatila proširenja Ahtiserijevog plana (Ahtisari +), za priznavanje uslovne nezavisnosti Kosova za probni period od 15 godina (nakon toga priznavanje Republike Kosovo je neuslovno), bilo bi moguće odmah realizovati brojne pogodnosti za kosovske Srbe preko nove strategije Srbije. Ona bi omogućila formiranje Saveza srpskih opština na Kosovu uz saglasnost i svu pomoć albanskih vlasti.***

Realizacijom ovako definisane strategije moguće je naći dobra ravnotežna rešenja za državu Srbiju i Srpsku zajednicu Kosova, ali i za albansku stranu. Da bi se ostvario ovaj cilj neophodno je otvoriti dijalog između Beograda i Prištine uz posredovanje

medijatora-međunarodne zajednice i uključivanje u rad eksperata za pojedina pitanja koja su od vitalnog značaja za srpski narod Kosova. Prošireni Ahtisarijev Plan, kroz elemente uslovnosti, doneo bi srpskoj zajednici kvalitetnija rešenja po svim pitanjima koja su danas sporna. Zato je neophodno prići što hitnijoj promenu Ustava Srbije i postići saglasnost o ukidanju preambule i preći na konkretna dogovaranja sa albanskom stranom.

BITNI ELEMENTI STRATEGIJE ZAJEDNICE SRPSKIH OPŠTINA

PROBLEMI KOJE TREBA REŠAVATI STRATEGIJOM

Strategija Vlade Srbije treba da obuhvati rešavanje parcijalnih problema koji egzistencijalno pogodjaju pojedine srpske lokalne zajednice Kosova. Njihove interese, u kosovskim institucijama zastupala bi Zajednica srpskih opština. Osnovni problemi koje bi trebalo rešavati ovom strategijom u procesu pregovaranja su:

1. Definisana odluka Vlade Srbije o strateškom pravcu vezanom za rešavanje problema Zajednice srpskih opština na Kosovu
2. Obezbedjenje angažovanja eksperata za rešavanje brojnih pitanja koja pogodjaju egzistenciju građana opština ove Zajednice, s tim da njihov rad postane javni i dostupan svakom građaninu Srbije.
3. Osiguranje harmoničnog rada Vlade Srbije i kosovskih Srba koji zastupaju Zajednicu srpskih opština.
4. Obezbedjenje finansiranja svih aktivnosti koje predviđa strategija formirana od strane Vlade Srbije, uz dogovor o sufinansiranju od strane Vlade Kosova i institucija EU.
5. Sprečavanje zloupotrebe problema Kosova u borbi političara Srbije i kriminogenih grupa sa Kosova, za finansijske interese pojedinaca na vlasti i za političke interese pojedinih partija u preizbornim kampanjama (problemi političara Severne i Južne Mitrovice).
6. Obezbedjenje adekvatne diplomatske aktivnosti usmerene ka novim ciljevima Srbije.
7. Definisati organizaciju povezivanja svih srpskih enklava u Zajednicu srpskih opština.
8. Definisati kriterijuma za povezivanje sa privremenim institucijama Kosova i elementi uslovnosti za plan Ahtisarija +
9. Ponudi rešenja koja su saglasna intencijama Saveta Evrope
10. Osigurati da na Kosovu službeni jezici budu Albanski i Srpski
11. Osigurati da se imovinski sporovi rešavaju u skladu sa međunarodnim standardima.
12. Osigurati da srpska Zajednica upravlja javnim preduzećima koja se nalaze na teritoriji njenih opština
13. Osigurati nesmetanu komunikaciju Srba sa Kosova sa Srbijom

14. Osigurati sigurno energetska snabdevanje svih srpskih enklava
15. Osigurati da se u srpskim opštinama, gde je to finansijski izvodljivo, organizuju zdravstvene i visokoškolske ustanove koje će voditi Srpski stručnjaci
16. Osigurati rad lokalne policije i sudstva, sa pretežno srpskim osobljem na teritoriji gde su Srbi u većini.
17. Osigurati finansijsku samostalnost srpskih opština po svim pitanjima, uz mogućnost primanja novca iz Prištine, ali i iz Beograda.
18. Osigurati sigurnost svih najvažnijih srpskih verskih i kulturnih spomenika i drugih značajnih lokaliteta preko zaštitnih zona.
19. Osigurati svim izbeglicama sa Kosova pravo na povratak i vraćanje njihove imovine
20. Osigurati povratak imovine Srpske pravoslavne crkve
21. Osigurati da u svim većim srpskim opštinama postoji sudstvo u kome će sudije biti pretežno Srbi.
22. Osigurati da se sprovede amnestija svih građana koji su učestvovali u ratu, a nisu činili ratne zločine.
23. Osigurati da zastupljenost Srba u skupštinskom sistemu Kosova bude ostvarena preko garantovanih kvota.
24. Osigurati pravo srpskim opštinama da vode svoje poslovanje na svojim teritorijama, uz saglasnost institucija Kosova, a po zakonima Kosova
25. Osigurati preko Vlade Kosova i UNMIK-a vladavinu zakona, ljudskih prava i građanskih sloboda
26. Osigurati da se obezbedi sva nestala katastarska dokumentacija i da se zajednički reše sva sporna pitanja u vezi katastra
27. Osigurati da se u opštinama gde žive pretežno Srbi obezbede sredstva javne komunikacije na srpskom jeziku
28. Osigurati da se obezbedi socijalna zaštita srpskog stanovništva od strane Vlade Kosova i Vlade Republike Srbije.
29. Osigurati da se reše pitanja radnog staža i penzija za sve srpske građane koji su stekli to pravo.
30. Osigurati da se stvore uslovi kako bi se u srpskim opštinama nesmetano razvijala privreda.
31. Osigurati da se reše pitanja vlasništva države Srbije na objektima koje je ona izgradila, a ona ima dokaza o svom vlasništvu.
32. Osigurati mogućnost eksploatacije uglja od strane EPS-a i rešavanje drugih zajedničkih problema u vezi energetike.
33. Osigurati mogućnost saradnje Srbije i Kosova na eksploataciji svih vrsta mineralnih sirovina.
34. Osigurati mogućnost da EPS gradi energetske objekte na Kosovu.

35. Rešiti probleme u vezi telekomunikacija.
36. Rešiti probleme u vezi carina.
37. Rešiti probleme u vezi graničnih pralaza i tablica na vozilima.
38. Rešiti probleme u vezi obnove srpskih kuća.
39. Rešiti probleme u vezi crkvene imovine i obnove rtom urušenih verskih objekata.
40. Rešiti probleme u vezi imovine srpskih poslovnih subjekata, rešiti probleme državljanstva i ličnih dokumenata.
41. Rešiti ostale probleme koji se pokazuju da su od interesa za kosovske Srbe.

Sve ove poslove treba da pripreme članovi srpskog ekspertskeg tima kao ponudu za fazu pregovaranja, s tim što je neophodno da oni ostanu u stalnoj komunikaciji sa članovima pregovaračkog tima u svim fazama pregovora, kao i drugoj fazi kada dođe do implementacije postignutih dogovora.

ELEMENTI STRATEGIJE SRPSKIH LOKALNIH ZAJEDNICA

NAJVAŽNIJI ZAHTEVI

Strategija srpske lokalne samouprave zahteva:

- 1) kreativnost u analizi raspoloživih mogućnosti Srbije i srpskih zajednica Kosova da saniraju utvrdjene probleme (SWOT analiza)
- 2) utvrđivanje aktuelnih poroblemskih situacija koje pogodjaju svaku opštinu
- 3) ubrzati pregovaranje Beograda i Prištine o rešenjima za svaku problemsku situaciju.
- 4) dogovorni izbor rešenja za svaku problemsku situaciju između političara Beograda i Prištine, sa dinamikom aktivnosti u budućoj realizaciji preko ekspertskeg timova
- 5) implementaciju rešenja po opštinama.
- 6) kontrolu realizacije implementiranih rešenja od strane ekspertskeg timova i službi EU
- 7) angažovanje institucija EU i UN da pomognu kod nastajanja spornih situacija
- 8) uraditi analizu uticaja ostvarenih rezultata dogovora u praksi na državu Srbiju i srpske zajednice Kosova
- 9) realizacija novih kreacija za nastavak procesa razvoja svake srpske opštine i odklanjanje uočenih defekata u dogovoru sa albanskom stranom i institucijama EU.
- 10) organizaciju realizacije strategije (Institucije, kadrovi, ekspertske timovi i neophodna sredstva) od strane srpskih političkeg prvaka sa Kosova i Vlade Srbije.

ZADACI PREDSTAVNIKA VLADE SRBIJE

Od presudne je važnosti da srpski političkeg prvaci sa Kosova zajedno sa Vladom Srbije obezbede sve neophodne instrumente i neophodna finansijska sredstva za rad

eksperatskih timova. ***U ovom poslu isključuju se sve "crvene linije" iz pregovaračkog procesa (isključiti što hitnije preambulu iz Ustava Srbije).*** U procesu redovnih izbora za skupštinu Kosova i skupštin lokalnih zajednica nužno je da predstavnici srpskog naroda budu što jedinstveniji kako bi mogli da odbrane svoje egzistencijalno važne interese, s tim da ne biraju poznate mafijaše kao svoje predstavnike. Finasiranje kosovskih institucija sa većinom srpskog stanovništva (u kojima imaju vlast uglavnom srpski predstavnici) moraće da se izvrši od strane Vlade Kosova, uz pomoćno finansiranje iz Srbije.

Finasijski doprinos Vlade Srbije treba, pre svega, da posluži za poboljšanje životnog standarda srpskih građana Kosova. Ovu pomoć treba detaljno planirati i usmeravati je na formiranje privrednih subjekata u enklavama sa srpskim življem kako bi se omogućilo zapošljavanje što većeg broja srpskih građana, a ne u politikantske svrhe.

Rešavanje svih navedenih pitanja treba obaviti i kroz pregovarački proces Beograda i Prištine, u okviru dogovorenog „Sporazuma“ o uslovnoj i nadgledanoj nezavisnosti. Za svaku fazu neophodno je definisati problemsku situaciju koju treba regulisati. Sve aktivnosti koje nisu obuhvaćene problemskom situacijom ne mogu biti predmet aktuelne faze pregovora.

Soft sistemski prilaz zahteva da se za sva pitanja koja su definisana problemskom situacijom ostvari zajedničko akciono istraživanje, a ono podrazumeva zajedničko sagledavanje konkretnih spornih pitanja koje treba rešavati u jednoj rundi pregovora (iz navedenog spiska problema) i obavi zajedničko traženje promena za koje se predpostavlja da će unaprediti problemsku situaciju na zajedničku korist. Isto tako, ova aktivnost podrazumeva zajedničku proveru ostvarenih efekata u praksi (nakon sprovođenja određenih ravnotežnih akcija koje će doneti određene promene), uz kontrolu medijatora u okviru institucija EU, ili UN.

Nakon završetka jedne faze pregovora, proces se nastavlja definisanjem nove problemske situacije (za druga pitanja iz navedenog spiska) i po istom postupku traže rešenja kojima se unapređuje druga problemska situacija. Ovaj proces morao bi da traje oko 15 godina dok se dogovoreno postupno ne uhoda i tako regulišu svi najvažniji problemi. Ovakvim postupcima nivo konfliktnosti će se postupno smanjivati, mnogi složeni problemi postajaće rešeni, ili će biti njihova složenost smanjena. Ovakvim postupcima obe zajednice se postupno pripremaju za širi obim saradnje u okviru EU. Na ovom putu pomoć međunarodne zajednice treba da je maksimalna, posebno u procesu njihovog približavanja ka institucijama EU.

Najbolji rezultati mogu se ostvariti kod zajedničkog struktuiranja problemskih situacija, koje će biti predmet fазne regulacije. Strane u sporu treba da znaju

kako svaki zadatak koga treba da rešavaju nije dovoljno izučen i da se on ne može unapred planski kvantificirati, brojno izraziti ili preciznije planirati kako su to dosada činile srpske vlasti. Zato svaka pregovaračka strana mora da ima ekspertski tim za sva pitanja koja su predmet postupne regulacije kako bi kroz formu dijaloga izbegli grubu nesprazumu. Ovakvim se postupkom ne nalaze optimalna rešenja za pojedine pregovaračke strane. Njima se traže samo dobra ravnotežna rešenja, na koja pristanu obe strane u sporu, nakon zajedničkih racionalnih analiza i poštovanja obostranih interesa.

Ako se izabrana rešenja pokažu u praksi nedovoljno efikasna, ona se istim postupkom menjaju i uravnotežavaju; ovaj se proces ciklično nastavlja, uz stalnu koordinaciju medijatora od strane neke od institucija EU ili UN. ***Po predloženoj metodologiji srpsku i albansku stranu očekuje dug pregovarački proces (oko 15 godina) za sva pitanja koja se odnose na Zajednicu srpskih opština, uz uslovno priznavanje Republike Kosovo.***

To je odgovor na pitanje: „šta“ činiti i „kako“ to činiti da bi se ostvario primarni strateški cilj Srbije organizacija bezbednosti i zaštita ljudskih prava Srba na Kosovu, zaštita njihove imovine, kao i zaštita srpskih kulturnih i verskih spomenika. Kosovo je teritorija naseljena pretežno Albancima i odnos broja stanovnika je grubo 94% prema 6% u njihovu korist. Zato će kod implementacije dogovorenih rešenja (bez mešanja države Srbije), sve realne interakcije zavisiti pretežno od albanske strane koju treba uslovnim elementima u Sporazumu ograničiti. Sam pregovarački proces može dugo da traje i život Srba u pojedinim srpskim enklavama može biti otežan ako nema adekvatne zaštite po Ahtisarijevom planu +, uz predviđene mere uslovnosti i permanentne kontrole njihovog izvršenja (poglavlje 35).

Zato je neophodno dugotrajno prisustvo UNMIK-a i EULEX-a. jer su oni kontrolni organi koji proveravaju da li se predviđene mere u praksi i sprovode. Samo se tako može obezbediti maksimalna zaštita svih interesa Srba na Kosovu. Po potpisivanju Sporazuma u organima SB UN Srbija priznaje Republiku Kosovo uz sve navedene uslovnosti. Ako se navedene obaveze ne izvršavaju Srbija povlači priznavanje Kosova, a Rusija stavlja veto na prijem Republike Kosovo u UN jer je prema Sporazumu (prihaćenom u SB UN) njeno priznanje uslovno. Srbiju i Republiku Kosovo čeka dugotrajan put (preko trnja zvezdama) i on se mora obaviti, skraćenih postupaka nema.

LITERATURA

1. Sistemsko mišljenje sistemske metodologije, Slavica Petrović, Ek. fak. Kragujevac
2. Sistemski pristup, West Churchman, Informatika, Zagreb

3. Luhmann, n., 1981, Teorija sistema – svrhovitost i racionalnost, Globus, Zagreb
4. Sistemi upravljanje sistemima, Institut Mihajlo Pupin Beograd
5. Uvod u teoriju sistema, Hanić, Mitrović, Ćosić, Čigoja, Beograd 1999
6. Branislav Boričić, Elementi teorije sistema, Ekonomski fakultet - Beograd
7. Miloš Rajkov, Teorija sistema, Centar, Beograd,
8. A.Lajpunova, S. Jablonski, Problemi kibernetike, Fizmatizd, 1963
9. R. Senić. Krizni menadžment, NMG , Beograd 1996,
10. Raspelo Kosovo, Fotić, Službeni sajt Srpskog nacionalnog veća Kosova i Metohije
11. Članak: Dostojanstvo života, Republika br, 366-367
12. Karl Poper, U traganju za boljim svetom, Paideja, Beograd,1999
13. Vivijen Ber, Socijalni konstruktivizam, Zepter, Beograd
14. Teorija saznanja, Dejvid Hemlin, Jansen, Nikšić, 2001
15. Emocionalna inteligencija» Danijel Goleman 2012.
16. S. Djaković, Sukobi na Kosovu, Narodna knjiga Beograd
17. Podaci Rudarskog instituta - Beograd, u vezi rezervi ruda na Kosovu
18. "Buduća zadružna država" Dr M. DJ Popovića iz 1922. g Štamparija "Vuk Karadžić"
19. Petar Bjelica, Selo Srbije i njegove perspektive, Ekonomski institut Beograd, 2000
20. Škeljzen Malići, Kosovo i raspad Jugoslavije, Mostart
21. Teorija države, Fuad Muhić, Svjetlost-Sarajevo 1985
22. Socijalni konstrukcionizam" Vivijen Ber, Breograd, - Zepter-Book World 2001
23. Govor Mihjla Markovića u skupštini Srpske akademije nauka 1999 godine
24. Slobodan Vuković "Strategija lažnog mira u kući"
25. T. Sekulića "Seobe kao sudbina" Priština
26. Momčilo Đorgović u članku "istina o našem ratu i nama", Danas
27. Jablonski, "Modeli razvoja i Teorija katastrofa",
28. ciklopedija Jugoslavije, Jug. encikloped. zavod, Zagreb, 1980,
29. Prof. dr Vlastimir Matejić, Srbija oko 2030. godine – skica jedne vizije, Beograd
30. E. From, Zdravo društvo, Rad, Beograd,1963
31. F. Fukijama, Kraj istorije i polednji čovek, Cid, Podgorica,
32. G. H. Wright, Objašnjenje i razumevanje, Nolit, Beograd 1975,
33. Vajthed, Nauka i moderan svet, Nolit, Beograd, 1976
34. Drucker F. Peter, Postkapitalističko društvo, Grmeč-Privredni pregled, Beograd
35. Peter Drucker, Novo društvo, Njujork, Harper & Brothorst 1950
36. Alan Touraine, Postindustrijsko društvo.
37. Vasa Čubrilović, Istorija političke misli u Srbiji XIX veka, Narodna knjiga Beograd
38. Mladen Iazić, Rerutovanje nove ekonomske i političke elite, Republika Beograd
39. Aleksandar Molnar Gubitak suvereniteta i borba za suverenitet nad Kosovom
40. Dimitrije Boarov, Katastrofa koja se teško leči, Hehelsinška povelja, Beograd
41. Nikola Samardžić, Srbija kao evropska dilema, Helsiška povelja, Beograd

42. Živorad Kovačević, Amerika i raspad Jugoslavije, Filip Višnjić, Beograd
43. Društvene nejednakosti, Institut za sociološka istraživanja, Beograd, 1987
44. M. Djurić, Mit, Nauka i religija, Bgz, 1989.
45. Slobodan Vuković "Strategija lažnog mira u kući"
46. Dr Petar Bjelica - Selo Srbije i njegove perspective (2000)
47. Prof. Stevan Karamata, sa saradnicima, Prirodni resursi Kosova i Metohije
48. Živorad Kovačević, Međunarodno pregovaranje, Izdavač: Filip Višnjić
49. Momčilo Đorgović, "Knjiga smrti koja nije potresla Srbiju", Danas 11, 10, 2013.
50. Sinan Hasani, Kosovo, istine i zablude, Zagreb 1986
51. Ljubomir Mađar Prilog diskusiju Srbija-traganje za normalnim životom, Republika
52. Sonja Biserko, Srbija zalutala u tranziciji, Helsinški odbor za ljudska prava
53. Latinka Perović, Dominantna i neželjena elita, Pešćanik
54. Vlastimir Matejić: Srbija oko 2030. godine – Skica jedne vizije, Beograd 2013.
55. Srđa Popović Put u varvartvo , Helsinški odbor za ljudska prava
56. Radomir Konstantinović filosofija palanke, Treći program
57. Škenzelj Malići, Kosovo i raspad Jugoslavije, Most-art
58. Ivan Ahel, Političari se moraju naučiti sistemskom mekom mišljenju, Danas 2002
59. Ivan Ahel, Subverzija bolesne vlasti, Naša Borba septembar 1993
60. Ivan Ahel, Opasno je kad je na čelu maligni destruktivac Danas 1999
61. Ivan Ahel, Referendum pravi još dublje raskole, Danas 2002
62. Ivan Ahel, Kratkoročne i dugoročne mere za sanaciju ekonomske krize, Danas
63. Ivan Ahel, Sistemski prilaz rešavanju kosovskog problema, Republika 420, 2008
64. Ivan Ahel, Priča o slepcima i jugoslovenskom slonu, Danas, jun 2002
65. Ivan Ahel, Šta je društvima neophodno da opstanu i budu uspešna, Republika,
66. Ivan Ahel, Kako usmeravati Srbiju ka progresu, Republika, br436-437 2006
67. Ivan Ahel, Cena rata na prostorima bivše Jugoslavije, Naša Borba 1994
68. Ivan Ahel, Skupo samoprecenjivanje, Danas februar 2004
69. Ivan Ahel, Nesposobni tragači za boljim svetom, Danas, maj 2008
70. Ivan Ahel, Koji put za Srbiju, Republika, br. 434-435 2008
71. Ivan Ahel, Srbija- Uzroci krize i moguća rešenja, Republika br 452-453 2009
72. Ivan Ahel, Tranzicija podivljalih država, Danas decembar 2003
73. Ivan Ahel, Uticaj civilizacije i kulture na smer društvenih promena, Republika Ivan Ahel, Uticaj globalizacije na društveni razvoj Srbije, Republika 442-443 Ivan Ahel, Tranzicija, najveći eksperimenat u istoriji civilizacije, Danas 2006
74. Ivan Ahel, Rupa u pameti. O ponapšanju jugoslovenskih političara, Danas 2002
75. Ivan Ahel, Tragična prošlost i podivljala sadašnjost, Danas april 2002
76. Ivan Ahel, Uvažavanje različitih interesa, principi za izradu Ustava, Politika 2003
77. Ivan Ahel, Država bez integrativnih faktora, Danas novembar 2006
78. Ivan Ahel, Sluge i gospodari zakona, Danas septembar 2006

79. Ivan Ahel, Kandidati za čarobnjake, Danas septembar 2002
80. Ivan Ahel, Maligne destruktivce smenili spretni podvaljivači, Danas jul 2002
81. Ivan Ahel, Globalni pogled , Danas, septembar 2003
82. Ivan Ahel, Forum za et odnose, Strategijaa rešavanja kosov.problema, Danas
83. Ivan Ahel, Kako obezbediti opstanak Srbije na Kosovu, Republika, 382, 2007
84. Ivan Ahel, Predlog alternativne strategije za Kosovo, Republika, br.382, 2006
85. Ivan Ahel, Pogubno režirana istina o Kosovu i njene posledice, Republika, 412, Ivan Ahel, Beograd više nikada neće upravljati Kosovom, Danas 2004.
86. Ivan Ahel, Krizni menadžment za Srbiju, Danas, 2004
87. Ivan Ahel, Srbija više nema porodično srebro. Danas 2014
88. Ivan Ahel, Uz „crvene linije“ nema dogovora, Danas 2011
89. Ivan Ahel, Predviđane budućnost i Kosva, Republika, br. 362-363, 2005
90. Ivan A hel, Vlast je konačno počela da sistemski misli o Kosovu, Danas 2013
91. Ivan Ahel, Proton pseudos, Republika 2004 godine
92. Ivan Ahel, Kosovski brzi voz Priština-Beograd-Brisel, Danas,
93. Ivan Ahel, Kakvu korist ima Srbija od Kosova - Danas
94. Ivan Ahel, Bajka koja koja donosi tragične posledice - Danas, 23-24. 4. 2005,
95. Ivan Ahel, Dva lica boga Janusa - Institute for war and peace reporting
96. Ivan Ahel, Ugalj Kosova – blago ili mit – Danas 2-3. 4. 2005,
97. Ivan Ahel, Zašto Srbija treba da se odrekne južne pokrajine, Danas 26--3 2005
98. Ivan Ahel, Cena upravljačkog nerazuma, Danas oktobar 2004 godine
99. Ivan Ahel, Srbija u kosovskom vozu. Danas Mart 2005 godine
100. Ivan Ahel, Krizni menadžment na nivou države, Danas mart 2005
101. Ivan Ahel, Bogatstvo po ruskim kriterijumima, Danas april 2005
102. Ivan Ahel, Blago ili mit, Danas april 2006
103. Ivan Ahel, Koliko vrede Kosovo i Metohija, Danas 205
104. Ivan Ahel, Srbiji je potreban Krizni menadžment, Danas 9-2012
105. Ivan Ahel, Da li je neophodno menjati odredbu Ustava o Kosovu, Danas 2013.
106. Ivan Ahel, Kako obezbediti opstanak Srba na Kosovu, Republika, br. 382-385,
107. Ivan Ahel, Predlog alternativne strategije Srbije za Kosovo, Republika br. 376.
108. Ivan Ahel, Pogubno režirana istina o Kosovu i njene posledice, Republika,
109. Ivan Ahel, Sistemski prilaz rešavanju kosovskog problema, Republika, br. 420,
110. Ivan Ahel, Nesposobni tragači za bojim svetom, Danas, maj 2008.
111. Ivan Ahel, Maligne destruktivce smenili spretni podvaljivači, Danas, jul 2002.
112. Ivan Ahel, Plansko predviđanje budućnosti Kosova, Republika, br. 362-363
113. Ivan Ahel, Apsolutne i(li) korisne istine, Danas maj 2005
114. Ivan Ahel, Igra sa pozitivnom ili sa nultom sumom, Danas mart 2006
115. Ivan Ahel, Niko ne dobija sve, Poliittika, Avgust 2005

116. Ivan Ahel, Emocionalna nepismenost, Danas 28, 11 2014
117. Ivan Ahel, Mitovi i politikanstvo, ili budućnoost i razvoj, Danas maj 2006
118. Ivan Ahel, Kako obezbediti i opstanak Srba na Kosovu Republika broj 382-385
119. Ivan Ahel, Predložena politika Vlade Srbije vodi ka nestanku Srbije, Danas 2006
120. Ivan Ahel, Status republike Kosovo pod protektoratom Evropske unije, Danas,
121. Ivan Ahel, Bogatstvo na pogrešnoj metodologiji, Danas, februar 2007
122. Ivan Ahel Zašto je Ahtisarijev plan bolji od Vladine platforme za Kosovo Danas
123. Ivan Ahel, Vešta gubitnička igra, Danas decembar 2006
124. Ivan Ahel, Objektivna istina o društvenom sukobu ne postoji, Danasjul 2007
125. Ivan Ahel, Mogućnost ravnotežnog rešenja potpuno je izgubljena. Danas 2007
126. Ivan Ahel Ahtisarijev plan ne dovodi u pitanje 50 godina srpskih istraživanja,
127. Ivan Ahel, Šta će se dogoditi ako Kosovo ostane u Srbiji. Danas jun 2007
128. Ivan Ahel Desetogodišnjica protektorata Evrop. unije na Kosovu Danas, 2007
129. Ivan Ahel, Čekajući „neke nove klince“, Danas, Avgust 2006
130. Ivan Ahel, Sistemki prilaz rešavanja kosovskog problma, Republika, broj 420
131. Ivan Ahel, Mogućnost zajedništva Srba i Albanaca, Republika broj 412-413 2007
132. Ivan Ahel, Regulacija kosovske krize u dve faze, Danas, oktobar 2007 godine
133. Ivan Ahel, Rizici i ciljevi, Danas januar 2007
134. Ivan Ahel, Mitovi ne spadaju u pozitivnu emocionalni inteleigenciju, Danas,
135. Ivan Ahel, Fiktivne projekcije budućnosti vode Srbiju u katasrofu Danas 2006

SADRŽAJ

UVODNI DEO STUDIJE	3
ANGAŽMAN AUTORA NA PROBLEMU KOSOVA I IZRADA PRVOG DELA STUDIJE	5
<i>Karakteristike društvenih fenomena</i>	<i>5</i>
SISTEMSKI PRILAZ PROBLEMU KOSOVA.....	6
<i>Šta podrazumeva kulturalna izvodljivost.....</i>	<i>8</i>
<i>Srbija je odbacila sve raspoložive mogućnosti</i>	<i>8</i>
NASTAVAK RADA NA DRUGOM DELU STUDIJE.....	9
<i>Imperijalna nastojanja Srbije i fiksacija nacionalnih ciljeva.....</i>	<i>10</i>
TEZE AUTORA.....	11
<i>Prva teza, simbolični naziv teze: Ratni gubitak Kosova i Metohije.....</i>	<i>11</i>
<i>Druga teza – simbolični naziv teze: Koristi i štete Kosova za Srbiju.</i>	<i>12</i>
PRVI DEO STUDIJE	13
PREDISTORIJA KOSOVSKOG PROBLEMA	15
<i>Različiti pogledi srpskih i albanskih istoričara na kosovski problem.....</i>	<i>15</i>
<i>Šta je sve tokom balkanskih ratova zauzela srpska vojska.....</i>	<i>16</i>
BORBA ALBANACA ZA NEZAVISNOST	16
<i>Nemoć Albanaca da brane svoje nacionalne ciljeve</i>	<i>17</i>
POLOŽAJ ALBANACA U RAZLIČITIM JUGOSLAVIJAMA	17
<i>Položaj Albanaca u Kraljevini Jugoslaviji.....</i>	<i>17</i>
<i>Položaj Albanaca za vreme Drugog svetskog rata</i>	<i>18</i>
<i>Položaj Albanaca u Socijalističkoj Jugoslaviji</i>	<i>18</i>
<i>Studentski nemiri na Kosovu</i>	<i>19</i>
TEORETSKE PRETPOSTAVKE ZA FORMIRANJE STRATEGIJE SRBIJE	20
<i>Portfolio strategije uputstvo za racionalno upravljanje</i>	<i>20</i>
<i>Upravljanje kada velike sile pomažu ugroženoj slabijoj strani.....</i>	<i>21</i>
<i>Pogrešna strategija Srbije.....</i>	<i>22</i>
TEORETSKI PRINCIPI KOJE SU IGNORISALI SRPSKI UPRAVLJAČI.....	23
<i>Problem preambule Ustava Srbije</i>	<i>24</i>
<i>Problemi tipa “ Ako”, “Šta”, “Kako”</i>	<i>24</i>
<i>Vажnost strategija</i>	<i>25</i>
<i>Srpski političarui ne shvataju pravila ratnog igračkog procesa.....</i>	<i>25</i>
KRITERIJUMI ZA OCENU UPRAVLJAČKIH AKTIVNOSTI SRPSKIH VLASTI.....	26
<i>A). Kriterijum efektivnosti.</i>	<i>27</i>
<i>B). Kriterijum delotvornosti.....</i>	<i>28</i>
<i>C) Kriterijum efikasnosti.....</i>	<i>28</i>
<i>D) Kriterijum etičnosti.....</i>	<i>28</i>
<i>E) Kriterijum prihvatljivosti od okruženja.....</i>	<i>28</i>
FRONTALNI NAPADI VOJSKE SRBIJE I ODGOVOR NATO ALIJANSE	29
<i>Posledice nepoštovnja portfolija strategije.....</i>	<i>30</i>
MEĐUNARODNO PRAVO I REAL-POLITIKA	31

<i>Problemi nedograđenog međunarodnog prava</i>	<i>31</i>
<i>Posledice rata pri raspadu SFRJ i njihov uticaj na kosovski konflikt</i>	<i>32</i>
CIVILNE ŽRTVE RATA I DRUGA UNESREĆENJA KOJA SU POGODILI SRBIJU	33
<i>Uništavanje sakralnih objekata</i>	<i>33</i>
<i>Formiranje ratnih bogataša i velika beda naroda</i>	<i>33</i>
<i>Nema ozbiljnijih procena ratnih šteta</i>	<i>34</i>
CIVILNE ŽRTVE ALBANACA U TOKU RATA NA KOSOVU	34
<i>Albanske izbeglice</i>	<i>35</i>
<i>Masakr Albanaca</i>	<i>35</i>
<i>Brisanje identiteta</i>	<i>36</i>
<i>Pljačke civila</i>	<i>36</i>
HRONOLOGIJA DOGAĐANJA U IGRAČKOM PROCESU NA KOSOVU	37
<i>Alternativne mogućnosti za regulaciju kosovskog problema</i>	<i>38</i>
<i>1). Problemska situacija nastala krizom SFRJ</i>	<i>38</i>
<i>2). Problemska situacija vezna za Ustav Srbije iz 1990. godine</i>	<i>40</i>
<i>3). Problemska situacija nakon arbitraže Badinterove komisije</i>	<i>42</i>
<i>4). Problemska situacija nakon naloga Vašingtonskog sporazuma</i>	<i>43</i>
<i>5). Problemska situacija nastala nepoštovanjem Ženevskih konvencija</i>	<i>44</i>
<i>6) Problemska situacija nastala nenasilnim otporom Albanaca</i>	<i>45</i>
<i>7) Problemska situacija zbog odbijanja naloga Kontakt grupe</i>	<i>47</i>
<i>8). Problemska situacija nakon Dejtonskih pregovora</i>	<i>48</i>
<i>9). Problemska situacija nastala pregovorima u Rambuje-u</i>	<i>49</i>
<i>10). Problemska situacija nastala zbog nehumanih dejstava Srbije</i>	<i>50</i>
<i>11). Problemska situacija nakon napada vojske NATO-a na Srbiju</i>	<i>51</i>
<i>12). Problemska situacija nastala nakon Kumanovskog sporazuma</i>	<i>52</i>
<i>13). Problemska situacija nastala nakon naloga Rezolucije 1244 SB UN.</i>	<i>53</i>
SWOT ANALIZA KOSOVSKE SITUACIJE	55
<i>Sukobi interesa ne mogu se ignorisati</i>	<i>55</i>
<i>Neophodan je privremeni razdvojeni život albanske i srpske zajednice</i>	<i>57</i>
ZAKLJUČAK PRVOG DELA STUDIJE O KOSOVU	57
<i>Srbija mora da menja svoj cilj za Kosovo</i>	<i>57</i>
<i>Nastala su nepremostiva ograničenja za ostvarenja cilja Srbije</i>	<i>58</i>
DRUGI DEO STUDIJE	61
ODNOSI MOĆI UČESNIKA IGRAČKOG PROCESA	63
<i>Besmislenost plakanja nad sudbinom Srbije</i>	<i>64</i>
HRONOLOGIJA DOGAĐANJA SA OCENOM UPRAVLJANJA VLASTI	65
<i>1) Problemska situacija nastala posle pet godina uprave UNMIK-a</i>	<i>65</i>
<i>2) Problem. situacija nastala daljim aktivnostima UNMIK-a i KFOR-a</i>	<i>66</i>
<i>3) Problemska situacija nastala delovanjem visokih predstavnika UN</i>	<i>67</i>
<i>4). Problemska situacija nastala ustavno-pravnim okvirom za Kosovo</i>	<i>68</i>
<i>5) Problemska situacija; delovanje Soren Jesen Petersena</i>	<i>69</i>
<i>6) Problemska situacija nastala odbijanjem plana Martija Ahtisarija</i>	<i>70</i>
<i>7) Problemska situacija nastala u fazi izgradnja lokalne samouprave</i>	<i>72</i>
<i>8) Problemska situacija nastala završnim delovanjem UNMIK- a</i>	<i>73</i>
<i>9) Problemska situacija nakon proglašenja Republike Kosovo</i>	<i>74</i>

10) <i>Problemska situacija nakon odluke suda u Hagu</i>	75
11). <i>Problemska Situacija po priznavanju Repub. Kosovo od 108 država</i>	75
12) <i>Poroblemska situacija: srpsko nepriznavanje Republike Kosovo</i>	76
13) <i>Problemska situacija: preuzimanje regulacije od institucija EU</i>	77
MOGUĆE STRATEGIJE SRBIJE	78
<i>Nepovoljna realnost za Srbiju</i>	78
<i>Mentalna odbojnost nastale realnosti za srpske građane</i>	79
<i>Nemogućnost formiranja srpskog entiteta</i>	79
<i>Obmana srpske javnosti</i>	80
RASPUŠTANJE SRPSKIH INSTITUCIJA PO NALOGU SAD, UN I EU	80
<i>Srbija ne može trajno da vodi brigu o Srbima na Kosovu</i>	80
<i>Ukidanje srpskih paralelnih institucija</i>	81
<i>Ukidanje zakonodavstva Srbije na Kosovu</i>	82
<i>Etnopsihološke osobnosti naroda Kosova</i>	83
VAŽNOST STVARANJA MULTIETNIČKIH ZAJEDNICA	83
<i>Nastavak rigidne poliike Srbije</i>	84
REZIME ISTRAŽIVANJA KOSOVSKOG PROBLEMA	84
KRIVCI ZA GUBITAK KOSOVA	93
ZAKLJUČAK PRVOG I DRUGOG DELA STUDIJE	94
TREĆI DEO STUDIJE	97
KAKO OCENITI KORISNOST KOSOVA ZA SRBIJU	98
<i>Šta je to korist ?</i>	98
<i>Ekonomski kriterijum za ocenu korisnosti</i>	98
<i>Biti zajedno, ili ne biti, pitanje je sad?</i>	99
PARAMETRI KOSOVA	100
<i>Osnovni podaci o Kosovu</i>	100
<i>Prirodni resursi, poljoprivreda i industrija Kosova</i>	103
<i>Problem vlasništva i upravljanja rudarskih preduzeća na Kosovu</i>	104
<i>Demografska kretanja na Kosovu</i>	106
<i>Ostali pokazatelji Kosova</i>	107
PARAMETRI KOSOVA	109
<i>Osnovni podaci o Kosovu</i>	109
<i>Prirodni resursi, poljoprivreda i industrija Kosova</i>	111
<i>Problem vlasništva i upravljanja rudarskih preduzeća na Kosovu</i>	112
<i>Demografska kretanja na Kosovu</i>	114
<i>Ostali pokazatelji Kosova</i>	115
NOVA DRŽAVA SRBIJA I KOSOVO - UNIJA, KONFEDERACIJA, ILI FEDERACIJA	117
<i>U zajedničkoj državi nestalo bi ime Srbija</i>	118
<i>Ekonomske prednosti Srbije</i>	118
NEMA KONSENZUSA O ZAJEDNIČKOJ DRŽAVI	120
ČETVRTI DEO STUDIJE	121
ANALIZA MOGUĆIH STRATEŠKIH PRAVACA SRBIJE	123
<i>Strateški pravci kojima mogu da se usmere političari Srbije</i>	123

<i>Strategija ponovnog otvaranja pitanja statusa Kosova</i>	123
<i>Strategija Zajednica srpskih opština u okviru institucija Kosova</i>	123
<i>Strategija zajednice srpskih opština vezanih za Srbiju</i>	124
<i>Strategija podele Kosova</i>	125
MODEL KOJI POKAZUJE OBLAST MOGUĆEG SPORAZUMEVANJA	125
<i>Oblasti u kojoj je moguće dogovaranje</i>	125
<i>neophodno je jasno viđenje dobitaka i gubitaka</i>	128
<i>Ravnotežno rešenje</i>	131
<i>Rezultat sporazumevanja</i>	132
<i>Predlog Martija Ahtisarija koji se nudi kao osnova za sporazumevanje</i>	134
<i>Važnost timskog rada eksperata</i>	135
<i>povoljno rešenje za srpsku i albansku stranu</i>	135
RAVNOTEŽNO REŠENJE KORISNO ZA OBE INVOLVIRANE STRANE	136
<i>Problem ustavne preambule</i>	137
<i>Neophodna hitna normalizacija odnosa Srbije i Kosova</i>	138
BITNI ELEMENTI STRATEGIJE ZAJEDNICE SRPSKIH OPŠTINA	139
<i>Problemi koje treba rešavati strategijom</i>	139
ELEMENTI STRATEGIJE SRPSKIH LOKALNIH ZAJEDNICA	141
<i>Najvažniji zahtevi</i>	141
<i>Zadaci predstavnika Vlade Srbije</i>	141
<i>Literatura</i>	144

